

پەرتووكا پەيوەندى
دناقبەرا مامۇستاي و
قوتايدا

نقىسين: هايم گينات
وەرگيران ژ فارسى:
محەمەدسالح پيندرۋى
(جگەرسۆز)

بناځی خودایی مه زن و دلوفان

ده سپیک

هه لبت په روه رده و فیړکرن دناځ پرؤسی خويندنی و پیشفه برنا هه ر گهل و وه لاته کیدا خودانین ج هه کی تای به تن و، ژبها و گرنګ په کا فره زور به هره مه ندن، ژبه ر کو نه شه هه ر دوو بال و په پړین پی فرینینه به ره شه سمانی بلند هه پی وه ب بناغه و شه نگستی ئاڅا کرنا که سینیا هه ر مروځه کی دهینه ل قه له م دان ژئالی سنجی و په فتاری و په وشتی و زانستیغه، چونکی مروځ دناځ فی ناهه ندیدا ئه وادېژنی (قوتابخانه) دهیته تیگه ها ندن و پیگه ها ندن، هه روه سا فی ناهه ندی ژته څاله کیغه کارتیکن ل سهر مروځی هه یه، فیجا ئه گهر قوتابخانه مینا ناهه نده کا په روه رده و فیړکرنی ب پرؤگرام و ریغه بهر و ماموستا و قوتابی و هه می ئه و که س و ئالین هه قبه ندی پیغه هه ین کاری فی باری گران هه لگریټ و ژه ژی فی بهرپر سیاریه تیا مه زن بیتن و شهره فا هه لگرتن و بلندکرنا فی به یداغی پی ها ته را سپاردن، ئه شه هنګی دی بیته سه ده می و هه رارا هه زی و بلند کرنا ئاستی زاستی و زیده کرنا شیانین ئافراندنی و نه هیلان و بڼه برکرنه په هو ریشالین نه خونیده واری و شاشی و قه ترمه کاری و تاوانی.

لی به روه څای ئه گه ری قوتابخانه نه بوو ناهه نده کا زانستی و کارا و ئه کتیف ژبو ئاراسته کرنا که ت و کومین ج څاکی به ره شه ئا سویه کی زانستی و

مرۆڤیی باشترو هه ژیتەر و شایسته تر، ئەڤه ههنگی نه ههردی بیده بنا سه و سهدهمی چیبوونا بهربه ست و ئاریشا د رییا پێشکهفتنا رهو تا زانستی و جفاکیدار، بهلکی دی قهتلازیی ئیخیته درپیا پیشهچوونیدا و ناهیلیت کاروانی مهیی زانستی و شارستانی بهرهه قویناغا تیگههیشتنی و پێگههیشتنی گافین فهروفر پاڤیژیت.

یا خویا و زانایه ل ڤی سهردهمی، سهردهمی زانستی و تهکنهلوچی و جیهانیبوونیدا زۆر باسی شیواز و تهرزین سهردههریهکا (تعا مل) دروست و زانستی دهیتهکرن دناڤهرا ماموستا و قوتابیان ژ ئالهکی، ههروه سا دناڤهرا ماموستایان و کهس و کارین قوتابیان، وه قوتابیان و کهس کارین وان ژ ئالیهکی دیڤه، سهخمهراتی خزمهتکرن ب پرۆسی خویندن و سهرنیخستنا ڤی پرۆسی ژ ڤی ئەقرازی عاسی و ڤک ئەوی کهڤتیه د پێشییدا، چونکی ئە گهرییا ڤهکی رهه می و سهقایهکی پا قژ و ساخلهم نههیته چیکرن ئەو دهرڤهت و دهلیڤه نارهخسیت کو ئەڤههڤهندییه دراسته پیکا خۆرا گه شه و وهرازی بکهن و بگهههه ئاستی پیدڤی و گوپیتکا سهبقینی.

ئەڤه پهرتووکا نهال بهردهستی ههوه یا نفیسکاری ئەمریکی یی بناڤ و دهنگ (هایم گینات) ه ئەوا سهیدایی هیژا (سیاوه شی سهرتیپی) وهرگپرایه سه زمانی فارسی و ههتا نهال چوار جارا ئەڤه پهرتووکه ل ئیرانی هاتیه چاپکرن و ب هزاران دانه ژێ هاتینه وهشاندن، مه ژێ ژ بهر بهال و گرنگیا وی ب فهرزانی بۆ سهه زمانی کوردی پاڤڤه بکهین.

ئەڤه پهرتووکه ب دویر و دریزی با سی ههڤهندییه ئهیرینی و نهیرینی (ایجابی و سلبی) دکهت ل (مال و قوتا بخانی) و ب میناکین زیندی د قادا

پراکتیکیدا دسه لمینیت، هه روه سا ده ستی فیړکار و فیړخازان دگريت و بؤ
ئالی هنگافتنا فی ئارما نجا هه ژی و پیروژ بری د ئیختیت، دا نه که څنه د ناقه
شاشیاندا و بکارن دناق باغستاتی په روه رده و فیړکرنیدا گولین بین خوش و
گه شبن.

ئو څه په رتوو که ژیده ره کی بؤ شه ژبونا ئا ځدانا مه ژیین شوځین وان
که سین ل بهر فیړبین و نا خازن دوو باره و چهند باره بکه څنه څه ناقه هه له و
شاشیاندا، هه روه سا شیان و تین و هیزه بؤ وان پیڅول و بزاقین نها ل وهلاتی
مه دهینه کرن ژبونا راستکر نه څا جورین څان هه څبه ندییان، چونکی تشته کی
عه یانه هه تا نها خه له کین پیڅه گریدانا زنجیرا څان هه څبه ندیان نه گونجاو و
نه ژ هه ژی بووینه، ئانکول د یف پدغه ریڼ زانستی نه هاتیدنه ریځنځستن و
چیڅکرن، له وړا فهره هه رکه سه کی ژمه نه مازه (ماموستا، ریڅه بهر، قوتابی،
دایباب، فیړکار) هه رهمی ئو څی په رتوو کی بکه نه ستراتیجیه تا کار و بزاق و
هه څبه ندیین خو، دا بکارن ئارمانجین ځویین هه ژی و پیروژ همبیز بکه ن و گهل
و وهلاتی خو ژ هه می ئاله کی څه پیڅه ببه ن، چونکی ئو څه په رتوو که میدنا
خه تیره کا ساهمی و گه شه د شه څه ستانین ت بل چاقین شا شی و
تاریاتییدا. هیڅیدارم هه ریځ ژمه د سهره ده ریکرنا څو دا څی په رتوو کی بکهینه
پیشه نگ و سهرمه شق، دا چیدی دارا په نج و که د وتالی و سویریا مه یا
خرش نه بیت و بیده را مه یا ته ژی کاکلک و څه ریژ بیتن.

ل دیماهیځی هیڅی خازم ئو څه کاری من پالده ره کی موکم بیتن ژ
بؤنا پیڅه برنا پرؤسی ځویندن و په روه رده و فیړکرنی ل هه ریما کورد ستانی

و، کاربیم خزمە تەکا بچیک پێشکە شی مامۆستا و قوتابی و دایەبایی ھێژاو
پەرتوووخانا کوردی بکەم، سەرکەفتنا ھەو سەرکەفتنا منە

محەمەد سەڵح پیندرۆیی (جگەرسۆز)

ھەولێر ٢٠٠٩ز

پشکا ئێکی

مامۆستا سەبارەت خۆدان و ستاندنی دگەن

• بى هیفی بوون بابه تی دان و ستاندى :

کو مه کا مامو ستایان ل دورا هه څه مېبوون دا سه باره ت په یوه نديا مروفانه يا دناف ژورا وانه گوتنه څی دا هه ی هه څپه یقینی بکه ن . هه می گه نچ کیم نه زمون بوون ، هه ر ل ده ستپیکا کارى خودا دوو چاری ئا سته نگان بېوون ، هنده ک ژوانا د هزرا هندى دا بوون ده سستی ژ کارى خو څه کیښن ، هنده کیڼ دى بریار دابوو بمینه څه لى پوتیه ی ب کارى خو نه دهن ، هه میا ب هه څپا راستبیژانه هه سستین خو دهر دئیڅ ستن و ب گهرم و گوړپى خو یا د کرن و داد په روه ری دناف هه څپه یقینا وانا دا دهاته لېه ر چا څه گرتن .

ئان: ((پا شی ساله کی تاقیکردنه څه و جه رپا ندن ، ل د یماهیکی ئه ز گه یستمه څی نه نجامی کو نه ز بو نه نجامدانا څی کارى ما ندی نه بوویمه ، ب هه زو څیان وهزار ته رزه خه وو خیالانڅه ئه زى هاتیم بدمه مامو ستا دا وانى بیژمه څه ، لى نها هه می ئه څه خیاله بو نه نه خشى سهر ئا څی و هه زو څیا نا من

ژناق چوو . مامۆستایی نه کاره کۆشتنا که سه کی یه لئ هیدی هیدی ، مرنه مرنه که کو هه ر روژ هیدی هیدی ب په خێ مرۆقی قه دهیت .))

کلارا ((نه ز هند قاس یی غه مگینم گریا منا دهیت ، نه زئ بئ ئومیدم و من مهیل دگهل قی کاری نه مایه . مانئ من زۆر چاقهرئ هه بوون ، من دقیا کارئ منئ باش بیتن ، من دقیا قوتابی ، خویندنگه هئ ، هه قسوی ، جیهانی ، هه میا بگۆرم . نه ز چقاس یی خاقبووم ! من روویمه تی خۆ یی گهش نیشا قان ماران دا لئ وان بمن قه داو نها نه زئ مار گه ستیمه .))

دوريس . ((من هزر دکر نه ز هه ژ زارۆکان دکم ، نه مازه زارۆکین هه ژاران . من هه ز دکر دناق کاری دا نقووم بېم وهه چقاس بکارم هاریکاریا وانا بکه م دا بئ به شیوان ته ژئ بکه مه قه ، باوه ر ئ ژپړا چیکه م کو خودان هۆشن ، خودان بها نه ، لئ به روژاژئ دهر چوو ، وان باوه ری بۆمن چیکر کو نه ز مرۆقه کی نه حمه ق و لاوازم .))

ئارل: ((من چ هزرین پویچ دسه ری دا نه بوون ، له وړا نه ا ژئ نه زئ بئ ئومید نیمه ، من دزانی زارۆکین بئ شیانن و سیسته می فیکرنئ ژئ یی کیفکی بوویه (فاسد) من چ جارا نه و هیقی نه بوویه کو بزاقین من گوهرینه کی چیکه ن ، هوین هه می مرن ، چونکی هه وه دقیا ئا قاهه ریایی ب که فچکی شکه ستي خالی بکه ن و دئه نجام دا هه وه دیت کو نه قه کاره کی مه حاله .))

دوريس ((قیجا چما تۆ بوویه مامۆستا ؟))

ئارل : ((ماموستایی ژ منرا کاره ، مرۆقه نه گه ر پیچه ک یی بئ خه م بیت هند قاس خراپ نییه ، نه ز هه ژ دهم ژمیرین کورتین وانه گوته نه قئ ، بین دانین درێژ دهم و ده سته که فتین قی کاری دکم .))

کلارا : ((خودی د هوارا مه بهیت))

ئارل : ((نه که نه ترانه و یاری ، نه زه ژ کارې خو دکم . نه زې ټاگه هدرې
سیسته می فیکرنیمه ومن هیقین پویچ د سهری دا نډنه . هه می یا چیکری
وپاتییه و نه زه ژ فې چهنډی ناکه م ، لی دگهل ناکه فمه کیشه و چرنی ، د گهل
دا دقتینم و هه چقاس بکارم بههرې ومفای ژیوه دگر م))

فلورانس : ((هه می روژا بگه شی وگوشادی دهیمه فیکرگه می ومیدنا مریان
د چمه ف مال ، ده نگ و قه له بالغی نه ز دین کرم ، هیر شی د که ت و هه می
تشته کی ژ بیرا من دبه ته قه ، فله سفا م نا په روه ردیی ، بو چوونین منین
فیکرنی و بکورتی هه نیازه کا باشا من هه بیت نه دهنک و قه له بالغه زینا
من شلخواف دکه ت ، هیژا دیتنا من ژمن دستینیت ، نه زه هرگاډ هه ست دکم
چاقین چاقدیر و گوهمین تیزین مروقه کی ژ من پیه لترل کارین من پادمین))
گریس : ((هه روژ دبیزمه خو دی نه وروژده کا پری ئاشتی و ئارامی
بیت ، شه پری ناکه م ، نا ئازریم ، روویمه ت و روخساری خو ناگوهرم ، زیانی
ل ساخله میا خو یا دهروونی ناده م ، لی هه می روژا چاخې وانه گوته نه فې نه ز
کونترولا خو ژ ده ست دده م ، دلسارو عاجز قه دزفرمه ف مال . دروست میدنا
کامپیوته ری نه ز ب دیف ده ستوری بهرنامه بو داریتی یی کارکرنی پادچم و ل
ده ستورین دیار په پیره ویی دکم ! قاپریا بهیله وگریا دلی خو خالی بکه و ب
ئازری ، نه دایی دپنداتیی دهرینه !))

هارولد : ((نه ز دحازم زاروکان په روه رده بکه م کوژ بو نا بهر قه رار کرنا
ئاشتی و ئارامی بزاقی بکه ن . لی جهی ترانه پیکرنی یه . به رده وام دگهل
وان دووچاری شه پری و بنارا دبم ، نه ز نزام چما هو سا لیدهیت ؟)) ئارل :

((هەری ته دقیت یی مهنتقی بی ؟ ته دقیت بزانی ؟ برا خولام ئەف جیها نه شیتخانەیه ، خۆیندنگه ژێ جیهکی گونجاوه بۆ پەرەدردهکرنا مرقوئین شیت کو دهین نه قی دنیا یی ، سهردهدریکر نه کا لوژیکا نه دگه ل قی سیدسته می فیڕکرنی کرن مینا وی چهندی یه بخازی ب یا سایین لوژیکی خو ب داری ب قوتی))

دوريس : ((ئەز ل تاخهکی ههژارنشین وانا دبیزمهفه ، خه لکی ویڕی زوی تۆره دبن ، وه هزر دکه ن ئەم ب چافهکی کیم ل وان دنیرین ، ئەزی فیڕبووی گوهی خو ژیرا ناگرم و سهری خو مینا نیشانه کی کو پراسته ژیرا دهژینم ، ئەز دترسم باخقم))

ئان : ((من بزاڤ کر ددهرحه قی هه می قوتا بیان دا یی خودان وژدان بم ، لی هه زوی من زانی کو رهفتار ژ نه تی ب هیزتره . من شیاننا بین فرههکرنی دگه ل هه فک ستویرو زارۆکی زیرهکی ژۆرا وانی نه بوو ، لی ئەز نه شیام هاریکاریا وانا بکه م . پتر من هه ز دکر وانا بکوژم ، واناژی ئەف چهنده دزانی))

ئارل : ((تشتهکی عنتیکه یه ئەز هه ژ وان زارۆکان دکه م ئەوین موکم پادوهستن و به پرهقانیی ژ مافۆ خو دکه ن ، لی من هه دار دگه ل زارۆکی چاقشۆر وخوست خوست که ر نییه ، نالینین وانا من زۆر تۆره دکه ن ، ئەز هه ز دکه م بیزمه وان ل جیاتی گرینی چما هوین نارابن بۆ ستاندنا مافۆ خو شه پی بکه ن ؟))

هارۆلد : ((مه وایی دناڤهه را زانینی وکاری دا ناهیته ژ نافهرن . ئیک ژ فه یله سوفین که فن دبیزیت ئەو دهسته لاتا ل سه ر بناغی قیانی و هه ژیکرنی

دهیته چیکرن زور کاریگه رتره ژوی دهسته لاتا ل سهر بناغی خورتیی دهیته
چیکرن . لی ئه م مفای ژ خورتیی وهر دگرین وهیدی هیدی توفی بیزارییی د ناڅ
دلان دا دچینین .

ئه ف ریفه به ری مه یی هیژا دبیزیت : ((هه تا وی چاخی کو هه وه تشته ک
قیهه یه بیژن ، قهیدی ناکه ت بلا بیزار یا خو ژ هه وه بکن)) لی ئه م هه می
دزانین ئه و قوتابی بیزاری یا خو ژ ماموستای دکه ت ب سانا هی فیږی وانی
نابیت))

گریس : ((په نگه من تشته کی زیده نیشا قوتابیان نه دابیت ، لی سهر بهر ت
خو ئه زی فیږی زور تشتان بویم ، من نه دزانی هند قاس تابه تمه ندیږ ته خا
ناقه راست دمندا هه نه ، من هزر نه دکر ئه ز هند قاس یی پیدفی بی دهنگی و
ریکخستنئ و پاقریئ مه ، وی چاخی ئه ز دگه ل زاروکین هو فو نه تیگه هشتی
رویروی بوویم ، ئه و زاروکین ووزه و شیان وانا زور ژیا من پتر ، پاشی
دهمه کی ئیدی من هه دار ل سهر قیږی و هه وارو شپ و بنارین وان نه ما . ئه ز
پشیمان بووم و من هه ست ب په ستيی دکر . ئه ز دوو چاری دا تهنگی و
دلگرانی بووم ، پانیزا من دلتهنگی ، زفستا نا من عاجزی ، بهارا من بی
نومیدی بوو .))

باب : ((بو هه وه بیږ هه لبه ستغان تشته کی دیاره ئه ف سیسته مه دی هه وه
هویرکه ت و که ته هه څیر ، ئه ف سیسته می فیږکرنئ هه رچ تشته کی هیژاو
پاقر بیت دکوژیت ، خویندنگه هین میری جهی مروفین هه ستیار نیه))

گریس : ((من نه دکاری ل سهر رهفتارو گوتنن وانا پابهیم ، یاخیوون و
خراپه کاری ، هزاران ته رزین هه پمیانئ وجفین و بی ته رزو پیزی گوتن ! بو

نۆر ژوانا په یقا ((دايك)) چ پامان نډیه . ئەڅسالة چه نډین جارا نیژیک بوو
بمرم ، ب تورپه یی وعاجزیقه من شه پ دکر ، هەر رۆژ سپیډی من نزا (دوعا)
دکریا خودایا هیقی خازم نه هیلی لبر چاڅی زاروکان تورپه بیم و کونترپولا
خۆ ژ دهست بدهم)) من پیکۆل دکر دا خو کونترپول بکه م وقی کاری ووزه
وشیاننا من ژ نافر ، ههست و سۆزا من ههشکر . له شی من لاواز کر ، ئەز
دگهل باب و ئیرل یی ههقبیرم وتیه گه ها نډن وپیگه ها نډن کارئ مروققین دل
موکم و پر هیزن ، مروققین بی خه م وخیال .))

کلارا: ((ئو نه ئەزم ب کیرا وانه گوتنه قی نه هیم ، ئو وانه گوتنه قه یه
بکیرا من ناهیت . من هه می رۆژا وانا خو به ره هه دکر و ب گهرم وگورپه یی
به ره هه بووم وانئ بیژمه قه ، لی هەر رۆژه کی تشته ک دقهومی وهه می به رنامین
من دهه لو شانډن ، به سه که سه که په یدا ببیت و د نافر ژورا وانه گوتنه قی دا
بکه ته ئالۆزی ، به سه ئیک مه ته لۆکه کی بیژیت دا وانه بهیته تیکدان ، ناخ ئەز
ژقان مارمويله کا یی بیزارم .))

ئیرا: ((ناریشا ته ئە قه یه کو تو یی هاتیه د نافر کارئ تیگه ها نډنی
وپیگه ها نډنی دا.))

کلارا: ((ئاخفتنا وی دبیریت)) : ((به لی وه سایه ، دروست وه سایه .))
ئیرا: ((ئو ژی ب سه لیه و گهرم وگورپی و خیر خوانزی و ب گازیه کا
مه زه بیانه قه وبله زو به ز سه خمه راتی قورتال کرنا که سین دی .)) (تو ژ دل و
جان چه ژ زاروکان دکه ی .)) و ته لبره جان و دهروونی وانئ نازار دیتی
رزگار بکه ی .))

کلارا: ((بو ما چ کیماسی تیدایه ؟))

ئىرا: ((تۆ خۆ كچكە دكەى ، زۆر ب ساناهى دلى ته دمىنيت . زارۆك غەم
ودەردىن تەيىن بۆرى ساخدكەنەڭە وتۆزى دناڧ بەدبەختيىن خۇدا د حەليى .
ئىكەمىن تشى مامۇستاي پىدقى پىهەى شيانە ، ھىزە ، ب ھىزو شيانى مروف
دكاريت بىيە مامۇستايەكى باش ، ئەگەر تۆيى لاوازو با شىبى دى بياقى ژ بۆ
سادسىمى ۋەپشەبەرىي خۆشكەى.))

ئارل: ((دگەل بۆچووناته ئەزى ھەڧىرم ، من مامۇستايىن دىتى كو ڧيان
و ئەڧىن ژى دپرثيىن ، لى دبنە بناسا بىزارى ودلتەنگىي .))

دۆريس ((ئانكو ئەڧىنى و ڧيان ب ئەندازەكى تڧاڧ نە دباشن ؟))

ئىرا: ((حەژىكرن و دەربىنا ڧيانى كارەكى عاسى يە ، ئەو زارۆكىن ل
سەر دەرىئىستى (Rejection) را ھاتى ژ ئەڧىن و حەژىكرنى دترسن ،
ھەرە سا سەبارەت دا سۆزى و خۆ لىنىزىكر نەڧى كو ب سەروانادا دەيە
سەپاندن بگۇمانن ، ئەو پىدقى مامۇستايەكىنە كو مەودا يەك و ڧالاه يەكا
متمانە بەخش دناڧبەرا وانادا ھەبىت و لى نىزىك نەبنەڭە.))

باب ((سۆپاس بۆ خودى ھەر چەنبىت قويناغا دىماھىكى يا دەرووننا سىا
زارۆكان مە يا خاندى ، ھەلبەت ئەز بۆچوونا تە تىدگەم ، تە ئاخڧتەنەكا پىر
پامان گۆت ، من ب خۆزى ھە ستا ب وى چەندى كرى كو ئەو مامۇستايىن
زىدە ژ ئەندازە گەرم و گۆرى ھەى (vereager teacher) ۋە زىدە ژ
ئەندازە دچنە دناڧ ھەڧەند يەكا پىر ئالۆزى دا دكەڧنە داڧى و عاسى دبن .
ئەگەر قوتابىەك يى دلخۆش نەبىت دى غەمگىن بىت ۋە ئەگەر قوتابىەك
پىشڧە بچىت ، دى بەختە ۋەر بىت، دناڧ خويندىن دا ل بەختە ۋەرىي دگەرىيىن
، ئەو ژ بۆ نەھىلانا پىدڧىاتىن خويىن كە سى (شخسى) ژ قوتابى بەھرى

وهردگرن ، پرانیا وان ژ ههستین ئهرینی کو زیده ژ ئه ندازه د تۆندن بهره ژ
ههستین نههرینی کو زیده ژ ئه ندازه د تۆندن بریدکهفن ، د ئه نجا مدا قوتابی
نزانیت ئهرکی وی چیه وگژو حهیران دبیت .))

دۆریس : ((وهکی ئه ز دبینم ئه می باسی ههستین مامۆستایین دی دکهین
، مه وازا ل ههستین خو ئینای ، لی نها پشتی مه پیدچهک ئه زموون ده سقه
ئیخستی وهسا باشتره ببینین بۆچوونا مه سهبارهت خویندی چیه ؟))

ئان : ((چاخئ ئه ز ل سالا خویندنا پار دنیڤم تۆره دبم ،دهم ته لهف
دچوو وهندهک ده م ژمیرا لیستا ناڤان هه رنه بوو ، هه تا ته فیا با د ئاخفتن ،
ئه و ئاخفتن دها تنه گوتن ژی بی بناغه بوون ، ریشه بهرئ قوتابخانا مه
پیخوشه ب نه په نی باخفیت ، شهیدایی تیگههین (مفاهیم) عا سی و کریت ته .
چاخئ بریاردانی ب درهنگ دیخیت و بزاف و لڤینا ژیا نی کوت و کز د کهت .
چاخئ نه چار ژی ببا کار بکهت دا هه وارا خو بۆ په یقان بهت و پتر ئاخفیت .
دئه نجامدا پتر و پتر ژ کارو راستیی دویر دکهفت . ده می دگه ل دئاخقم هه ست
که م دناڤ ده ریا په کا په یقان دا دخه ندقم .))

هارۆل : ((حهفتیا بۆری من سهردانا زیندانه کی کر ، چاخئ زفرینه فی ئه ز
دلته نگ بووم ومن هه ست ب بهرپر سیاریه تیه کا دژوارو گران دکر . بهردهوام
ئه ز هزرل بهرپر سیاریه تیا مامۆ ستایه تیا خو د که م ، ئه ز د کارم هزر
نه که مه شه . هه ر بکوژهک (قاتل) بهری هنگی زارۆکهک بوویه و ب سالان وی د
قوتابخانی دا ژیی خو بۆراندیه ، هه ر دزه کی چه ندین مامۆستایین هه بووین کو
په نگه بها و په وشت نیشاوی دا بن . هه ر قه ترمه که رهک (مجرم) ب ده ستی
مامۆستایان یی ها تیه تیگه هاندن و پیگه هاندن .

هر زیندانيه كه قاله كى هه پميه ژ شكه ستنا سيسته مى مه يى خویندى .
فه ره ئه م ب با شى لي څه كولینى ل سهر هه مى ئالین بهرپر سیاریه تیا خو
بكه ين ((

دوريس : ((من ل بیره كا چاوا ماموستا ئه م فیږى دره ووېږی د کرین ،
وانا راستیا راست و دروست په سهند نه بوو . پیڅ شین د کر کو دره وووډك
بهیته گوتن کو هه م یا ژه ژى باوهر پیڅرنى بیتن هه م یا سهرنچ را کیش
بیتن))

هارو لد : ((تیځه ها ندن و پیځه ها ندن (Education) بابته كه ب
چرايه كى څه مریای یى هاتیه ل قه له م دان ، چ هیقى نینه بو سهركه فتنى ، لى
ئه گهر حه ز بکى ریكا چارئ هه یه ، لى چ جارا كه س بهرئ ژى وهرناگریټ ،
ریځکین چاره سهریى کو دکار یگه ربن دگریډاينه ب گوهرپینن بنه پره تیڅه د ناڅ
سیسته مى په روه رده و فیڅرنى دا ، سهرکرده چ جارا ناهیلن ئه څ گوهرپینه
چیبین))

ئارل : ((بنا غه وشه نځه ستى هه مى سیسته مى مه يى تیځه ها ندنى و
پیځه یاندى ل سهر به دگومانى یى هاتیه دانان ، ماموستای گومان ل قوتابى
هه ی ، ریڅه بهرئ باوهرى ب ماموستای نییه ، ریڅه بهرئ په روه ردى ریڅه بهرئ
قوتابخانئ ب مړوڅه كى گومان لیڅرى ل قه له م ددهت ، ئه نجو مه نا دایباب و
ماموستایان ژى چاخى سهره دهرى كرنى زور هه ستیارو هیډى رهفتارى د گل
ریڅه بهرئ په روه ردى دكهن . هر سهرکرده ك ژ خوړا هندهك یا ساوړسایا
دادریڅیت ، ب څى كاری كهش و هه وایه كى قه پات دهیته چيكرن وئ څه بو مه

دیار دکەت کو هەر هەمی دناڤ قی سیستەمی دا کەسین فیلباز ، نە ژ هەژی ،
ئەرك نە نیاسن .))

دوريس : ((دى ھوسا بیت ئەگەر قوتابی مرقۆین زیرەك دەریچن ، دا ئەو
فیڕبەن کو گۆمانی ببەن مامۆستایی وان چ داخازەك هەیه وپاشی داخازا ویژی
جیبەجی بکەن ، مامۆستاژی پیشبینی دکەن کا داخازین ریفە بەری چنە . بۆ
میناک ریفە بەری قوتابخانا ئەزلی شول ب من نییە چاوا وانى بیژمە قە یان چ
پەنگە مرقۆم ، ئەگەر دەفتەرا بەر هەقبوونی و نەهاتنی ونمرین قوتابیان یا
ریکخستى بیتن ریفە بەری هیژا یی دلئاسوودە ورازیه .))

ئیرا : ((گوتنن ھەوہ بى حساب مرقۆی بى هیقى دکەن . ئەز نزانم چاوا
سالانە ب ملیۆنان مامۆستا درێژی ددەنە کارى خو یی وانە گۆتەنە قى . ما
ئەم راشکاوانە دکارین بیژین ئەو مازیچن ، هەری چ دلخۆشی دناڤ گۆتەنا مەدا
هەیه ؟))

دوريس : ((دى بیژە بەلکی باوەری بۆمن چیدبیت .))
ئیرا : ((زۆر باشە ، من ژى مینا تە ئاریشە هەنە ، لى چاخى ھەست ب
وی چەندى دکەم کو پیدفیا بمن هەى ، دەمى قەدبینم کا چ تشتەك دى ژ
قوتابی ھیتە چیکرن ، چاخى فیردبم کو ئەز پتر خو بنیاسم ئەز تامى ژ یوہر
دگرم .))

ئارل : ((تە وانا خو لاوژ بەر کرێە مانە ؟))
ئیرا : ((جھى داخى یە ب دیتنا تە وانە ژبەر کرە ، لى بۆ من ئەڤ کارە
ھەلسەنگاندن و ھیزکۆشتنە .))

ئارل : ((تە ھیشتا پەیفین حەکیمانە قیھەنە ؟))

ئىرا : ((هندى تو حه ز بكهى قوتابخانا ده ستيپكى) (ابتدائى) دبىرا جهى
مروفتين په شبنين مينا ته نيه ، زاروك ده مبه ر مروفتين دلپه ق دا پيدى
پاريزقانى كرنى نه))

ئارل : ((ئافه رين ، سه د ئافه رين ، هزار وسيسه د ئافه رين ، دبيزنه فا نه
مروفت دوست و خزمه تكارى مروفايه تىي جه نابى نوزدار .....!))

باب : ((هر گا فا ريقه به را هيژا ها ته ژورا من خويندلى من دبىته
جه مه د ، نه ف هرچا قوتبى دبىزته من دگه ل زاروكان يى گهرم و دلوقان به ،
دبىزته من تو زور يى داسارو بى ئوميدى و دقيت ژوان په يتريم ، ده مى
دگه ل قوتابيان دژيم هه روه كى مريامه ، دبىزته تو دلسوزو دوستى زاروكين
هه ژارى ، باشه نه زى يى هه ژارم چما دلى وى بمن نا سوژيت ؟ چما نه و ب
خو يا گهرم و دلوقان نيه ؟ نه زى دكارم ژ په يفتين هه ژيكه رو دل هه بين
به هرى وهرگرم))

هارولد : ((ريقه به رى مه يى په روه ده يى كوشتى و مريى په رتوك وگوتارو
ليقه كولينايه . به س هه ژ مروقان نا كه ت ، سه باره ت په روه رده و فيركرنى ل
يونا نا كه فن و پومين چه رخين نافه راسه ت هه رچ ژى بپرسى دى به رسقا ته
ده تن . لى دى چاوا چاقديريا كارى ماموستايه كى ساخ كه تن قه ت و قه ت نه و
ريزدار نزانيت .))

ئان : ((نه ف پيشى (مه نه) مه يى ته ژيه ژ مروقان كو به س ده مى دكورن و
ل هيقييا خانه نشين كرنى نه ، ل ده مى گه نجاتيى دا پير بووينه ، هه نه ك
مروفتين په وشت خراب هه نه نا چنه جه كهى و به س رويتين بژيانا خو يا
ژده ست داي شينى وزارى دكه ن))

دوريس : ((مامۆستایهكی كالی هه ی هه رگاڤا من دبیزیت شیره تان لمن
دكهت : هیشتا تۆیی گهنجی لیڤه نه مینه لمن پامینه و بۆ رزگاركرنا خۆ لیڤه
برهڤه . وانه گۆتنهڤه دى ته كوژیتن ، دى ووره یاته كوژیت ، هیڤو شیانا ته
دى كیم كه تهڤه و دى سروشتی ته پویچ كه تن ، ئاخر چما تۆ یی نه چاری
هه می رۆڤا شه پری دگهل زارۆكان بكه ی ، هه رگاڤ گوهداریا گازنده و داله هیڤن
دایابان بكه ی ، هه ر رۆڤ رۆڤنامه و گوڤار په خنا لته بگرن ، هه په کارهكی
هه ژی ژ خۆرا په یدا بكه .))

هارۆلد : ((من هه ستا ب وى چه ندی كری كو كولیڤ نه کاریه من بۆ پیدشا
من به رهڤه بكهت . فیڤكرنا زارۆكان بلایى كیمڤه هندى فیڤكرنا شوفیڤى باله
فرهكی شاره زایی دڤیت . ل كولیڤى گوتنه مه كو وانه گوتنهڤه مینا فریڤى یه
ب باله فرا (جت) لى دبه رامبه ر دا ئه م فیڤی لیڤخوپینا ته ره كتورى كرىڤ . قیجا
جهی سه پرسپمانی نییه هه رگاڤا به رهڤه گوپیڤتکی چووم بكهڤمه خوارى .))

دوريس : ((ئهڤه یه راستی ، سه یدا یین من سه بارهت پیدڤیاتین قوتابی ،
پیدڤیاتین دای باب وجفا كی ژم خرا په یڤی نه . لى خوزی ئه زئاگه هدارى
پیدڤیاتین خۆ كرابامه ، وانا ئهڤ باوه ره ژمنرا چيكر كو ده مى قوتابی پى
خۆ دهافیتته ناڤ خويندنگه هی ژۆر تینیى زانینی یه و دڤیت ئه ز بهس وانا تیڤ
زانین بكه م ، لى نها نیاسینا من پترا لیڤهاتى ، زارۆك دهیتته قوتابخانى دا ژیا نا
من تیكبدن و دڤی كاری خۆدا ژى سه ركهڤتى نه .))

باب : ((ئه م هه می ب توندی دبی ئومید و داسارین ، ژبه ركو ئیكه مین
ئه زموونا مه نه بوو ئه ویا ئه م ل هیڤی . وانه گوتنهڤه مینا هندى یا لیڤهاتى
كو مروڤ بڤیت ب باله فری بۆ گرداڤه كا ناڤه راستا جیهانى وه غه رهكی بكهت ،

لی ل قوتبی باکور بیته خواری ، دهمی مروفل هیثیا هه لاتنا هتافی و تیروژ کا
روژئی بیت لی ل جیاتی هندی دگل زفستانا قوتبی سارو دریژ رو بروی بدیت
دی ب توندی درب فیکه فیت .))

کلارا : ((ئانکو چ ئومید ب په روه رده و فیڅکرنی نینه .))
ئارال : ((نینه ، جانی من نینه ، فی هزیژ ژ سهری خو پا فه ده ری ،
کچی دی ژئی ته دریژ بیتن .))

ئیرا : ((نه گهر چ ئومید ب په روه رده و فیڅکرنی نه مابن ، چ ئومید ب
مرو فایه تی ژئی نه مابنه ، نه زان په نگه پوچدیتنا نکارم په سهند بکه م . من
باوهر یاب هیژو شیانا داهی نان و ئافراندا مرو فان هه ی . هه ر دنا ففی
سیسته می په روه رده و فیڅکرنی دا ریڅکین چاری دی هینه فه دیتن ، په روه رده و
فیڅکرنه کا باشتړ ، جوړه کی دی ژ په روه رده و فیڅکرنی .))

• نها هه تا سیسته م دهیته گوهرین چ بکهین ؟

دافین فی ته فنی هه تا نها مه باس ژیکری مینا هه فن . گوشارا دهروونی
ناهیته گوهرین ، چ گوهرین ب سهر رهوشا دهروونیا ماموستایان دا ناهیت ،
دفی یه که هه لویستی دا بهس ل سهر بابو ته کی شه نگستی ته که ز (تاکید)
هاتیه کرن نه وژی : دلنه خو شی ، دلساری ، بی ئومید بوونا ماموستایین
گه نچ ، ئیش وده ردین وانا ژ هه فبه ندین قوتا بخانی سهر هه لددهن ، نه و
هیستران بو ژئی خو یی ژ دهست چووی دریژن .

پرته کا ماموستایان باوهر خو ژدهست ددهن و بی ئومیدی ب سهر وانا دا
زال دبیت ، پرته کا دی پیگفشینی (اصرار) ل سهر نه نجامدانا چاکسازیا دکهن

، ئەوین توندتر ل هیڤیا هندی نه سیهسته می فیرکرنی د ناڤ قی ئالۆزی و
جه نجالی دا بهیته گوهرین ، ئەوین ژ قایدە توندیا ئاریشا لاواز نیشان ددهن
ودناڤ قی بگره و بکیشیدا ئەو هه قبه دنیا دژۆرا وانە گۆت نه قی دا هه ی وه کی
خۆیا مایه قه . ئەو قوتابیین هاتی فیری خویندن ی بین ، دایباب کو پیدی قی یه
بهی نه پازی کرن ، ریفه بهرین کو دقیت ح سابا وان بده نه قی ، ئە قه هه می
دگریداینه کو مامۆستا دەم و هیژا خو بمه زیخت ، ئەڤ پرسیاره کادی چاوا
کارن هه قری دگه ل بهاین راستی دو می بده نه ژ یانی ئیدی چ کارتی کرن ل
سه ر مامۆستای نه هیلا یه .

روژه کی ژ روژان مرو قه ک دوو چاری ئاری شه کا مەزن ب بوو ، ژ بو
هاریکاری کرنی قه ستا قه شه کی کر ، قه شه ی گو هی خو دا دهر دین قی مرو قی ،
پاشی شیرەت لی کرن و گو تی : ((پشتا خو ب خودایی خو ببه سته ، دی
رزقی ته ده تن .)) وی مرو قی دبه رسقی دا گو تی : ((به لی قه شه یی هیژا
ئە ما بیژره من هه تا هنگی چبکه م ؟))

مامۆستایان ژ ی ئەڤ پرسیاره یا هه ی ، ئەو دپرسن ((هه تا وی چاخ ی
سیسته می فیرکرنی ده ی ته گوهرین ، دی چاوا کارین ل سه ر کاری خو
د به رده وام بین ؟)) نه ا ئەم د کارین چبکه ین هه تا هه قبه دنیا ژۆرا وانە
گوتنه قی باشتەر لی بهی ت ؟))

بزاڤا مه دق ی په رتوکی دا بو هندییه به رسقا فان پرسیاران بدهینه قه .

پشکا دووی^۷
باشترین ماموستا

* تیوری و پراکتیکی

دبیژن زه‌مانه‌کی فه‌یله‌سۆفه‌ک سیاری به‌له‌مه‌کا بچیک بوو ، ل رو‌ی باره‌کی مه‌زن فه‌دپه‌ری ، پرسیارا به‌له‌مقانی کر : ((هه‌ری تۆ فه‌له‌سه‌فی دزانی ؟)) وی زه‌لامی گۆت : ((نه‌شیم بیژم ئه‌ز دزانم)) فه‌یله‌سۆفی گۆتی : ((دۆستی خوشتی نها سی پشکین ژیی ته‌دبه‌لاشن .)) دیسان لی پرسى : ((نها بیژه تۆ چ ژتوره‌قانیی دزانی ؟)) وی زه‌لامی به‌لامقان گۆتی : ((نه‌شیم بیژم ئه‌ز دزانم)) فه‌یله‌سۆفی گازیکری و گۆتی : ((ماده‌م وه‌ سایه‌ دووپ شک ژسی پشکین ژيانا ته‌دبه‌لاشن .)) هنگی به‌له‌م ب به‌ره‌کی که‌فت و ئاؤ کیم کیمه‌ هاته‌ تیداو دناؤ ئافی دا نقووم بوو، به‌له‌مقانی پرسیارا فه‌یله‌سۆفی کر : ((تۆ یی مه‌له‌قانی ؟)) فه‌یله‌سۆفی دبه‌ر سقی دا گۆتی : ((نه‌خیر)) زه‌لامی به‌له‌مقان گۆتی ماده‌م وه‌ سایه‌ هه‌می ژيانا ته‌ به‌لاش چوو .)) ده‌می پر سگریکین هه‌ ستیارو گرنگ په‌ یدادبن ، فه‌له‌سه‌فه‌ ل یدان نامیزیت ، بو مروّقه‌کی کو دناؤ به‌له‌مه‌کی دا رونیشتبیت و ل هیقیا نقووم بوونی بیتن تشتی تیوری ب ک پراوی ناهیت ، ئه‌و یان دقیت مه‌له‌قانیی بزانیت یان ژى بخه‌ندقیت . دناؤ قه‌یرانا (ازمه‌) خویندنی دا ئه‌گه‌ر ئه‌م هه‌می په‌رتووکیڤ په‌رتووکانا جه‌مب که‌ین زکارن ده‌رده‌کی ژمه‌را ده‌رمان بکه‌ن ، چاخى

راستیه کا سه لماندی دناق قادی دا یا دیار بیت ، بهس شاره زایی و کارزانی دکاریت فان گریین عاسی قه کهت .

نیشان دانا شاره زایی یا دپره فتاری دا کود ناق تیگه ها ندنی و پیگه هاندنیدا ژی ب کاره کی گرنګ دهیته ل قه له م دان . ئو ره فتارین جهی پوتیه پیکرنی لبر چاقی مه دیارن ، دپا ستیدا ماموستا هندی گوهداریا دوو باره و چهند باره یا فان ناخفتنا دکن دناق کونفرانس و ئه نجومه نا دا یین مانی و جارس بووی . هره وه کی ماموستایه کی دگوت : ((من بهری هنگی دزانی کا قوتابی بی پیدفی چیه ، ئه ز پیدفی وی هه ست پید کهم . ئه وی دقیت جهی په سه ندی بیت ، ریژلی بهیته گرتن ، هه ژیب کهن ، باوه ر ژیب کهن ، ئه وی پیدفی وی چه ندی په ده ست ل پشتاوی بهیته دان (تشویق) پالپشتیا وی بکهن ، ب کار کرنی نه چاربکهن ، بیافا شادی و دلخوشی ژپرا به رفره هبکهن ، وی دقیت لی قه کولینی بکهت ، بجه ربینیت ، ئه نجمین سه رکه فتی ده ست خو قه بینیت ، سه رهاتیه کا عنتیکه یه ! وی ئه قه هه می پیدفی یه هه نه ، وه من ژی تشتی ژمن کیم هو ش و زانینا سوله یمان و دیتن و ژیهاتنا فرویدو زانستی ئه نیشتاين و هیمهت و فیداکار یا فلورانس نایتینگله .

دبیافا تیوری دا بهری هنگی ئه م دزاین په روه رده و فیکرنا باش چیه . هه می تیگه ه (مفاهیم) دزینامه دا هه نه لی جهی داخی په په روه رده و فیکرنا قوتابی بهس ل سه ر بناغی تیگه ها نا هیته ئافا کرن ، قوتابی هنده ک با به تان دنیخنه بهر چاق قهت و قهت ژناق نا چن هه تا ئه گه ر ماموستای باوه ری ب دیموکرات یه تی (democracy) ئه قینی (love) پ یزوحور مه تی (respect) په سه ند کرنی (acceptance) جودا ه یا که تکه سی (فروق

الفردیه (تایبەتمە ندین کەتیی ، (personal uniqueness) ژیی هەبیت، هەرچەندە ئەقەتییگە هە دەهژینە لی دپروویت و تەقایی نە . دی مینا وەرە قەکا هزار دۆلاری میننە قە ، ئەقە وەرە قە دراڤی ژ هەژیی پویتە پیکرنیی یە ، لی بۆ قە تاندنا پیدقیاتین فەرین مینا قە خارنا فنجانە کا قە هوئی ، یان دانا پاریی تە کسیی ، یا تیلە فۆن بۆ جەهەکی کرن ، قەت ب کیرنا هیئت . بۆ نە هیلانا نیازین رۆژانە ئەم پیدقی پاریی هویر کرینە .

مامۆستا د دان و ستاندنن ژوورا وانە گۆتنە قی دا پیدقی پاریی هویر کریی دەروون ناسینی نە (psychological small change) د ناڤ ژوورا وا نە گۆتە نە قی دا خۆلە کە ب خۆلە کە قەومین روو یددەن ، بۆ مینا کە بەدرە وشتینن کیم ، هەقەرین رۆژانە ، قەیرانن ژ نشکیفە . مامۆستا ژ بۆ نا هەبوونا سەرە دەریکرنە کا کاریگەر و مرقۆقەنە دگەل قان قەومینان یی پیدقی دەستقە ئینانا شارەزاین نە خاسمە یە (خصوصی) .

تەقایا قان قەومینان د یازا ب کاردانە قەکا باش و راست بینا نە هەیی ، بەرسقین مامۆستای ئەنجامین هەستیار دیڤ خۆرا دەیلت ، ئەقە بەرسقە یان دی سەقاییەکی ژ هەقیری (compliance) چیکەت ، یان سەقاییەکی ژ نە گوهداریی ، یان دی بیتە ئەگەری دل خوشیی ، یان دی بیتە ئەگەری بناری ، یان دی مەیلا چاکسازیی لقینیت ، یان دی مەیلا کینە و عینادی بزقینیت ، ئەقە بەرسقە دی کارتی کرنی ل سەر رەفتار و سروشتی (character) قو تابی هیلیت و یان دی وی با شتر لی کەت ، یان خراپتر ، ئەقە راستین هەیی د ناڤ هەست و سۆزین مرقۆقی دا مسوگەر کرن یان مسوگەر نە کرنا فیروون و زانینی دیارو بەرچاڤ دکەت . باشتین مامۆستا ژ قی راستیا رە سەن یی ناگە هدارە .

فیږبوون همیشه نهاو دده می دا دهیته ئه نجام دان و همیشه پر سگریکه کا که سی (شخ صی) یه ئه فنفی سینا خاری که قا له کی ژ با شترین ته رزی ماموستای نیشان دده ت .

● یادداشت و بیرهاتنه کا ئارام به خش و دل هینکه ر :

ماموستا خاتوینی پهرتووکین نوی ب سهر قوتادیان دا دابه شکر، زوی پهرتووک تقان بوون و پهرتووک بو (ی، پول) قوتابی نه ه سالی نه مان . پولی ده ست ب گریانی کر ، ب ئاوا یه کی پرخ نه گرا نه گوت ((هه رگا قاهوین تشته کی دناقه را بچیکان دا دابه ش دکن ئه ز نه فه ری دیماهیکی مه دیک ژ به دبه ختیین من ئه وه ئه ز خودانی ناقه کی مه ب (ی) ده ست پیدبیت ئه ز زی حه ژ فی نا فی ناکه م . ئه سلنه من که ره ب ژه می مروقان قه دبن))

ماموستا خاتوینی هزر کر کادی چاوا کاریت هاریکاریه کا بله ز ژ پولی رابکه ت و مفای بگه هینتی . قه له م و کاغه ز هه لگرتن و یاداشته ک ژپرا نفیسی :

پولی خوشتفی :

ئه ز دزانم چقاس تو یی غه مگینی ، بی هه داروب شه وقفه چافی ته ل پیک بوو دا پهرتووکا خو یا نوی وهرگری ، لی کو به رته نه که فتی تو بی ئومید بووی . هه می قوتابیین پولی پهرتووک وهرگرتن و ته وهرنه گرت ، ئه ز بخو دی ل دیف فی مه سه لی پا چم هه تا تو زی پهرتووکا خو یا نوی وهردگری .

دۆست و مامۆستایا تە یا

دلسۆز.....

پۆل ئارام بوو ، ئەو ژبەر نفیسینا پیر سۆزو ڤایانا مامۆستایا خۆ یا دلسۆز
ھێمن ببووڤه ، وی ب سالان ئەڤ ساتین پیری سۆزو میهره بانى دى ل بیرى
مین . ئەگەر مامۆستا خاتونى ب ئاوايه کى دى ئەو پینمایى کربا ، بۆ میناک
گۆتبايى ((پیدڤىیه بچویک زوى فیربین کا چاوا دلسارى و بى ئومیدی ب
بزاڤه کا کیم ژ خۆ دویر بکه ن .)) هنگى پهنه ئیش و ئازارین وی قوتابى زنده
کربانه . یان گۆتبايى ((بۆ پەرتووکه کى ئەڤ هەمى قەرڤه شه نه ڤیت ، ته
ئەڤرو وهرنه گرت سبه مى دى وەرگرى ، تو یى بوویه نه ه سالى چما تو هنده
خۆ غەریب و عەبدال نیشان دده ی ؟))

ئەڤ رهنه سەره ده ریکرنه دا بیه ته سه ده مى وى چهندى کو پۆل پتر ژ
پیش ژ مامۆستایا خۆ یا دلڤه ق عاجزو دلته نگ ببیت .

• ((نه بوو جارەکی کارەکی دروست ئە نجام بده م ؟))

بۆ ئێکه م رۆژ ویندى (wendy) چوو بوو پۆلا پیندجى ، مامۆستا
خاتونى نیشاویدا کا پەرتووکیڤ خویڤن ئینگلیزى ژ کیری هەلگريت ، ده مى
ویندى ل سەر ڤه فا ده ست هافیتیه پەرتووکان هەمى پەرتووک بەردانه ڤه ،
ده ست هافیتیه گریى . مامۆستا : ((ویندى پەرتووک که فتن ، دڤیت
خرڤه که ی .))

ویندى : ((ئێکه م رۆژا هاتنا من بۆ قوتا بخانى یاخراپ بوو ، نه بوو
کارەکی دروست ئە نجام بده م .))

ماموستا : ((سپیډه هیه کا پړی سهر ئیشان بوو ژ ته پرا))

ویندی : ((هه لبه ت قهومی ، تو حه ز دکه ی بزانی چ قهومی

ماموستا : ((بیژه بزائم))

ماموستا خاتوینی هاریکاریا ویندی کر دا په رتووکان ژ عهردی هه لگریته څه
ودگل هه لگریته قی ژی باسی سپیډه هیا پر دهرده سهره خو بکه تن .
روژا ئیکې یا قوتابخانی ب بیر هاتنه څه کا خوش ب دیمهیک هات .
ژ وی قهومینا روویدای ماموستای باشرین پؤل هه بوو ، په خنه نه گرت ،
ئیمازه بوی کاری کر یی پیدفی بهیته ئه نجام دان . ب کورتی و باشی ناخفت
و گوهی خو دایی دا یادلی خو ژیرا بیژیت .

* هاریکاریا قوتابی کرن ل وانا ماتماتیکې :

ئادا ، قوتابیه کی چارده سالی گه هیشته وی ئه نجامی کو وانا ماتماتیکې
باش تینا گه هیت ، بو پید شفه چوونا خو یی پیدفی هاریکاری بوو .
ماموستایی ه یژا ل بی دنگ یا وی گه هشت و ب دلو فانی ول سهرخو
هاریکاریا وی کرو گوت : ((ئادا ماتماتیک وانه کا زورا پر ئاریشهیه ، تویی
نه چاری بو ریکن شیکار کرنی هیماو نیشانان بکاربینی ، تو یی نه چاری
هژمارا ل جیاتی نیشانا دانی ول بیراته بیت ده می هژماره ک ژا له کی دگل
ژا له کی دی ئیکسان دبیت نیشانان بگوړی ، په دنگه ل وانا ماتماتیکې ته
پیدفی ب هاریکاری و پینمایکرنی هه بیت ، هه رگاڅا پیدفی بوو وهره ده من و
پرسیاری ژ من بکه .)) ماموستایی ئادای هه می دلو فان بوو هه می خودان
شیان ، هیچ پرسیار ژینه کر ، ب چ ته رزا تو مه تبار نه کر ، ژ خوړاو ژ قه ستا

متمانە نه دایێ ، ل جیاتى هندى دگه‌ل وى ده‌رده دل كر و شیوازورێك ژ پرا
شروقه‌ كر

* هه‌مى گاڤا كولاڤ دچيته سه‌رى من :

ده‌مه‌ژمیرا وهرزشى تڤاڤ ببوو . مامۆستایى وهرزشى گۆتبوو قوتابیان كو
یاریا تۆپا باله ب دیمایه‌ك بینن ، ژۆزف گازنده‌ كروگۆت : ((ده‌لیڤا هه‌میا ژ
یا من پتر بوو ، هه‌رگاڤ كولاڤ دچيته سه‌رى من)) مامۆستای گۆت : ((بو
هندى سه‌باره‌ت ڤى چه‌ندى هه‌ستاته به‌يته گورپن سى جارا تۆپى پاڤیژه ،
ئه‌زدى بیه‌نا خو فره‌كه‌م هه‌تا تو دهاڤیژى)) ژۆزف باوهر نه‌دكرگوه‌ ل ڤى
چه‌ندى ببیت ، به‌ز تۆپین خو هافیتن ، پاشى تۆپ داڤ مامۆستای ئه‌و دلخۆش
و پازیه‌كر . ل وى چه‌ندا قه‌ومى سه‌ره‌ده‌ریا (تعا مل) مامۆستای بنا سه‌كا
سوڤمه‌ندو بمڤابوو . ئه‌و یى نه‌رم و نیان بوو دگه‌ل قوتابى ، هه‌ستین قوتابى
ل ده‌ڤ وى گرنگتر بوون ژ یاساو پيسايین توندو هه‌شك .

* مایته‌كرنه‌كا كیم ئاریشا قوتابى چاره‌سه‌ر ده‌كه‌ت :

ماریا ژوى بابته‌ى ل وانا زانستین جڤاكى ب وى هاتیه پاسپاردن یا نه‌پازى
بوو . ده‌مى داخازا بابته‌كه‌ى تازه‌ كرى ، مامۆستای گۆته‌ وى : ((ماریا دى
بیژى ئه‌ڤ بابته‌ نه‌یى ب دلێ ته‌یه ، ته‌ هه‌ڤبه‌ندیه‌كا وه‌سا دگه‌ل ئۆلى مسریان
نییه ، تو دۆستا هۆنه‌رى ، ئه‌و ئه‌ركى من دایه ئیمیلی یى گریدایه ب هۆنه‌رى
مسریانڤه ، ڤى بابته‌ى دگه‌ل وى باسبكه‌و بزانه دى كاریت ئه‌ركى ته‌ بگورپیت ،
یان هوین پیکڤه وى ئه‌ركى ئه‌نجام ده‌ن)) ماریا ژوى چه‌ندى كو مامۆستایا

وی یا دوی گه هشتی زؤرا مه منون بوو وه چوو دا د گهل ئیمیلی ده ست ب
هه فیه یفینی بکه ت .

* پېژنگر ل هونه ری قوتابی گرتن :

ماموستای که فالی وی ل سهر ته ختی پره ش دیت ، کاری کاتوره کی ج هی
پی که نینی بوو، پؤل یی چاقه پپی کار دانه فا (رد فعل) ماموستای بوو .
ماموستای ب چاقی شوق و عه لاقی هی فدی و پاشی گوت : ((هندقا سی
باشی هاتیه کی شان حه یفه مروؤ پره شبکه ته فه ، دی بیه ناخو فره که م دا ئه و
هونه رمه ندی ئه ف کاری کاتوره چی کری بو من ل سهر کا غه زی دابر یژیت . ئه ز
پیروزیایی ل فی هونه رمه ندی کاری کاتوره چی که ر دکم .))
فی ماموستای نیشان دا کو مروؤ که کی پی که هشتی (maturity) یه ئه و ب
چ ته رزا ژ چی کرنا فی کاری کاتوری ترانه پی که رانه دلمای نه بوو ، ژ ترانین
قه شمه رانه یین قوتابی که کی دلمای و عاجز نه بوو، ل قوتابیی تاوانکار نه گه ریا ،
بزا فژی نه کروی شه رمه زار بکه ت ، خو ژ شیر هت دا نین بی که لک و م فایین
سنجی (اخلاقی) پارا ست ، ل ج یاتی ه ندی ئافر نده یی (خلاقیت) و
داهینه ریا قوتابی هانداو پیژ ل هونه ری وی گرت .

* ((مها تما گاندی))

ماموستایی هاریکار (substitute teacher) دنا ف پؤلا وانه گوتنه فیدا
پر سیارا نافی قوتابی که کی کر ، وی د بهر سفی دا گوت (مها تما گاندی)
دهنگی که نی و گر نژینی پؤل ته ژیکر ، ماموستای گوت : ((مها تما گاندی

مرۆڤه‌كه‌ی باشه مرۆڤ دكاريت چاڤ ل وی بكه‌تن و وه‌کی وی لیبه‌یت ((پۆل
هیمن بۆقه ، مامۆستا ل سهر کارێ خۆیی به‌رده‌وام بوو .

ژێهاتنا مامۆستایی رێزدار پێك ل كوشتنا ده‌می و مه‌زاختنا شیان و هیزی
گرت ، ئه‌گه‌ر ل جیاتی وی مامۆستایه‌كه‌ی سزاده‌ر با (punitive teacher)
چێدبیت ئه‌ڤه‌ومینه‌ ببا سه‌ده‌می هه‌ڤه‌یه‌یه‌كه‌ نه‌خۆش و ئاریشه‌ ژێ ژێ
چێببا .

* دله‌ دله‌ی دانه‌ڤا بی روونكرنه‌ڤه‌ :

مامۆستایی پۆلا سییی ئه‌ڤه‌ومینه‌ ڤه‌گرا

((ده‌مه‌کی به‌رپرسیایه‌تیا فراڤینا زارۆكان دستویی مندا بوو ،هه‌رگاڤا ئێك
ژوان ب گریڤه‌ هاتبا ده‌ڤ من ل جیاتی هه‌ندێ لیڤه‌كولم و ئه‌گه‌ری گریاوی
ڤه‌بینم ،دا دله‌ی دله‌ی وی ده‌م گری دا راوه‌ستیت ، رووخساری قوتابی دا
هه‌یه‌ گوه‌رین ودا په‌وشه‌كه‌ دی ب سهردا هه‌یت هه‌ر وه‌کی بیژیت : ((تو د من
دگه‌می ئه‌زێ مه‌منوم :)) ئه‌ز د ناڤه‌ خاڤنه‌ گه‌می دا بووم كو را موڤ قوتابی
هه‌شت سالی ب ئاویه‌کی كو نه‌دکاری خۆ كونترۆل بكه‌ت بگریڤه‌ ها ته‌ ژۆڤه‌،
زانینا بناسا غه‌م و كوڤانین وی کاره‌كه‌ی عاسی بوو ، لی پاشی من زانی كو
راستی گرنه‌ نیه‌ ئه‌گه‌ری گریناوی بزانه‌م ئه‌و بو دلدانه‌ڤی (comfort)
هاتبوو نه‌بو دیاركرنا ئیشتا خۆ (Diagnosis) من ده‌ستی خۆ ب سهری ویدا
ئیناوو من گوته‌ی : ((ئه‌ز دزانم پامۆن جان ئه‌زدزانم)) هه‌ر چقاس من په‌یه‌ین
هه‌ڤه‌ ده‌ردیی ژێرا دگۆتن وی ئارمیا خۆ یا ژ ده‌ست دای ده‌ست خۆڤه‌ دئینا ڤه‌
، تیگه‌ه‌شت كو نه‌پیدڤی یه‌ روونكه‌ته‌ ڤه‌ كا چما دگریت . ل دیمایه‌کی
گرنه‌ینه‌ك كرو زڤڤه‌ سه‌رجه‌ی خۆ .

* هاریکاریښ بله ز :

د سټیفن (stephen) قو تابیی حهفت سالی ب کورپو وه پری به له مه ک
چیدکر، قالبه ک ژی چیکر دارین دانه ئافی دروست کرن، چهند نه فهره ک ژی
دانانه تیدا ، فیا ئه فا وی چیکری نیشا ماموستایی خو بدهت ، ده می نیزیکی
وی بووی بروس (bruce) حیله فیکهفت ، به له م کهفت و پارچه پارچه بوو.
سټیفن چونکی تورپه بوونی به ری چاقین وی گرتبوو هپرش کره سه ری ،
ماموستایی دزانی چاوا هاریکاریښ بله زین سوزو دلینی (عافتی) بکار بینیت .
هر دودو ک ژیکه کرن ه می گرانیا په یقینا خو ئیخته سته سه ر دلما نا دسټیفن و
گوت : ((من دیت تو مژیلی چیکرنا به له می بووی نه ز دزانه چقاس ته زحمت
کیشا هه تا ته نه ف به له مه دروست کری ، نها کو تو دبینی یا خرابووی تویی
غهمگین و عاجزی ، وهره فییره ژی کورپا هه ی هرگا فا گیللی ته یی خوش بوو
دی کاری به له مه کادی دروست بکه ی ، ماموستای ژقه ستاو ته کیر پویته نه دا
تورپه بوونا سټیفن ، هه روه سا خو ژ لو مه کرنا برؤس ژی پاراست یان ژوی
نه پرسه کا چما نه ف کاره (motives) نه نجام دایه ، وی ه می گرانیا بزافا
خو کره سه ر سکرنا خه ما سټیفن وه دفی ریکی را هاریکا یا وی کرو وه ل
وی کر کو هیزا باوه ری ب خوکرنا خو جاره کا دی دهست خوځه بینیت .

• ترسیان ژ شریقه و دهرزی لیدانی :

په یامه ک ژ سسته رو په رستارا خویندنگه هی گه شت . تیدا دا خاز کر بوو
لی (Lea) قوتابیا هه شت سالی بهیت فاکسه نی دانیت ، لیی دهست ب گرینی

کر، مامۆ ستایی گۆت : ((دهرزی زۆرا ب تر سه ؟)) لی : ((بهلی))
مامۆ ستا : ((ته دڤیا نه هاتبا یه نه چارکرن کو ب چی بۆ ده ڤ خاتو ی نا
په رستار.))

لی : ((بهلی ئه ز دترسم))

مامۆ ستا : ((ئه ز دزانم بیه نا خو فره ب که دا په یا مه کی بۆ خاتو ی نا
په رستار بنقیسم و داخازی ژئی بکه م ب نه رمی په فتاری دگهل ته بکه تن))
مامۆ ستا خاتوینی په یا مه ک نفیسی و (لی) چوو ده ڤ په رستاری ده می
زڤرپه ڤه هندقاس گریبوو چاڤین وی سۆر بیوون ، مامۆ ستا خاتوینی گۆت :
((دئیشا ، مانه ؟)) لیی گۆت : (بهلی به راهیکی زۆر خراپ دئیشا لی زها
باشتره ، قی مامۆ ستا خاتوینی با شترین و مفادارترین په فتار هه بوو، وی
ترس و فه تسینا قوتابی چنه یی و بی بهانه کر بۆ نمونه نه گۆت : ((ما کچه کا
مه زنا هندی ته ژده رزیی دترسیت ؟)) ژوی لوجیک پړسیا بی جان و سارژی
خو پاراست و نه گۆت : ((دهرزی بۆ خاترا ته ب خو یه ئه گه رل نه ده ی دی
نه ساخکه ڤی .)) ماما نا دره وو ین (falseassurance) ژی نه دایی و
نه گۆتی ((قهت و قهت نائی شیت ، وه کی که له مه کی کچه یه و بهس))
دبه رامبه ردا هه ستین وی نیاسین، دان (اعتراف) ب هه بوونا هه زو هیڤیا دا نا
و گافه کا پری قازانج هافیت .

• ده می قوتابی توپهات و به دره وشت دبیت :

روسیل (Russell) قوتابی هفت سالی ، بۆ وی ده مه کی ته حل بوو،
چونکی دناڤ پۆلی دا یاریه ک ب په یقان هاتبوو پړکئێڤستن و ئه نجا مدان بیی

كو جه نابی روسیِّلْ بهیّ ته ئاگه هدار کرن ، ده می یاری گه شتییه قوینا غا

دیماهیکی روسیِّلْ پیچهك به دپره وشتی و تورهایتى کرن

روسیِّلْ: ((تۆ چیتّر حەز زارۆکین دی دکە ی ژمن))

مامۇستا: ((تۆ ب مژداهی هۆسا هەست دکە ی ئەری روسیِّلْ ؟))

روسیِّلْ: ((بەلّی تۆ قەت گازی من ناکە ی))

مامۇستا: ((تۆ حەز دکە ی پتر گازی ته بکه م, تۆ حەز دکە ی کو ته

ده لیقه کا پتر هە بیت .))

روسیِّلْ: ((بەلّی))

مامۇستا: ((ئەزى مەمنونم روسیِّلْ سەخمەراتى وى چەندى کو ته ئەز ژ

هەستین خۆ ئاگه هدار کری ، ئەزدى تەرزى هەستین ته دهفّ خۆ نفیسم دا

نەهینە ژبیر کرن .))

ژوى چەندا روویدای مامۆستای هەژیاتی و شایستەیی ژ خۆ نیشان دا،

ئەوى هەستین قوتابی ماندهل (انکار) نەکرن ، هېر شه کا هە قذر نەکر،

شیرەت و سزاب کار نەئینان و دبەرامبەردا قوتابی قایل کرو دلّی وی دەست

خۆ قە ئینا .

• ب دلۆفانی و نەرمى ئەرکین قوتابی راستبکه نهفه:

دیقد قوتابی نه ه سالی ئەرکین خۆ نیشا مامۆستای دان .

مامۆستای (هەست ب شاشیه کی کر) : ((پیدفی یه جاره کا دی ل فی

بابەتى بنیپرى .))

دیقد: ((تۆ وهسا یى دنیپیه من ههروهکی ئەز یى گیل و نهفامیم .))

مامۆستا: ((باشه ئه ز دى ته زى نىرنا خو گو هوپم و دى ب ئاوا يه كى
نهرمتر ته ماشاي ته كه م.))

ديقد: ((نه رمتر ؟))

مامۆستا: ((به لى ، ئانكو نه رمتر و دلوفانتر . ئه ركين ته زور دزحمه تبوون
، هژمارا با به تان گه له ك بوون ، ته دهم و هيژه كا زور مه زاخت دا وا نا
روونقه كه ي.))

ديقد: ((به لى هه لبه ته مسوگهر من دهم و هيژه كا زور يا مه زاختى.))
ديقد دوو باره چاڤه ك ب با به تان دا ئينا خارى و شاشى چيكرنه قه .
په وشته باشيى جهى خو گرت . به رسفا گونجاوو نه رما مامۆستاي نه هيلادهم
به لاش بچيت و ببسته شه پوچره ، ده مى هيپش بو سه روى هايته كرن نه
هيپش بر نه ئى به په قاني رڅو كر ، نه د به رامبه ردا هيپش بره سه روى و نه
سويچار كرنا خو ژئالى ديقده مانده ل كر ، وى ب باش زانى ل جياتى شه پو
چره ي ئه قى په وشى بگورپيت ، ل جياتى روونكرنه قى به هره ژپيز ليكرته ئى
وه رگرت و ب قى ريكي چه مك و تيگه ها په يقينا خو گوپرى .

• هوين ئاگه هدارى هه ستين قوتابى بن :

رۆدى (Rudy) قوتابىيى هه فته سالى ده ست ب گرينيى كر . مامۆستا
چوو هنداف سه رى وى و گوئى : ((دى بيژن تشته كى قه ومى ؟))
وى سه رى خو مينا نيشانه كى كو به لى راسته هژاند و ئي هاربه وان
ياريكين خو يين تازه كره قيرى و هه وارو گوت : ((ته كه رين قه مه را من

يېن ھاتىيە دەرى جۇلىوى (Julio) ئەڭ كارە يى كرى ((جۇلىو ئاخفت و

گۆت ((من تەكبىر ئەڭ كارە نەكرىيە ((

مامۇستا ب لەوزەكا وەسا كونىشان بدەت ئەڭ چەندە ل دەڭ وى ياگزنگە

گۆت ((ئەڭ قەمەرا تە يا نوى يە مانە رۆدى ؟))

رۆدى بەرسف دافە : ((بەلى .))

مامۇستاي گۆت : ((سەيرە !))

رۆدى چىدى نەگرى چەند خۇلەكەكا مابى دەنگ و پاشى گۆت ((باشە من

ل مال قەمەرەكا دى يا ھەى))

قەيران گەھىشتە خالا دىماھىكى. ئەڭ قەومىنا كورت نىشان ددەت كو دلە

دلەى دا نەڭا دەم ل دە ست و ھویر و كورت ژ چ ھىزە كى يا بەھرەمە ندە :

مامۇستاي ژ پرسىيار كرنى و شىرەت پىدانى و سويچباركرنى خۇپاراست ، ژ

رۆدى نەپرسى كا بۆ چى قەمارا خۇ ئىنا يە خويندنگەھى ، يان پر سيارا

جۇلىوى نەكر كا بۆچى شكاندىيە ، دبەرامبەردا گرنگى ب ھەستىن قوتابى داو

ئەوروويدانا قەومى مىنا خۇ ھىلاڧە .

• رېئى بۇ قوتابى دانن و عزەتا نەفسى (Dignity) بۇ چىكەن :

سۆزانى قوتابىا دوانزدە سالى بەرھەڧيا خۇ نىشان دا كو بۇ ئامادەكرنا

لىستەكى ژ پەرتووكىن پەرتووكخانا خويندنگەھا خۇ ھەڧكارىي بکەتن ، ل

رۇژا دياركرى ھاتە بىراوى كو كۆمەكا ئەرکان يا ھەى و دڧىت وانا ئەنجام

بدەت ژ سۆزا خۇ لىڧە بوو . ب كول و خەم كەفت ، سپىدەھيا وى رۇژى چوو

پەرتووكخانى ، چاڧىن وى پرى پۆندك بوون ، مامۇستاي ب دەڧىقى و بى

دهنگی گوهمی خو بو دهردی دلی وی پراگرت و شلکر ، پاشی گۆتی : ((د گهل هندی کو هند قاس تو دلسار بووی ، لی تو پرا بووی و هاتی کاربکهی نه فه ئانکو ریکو پیکی ، ئانکو خهسلهتین باشین سنجی (اخلاقی) ، ئانکو راستی و دروستی (Integrity) گوتنا مامۆستای ملحه مه کا بله زو فه وری بوو ژ بو کول و خهمین سۆزانی . هه سترکه په هله فانه ، که سه کا مه زنه که ته کا به پرپرس و ئه رکنا سه . نه گهر مامۆستا خاتوینی شیرهت لی کربا نه ، یان نه و کچه کربا ، نه قی قه ومینا کورت دیمایه که کا باش و هاری کار نه دبوو . نه گهر گوتبایی : ((ته چما ئه رکین هه فته کی ل سه ر ئیک خرچه کرینه هه تا بوینه ژور؟))

((مانی ته دزانی ته هنده ئه رک و کاره یین هه ی ، باشه بو چی ته به ره قیا خو نیشان دا ؟))

((جاره کادی به ری به ره قیا خو نیشان بده ی باش هزر بکه فه))

((هه ر چاوا بیت ئه رو ده می ته دی به لاش چیت ، خه م ناکه ت))

((چیدبیت نه ا ل په رتوو کخانی تشته کی فی ربی))

شیان و ژیهاتنا مامۆستای ل پیز بو دانانی و چیکرنا عزه تا نه فسی بو قوتابی تشته ک بوو نه قه ومینه ب ساخله می پراگرت . به رسقا کورت و قه بریا وی نه قه رامانه بو زینا سۆزانی قه گوهاست کو کار و کریارین وی ب قه درو بها دزان و ئالی سنجی (اخلاقی) یی وی ب تشته کی هه ژی و به رکه فتی ل قه له م دده ن .

• ب قایده یی و میانه پره یی (وسطیة) دیف ئارمانجی پرا چون :

باشترین ماموستا (teachers at their best) ئانكو ئه و ماموستايين
ژ تاييه تمه نديين فهرين زانينى به هرهمه ند ژ بو ئارا سته كى هه قپ شك گا فا
دها قپژن ، وانا باوهرى ب هيزا شانازى كرنى و خو په سنيينى نديه ، نه
شيره تان دكهن نه ژى وانه يا سنجى و په وشى دبېژن ، ئه وه ستاب تاوانكرنى
(Guilt) ناچيكن و سوزو په يمانى وهرناگرن . ده مى به د پرفتاريه كا كيم
ژى روويدده ت بگروهو بكيشا ، بنا سين قه ومين و ئه وين قه ومين كرى نائينه
به رچاقان ، يان چاخى قه ومينه ك دنا قپوليدا روويدده ت ده ست ب لي قه كولينى
نا كهن ، شولا وان نابيه ته د يث وى كارى را چوون و ژ زارو كان سيخورا
(جاسوس) چينا كهن . وانا چ شول ب كارين بوري يين قوتابى يان كارين
پاشه روژى يين قوتابى نينه ، وانا شولا ب نها هه مى ده مى قوتابى دوو چارى
گوشارا دهروونى (indebtedness) دببت دق بياقى دا ماموستايه كى د گوت :
((ئه ز ل سهر هندی راهاتبووم كو هه مى گرانيا خو بكه مه سهر پيشقه چوونين
پاشه روژى ، لى نها ئارمانجه كى گونجاووترى دنا قپسهرى من داهه ي .
ئه ز دووتشتان لهر چا قپدگرم ، ئه و خوره وشى كو قوتابى د سالا نه ادا
هه مى وه ئه و پيدفياتين كو ب سهره بونا وى دا زالبوى ، ل جياتى باژيرين
نمو نه يى (utopias) كو ب قوينا غان ئه ز ژوانى دو یرم من ل بهر ب
هه ستاكا مروفانه سات بو ساتى بگه همه پولا وانه گوتنه قى .))
باشترین ماموستا گرو قه كا زيندى و ساخله مه كو ب سه لمينيت ئه ق
وه رچه رخانه تشته كى نه هه رى مه حال نييه ، به لكى كاره كى پراكتيكى يه و
ژ هه ژى جه ب جه كرنييه .

پشکا سییی^۷
خراپترین مامۆستا

وینه گره کی ب ن ا ف و ده نگ خه م و ک و ق ا ن و بی مرادیین گونده کی هه ژار
نشینی هندی ب و د و سته کی خ و ف ه د گ ی ر ا ن : ((ژ ن د ئ ا ق س و خ و د ا ن ح م ل
ب و و ن ، ز ا ر و ک د ن ه س ا غ ب و و ن ، ز ه ل ا م د بی ش و ل و ک ا ر ب و و ن ، گ و ن د ب ب و و خ ر ا پ ه و
ع ه ر د ی و ی ب ب و و ب ه ی ا ر .)) د و س ت ی و ی گ و ت ی ((ت ه چ ک ر ؟)) و ی ن ه گ ر ی ،
د ب ه ر س ق ی د ا گ و ت ی ((م ن و ی ن ی ن پ ه ن گ ی ب و گ ر ت ن .)) ل ی م ا م و س ت ا ، ب ه ر و ق ا ژ ی
ق ی و ی ن ه گ ر ی ن ک ا ر ی ت خ و ل پ ش ت ک ا ر ی خ و د ا ن ه پ ه ن ب ک ه ت ، د گ ل ه ن د ی ژ ی
ک و ن ه و ک ه س ه کی خ و د ا ن ک ا ر ه و م ا م و س ت ا ی ی ژ ی ر ا ش و ل د ه ی ت ه ه ژ م ا ر ت ن ، ل ی
ب ه ر ی ه ه ر ت ش ت ه کی و ه م ی گ ا ف ا ن ه ر ک ه کی م ر و ق ی (ا ن س ا ن ی) د س ت و ی ی و ی د ا ی ه و
پ و ی ت ه ی ب ر ه و ش و ح ا ل ی ک ه س ی ن د ی د د ه ت ، ن ه و ه کی م ا م و س ت ا د د ه ل ی ق ی ن
ت ه ن گ د ا پ ه ف ت ا ر ه ک ا ه ه ژ ی و ش ا ی س ت ه ژ خ و ن ی ش ا ن د د ه ت . د ه م ی ((د ک ه ق ی ت ه
د ب ن گ و ش ا ر ی د ا د ق ه ت ی ن ی ت .)) د ه م ی ب ق ی ت ک ا ر د ا ن ه ق ه کی ژ خ و ن ی ش ا ن ب د ه ت
ب ه ر ا ه ی ک ی ر ه و ش ا ه ی ی ج و ا ن ش ر و ف ه د ک ه ت و ل ی ت ی د ه گ ه ه ی ت ، پ ا ش ی
ک ا ر د ا ن ه ق ی ژ خ و ن ی ش ا ن د د ه ت . ه م ی م ا م و س ت ا د ک ا ر ی خ و د ا ت و ن د و ت و ل ن ،
ه م ی گ ا ف ا ق و ت ا ب ی پ ر س ی ا ر ی د ک ه ت و پ ی د ق ی ی ه م ا م و س ت ا ب ه ر س ق ی ب د ه ت . د ن ا ف
ق ا ن س ه ر و ب ه ر ا ن د ا ه ن د ه ک م ا م و س ت ا ب ت و ن د ی س ه ر ه د ه ر ی و ر ه ف ت ا ر ی د ک ه ن ،

ئەو دەم و هیژا خو ب گینگەشەو بگەرەو بکیشین بی مفاو بی سۆد د مەزین،
ئو دکارن خو ژ فێ چەندێ بپارین، د کارن ریکێ ژ سەرەلدا نا زۆر بگەرەو
بکیش و شەرەنخا بگرن. دنا فەر خویندگە هەکیدا بپرەکا بەرچا ژ بە هەرەو
شیان و ئافراندنان ژ کيس دچن ، هەقدژین نەپیدقی و گۆت گۆتکین بی مفا
دبە سە دەم و ئەگەر کو دەم و بە هەرەو شیانین مامۆستای و قوتابی دشۆپ و
رپرەو هەکا نە دروست دا بهینه کارخستن بیی کو چ ئە نجام هەبن . ئە فە وەسفین
ل خاری هات یە کرن دی نیشان دە تن کو دنا فەر دەربردنا بو چوونین
نەگوونجاو کو هەر پۆژ دنا فەر ژۆرین پۆلین خویندگە هان دا هە نە چقاس مینا
هیزەکا خراپکەرەو تیکدەر خو نە پەنکریه و فەشارتیە .

• هەری تۆ ب خو درەنگ تیدگە می؟

مامۆستا هاتە ژۆر فەو گۆتە قوتابیان: ((دانیشن .)) هەمی روینشتن ژبلی
کە سەکی ئەو هەر ژپیا فە مابو فە . مامۆستای ب تۆرە بیفە هی فیدایی و گۆتی
((ئالفیرد ! تۆل هی فیا چ تشتەکیی، تۆل هی فیا دخازا نامەکا تایبەتی؟ بو چی
د فیا هەرگا ف کە سی دیمایکی بی؟ با شە چ تشتە ک دی عالی جەنابی رازی
کە تن کو پوینیت؟ هەری تۆ هەر ب خو مروفە ک کۆتی ، یان کە سە ک دبیتە
ئاسەنگ دریکاتە دا؟)) ئالفیرد بی ئەختیارا خو لەرزی و روینشت . مامۆستای
دەست ب فە خویندانا کوپلەکا هۆزانی کر، لی ئالفیردی های ژینە بوو. زین و
مەژیی وی پرېبوون ژ کە فالین هەقەند و گریدای ب بابەتین بن پیا کە فتیفە ،
ژۆری دویر بوو ژ هۆزانی و تشتین مینانی وی . مامۆستای خو ب مروفە ک
مری دزانی و مژیلی فەشارتە کە لەخی وی بوو. دنا فە قەبە دنیا مامۆستای و
قوتابی دا چ جە بو گۆتین تیزو دپکاوی نینە . چیبوونا هە ستا بیزاری و

توله قه کرننن ئاشوپی (خیالی) بتننن ئه نجامی قان گوټنا نه . ئه ق ماموستایه د کاری مه رهما خو ب دهرپر نه کا ساده و رهووان دهرپر یت و زارو کی تیښکه هینیت: ((ئالفیرد ئه زئ ده ست ب قه خویندنا هوزانی دکه م .)) زور ژقوتابیان د همبهر قان رهنگه ئیهاژان دا کاردا نه قینن ئه رنی (ایجابی) ژ خو نیشان ددهن . هه تا ئه گهر ئالفیرد دگهل ئیماژا ماموستای ل سهر رهفتارا خو هری بهره وام با، دیسان ماموستای د کاری دله تنگی و دا خازا خو ب شیوازه کی دیار لی نه توندو تیژو هیرشبه رانه دهرپریت: ((ئالفیرد ده می ژورا وانه گوټنه قی بو گوټنا واننن بهر هه ق د بیت راوه ستانا ته دبیه بنا سا دلته نگی:))

• ب چه کوچ وسندانان فیری جوانینن هونه ری نابن :

ماموستایی هونه ری دق تابلویین هونه ری نیشا قوتابیین خو دان ، ژوان پرسى کا پترحه ژ کیش تابلوی دکهن . هینری، قوتابی دوانزده سالی ژبو نا بهرسندانان قی پرسیرای هزرکړه قه . ماموستای گوټ : ((ماخو مه پوژئ خری دهرهفت نییه زویبه بریارا خو بده و بوچوونا خو بیژه ، ئه گهر ته چ بوچوون هه بن)) دناق قان سه روبه را دا هینری ژ شهرمادا سور ببوو، زاروک پی دکهن و تانه لیددان . بلا یی کیه قه دقیت بیژین ئه گهر ترانه و یاریکرن بهس پیخه مه تی گرپنژینن و دلخوشی بهینه کرن، لی بینه ئه گهری نازار دانا قوتابی هنگی ئه ق چنده به روفاژئ شهنگستی زانستی په روه ده یی . قوتابی کوت ب تانه لیدانی ولومه کرنن ناهیه پاستکرنه قه . ژ ده ست چوویین زینن ب راهزانندنن و ترانه پیکرنن با شتر لی ناهین . ترانه و قه شمهری پیکرن دبه نه

سه ده مین بیزاری و تۆقی کهرب و عینادی دناڤ دلی قوتابی دا د چینن. له ورا مامۆستای دکاری بیژیته هینری کویی دۆدل بوو: ((بپارदान یاب ساناهی نییه، زحمه ته مروف ده ست نیشان بکهت و هه لبریزیت، دناڤ هه ر تابلویه کی دا هنده ک دیمه ن هه نه تۆ هه ژێ دکه ی. ب دیتنا ته کیش تابلۆ ژڤان هه ردووکا پتر هافرپاته بۆ ئالی خۆ راکیشایه ؟)) هۆنه ر ب چه کوک و سندانای ناچیته دناڤ مه ژیی قوتابیدا. تشتین جوان ب ریکی ن ه جوان نیشا قوتابی ناھیه نه دان و قوتابی ب فی ئاوی ناھیه فی کرکن.

• قوتابی ل وانی تینه گه هشتیه، فه ره مامۆستا چ بکهت؟

مهت، قوتابی نه هسالی ده می شروقه کرنا بابته ی وانی هزرین وی ده لاف بوون، داخازا هاریکاری ژ مامۆستای کر. مامۆستای به رسف دا ((باشه چاخ ی من ئەڤ بابته شروقه دکر تۆ ل کیری بووی، تۆ چ جارا گوھی خۆ ناده ی، تویی چاڤه ری ل سه ر خاترا جه ناب ی ته یی عالی وانی دوو باره بکه مه ڤه. خۆ به س تۆ نی ئەز نه شیم بۆ جه ناب ی ته وانی تایبه تی بیژم.)) مهت پۆینشته سه ر ج ه ی خۆ، لی وی ده می کو مای وی ب ریکی جودا جودا ده ست نه خوشی بۆ پۆلی چیکرن و هزرین که سین دی به لاف کرن. فی مامۆستای دگه ل هند ی کو ل سه ر سه ری وی ڤه له بالغ بوو، لی دکاری هاریکاریا قوتابی بکهت، دکاری بیژیته مهت ((فی ری فی وانی بوون کاره کی ب زه حمه ته، خوزی ئەز شیا بامه هه رنه ڤ فی وانی بۆته شروقه بکه م، دی ژڤانی ده مه ته هه رگاڤا مه هه ردووکا ده لیڤه هه بوو دی هییه ده ڤ من و دی فی وانی بۆته شروقه که م.)) هه می گا ڤا ده می قوتابیان ل وانه کی ژ وانی خۆ ئاری شه هه دبیت،

رهفتارین کریت و نه ژ هه ژ ی ئه نجام ددهن، ئه و ژ هندی دترسن کو دا خازا هاریکاری بکه، جه پیا ندنان یی سه لماندی کو دا خازا هاریکاری کرن چیدبیت بیته سده می سزادانا وانا، یان بینه جهی ترانه پیکنی ژبه ر نه زانینا بابته ی . باشتیرین دهرمانی ماموستای بو به درهفتاری و خراپ کاریین قوتابی ئه وه مه یلا وی چه نډی هه بیت هاریکاریا قوتابی بکه.

• نابیت ماموستا ناځین نه شرین دانیته سهر قوتابی :

مونا قوتابیا نه ه سالی نه کاری ئه رکی خو بو دهمی دیار کری ثقاف بکهت ، ماموستا خاتوینی گوتی : ((تو ک چه کا ته ز بهل و هه لو بهل و نه بهر پرسی .)) . ((دهمی وانه ثقاف بووی مونایی گوته ماموستایا خو)) تشته کی دیاره کو تو ب باشی من نانیا سی ئه ز ته ز بهل و هه ل و بهل نیحه ، ئه ز ژور گرنگی ب ئه رکی خو یی خویندنگه یی ددهم . ئه ز ژور پی کولی دکم ئه رکی خو ب باشتیرین ته رز ئه نجام بدهم . ئه ز بهس بو دهمی چل خو له کال وانا ته به ره ه ف دیم ، له ورا چیدبیت مینا ماموستایین دی من نه نیا سی . ماموستای به رسف لی دافه : ((تو ک چه کا خافی . تو چنی، ده فه کی مه زن ژ ی ته یی پیقه، بیژه دایکا خو ئه ز حه ز دکم وی ببینم دا سه بارهت کچاوی یا زیده بیژ دان و ستاندنی بکه .)) مونا ب چاځین ته ژ ی پوندکفه ها ته ف مال . ناز ناف دانان بو قوتابی ژ ئالی ماموستایفه کاره کی قه دهغه یه . ناف دانان ل سهر قوتابی تشته کی ژ ی زیده ناکهت ژوی ناځی زیده تر . ئه ف کاره دبیته ئه گری هه ست بریندارکرنی ، قوتابی هه مان هزری ژ خو دکهت ئه و ماموستا ژیدکهت . ئه و تشتی ماموستا سه بارهت قوتابی دبیزیت پا شهاتین مژداهی (جدی)

ديځ خورپا دئيديت . ئه گهر ځي ماموستاي بهرېځاني ژ خيال كړنه څا با شا موناږي كړيا دا كاره كي هه ژي نه نجام ده تن . ماموستا خاتونږي دكاري هو سا بيژني : ((نه ز ته يا مه منونم كو تو ديژي نه ز پوي ته ي ب وانه و پراهيڼا نان ددهم . نه ز هزر دكه م من سه بارهت ته زوي دادوهری كړ .)) نه څه پ هنگه گوته دا بڼه بنا سين پارا ستنا ئا شتي و ئارامي و دا ليك تيگه هيشتنې (تفاهم) چيكن.

• توخيږي كه سايه تيا زاروكي نه به زينن :

ژانت ، كچه قوتابيا يانزده سالي ، هه رگاځ يا چه له ننگ و ب ده ننگ و پر ننگ ديار بوو، نها ياي دهنك و ئارامه و بزمارا ل ليځين وي هاتيه دان . ماموستا : ((ماته چ ئاريشه هه نه ؟)) ژانت : ((من چ ئاريشه نينه .)) ماموستا : ((گوهي خو دي ، تو هندی من خو نانياسي نه ز دزانم ته چ رهنكه كه سياتيه كه هيه ، دكارم بيژم ته چ خو و پوهشته كه هيه ، دي بيژن شه ځي تو باش نه نفستي مانه ؟)) ژانت : ((نه هڅي دارم ژ ته بلا بهس بيت .)) ماموستا : ((خاتوينا تولاز ، نه څه چ ته رزه ئاخفتنه ؟ من بريارا داي سه بارهت ري و شوينن دوستايه تي وانه كي بدهمه ته ، لي نه ز دي ژ ځي رهفتارا ته بورم ، تو يا نه ته ناي ، هه تا تو ب خوژي زاني كو تو يا نه ته ناو دلته نكي ، نه ز پتر ژ ته پوهشا ته هه ست پيدكه م .)) ژانت رويمه تي خو داپوشي و هندی ده مي ماي وي هه تا گوته نه كي زي نه كړ . ماموستا ژانتي پهنكه زيارين باش و پا قز هه بووبن ، لي ب ځي سه ره ده ريكړني نه كاري هاريكاري وي بكه تن . چاڅزلي ل سه ر څه ديتنا دليني و سوزا (عواتف) كړن هه مي ده ما گا څه كا مه ترسي

داره ، تیگه شت نا درو ست هه مى گا قا ری گر ل هه بهر لی قه کولینین
مایتی که رانه ، توره (ادب) وه سا دخازیت کو هر گا ق مه و دایه که هه بیت هه تا
ئیک ژمه نه خازیت یان روخسه تی نه ده ته مه ، نابیت ئه م هی رشی بکه ی نه سر
توخیبی که سایه تیا وی. په رده هه لدانه قه ل سر ده روونا خو (seLf
disclosure) فوره وی ده لی قی بده ته که سی (فرد) کو مافی
هه ل بژاردنی و مافی هه ل بژاردنا بی دهنگی هه بیت . ئه گر گو ته قو تابی
(زاروکی) کو : ((ئه ز با شتر ل ته دگه هم.)) ئه ق شروقه کر نه به لگه یه ل سر
دفن بلندیا بیژهری کو پرستی ئه ق ره و شه نمونه که ژ پا شقه مانا یا سایه
(تخلف قانونی) . با شترین ته رزی هاری کرنی ته رزی هو شیاری بیژی و
کورت بیژی یه . بو میناک : ((هه ری ئه ز دی شیم هاری ته بکه م ؟))
ئو پیشنیارین کو ب دهنگه کی بلندوب دویرو دریزی و پر بیژی دهی نه
به ره فکر ن دبه ئه گه ری شه رمه زاری ئه ق رهنه گه پیشنیارین هاری کاری دبه نه
بناسا به ره قانی ژخو کرنی و بیزار بوونی .

● ماموستای هیژا و پرسیار و بهر سفین وی یین توند:

فلیکس ، قوتابی نه ه سالی ، هاته ده ق ماموستای خو وسکالا (شکوی)
ل قوتابی که کی پولا پینجی کر ، چونکی ب په رتو وکی ل سهری وی دا بوو .
ماموستا : ((هه رب ساناهی هات ول سهری ته دا ! هه ر هو ب ساناهی ،
ئانکو ته چ نه کر بوو ، ئانکو تو مینا زارو که کی بی تاوان یی بی سویچ بووی
و سهری ته دکاری ته را بوو . دینی را ته ئو ناس نه دکر .)) فلیکس (ب
گریفه) : ((به لی)) ماموستا : ((ئه ز ته باوهر نا که م ، دقا ته شوله ک

کربیت ، ئەز تە دنیاسم ، دى پۆژا وی هیئت.)) فلیکس : ((من چ شول پى
نەبوون ، بەس ئەز ل پىیا هاتن و چوونى دا پراوەستیا بووم ، ئەز مژیلی کارى
خۆ بووم مامۆستایى هیژا.)) مامۆستا : ((ئەز هەپوو یى درپکا هاتن و
چوونى دا دەیم و دچم هەتا نەها کەس هیرش نەکریه سەرمن ، دى چاوا
چیبیت هەر گاڤ دەردو بەلا دووچاری کەسین مینا تەبەن ، پیدفى یە تە های
ژخۆ هەبیت نەکو دى تە هزگیفن.)) فلیکس سەرى خۆ دا نا سەرمیژا
مامۆستایى هیژا و پوندکین وی هاتنە خارى ، مامۆستا ژى وە کى هەمى پۆژا
چوو سەر کارى خۆ. دفى چەندا روویدای ، مامۆستای دە مى کو پیدفى بوو
گوهى خۆ بۆ داخازا قوتابى پراگريت ئەو دئاخفت ، وە وى گاڤا کو پیدفى بوو
ئەو تشتى ب سەرى قوتابى هاتى ب پاست بزانییت و باوەر ژیبکەت ، وى ئەو
روویدان ماندهل (انکار) کرن . دروست هنگى کو دفا وى ل سەر هەستین
قوتابى رەنگدانەڤە هەبا ب بەردەوامى و ل دىڤ هەڤ پرسیار د کرن . پیدفى
بوو وى هۆسا بەرسفا هەستا قوتابى داباڤە :

((بى گومان تە زۆرى ئیشای .))

((مسۆگەر تۆ زۆرى هاتیە ئازاردان))

((دیارە بى ئەندازە تۆ یى تۆرەکرى .))

((ئە گەر تۆ حەز بەکى ، ژدە ستپیکى هەتا دیماهیكى قى قەومینى
بنفیسەو بدەڤ من دى لیڤهکولم کا دى شیم چبکەم .)) دەمى قوتابى دکهڤیتە
دبن گۆشارەکا دەروونى دا ، چاخى دزانییت مامۆستایى وى پراستى یى لى
تید گەهیت و یى دزانییت کا چ ب سەرى وى هات یەودوو چارى چ

د درده سهریه کی بوو یه ، دی ئه ف کاره ژ قوتابی را یار مه تی و هه فکر یه کا
باش بیتن .

• هیچ پیکه نین نه دثیا :

ئاندی ، قوتابی د ده سالی ، چوو بوو سهر ته ختی پره ش و هر چقاس
پیکول دکر کو پرسیاره کا لیکدانی (زهر ب) هل بکته نه دکاری دکاری خو
دا سهر بکته فیت . ماموستای گوتی : ((هه رگا فا تو دنا خفی تشته ک ژ زانستی
جیهانی کی دبیته شه)) د نا ف پولی دا بو تی قه تیقا که نیی ، ئاندی مینا
په یکه ره کی بی ده نگ بوو ، ل جهی خو ه شک بوو . ماموستای دا خاز ژ
قوتابیه کی دی کر دا بجیت فی پرسیاری هل بکته وه داخاز ژ ئاندی کر کو
هه ردوو گو هیئ خو باش فکه تن . ئاندی نه هه رگو هیئ خو فنه کرن . به لکی
وازا ویژی ل وانی نه ما ، ئه و فی ربوو ب پشت گو هی خو فه هافیت نا گوتنن
مه زنا به راهیکا هی رشا وانا بگریت ، ئه و فی ربوو بجیته خیالوو بی ته رتیقی
نه که فیه بهر هی رشا که سین ژ خو مه زنتر . ل جیاتی هندی ماموستا وی ل
گوشه گیری بینته ده ری کاره ک کر کو پتر دخودا بجیته خارو بجیته دالغا . ل
وی چه ندا قهومی ئاندی پی دفی ب وی چه ندی هه بوو کو ل کرداری لیکدانی
ماموستا وی ریډه ایی بکته تن ، نه وه کو عزت و باوه را وی خراپ که تن .
هه رچه نده کاره کی ب سانا هی نییه ، لی دقیت هه ر که سه ک خو کونترول بکته
وی ب گومان و دوودل نه بیت کو ده می دیک مرو فی خراپ ل قه له م دده ت
هنگی هوشمه ندیا خو نیشان بده ت .

• ناسناڤا بۆ قوتابی نه دانن :

د ناڤ پۆل دا قوتابییه کی بهر سفا پر سیاره کا ساده دا ڤه ، بهر سفا یا هه له بوو. مامۆستای گوتی: ((تشته کی عنتیکه یه ئه نیشتاين د ناڤ پولا مه دا بوو مه نه زانیبوو!)) پیکه نینی ژورا پۆل له رزاند. ئه و قوتابی که ڤته یه بهر حنکا ترانه پیکرنی ژ شه رمادا سۆربوو. سه ری خۆ نه ڤیکرو مینا جان وه ره کی بی تاوان هاته سه رجهی خۆ پۆینشت ، پشتی هنگی هه ڤیولین قی قوتابی به لاخۆ ژیفه نه کر ، وانا په پره وی ژ په فاتا مامۆستای خۆکر . وی قوتابی هه ر خۆلقاندا دا ناز ناڤا بۆ دانن و دابیژنی ، نیوتن ، گالیله ، ئه فلاتون. وانا کاره کی وه سا کر بۆ وی قوتابی تشته کی زۆری ب زحمهت بوو بکاریت ل وی قوتابخانی بمیزیت ، له ومانه چار بوو قوتابخانا خۆ بگۆریت. له ورا چاوا نوژداری نه شته رگه ری نابییت بی به ره ڤکر به ری ژ چه ڤویا نه شته رگه ری وه رگریت ، هه ره سا نابیت مامۆستا زی بی به ره ڤکر رستین توندو تیژو نه خوش ب بیژیته قوتابی . د ناڤ هه ردوو په وشان دا ئه وزیا نا ژی چیدبیت رهنگه نه هیته ڤ چاره کرن.

• ره فاتا نه دروستا مامۆستای وازنینا قوتابی ل خاندنگه می :

. تام ، قوتابی شانزده سالی نه کاری دتاقیکر نه ڤا وانا ئنگلیزی دا ده رب چیت و نمرا وی ژده هی کیتر بوو. مامۆستای ئنگلیزی کو نفیسکاره کی ئاست نزم بوو ، ئه ڤ ده لیڤه ژپرا هه لکه فت دا سه لیقا نفیسینا خۆ نیشان بدهت ، ل سه ره په ری وی قوتابی نفیسی : ((هه می تشته کی ئال و گۆپی ب سه ردا دهیت ، ئه و تشتی نها می شاشی و نه زانینه ، ئه ڤه په سنا (وصف) ره وشا ته یه .)) تام وه سا هه ستر کو کوچکا هیفی و ئومیدین وی

یا هر فتي . هه ستا كچكه كرنی (feeLihg of feriority) ل دهڅ
په يدابوو ، وی ماموستايی نه زان ژي مورا پشت راست كرنا قی چه نډی بو
ليدابوو . ب ساناهی وهرگرت ، چونكي نه څ هه لسه نگاندا ماموستای د گهل
هزرو خيالوی ب خو یاوه كهه څ بوو . نه و ل سهر هزر كرنه څه كا ئلوز سه بارهت
چاره نفیس و پاشه پوژا خو هری بده وام بوو . دوو چاری دا ساریی بوو ، ژ
چه له نگیی جفاكي دويركه څته څه ، نه نجام دا واز ل خویندنې ژي ئينا . تا نه و
ترانه پیكرن (sarcasm) كارتیكرنه كا خراب و نه ژ هری ل سهر زاروكان
دهیليت ، باوهری ب خو بوونا وانا ناهیلیت و عزهت نه فسا وانا ب ثقافی ژناڅ
دبهت ، تانه لیدان مینا ژه هره كا كوشنده یه ، ترانین زځرو تانین تیژ بهس
دبته سده مین وی چه نډی كو نه و خه سله تین هیږش د چپته سهر خورت تر
لیبهین .

• باشه توچ دزانی !!؟

كارل قوتابی يانزده سالی نه دكاری په نجه را پولي څه كه تن ، ماموستای
گوته : ((هابزانه ته شيانا څه كرنا په نجه ره كي نيه ؟ باشه توچ دزانی ؟))
كارل ژ شهرمان دا سور بوو ، زځرپه سهر جهی خو ، د بن ليقا څه ژي تشتين
بی ته رزو پړز دگوته ماموستای ، كاردانه څا قی ماموستای خرابترین كاردانه څه
بوو ، زاروكی چ جارا باوهری ب شياناوی نيه ، هیږش برن بو سهر هوش و
فامی قوتابی يان زاروكی ل بهر چافى همیا ، ب ده قیقى هه ستیارتین و
زيانبارترین خالا كه ساياتیا وی كره نارمانج . په خنا خرابكهر (vivuLeht
criticcriticism) ل قوتابی گرتن هزا پیشفه چوونى دويدا چيناكه تن ،

بهروفاژی ، ئەفرەزگە پەخنەگرتە نه دی بی ته سهدهمی خراپکر نا هیژا ئافرانندی ل دهف قوتابی . ئەگەر مامۆستایی کارل دناف ئاخفتنا خودا دهرفته تا هاتیه پیش ل بهر چاڤین خو دانا با دا کاریت پتر هاری کاریی بکهتن . مامۆستایی وی دکاری فی پرسیاری بکهت : ((باشه دیسان ئەف په نهجهره خراپ بوو هه ؟)) ب فی سهره دهریکرنی کارل دا یی دلئا سووده بیتن ، دا ب جهرگ و دل کهفیت و دا هیتته ئازراندن کو پتر پیڤکۆلی بکهتن ، ل دیماهیکی ژی ئەگەر مامۆستا ببا ریگر دهرام بهر شهرمه زارکرناییدا ، دا ههقبه ندیا وی ب خۆفه گریده تن .

• پیکاسۆ ، گوهی خۆ بدی :

مامۆستا : ((ته چما ئهركی خو ئه نجام نه دایه ؟)) رۆژیی (شانزده سالی) : ((من کهفال دکیشا مامۆستایی هیژا ، ئەزی مژیلی ئافرانندی بووم ، من نه دفا کاری خو ب نیقهیی بهیلمه هه .)) مامۆستا : ((فیجا هه زره تی عالی جه ناب بلیمه ته کی ئافرندهیه ، ئه ری ؟ هه تا ده مژمیره کی ته نه دکاری شولی راوه ستینی ، گوهی خو بده ری پیکاسۆ ! تو هه جه تین داهینه رانه چیدکه ی ، هه ر ئەف هنده و بهس . لی بزانه ئەف هه جه ته دفی پۆلی دا ب کیرا ته ناهین ، چیدبیت ب شیري سهری دایکا خو یا بی ئا گاه ل هه می تشته کی بمالی ، لی سهری من نه ، هه زره تی عالی جه ناب ئەز ژته هۆشمه ند ترم . که سین مینا ته هه م دنیا سم کولانیین پیخاسین که لی سهری وان ته ژی تشتی ئاشویی و خیال ری سین مه زن و مسقاله کی هه م به ره فی و شیان نه هی .)) ئەف هیڤ شه نه یا پی دفی بوو ، بتنئ ئەو کارتیکرنا ل دیف خو ب جه هیلای مه زکرنا مه وداو

جوداهیې بؤ دناډ به را مامو ستای و قو تابى دا . سزادانین د ه ف کى
(spankingverba) نابنه ئه گهر کو قوتابى دکارو چه له نگیښ وی یښ
که سى دا پیشفه بیه ن . ئه ډ سزادانین ده فکى به س و به س دى توښی بیزار یی
د ناډ دلى قو تابى دا چینیت . ئه گهر فى مامو ستای سه باره ت پرپواگه ندا
هونه رمه ند بوونا قوتابى عه لاقه رڅو نیشان دابا دا گه هیته ئه نجامین با شتر ،
هه تا چیدبیت سه باره ت هونه رى نوی تشته کى فیږ دبا . ل هه ډ ئالوگوپرکنا
هزرو بیرا سه باره ت هونه رو ژیا نئ ب ئاوا یه کئ هه ژى و بریز دى پتر هزرا
ئه نجامدانا ئه رکى ل مال و خویندنگه هئ ل ده ډ قوتابى چیکه ت و زور با شتره
ژ ئاشوپیتړین هیږشا ده فکى (Lashig tongue)

• نابیت ماموستا هوسا باخفیت :

نستیفان ، قوتابیې دوا نژده سالی قه له م پسا سئ خو یی تیژگه هانده
له شئ باربارا . بار بارا زڅرېغه وب توږه ییغه به رى خؤدا نستیفان . لى چ
نه گوټى . نستیفان په یام وه رگرت ، ئه گهر مامو ستای ما یی خو تیښه کړیا دا
ئه ډ قه ومینه ل څیره ب دیمه یك هیټ . مامو ستای ب ده ننگه کئ بلند گه ف
لیکړن : ((نستیفان ئه گهر جاره کا دى فى کارى دوو باره بکه یه قه ، ب
خودى دى ته ژڅى پوښى هافیمه ده رى ، ئه زى ژده ستى یارى و ترانین ته
یښ هه رگاڅى ماندى بووى . تو مسته کى ، نستیفانى شه رمى کره قه و سه رى
خو نه فیکر ، لى دبنقه را پیکه نى و ئیماژه دا چه ند دؤسته کښ خوین نیزیک و
ئو تانى هاتن . ماریایى هوسا بوچوونا خو دیارکر : ((ماموستا نابیت هوسا
باخفیت ، ژئالی ده روونى قه بؤمه زیا نا هه ی .)) مامو ستای کره گازی :

((رۆلۆ رهوشهنبیرا پیاده نه که ئەق پرسه قهت ب ته فه یاگریدای نیه .))
ماریای بیهرسف دافه : ((مروفۆ خو نه گهردا فه (جزیره) بهس د هزرا خو
دابیت ، ئەق رهنگه تۆمهتبارکرنه دئ بیه سهدهم کو دووچارئ گریا (عقهه)
خو کچکه کرهفهئ ببیت .)) مامۆستای ب ئالۆزی و تۆپرهیفه کره قیژی :
((ب خه ندقه ، ماتۆ پارێزه رۆ تایبه تئ برای خۆی ، ده قئ خو بگره .))
دهنگ و قه له بالغ نه ما ، بئ دهنگی دنافۆ ژۆرئ دا زال بوو ، لئ سه قایئ پۆلئ یئ
ژههراوی بوو. مامۆستای راگه هاند ((مه دقئت ئیرو سه بارهت داسۆزی و
لیبۆرینئ دنافۆ رۆ و شوین و دهستورئ پیغه مبه ران دا هه قه یقینئ بکهین.))
هه مامۆستای په یقینا خو سه بارهت خه سهله تئ سنجی لیبۆرینئ ده ست
پیکر ، دهنگئ که نه نه کا سفک دنافۆ پۆلئ دا باند بوو وزوی ثقاف بوو. ئەق
مامۆستایه دووچارئ کۆمه کا کاردانه قئ خراپ بوو ، مایتیکرناوی نه یاپیدقی
بوو ، وی گه ف بکار ئینا خو بئ ره وشت و بئ توره کر. بهایین نه دروست
کرنه دزینا زارۆکان داو ئەو ده ربړیناوی کاره کئ دوو پوویا نه بوو ، گۆت ناوی
سه بارهت بهایین سنجی و داسۆزی و هه قه ردیئ ب ثقافی خاپا ندن و دوو
روویاتی بوو، لیبۆرین بهس ب لیبۆرینئ دهیته فیکرین ، ئانکو ئەوئ بقئت
ئیکئ فیژی لیبۆرینئ بکهت گهرکه وی ب خۆلیبۆرین ل ده ق هه بیت .

● شه پ سه خمه راتی ئاشتی :

را ئۆل ، قو تایی پانزده سالی دنافۆ پۆلا زانستین جفاکی دا (ع لوم
الاجتماعیه) گۆت: ((ب دیتنا من نابیت مه چ ئومید ب نه تهوین هه قگرتی
(الامم المتحده) هه بن ، کارئ قئ پیکخواوی یئ بئ ئەنجامه ، کۆمه کا گایین

ل ویرې روښنستی و شیانانۀ نجا مدانا چ کارا نینه ، بهس کارې ئه و د کهن
ئاخفتنه ، ئاخفتن ، ئاخفتن .)) ماموستای ژن شکېفه هیږش بره سره را ئول:
((تو یی ل هیڅیې زمان درېژئی بکه ی ، تو ژ هندی کچکه تری سه بارهت فان
په ننگه بابه تین گرنګ باخفی ، سه ری ته ل فان پرسگریکین گرنګ دهرنا چیت
، ما تو چ ل پیکخواوا نه ته وین هه فگرتی دزانی ؟ ماته سه بارهت فی پیکخواوی
په رتووکۀ یان گو تاره ک فہ خاندیه ؟ دیماجار کو ته به په پین پوژنامی فہ کری
که نگی بوو ؟ تو تین هه هشتیہ کی تفاہ عہ یاری ، ماتو نزانی ئه گه ر پیکخواوا
نه ته وین هه فگرتی نه بیت چ ئومید بو بهر قرار کرنا ئاشتی ل جیهانی نینه ،
لی دبه رسفاخو دا کو دایه ففی قوتابی بو ئه گه ری ده ست پیوونا شه په کی
تازه ، هیږشا وی بو سه دهمی بیزاریی ، ئاگرئ تو پری خوشکر ، بیا فو
دہ رفہت بو هیږشا هه فدر به رفہ هکر . پیدفی بوو هه تاوی ده می ماموستا
هاتیہ ئازراندن ری یی خو راگر باو قوتابی نه شکاندبا . پیدفی بوو بهر سفا
ماموستای بو هه ست و تیگه هیشتنا قوتابی یا ته ری با ژ پینو حورمہت و به ها
بو دانانی و گو تابی : ((وه کی ئه ز دینم ته سه بارهت پیکخواوا نه ته وین
هه فگرتی هه سته کا توندو تیژا هه ی ، ژبه رکو تو یی دیني ئه ف پیکخواوه ل
بهر قرار کرنا ئاشتی یا شکہستی دخوت ، تو گه له کی بی هیفی و ئومیدی و
ته چ ئومید ب فی پیکخواوی نه ماینه ، فیجا ب دیتنا ته چ ریکین دی هه نه ؟

• تو چ جارا پاسی نادهیه من :

ریژدار ئابیل ، ماموستایی وهرزشی ل قوتابخانی د گهل کو مه کا قوتابیان
یاریا ته پانی (فو تبال) دکر . تیدا قوتابیہ کی هه شت سالی ژن شکېفه ده ست

ب گرینی کر. مامۆستای ژێ پرسی : ((چما دگری ؟)) تید ھیدی گۆتێ :
((تۆقەت پاسێ نادەیه من .)) مامۆستای ب عاجزی بەرێ خۆدایێ و گۆتێ
خۆ بەس تۆ ل قێرە نی ، دقێت دادپەرورەرانە دەلیقە ب ھەمیا بەھێتە دان ، فێر
ببە بێھنا خۆ فرەھبکە ھەتا گەرێ تە دەھت ، خۆ نە نازینە .)) مامۆستای
ئەفچەندە گۆت و تۆپ داڤ کەسەکی دی . ئەوانا دەفکی یا مامۆستای دا یە
تید سەبارەت یاریەکا دادپەرورەرانە کارەکی ژقە ستابوو ، ئەو زارۆکی کەلا
گریی خۆل یدای نکاریت ل پامانا وی پەیفینی تێد گەھیت ئەوا سەبارەت
دیموکراسیی دەھتە دان . دەمی قوتابیەکی ھەست ب خەم و عاجزیەکی کر ،
باشترین کار ئەو ئەم گازندەو دالەھیین وی ب فەرمی (رسمی) بنیا سین و
خاستین وی دیار بکەین . ل سەر فی شەنگستی پێژدار ئابیل دکاری بێژیتە
وی قوتابی کو دگری : ((ئاھا ! تۆ ژبەرقي چەندی دگری ، تەژمن دقیت
تۆپی بدەمەقتە ، تیدھا بگرە ، ھات .)) مامۆستا دکاریت بزاق و لقیەنەکا
وەسا ژخۆ نیشان بدەت کو ببیتە ئەگەرێ چیبوونا حەژیکرنی و فیانی ،
ھەمی گاڤا ئەف دەلیقە یا ھەمی ، ھەتا دکاریت ب گوللی بەفری فی حەژیکرنی
ژخۆ نیشان بدەت .

• دەمی قوتابی جلکین خۆ د درینیت :

خۆزی ، قوتابی نەھ سالی ، دناڤ یاریی دا جلکین وی دریان ، ب شەل و
پەلی و ئالۆزی دەست ب گرینی کرو غارداو چوو دەف مامۆستایی خۆو گۆتێ :
((مامۆستایی ھیژا دایکامن دی من کوژیتن ! دی ب ساغی کەڤلی سەرێ من
ژێڤکەت .)) مامۆستای پرسی : ((بۆچی تۆ پتر ئاگە ھداری خۆ نەبووی ؟

دایکا ته ژی ته ناکوژیت ، ژ قهستا نه ترسه ، لی کاره کی دجهی خودا یه باش بهییه سزادان .)) خوژی ب قی چه ندا ماموستای گوتیی زور دلته نگ بوو . خو ل عه ردی گه فزا ندو ژنیدقا دلی خوده ست ب گریئی کر . ماموستای نه ف قه ومینه ب ده لیه فزهانی سه باره ت پیډقی بوونا چاقدییکرنی ژ جلاکان بو قوتابیین پولی بپه یقیت و خوژی ژی کره نمونو کی خراب بو قی چهندي . پیډقی یه ماموستای هستا مروؤ دوستی و مروفا یه تی ل ده ف هه بیت ، ده می که سین دی لومه یا قوتابی دکن و سزا ددن گه ره که نه وه ف ده ردیی دگل دابکه ت و بیته سه ده می دلئا سووده یا وی . ده می کو هه می قوتابی ب سوچبار ل قه له م ددن ، ماموستا یارمه تی ده رو هه فکار ی وی بیتن . دقئ نمونا سه ری دا دقا ماموستایی داسوزو هه ف خه م (compassionate) هوسا گوتبا قوتابی : ((تو دترسی ده می دایکا ته جلاکین ته یین دپای دبینیت ته سزا بده ت. بیه نا خو فره هبکه نه ز دی په یا مه کی بو دایکا ته نقیسیم ودی بیژمی کو دپا نا جلاکین ته یا بی ده ستی ته بوویه (غیر عمد) .)) په ذگه قی په یامی خوژی ژ سزادانی قورتال نه کربا ، لی بلای کیمفه دا کاریت نه هیلیت گورزه کا دهروونی ل قوتابخانی ب خوژی بکه فیت .

• ماموستای هه می هیرومارکرن :

ماموستایه کا زانگر (student teacher) گوتارا خو ب قی ئاواپی خاری به ره هه ف کربوو : ((تشتی کومن نه قرو ل قوتابخانی دیتی ژناقبر نه کا بکو ما نه په نی (سری) بوو :)) ماموستایه کی ژ بو نا خراپکرنا ژیا نا سی قوتابیان ، ژ چه که کی به هره وهر گرت ب نا قی په یقی وخوینا هه میا ریټ .

قوتابىەك درەنگ ھات ، مامۇستا خاتوين ب شەقە وزەلا كەفتە لەشى قوتابى ، شەقە و قوتانا وئ يانمونهى بوو . پاشى چەند خۇلە كەكا دەر كەفت كو كچەكى ژكچين پۇلى يى ژبىركى ئەركى (واجب) خۇ بينيت . مامۇستاي ئەو رى ھنگا فت ، قوتابىەكى دى يى مژىل بوو ئەركى خۇل سەرتىنقى سا (دفتر) ھەقالەكى خۇ دنقىسى كەفتە داڧى ، مامۇستاي ھەرچى بى تەرزو رېزىيە كا ھەى گوتى ، ھەلبەت ديار كەفت كو ئەڤ كوپى رېزدار يى بدنئ نىيە دنقىسىنا ئەركى خۇدا ل قوتابخانئ ، مامۇستاي ھەڤالى وى رى د تاوانئ دا ب توندى سزادا . وئ رۆژئ دەستىكا ڤەبوونا قوتابخانئ بوو ، لئ سەقايئ پۇلى ھەرزوى ھاتە پيس كرن و ھەپماندن .

• دايك گەواھىي(شهادة) ددەت :

دايكەكا خودان تىدیتن پشتى سەرەداناوئ يا ئىك پۇژى بو پۇلا كوپى خۇ ئەڤ راپۇرتە نڧىسى . ھەفتيا رۇخسەت پىدانا قوتابخانئ بوو، دەلىڤە بوو ژبۇنا وئ چەندئ بچمە ژۇرا ئەو پۇلا كوپى من لىوو ئەز ب چاڧىن خۇ وى بىنم كا چاوال پۇلا ئىكى نافنجى پۇژىن خۇ دەر باز د كەت. ددە مى خۇدا ئەز گەھى شتمە وانا ماتماتى كى و من زارۇك دىتن د چوونە د پۇلى داوال سەر كورسىين خۇ دپونىشتن و پەرتووك و دەفتەرىن خۇ ڤەدكرن ، چەند كەس ژ قوتابيان ھىدئ دگەل ھەڤ د ئاخفتن ، ژدشكىڤە ژنەكا گەنج ھاتە دژۇرڤەو روويمەتئ وئ ژبەر تۆرەبوونئ گرژ بېوو. بىى كو باخڧىت دەنگ ل تېلېن دەستئ خۇ ئىناو مىنا سەربازەكى ھاڧرىا خۇ داڤ پشتى . زارۇكا پەرتووك و دەفتەرىن خۇ ڤەپاتكرن و سئ كەس ژ پۇلى دەر كەفتن . ژنا گەنج وەكى مارى

كفە كف دكرو ب نەپەنكىفە ل وان دىنپىرى وگۆتى : ((چەند جارا دقا لىبەر چاڭگرتنا يا ساي بېژمە ھەوہ ؟ ھىچ كەسەكى ئەوماف نىيە بى مۆلەت وەرگرتن بىتە ناڧ پۆلى)) زارۇك سەرشۆپو كەمى ب ھەڧرا ھاتنەڧ ناڧ پۆلى . ھەر ل سەرجەمى خۆ پوينشتن ، مامۇستا خاتوينى بى دەستپىك پەيڧىن خۆ ب سەردا باراندن : ((پۆل ، ئەڧرو قەلەبالغى نەكەى ھا . جىمى تۆ دى شىي پىنج خۆلەكا دەڧى خۆڧەنەكەى ؟ من گۇمانا ھەى . راجەر ، تە ئەڧرو ئەركى خۆ ئىنايە ؟ چما نە ؟ باشە ئەڧ بەھانە دى بكيړا تەھىت ، زۆربا شە ، دى زھا بەرى خۆ دەمە ئەركىن ھەوہ ، رايىنانا ئىكى كى شيكار (حل) كرىہ ؟ دەستى خۆ بلند بكت . ((ھەڧتى و سى ؟)) : ((نەخىر)) : ((ئىكى دى ب تۆندى دەستى خۆ راھژاند .)) (ھەڧتاوھەشت ؟) : ((نەخىر كى دروست شيكار كرىہ ؟ كەس نەبو ؟)) : ((ھەڧتاوپىنج ؟)) : ((راستە . تىشتەكى دجەى خۇدا نىيە ئەڧ ھەمى مۆڧە نەكارن ڧى پرسىيارى شيكار بكن ، من بەرى زھا شۆڧە كرىو . پرسىيارا دىڧرا .))

((ئەڧ رەوشە دووبارە بوڧە ھەتا ھەمى بابەت ھاتىە)) شيكار)) كرن ، ھەندى دەمى ماى زى مامۇستاي دگەل قوتابىيان تەلەڧ برووب ھژمارىن دەھكى (اءشار) ڧە مژىل كرن ، قوتابىين دىژى ل سەرجەمىن خۆ دانىشتىوون و رايىنانىن خۆ دىڧسىن . دەمى زەنگ ھاتىە لىدان ، ئەز دگەل قوتابىيان چوومە وانا ئنگلىزى . مامۇستا خاتوينى وانا خۆ دەستپىكرو ڧەرمان دا ھەمىا كو پەرتووكا خۆيا رىژمانى دەربىڧن وڧە كەن ، پا شى ب ئاوايەكى ئىك تەرزو ماندىكەرانە چەند خالىن رىژمانى روونكرنەڧە و دا خازژ قوتابىيان كر رايىنانان شيكار بكن . چەند كەسەكا كرە گزە گزو دگەل ھەڧ

ئاخفتن دا ب هه قراو ب هاریکاریا هه ق پاهینانا شیکار بکهن ، ب باشی فییری یاساین پیزمانی نه ببوون ، مامۆستا خاتوینی ئه گهر هه وه ب باشی گو هی خۆ دابایی دا نها کارن شیکار بکهن. ده می دووباره زهنگی لیدی ، قوتا بیان کهل و په لێن خۆ به ز خپه کرن و ل سهر خۆ به ره ق وانا زانستی برێکه فتن ، ب هیم نی ل سهر ج هین خۆ پۆینشتن و دهفته رین خۆ فه کرن و ل هیق یا مامۆستای مان. پاشی مامۆستا هاته ژور فه ، گه نه که ئی ژیهاتی ب قاته که ئی ئۆتی کری . ب روویمه ته که ئی گرژ چاکیتی خۆ ژبه ر خۆ کرو دانا سهر کورسیکی ، پاشی دهست هافیته راسته ی و ل میزا خویا ل سهر نقی سینی داو گو تی : ((گه لی دوستان وه گه لی ئه وه که سین نه دوستین من ، وه کی دسلوئان ، کاتزو کولومبو. ئه ق ئاژه له ژکیش دهسته که ئی نه ؟)) که که ئی ده ستی خۆ بلندکر : ((مامۆستا تو یی بی توره ی (ادب) !)) . ((ویلی ، مامۆستا ئه ز بووم دهستی خۆ بلندکری !!))

((ئه ری ته ده قی خۆ یی به ش فه کرو ب وی ده زگی کریت !)) پاشی کۆمه کا بابه تین پیگفه گریدای ژ ده قی مامۆستای ده رکه فتن ، پشتا قوتا بیان ل هنداق په رتووکی و ان چه می ببوو و دنا ق گه ردا ق زمانین لاتینی دا عا سی ببوون. پاشی مامۆستا چوو سه رته ختی په ش و وینئ بوونه وه ره که ئی دی یی ده ریایی کی شاو نا ق و ده سه ته که ئی وی ل سهر نقی سی . هوشداری (انزار) دا قوتا بیان کو ب ئاوا یه که ئی درو ست و ده ق یق ده رب ینن ، چونکی دی ل تاقیکر نه قاییت سه باره ت قی بوونه وه ری پر سیار ژئ هی نه کرن . هه می قوتا بیان ب هویری ئه ق وینه فه گوهاست ، ژبلی قوتا بیه کی ، ئه ق قوتا بیه دنا ق قی وینئ ل سهر ته ختی په ش هاتیه چی کرن ن قووم ببوو ، هویرو کویر ل

دنږی ، دهستی خو بلند کرو گوټ : ((مامو ستایی هیژا چه رمی قی نازده لی
 کونه کا تی ؟)) . ((چما نه ف کونه تییه ؟)) . ((مامو ستای ب گوته کا زفر
 گوټی : ((نه ز نام ، هه بخوو یا هه)) . ((جیفری نه ف چنده لی دبوو
 مه رهق : ((فیجا تشتین کچه که ژئ ناکه فنه خاری و نازده لی نازار نادهت ؟)) .
 )) نه ..... ، ب هر حال چیدبیت نازار بدهت ، لی نه گهر پیدفی ب قی کونی
 نه بیت دی ب خو ته ژئ بیت . نه ا نه ز دی فان په را (ا وراق) ده مه ده ست
 هه وه هندی ده می مای ل دیف شه نگستی پر سیارا هه ل شکافتنی بکه ن .))
 زاروکان ب بی دهنگی کاری خو ده ست پیکر . ((زفریمه ف مال و ژوی تشتی
 من دیتی مامه ف مات و هه بیته گرتی ، هزا دنا ف مه ژئی مند ا پیل د هافیتن ،
 دوی ده می هه میی دا که س نه گر نژی بوو ، که س نه که نی بوو... ههچ
 مامو ستایه کی خو شی و مه یل ل ده ف قو تابین خو چینه کر ، ههچ
 ماموستایه کی زحمت نه دا به رخو کو هزری بو قوتابی چیکه ت ، لقاندنا هزری
 به س بو بابته تی وانین خانا مامو ستایان نییه ، لقاندنا هزری ده سته کته فته که
 قیان و هه ژیکرنی نیشا قوتابیان ددهت . هه می نه و تشتین نه م ناف دئینین
 په روه ده و فیکرن دنا ف قی قیان و عه شقی دا په نگ ده ته فه ، مسوگر ،
 چونکی مروقی زور هه ژ (صه ده فی) دکر ، له وما نه ف نافه ل سهردانا و ب
 قی ریکی دگه ل وی هه سستی نیژیک بوو فه ، ریژلیگرت ، هه تاوی چاخی نه ف
 نازده له نه یا دیار ژئ نا قی وی دنا ف زینا خو دا پاراست . ناف لیدانان نانکو
 هه ژیکرن ، چ هژمارین ده هکی بن ، چ پشکه ک ژگوټنی بیت ، یان صه ده فته ک
 بیت . هه ژیکرن ب فان خه سله تانفه یا گریدایه ، خویندگه رمی ، چاقدیری ،
 نیمناهی ، هه ستیاری ، نه رمیاتی ، شاره زایی نه و چه ندا من دیتی ژ فانه یا

زېږه هر بوو ، مینا سادیستا بڅاډ د کرن تشته کی ب خورتی بکه نه دزیه نا
قوتابی دا ، ئانکو بی تهرزو پیز کرنا قوتابی ، هنگی ئه م چافه پړی د کهین کو
قوتابی به رسقی بدن ، بی تهرزو ریژی بهس به رسقه کا هه ی : ژن پیین خو
گریډدهت ، قوتابی زینا خو قه پات دکهت.

• ئه ری چ ئومید هه نه ؟

ئه فا مه دقئ پشکی دا باسکری راستیه کا ته حل و نه خو شه ، پوژا نه ب
هزاران پهنگه رویدانین هوسا دناډ پۆلین وانه گوته نه قئ دا دقه ومن ، هه ری
ئه ف ماموستایه دکارن خو بگوپن ؟ یاها تیه فهگیران کو پا شایه کی ل ئالی
پوژ هه لاتئ په یکه رهک ژ موسای کپی سلاقل سه ربن ، شیره تکارین وی
لیقه کولین ل سه روی په یکه ری کرن و گه هیشتنه وی ئه نجامی کو موسا
کهسه کی نه دلوقان و خو په ریسه . پا شا ب قئ چه ندئ ئالوز بوو ، ژبه ر کو
موسای بانگی پیشه نکه کی دلوقان و مه ردو زیره ک راهیلا بوو ، پاشای بپیاردا
موسای ب خو ببینیت ، پشتی کو هه فدو ناسکری گوئی : ((شیره تکارین من
دده رحه قئ ته دا دووچارئ شاشیی بووینه ، دادوه ریا وان سه بارهت ته نه یا
درووست بوویه)) لی موسا ب قئ چه ندئ قایل نه بوو ، سه بارهت قئ با به تی
گوئی : ((وانا تشته کی دیتی کو ئه زئ ژئ هاتیه چه چیکرن ، لی وانا نه کاریه
ببینن کو ئه ز دگه ل وی تشتی یی شه په نیخی دکه م ، له وما وانا نه کاریه وی
بنیا سن یا من دقئ ببمئ .)) چاک سازی (Improvemeht) ب
دهگمه ن (نادرا) خو ب خو چیدبیت . پترین جارا چاک سازی ژ ئه نجامی

بزاقه کا ئاگاهانه چیدبیت. هر ماموستایه ک دکاریت ژ سهره ده ریکړنه کی کو
 قه ده ری چیکه ت ، ژوان په یقین د بڼه سده مې رسوا کړنې ، ژوان کریارین
 د بڼه نه گهری ئازاردانی ئاگاهداربیت . ئه و دکاریت چاخی هه قبه ندی د گهل
 قوتابی دا دکه ت خودانی ژیهاتنی و کارزانی بیت ، هه روه سا کیتر ئازاری
 (Abrasive) ب گه هینیت و کیتر قوتاب یان ب ئازیدیت
 (provocativo) جیمس جویس دبیزیت : ((دیروک کابو سه که ئه ز
 دخازم ژئ ئاگاهداربیم)) هه رکه سه کی د دیروکا ژيانا خودا هه تا ئه ندازه کی
 ترسین هه بووی کو پیدفی ب هندی هه بووبیت ژئ قورتال دبیت . یا سایین
 نه په و قه شارتی ، توخیداریین نه لموژیکی ، بیرو باوه پین زیان چیکه ر.
 ماموستا نابیت ژ پیروزیت نه جه پبا ندی (Taboos) پ شتیقانی بیت که ت ،
 نابیت ببیته عه دالی وان ده مارگیریا یین زینئ سقه ت دکه ن ، هه روه سا نابیت
 به هری ژ هه ستین وه سا وه رگریت کو ببیته ئه گهری چیکرنا ساری و
 خاقبوونه فی . دقیت بی توخیب یی خودان سوزو عاتیفه و نه رم دبیت
 (Emotional flexibility) . مه ودایی چاخی (distance)
 (chronological) و مه ودایی زنی (psychological)
 (distance) یی زاروکان و که سین سه بقی (بالغ) ژ هه ق قافیريت . کو ژ
 بو ژناق برنا حيله و فندو فیلا وه رگرن . ئانکو جهی به رسفدانه کا راست هه بیت
 بو نیازو پیدفی زاروکی ، بیی کو بکه فینه د بڼ فەرمانا ته لقین کرنا فان
 پیدفی دا . سه قاوکه شی سهرده مې مه پا لده ری تو ندوت یژی
 (Aggression) یه . ز یده گافی ب ه یژی یا هات یه داپو شین
 به رگاربوونه قه ژی یا هات یه داپو شین ب داد په روه ری . شار ستانیه تی

(civiltiy) بارا پتر ب بهندا یه تی (servilitg) تید گهن . مامۆ ستا روبروی هیپرشین زیدهترین قوتابیان دبنهفه ، ب قی ئاواپی نابیت (بهرسفا شه قی ب شه قی بدهنهفه .)) بناغه و شهنگستی فیربوونی یی ل سهر سه قایی سۆزو دلینی ، عاتفی (Emotional climata) هاتیه داپیتن ، کو ئه و ژی دب نه سه ده می چیبوونا هه فدی وشار ستانیه تی . مامۆ ستا دسه ره ده ریکرنین خوین پۆژانه دا دگهل قوتابیان گهره که قان بهایین هه ژی یین ده مبه ر مه ترسییا ژناف چوونی دا بیاریزن . یا زانایه بزاف ئه نجامی بزاقی دگوریت ، دق سهره اتیا خاری دا ئه فچهنده دهیته دیتن : زه لاهه کی خودان ده ست هه لات بریاردا ره ف تارا خو دگهل خارن چیکه ری خو بگوریت ، گازیکری و گوتی : ((من نیازه ژنۆکه پاشفه دگهل ته یی با شیم .)) خارن چیکه ری پرسیار ژیکر : ((باشه ئه گهر فراشین پیچه ک درهنگ به رهفه بو ، تو ل هنداف سه ری من ناکه یه قاره قار ؟)) ده ست هه لاتداری گوتی : ((نه خیر)) خارن چیکه ری ژی پرسى : ((ئه گهر قه هوه پیچه ک یا ساریت ، تو ناها ف یژی ل سه رو چافین من بدهیه فه ؟)) ده ست هه لاتداری گوتی : ((نه خیر)) خارن چیکه ری ژی پرسى : ((ئه گهر که باب زورا باش بیت ، تو پارئ وی ژ ده رمالی (راتب) منی هه یقانه کیم ناکه یه فه ؟)) ده ست هه لاتداری گوتی : ((هه لبه ته کیم کامه فه .)) خارن چیکه ری گوتی : ((زۆر باشه ئیدی ئه ز ژی تف ناکه مه دناف شۆرپا ته دا .)) قوتابی زۆر ده رفه ت و ده لیقه یین هه ی کو تف که ته ناف شۆرپا په ره ده بیا مه دا . ئه فه ب قازانجی مه یه کو مه یلا تۆله فه کرنی کیم بکه ینه فه . که س مانده ل ناکه ت کو گهره که سیسته می خویندن و نا فه رۆک و کاکلکا په رتووکا ن گوهرین ب سه ردا بی ، لی هه ره کی دق پشکی دا هاتیه

د يتن ، زور ژ پر سگريکين په روه رده و فيرکرنى ژ بو هغه ندين ماموستاو
قوتابى فهدز قريت ، سه خمراتى هره رزه چاکسازيه کا فيرکاريى کو د ناڅ
خويندنگه هان دا يا بى کارتيکرن نه بيت ، گهره که گوهرين ب سه رغان
هغه نديان دا بهيت .

پشکاچواری
هه‌بوونا هه‌قېه‌ندیه‌کا هه‌قېیرانه و هه‌ماهه‌نگ

ئەگەر ئەم خازیارین چاکسازی و باشتکرنا هه‌قېه‌ندیی بین دناڤ پۆلی دا دقیا ل
کیری دەست پێبکەین ؟ دقیت لیڤه‌کولینی بکەین و بزانی چاوا بهر سقا قوتابی
بدەینه قە . چاوانییا هه‌قېه‌ندیا مامۆستای دگەل قوتابی گرنگیه‌کا فرە زۆر هه‌یه .
تەرزى قى هه‌قېه‌ندیی کارتیکنه‌کا ئەرنی یان نەرنی ل سەر قوتابی هه‌یه . ئەم
گوھى خو نادهینه به‌رسقاخۆ کا یا ژ هه‌ژى په‌سه‌ندکرنى یه یان یا نه‌په‌سه‌نده ، لی
بۆ قوتابی ئەڤ جوداهیه ئەگەر یا وێران کەروتی بێر نه‌بیت زۆرا گرن گە . ئەو
مامۆستایین خازیارین چاکسایا هه‌قېه‌ندیی بن دگەل قوتابی دقیت خو ژوی گۆتنی

بپاریزن نهوا هه رگاڅ بیڼا ده ریڅستنۍ و ده ر کرنۍ ژۍ دهیت و فیږی گوتنا نوی یا ژهه ژۍ په سه نډۍ و ده ر کرنۍ بن و بکارینن . بوهه نډۍ ماموستا رپیا زینا قوتابی پهیدا بکته ، گه رکه ده ستیپکه کا ب دلۍ وی قه بینیت ، قوتابی بهس هنگی دی کاریت دروست هزر بکته ته قه کو دروست هه ست بکته .

په یامین ساخلم (sane messages) نهو چه ندا دناڅ به را هه قبه نډیا که سین سه بقی و زاروکی (adalt – child communi cotion) دا هه ی وب گرنگترین تشت دهیته هژمارتن ، چاوانییا ناقه پړوکا وی یه . زاروکی هه ی په یامین ساخلم ژ که سین سه بقی و ده رگریټ . هه رتشتۍ دایباب و ماموستا دیبژن زاروکی تیدگه هیڼن کونه وان سه بارت وی چ هه ست هه نه . بوجوون بیژیا وان کارتیکرنۍ ل سه ر باوه ر موکمییا زاروکی دیار دکته . دایباب و ماموستا دگوتین خو یین رورانه دا په یقین نه ژهه ژۍ و نه ساغ دیبژن . هه ق په یقین کریت کو ب ناوایه کی ټالوز دناڅ گوتنۍ ژ هه ق فیږ بووین مهنان دا هاتیه داپوشین په یامین تیکده رن کو زاروک دبن کارتیکرنا وانا دا باوه ریټ ب تیگه هشتناخو نا که ت ، دی هه ستین خو مانده ل که تن و سه بارت پیزو بهایی خو دی هه ست ب گو هان و دودلیټ که تن . دایباب و ماموستا گه رکه رهین قان په یقین نه ژهه ژۍ دناڅ گوتنۍ خو دا بیننه ده ری و نه هیلن گوتنۍ سه ر زارا کو ب زارا قی سرو شتی (نورمال) دیبژن ب توندی زاروکان دووچاری ټالوزی و په ری شانۍ د که ن و چ نامینیت کو زاروک ژ به رقان گوتنان شیت بن . ژوان : لومه کرنا زاروکی و پشیمان کرنه قا زاروکی ژ کاری خو و نه چارکرنه قا زاروکی بو شه رمکرنه قی ، شیرت پیدان و وانین ره وشتی پیدان و بکه و نه که (امرونهی) کرن وخو ب سه روکی وی زانین و هوشار دانه زاروکی و وتومه ت بارکرنا زاروکی ، ترا نه پیه کړن ، که چکه کړن ، گه فلیکړن و سزادان ، نوژداری کرن و نه ساغی ده ست نیشانکړن ، هه می نه ق گوتنه

زارۆکی بهره‌ف په‌ستی بڕی دئیخن . دبنه ته‌گهر کو ره‌فتارین هۆقانه بگرنه به‌رخۆ و ان ژ شۆپا مرۆقاپه‌تی دهریخن . ساخله‌میا ده‌روونی (sanity) یا هه‌قه‌ بندو گریدایه ب وئ چه‌ندی قه‌ کو (شخص) باوه‌ری ب راستی دناؤه خاقتن خۆدا بکه‌ت ، ته‌فه‌ رهنکه‌ باوه‌ریه دناؤه سه‌قایی تاییه‌تی دا په‌یدا دبیت کو د کارن وانا بنیاسن و بکاربینن . دقئ پشکی دا شیوازین جودا جودایی هه‌قه‌ بندی کو سه‌قاپه‌کی گونجاو و ساخله‌م ژ بونا پیگه‌هاندنا قوتابی چیکه‌ن دی هینه دیار کرن و شروقه‌ کرن . بناغی شه‌نگستی هه‌قه‌بندی کرنی دگهل قوتابی دپ شکین دووی و سییی دا هنده‌ه قه‌ومین کورت کو دوو جۆرین ژ هه‌فه‌ جودایی مامۆستایه‌ شان ددان که‌فتنه به‌رچاڤا . ته‌و مامۆستایی کو مه‌رجین پیدقی بۆ مامۆستایی هه‌بوون ، هه‌روه‌سا ته‌و مامۆستایی سه‌ره‌ده‌ریکرنه‌کا نه‌راست و دروست دگهل قوتابی هه‌ی و ژ تاییه‌ته‌ندی مامۆستایه‌تی نه‌یی به‌هه‌مه‌ند. هه‌ری بناغه‌ک بۆ هه‌قه‌ بندیا مامۆستای دگهل قوتابی هه‌یه‌ کو ((مامۆستایی جۆری ئیکی)) له‌بر چاؤه‌ بگریته‌ و ((مامۆستایی جۆری دووی)) لنگه‌رو سه‌قه‌ت بکه‌ت ؟ مامۆستایی جۆری ئیکی — جۆری پیدقی . گرنگیی ددنه‌ جه‌ین قه‌ومین قوتابی ، لی مامۆستایی جۆری دووی سروشت و که‌سینیا (personality) قوتابی دئیخنه‌ دبن لی قه‌کولینی داو دادوه‌ری ل سه‌ر دکه‌ن . جودا هیا شه‌نگستی دناقه‌ره‌ هه‌قه‌ بندیا کارتیه‌ که‌رو نه‌کارتیه‌ که‌ر دا (ineffe ctiv communication) ته‌فه‌ یه‌ . دی قی جودا هیی دناؤه‌ قان شوین و جه‌ین خاری دا ئیخیه‌ به‌ر لی قه‌کولینی .

۱ — قوتابی ژیر دکه‌ت ته‌و په‌رتووکا ب ته‌مانه‌ت ژ په‌رتووکانی وهرگر ته‌ی بزقپنیت . مامۆستایی ئیکی (باش) گرنگیی دده‌ ته‌ خۆدی روویدانی و دبیتیت : ((په‌رتووک دقیت بۆ په‌رتووکانی به‌یتیه‌فه‌ زفراندن ، ژقانی (موعده‌) وئ یی قه‌فه‌ بووی .)) مامۆستایی جۆری دووی (خراپ) گرنگیی دده‌ ته‌ سروشتی

قوتابی و دبیژیتي : ((تو زوری نه بهر پرسی ! هه رگاڅ شه دهیللی و ژبیر دکهی . چما ته په رتووک بویه رتووکخانی نه زقرانديه ؟))

۲- قوتابی حوبری درېژیتته سهر عهردی . ماموستایي جورئ نیکی (باش) گرنگیی ب جهی روویدانی ددهت و دبیژیت : ((ئوی ! حوبر پژیایه مه پیه چه کا ناڅی و په رویه کی کهفن پیوستن .)) ماموستایي جورئ دووی (خراپ) گرنگیی ب سرؤشتی قوتابی ددهت و دبیژیتي : ((تو زوری دهست وپی خاڅی . باشه چما هند قاس تو یی خه مساری ؟))

۳- تولا زهک ب سهر و بچه کی بی سهر و بهر و پرچه کا نه شه کری و جلکین پیس و قرېژیفه یی بهره قوتابخانی دهیت : ماموستایي جورئ نیکی (باش) گرنگیی ددهته جهی روویدانی و دبیژیتي : ((مسوگر گهره که چاکسازیهک د جلکین ته دا چیبیت .)) ماموستایي جورئ دووی (خراپ) گرنگیی ب سرؤشتی قوتابی ددهت و دبیژیتي : ((هه می تشته کی ته یی پیس و قرېژییه جلکین ته نه درپک و پیکن ، موین سهری ته دقرېژینه ، مه ژبی ته ژی یی خودان کیماسییه ، ته چیه ؟ خو سهر و بهر نه که ی دی ژ پولی هییه ده ریخستن .))

۴- قوتابی ل وانا ټینگلیزیی نمرا په سهند (مقبول) وهرناگریت . ماموستایي جورئ نیکی (باش) سهارهت خوډی قی رهوشی دپه یقیت : ((نه زی دل ته نگم ژبه ر وانا ته یا ټنگلیزیی ، فهره ټنگلیزیا ته با شتر لیبه ییت ، نه زی شیم هاریکاریی بکه م ؟))

ماموستایي جورئ دووی (خراپ) سهارهت سرؤشت و که سایه تیا قوتابی دناخفیت و دبیژیت : ((تو کوره کی زیرهک و ژیری ، چاوا ته غره وهرنه گرتیه ؟ باشته ل جیاتی کارین دی وانا خو شه خوینی))

د هه می قان رهوشین سه ری دا ، مامۆستایێ جۆری ئێکی (باش) چاقدیری و گرنگیی ژ خو نیشان ددهت ، مامۆستایێ جۆری دوویی (خراب) د له پراوکی و دلتهنگیی . مامۆستایه کی له هیقه یا وی چهندی تاریه شی چاره سه رب کهت ، مامۆستایێ دی یی له هیقیی تاریهی چیکهت . دبناعه دا ((سه بارهت قه ومینی (situation) باخفن ، نه سه بارهت که سایه تی و سرۆشتی قوتابی)) به خاگی شهنگستی هه قبه ندیه . ئەف بناغه د هه می سه ره ده ریکر نه کی دا دناقه را مامۆستای و قوتابی دا جهی باوه رپیکرنیی . کاکا کا هه قبه ندیا کارتیه که ره ئەفه یه کو مامۆستا ریکا به هره وهرگرنتی ژقی بناغه ی د هه لوو سه رجین جودا جودا دا بزانی . ئەگه ره ئەف بناغه دناق پۆلی دا بهی نه کارخ ستن ته رزی سه ره ده ریکر نا مامۆستای دگه ل قوتابی دی ب ئاویه کی شهنگستی گوهرپن ب سه رداهی . ته رزی ده رپرینا تۆره یی و تیگه هیهشتنی ژری و شوینین وی ، ته رزی تۆله قه کرنی یان پێهل گووتنی ، ته رزی هه له سه نگاندنی و گرۆپه ندیا غرین وی ، ته رزی دلناسۆده یی و متمانه پیدانی ، ته رزی تاسایی یی تاقیکر نه قی و هه قبه یقینی .

* ده می مامۆستا تۆره دبیت :

جاره کی من ژکۆمه کا پینج سه د که سی پرسی کا هه تا نه له پۆلین په یانگه ها پێگه هاندنا مامۆستایان دا گوته نه هه وه : ((دی قوتابی به نه ئە گه ری تۆره یی و ئازاردانا هه وه و دی زیده که ریته هه وه قه کهن . هه ر گا فا هوین تۆره بوون ب قی ئاوا یی ره فتاری بکهن .)) هیچ که سه کی ژوان ئەف وانه پی نه هاتبوودان . ئێکی ژ مامۆستایین به ره قبه یی گوته : ((ئەقی راستیی کو هیچ که سه کی ئیه ها ژه ب هه ست کرن ب تۆره بوونی نه کری ئەم فیری ژۆر تشتان کری . ئەم تیگه ها ندین کومامۆستایێ باش چ گا فا تۆره نابیت .)) پاشی من پرسی : ((چه ند که س ژ

هه وه ته گهر بهس رږژه کي ژي بيت توره نه بويينه ؟) کهس دهستی خو بلند نه کر .
 هميا دزانی توره بون چييه . زورا ژوان دهر دپري کو ژهر توره بونا خو هست ب
 کيماسي دکن . هنده کا ژوان ژهر توره بونا خو ب ته گهر اړه فتارو هلس و کهوتا
 قوتابيان خو ژه ژي کاري ماموستايي نه دزانی . دناڅ کاري پرړو سا خو غندي دا
 هنده ک راستي هه نه کودنه چيکه رين توره بوني ، مي خا پولي نه ژي قوتابي
 (overLoaded classes) ، پرسيارين بي دماهيک ، قهراني ژن شكيڅه ،
 نه پيدفي هه کو ماموستا ژبون هه سترکن ب توره بونا خو (angry
 feeLings) . داخا لېبوريني بکهت . ماموستايه کي ژي هاتي نه پيدفي هه خو
 نازار بدت ، نه ژي بيته قورباني . نه وړولي قه شه يان فريشته ي ناگيريت ، نه و
 بي ناگاهداري هستين خويين مروقانه يه و بهاورپري ل قان هه ستا دگريت . لي
 همي گاځا مروقه کي راست و دروست و ژه ژي باورپيکرن يه . دناڅ بهر سقين
 ويدا چ حيله و دوور و يمه تي ناهينه ديتن . گوته خا وي ژدلي دهرده که قيت ، ده صي
 هست ب تشته کي نه خوش ژي دکهت ، خو تارام و کهيف خوش ني شان ددهت و
 خو ژقان په نگه دوور و يمه تيا دپاريژيت . ماموستايي هوشيارو خودان نه زمون ( )
 (enLightened teacher) ژتوره بونا خو ناترسيت ، چونکي بي فير بووي
 کا چاوا توره بونا خو نيشان بدت و ده مان دم دا ژي زياني نه گه هينته که سي .
 دهر برينا توره بوني بي کو که سه کي ب شكينيت ني شان و نه په نه يه کا هي ،
 ماموستايي خودان نه زمون ب سهر دا بي زاله . هه تا چاخ ها ته نازرا ندن ژي
 تشتين بي ته رزورپژ نابيژيته قوتابي ، نه و هيرشي ناکه ته سهر سر و شتي قوتابي و
 زياني ناگه هينته که سينيا وي .

نه و نابيژيته قوتابي کا وه کي کي يه و دماهي کا وي دي چيته سهر چي .
 ماموستايي شاره زاو خودان نه زمون گاځا بي توره ژي بيت هه بي راستي بينه .

ئەو وی چەندا هەست پیدکەت و دبیینیت و چاقەرپږ د کەت را فە د کەت . ئەو
 هیرشی دکەتە سەر ئاریشی ، هیرشی ناکەتە سەر کەس ، ئەو دزانیت دە هی یی
 تۆرە بیت دگەل زۆر پرسگریکان روپروی دبیت و نکار یت خو د بەر هەمیا ژى
 بگریت . ئەو بەهری ژ ((من)) پەيامین (I messages) ساحلەم هەلگرتیە
 بەرهقانیی ژ خو دکەت و ناھیلیت زیان بگەھیە قوتابی ژى ، ئە گەر بیژین
 ((ئەزى دلتهنگم)) ، ((ئەز حەز ناکەم چ شۆلا بکەم)) ((ئەز زۆری تۆرە مە))
 مەتر سیه کا کیمر دى هەبیت ژوی ه خدی کو بیژین ((تۆکە سەکی
 دەستەنە خو شی)) ، ((بزا نە تە چ دەلی فە ژ دە سەت دا)) ، ((تۆ زۆری
 تینەگەهشتی)) ، ((تۆ زەر دکەى تۆ کیى ؟)) هیژا هانت ، مامۆستایی پۆلا
 چواری گەهیشت و دیت پۆلا وی قەلەبالغەو یا بی سەروو بەرە گوتی : ((دى بیژی
 نیفەکا پۆلی یا تەژی بووی ژ پەرتووکان ، ئەزى تۆرە مە ، دل تەنگم ، نابیت
 پەرتووک بکەفە نیفەکا پۆلی ، پەرتووک گەرەکە دنا فەمیژى دابن .

چونکی ئەف مامۆستایی شارەزا بوو بی حورمەتی نەکرو نەگۆت ((هوین
 کۆمەکا تۆرەهاتن ، تشتەک دقئ پۆلی دا نییە هوین نە هە لوەشینن . هوین قەت
 دەر پرسیاریهتی و فان رەنگە رەوشان نا گەھن)) پۆلا پیند جی ژ کۆنترۆلی
 دەرچوو بوو . مامۆستای ب شارەزایی و هۆشیاری خو ژ بی حورمەت کرنا قوتابیان
 پاراست و هیرش نەکرە سەر وان و نەگوتی : ((چ جۆداهی دناقەبرا هەو و ناژەلین
 دپندەدا نییە)) دەرەمبەر دا ب شیواژەکی بنپرو موکم گوتی : ((دەمی دەنگی
 قەلەبالغی بلند دبیت ، ئەز دین دیم و نکارم بەراھیکا تۆرەبوو نا خو ب گرم .))
 دەنگی قەلەبالغی نەما . پەیقین ل سەر بناغی وی تیگەھیە شتنی ئەوا دناقەوی
 رستەى دا هاتیە گۆتن یا بەردەوام بوو . ئالن ، زارۆکی پینج سالی بەرەک هەلگرت
 و هاقیەتە دۆ سەتەکی خو . خاتوی خا برۆک ، مامۆ ستایا باخ چى ساقایان

(kindergarten) ، دودیت و ب دهنګی بلند ګوتی : ((من نه څه کارې ته دیت نه څه کارې ته دی دهمی ماموستا خاتوینی ته حل که تن و نه څه دی بی څه سه دهمی وی چندی کو ماموستا خاتوینی مهیل دګل کارې خو نه مینیت . بهر نه بوو هندی نه کو تو وان پاڅیبه ئیکی . مړوڅه یو ه څدی ناژین دا تو زیانی پیبګه هینی .)) .

ماموستا خاتوینی ژ ته ګیر خو ژوان هه څوکان پاراست دوین دبنه نه ګری بې حورمهت کرنی و شهرمکر نه څی ، مینانی څان هه څوکیځ خاری

((ما تو یی شیتی ؟)) ((چیدیت ته دوستی خو بریندار کربا .))

((چیدیت ته لنگه رګربا ، ته نه څه تشته دڅیا ؟))

((تو زاروکه کی درنده نه دلوثانی .))

دوو قوتابیښ کور نان کربو پاری و دهاقیته هه څدو ، پوډ ب چاره کی ټیکدابو ، ههمی جه ته ژی ببوون ژ پارین کچکه و مه زین نانی ، ماموستای نه څه قومینه زانی و ګوتی : ((نه زی دینم هوسا نانی دکه نه پاری پاری ، دی توږه م ، نان بو هاقیتنی نییه . نه څه پوله ژی ګره که زوی بهی څه پا څوکر .)) هه ردو قوتابی بی کو تشته کی بیژن ژوره پاڅوکر . نه څی ماموستای ب شاره زایی خو ژ رستین تومه تبار کرنی پاراست و هیږش نه کره سهر هه دوو کا . نه ګوته وان : ((هوین هه ردو توږه اتن : زوی بن خرڅه کهن ، حیفه هوین خوداین څی به ژنا دریژن ، بیژنه دایابیښ خو بینه ئیره من بینن ، نه ز دڅازم سه بارهت څی ره فتارا هه وه یا کریت هه څه یقینی دګل وان بکه م .)) .

دهمی پاڅو کرنا باخچی ساڅا ، ماموستا خاتوینی هاریکاریا زاروکان دکر یو جه مکرنا ثامانین فیږکرنی ، دورایی دهست نه کره ناماناو یا بهر هه څه نه بوو

هاريكاريا هه قالين خو بكهت . ماموستا خاتوينى گوتى : ((دورا هيا شتا چهند
ثامانين ماي پيدفييه بهينه كومكرن))

دورايى بهرسف دافه : ((من نهقيت قى كارى بكه ، نهز قى كارى ناكه ،
ناكه .)) ماموستا خاتوينى ب ناوايه كى بنرانهو موكم گوتى : ((نهفه ياسايه
، دماهيكي همى تشتا كومبكهين و ل جهى خو دانين .)) دورايى بهرسف دافه :
((هوين كومبكهين نهز كوم ناكه .)) ماموستا ب شيوازه كى توند گوتى :
((نهز زورا توردهمه ، ولسا باشه قى هه قيه يقينى ب دماهيك بينين .)) دورا يى
ب گريغه گوتى : ((ماموستا خاتوين نهز هيقيى دكه تغان نهكهن ، نهز دى ثامانا
هه لگرم .)) دورا چوو كارى خو نهجام بدهت و ماموستا خاتوينى گوتى : ((نهز
ژقى كارى ته يا مه منوم .)) قى ماموستايى رهفتاره كا بنرانهو كاريگهر هه بوو ،
بيى كو دووچارى دوودلى و گومانيى بيت ، نهوا وى قيايى دهربرى وه بى كو بى
حورمه تيبى دگل قوتابيا خو بكهت ، تهكهز (تاء كيد) ل سهر جه ب چهر كرنا
داخازا خو كر دا بهيته نهجام دان . وى خو دووچارى روونكرنهفهو گوتين دو ورو
دريژ نهكر . دبهرامبهردا هستين خو دهربرين و هيقيين خو ب عياني وناشكرايى
دياركرن . دهمى ماموستا يى توردهبيت ، وازين قوتابى ژى دخرفه بووي نه . نهو
چهندا ژيړا دهيته گوتن گوهمى خو بو رادگريت . دهمى ماموستايى توردهبيت
دهليفه كا زيړين ژيړا دهيته هه ليخستن كو بههرى ژهندهك پهيان وهرگريت ژ بو نا
دهربرينا هستين خو ، دا هستين خو بى گوتن نه هيليتهفه و ب قوتابيان بده ته
ناسكرن ، نازار بگه هيتى ، هه بيهت گرتى بيت ، شيت ، يان دووچارى توردهبونى
بيت ، دووچارى هه لچوونى بيت . دهربرينا توردهبونى دناقا نهدا دهيه ته
كورتكرنهفه . فيرى چاوانبيا بههره وهرگرتنى ژ شيوازو ريكيين دهربرينا توردهبونى
بوون كاره كى ب ساناهاى نيه ، چونكى دهمى ماموستا خوړدهوشتى ژ دهست ددهت

، دى گوتنه كې بۇ دهرېرېنا به دېرېوشتى بېژيت كو يا ته ژى بېت ژ تو هتبار كړنې
وبى رېزو حورمهت كړنې (insult) .

توره بونا ماموستاى چندين رهو شا ب خو فهدگرين ، كو هه شان رهو شان
جودا هېين لاو دناقبهرات وانا دا هه نه . دهمى دهرېرېنا شان رهو شان د نا فهدالېين
په يقان دا ، فهره ماموستا ته رزېن جوراو جور كو د ته ژى بن ژ ك چكه كړنې و
سفر كړنې دهرنه برېت . پاراستنا هه قبه ندى دناقبهرا ماموستاى و قوتابى دا يا
گرېدايه ب وى چهنديقه كو ماموستا فېرى ته رزى دهرېرېنا توره بونى بېت .
ماموستا دنا فهدبونى فېرى رهو شا تازه يا دهرېرېنا توره بونى دا ژ شيانې
به هره مهندين ، ته رزى رهفارى ژ ديتن و بوجونين كه سى دزيت . زور ژ ماموستايان
ديتن راس و دروست سه بارهت ب قوتابيان هه نه و دلته نكېن وى رهو شينه يا
هه و تېدا . بهس وانا پېدقيا ب ته رزه كى يان شيوازه كى ساده هه دا نيشان بدهن
كو هه و دلته نكېن رهو شا وانه . هندهك په يقين هه هه گهر ماموستا بېژيت دى
بيته هه گهرى بى حورمهت كړن و كچكه كرنا قوتابى . هندهك كارو كړي رېن هه
هه گهر ماموستا بكهتن دى بيهته هه گهرى تازار دانا دلى قوتابى . هندهك هه هاژو
لقينين هه دهمى ماموستا دناخقيت هه گهر ژخو نيشان بدهت دى بنه هه گهر كو
قوتابى هه ست ب په ستى بكهت . ههر ماموستا هه ك دكاريت دهرامبهرا د ريكين
دروست بكار بينيت . هه تا وى دهمى ماموستا توره ژى دبيت دكاريت خو ژ بى
بهختى و قه سين بى ته رزو رېز بپاريزيت، ماموستا نابيت و هه هزره ككهت هه گهر
وى هه فهدتشته نه گوتن دى رستين وى بى تام بن . بهروفازى هه فهد خو پارا ستنه دى
شيوه و ته رزى سهره دهرېرېنا ماموستاى دگهل قوتابى باشت رليكهتن . ماموستا فېر
دبيت ژبونى دهرېرېنا هه ستين خو پشتاخو ب گوتن دى ببه ستيت . گوتنهك كو
توره بونا وى ب خويابى و ناشكرايى دهرېرېت ، بى كوچ ترس و فهد مساندن

بهینه کارخست ، بێی کو زیانی بگههینیته جان و دهروونی قوتابی ، دروید شمی
 مامۆستای تهقهیه ((تۆرهوون ، بهلی ! بێ پێزی هههگیز !)) . مامۆستایهکی
 دگۆت : ((ههتا وی دهمی کو نهزی تۆره من دگۆته خو نها هههکارهکی تۆ بکهی
 چ پیشقهچوون چێنان ، لی بلایی کیمقه دی کاری کارهکی بکهی کو نهو تشتین ژ
 دهست چووی کیم ببهقه ؟ ههری دی چیت ههقه نیدی ژ ههژی ژیکبزد یانی
 پیکه بهینه ههقه نکر .)) ههده مامۆستایان دگۆت : ((زیان یاب زهمهته ،
 یا پره ژسفککرنی ، ته مامۆستا گههکه ل قوتابخانی کارهکی بکهین کو قوتابی
 تاما سفککرنی ههلهت ، دا کو چاخێ چو ناف چقاکی بکاریت بهرسقا سفککرنین
 خهلی بدهته .)) پراستی ئیروو زیان یا بوویه بهریکانه کا فهیت ، خهلی
 بهرهقه ههکارهکی بکهت دا بهس ژ خهلی ل پیشتر بیت ، دبهرهقه پیل سهری
 هه کهسهکی بین و ژیههلبچن ، نانی ئیکی بکهنه کهپیچ ، ئاڤرووی و نامویسا
 ئیکی ببهن و ل پشتا ملی ههقه درههوان بکهن . ههری هه له بهره قوتابی یو
 ژیهانه کا هوسا بهرهقه بکهین ؟ نهخیر . بهرهقه ژیههکه ته م بیژینه وی ههفرکی
 و بهریکانا ههرمی و نهساخهلم تشته کی نهباشه . نهزهژی مرۆقی یه . مه له بهره
 قوتابخانه میناچهین سارو سړو نازار چیکه لینههیت . مه دقیت دنا قوتابخانی دا
 خالا بهرامبهه وی فیری قوتابی بکهین و بیژینه وی تۆ د کاری شوپه کا دروست
 بگریه پیش و فان قهومین و رویدانین ل دهقه مرۆقان هه ب گۆری . نهقههه که
 قوتابخانه پیدقی و مامۆستایانه کو ههستیاره کا زیده ههقهله کا باش دهست
 خو هه ئینایت . بیروباوهرو نه ریتی گونجاو بو مامۆستای ژ ئالی ئیدوارد مورگان
 فورسته رهقه ب باشرین ته رزی بێ هاتیه بهیان کرن : ((من باوههیا ب حکومه ته کا
 پایه بلندو سالار هه ، نهتهو حکومه تا پایه بلند خودان شیان و هپزال سهه
 شهنگستی نهزادی و دهست ههلاتا سیاسی هاتیه دامه زراندن ، بهلی نهو

حکومه تا پایه بلند کو خودانى هه ستیاری ، تیدیتنى ، میړخا سیی بیت ،
ته ندامین قی حکومتی گهره که دنا هه می ملله تان داو دنا هه می پولان دا
هه بونا خو ب سه لینن ، هه و پی شه نگین را ستینین مروقا یه تی و هی هاین
سهرکه فتنه کا هه تا هه تاینه ب سهر ئالوزی و بی سهر و به رییدا .))

* داخا هاریکاری کرن :

ماموستایی ژیران و شاره زا قوتابیان ب دوستین خو یین ساده و ساکار ل قه لم
نا ده ت . هه و قوتابیان ب مروقین ئالوزو عاسی دزانت کوه م دکارن که ربین وان ژ
ت شته کی قه بن و هه م جه ژ ت شته کی ب که ن و مروقین دهم ده می بن
(ambivaLent) . قوتابی ب ماموستایی خو قه دگری داینه و پیته گریدان ژ
دوژمناتی چیدکه ت . ماموستا سه خه راتی وی چندی دوژمنی و نه یاریا قوتابی
کیم بکه ته قه پی دقیه ژ ته کبیر (عمدأ)) دهره فته و ده لیقا ژیرا به رفره هبکه ت ،
دا قوتابی دنا فان دهره فته و ده لیقا بکاریت سهر به ستی و پیته نه گری دانی
بجه ربینیت . هه ر چقاس قوتابی نازادی و سهر به ستی پتر هه بیت دی دوژمنه تیا وی
کیم ربیتن . هه ر چقاس پتر باوه ری ب خو هه بیت (seLf-penndence)
دی سهاره ت که سین دی کیم تر هه ست ب بیژاری که تن (resen tment)
ئیک ژ ری کین کیم کر نه فا دوژمنکاریا قوتابی ته قه یه کو ماموستا هه و تشتین ل
قوتابجانی هه قه بندی دگه ل قوتابی هه ی و ب و یقه هه قه بند صافی هه ل بیژارتنی و
ما فی بوچوون بیژیی بده تی . ماموستایه کی بو دا کو کی کرنی ژ قی با به تی
گو تی : ((ده می من ژ دل ریژگرتن ل نازادیا قوتابی په سه ندکری ، من زور ریک ژ
بونا بکار خستنا وی دنا فپولی دا په یدا کرن .))

۱- ((به فری دەست ب بارینی کر ، زارۆکان ب هات و ههوارقه خو گه ها نه
به ره په نه را پۆلی و ب گهرم و گۆری و دلخۆشی قه د نا قه ته ما شاکرنی دا ن قووم
بوون . کره قه له بالغ و قه ره شه شه هه ره نه بیژه : من پیشنیاره ک دا وان و من ژێ
خاست کو سه ره پشک بن . من گۆته وانا : ((هوین دکارن خو کړو بی دهنگ بکهن و
به ری خو بدهنه به فر بارینی . یان ژێ هوین دکارن بزقنه قه سه ر وانا خو ، هوین ب
که یفا خو هه لبژیرن .)) هه ر زوی دهنگی قه له بالغی نه ما ، زارۆکان ب هیمنی و
ب گهرم و گۆری و دلشادیقه ته ماشای بارینا به فری دکر .

۲- ((بۆ نه رکێ مال من دووکومین پرسیارین ماتماتیکی دان ه قوتابچان ، دا
ب که یفا خو هه لبژیرن . کوما نیکی (ده) پرسیار بوون و کۆما دوویی (پانه زه)
پرسیار بوون . مارک ، قوتابی ده سالی ، ما هه بیته گرتی و گۆتی : ((نه ز
قه ت نکارم کاری زیده نه نجام بدهم .)) من دبه رسقی دا گۆتی : ((کیش قان
هه ردوویا ب هه زرا ته باشترو ب سانه یته وی نه نجام بده .)) مارکی دبه رسقا مندا
گۆتی : ((ب دیتنامن شیکار کرنا کۆما پانه زه پر سیاری چ زیان بۆمن تیدا
نابیت .)) پێیه کا دی یا کارتیکه ر ژ بۆنا کیتمکرنه قا نه گوهداری و مه ژێ هشیکی
، خو پاراستنه ژ فه رمان پیدانی . زارۆک مینا که سین مه زن هه ژ فه رمان پیدانی
ناکهن ، که س ل هنداقه سه ری وان پاره ستین و ده ستۆران بده تی ، تشته کی ل سه روان
فه رز بکه ت ((نه و تشتی گۆتییه ته نه نجام بده و پرسیار ژێ نه که !)) زارۆک ناخازن
که س توخییی نازادیا وان به زینیت . نه گه ر مامۆستا ده قبه ندیا خودا د گه ل
قوتابی زینانی ل باوه ری ب خو بوونا وی نه ده ت و پێژی لیبگریته . قوتابی دی
کیتمر به ر خودانی (مقاومه) که تن . ل قی نمونا خاری بنیپن :

مامۆستایی - ا - ((نه قه دهنگه یی نازار ده ره))

مامۆستایی - ب - ((نه قی دهنگی به سه که .))

- ماموستایي - ا - ((راهینانین ماتتیکي دکه‌فنه به‌په‌پړي شیتي))
- ماموستایي - ب - ((په‌رتووکین خویین ما تاتیکي دهر پیخن و به‌په‌پړي شیتي شه‌کهن .))
- ماموستایي - ا - ((په‌رتووکا ته‌یا که‌فتیه سه‌ره‌ردی (وه رستی دی‌فرا ته‌گه‌ر پی‌دقی بوو : جهی قی په‌رتووکي سه‌رمیزي یه .))
- ماموستایي - ب - ((په‌رتووکا خو هه‌لگره .))
- ماموستایي - ا - ((دهر‌گه‌هی شه‌کریه (وه رستی دی‌فرا ته‌گه‌ر پی‌دقی بوو : فوره بهیته‌گرتن .))
- ماموستایي - ب - ((دهر‌گه‌هی بگرن))
- ماموستایي - ب - نیشا قوتابی دده‌ت کا چ کاربکه‌تن ، لی ماموستایي - ا - خو ژ ده‌ستور‌پیدانی دی‌ار‌یزیت .
- ماموستایي - ا - به‌س شوینا قه‌ومینی رافه‌دکه‌ت ، ثه‌وا فوره بهیته‌گرن دنا‌ف‌گوت‌نین ماموستای دا دهر‌ده‌که‌فیت . ثه‌وا کو پی‌دقی یه بهیته‌نه‌نجام دان قوتابی ب خو دکه‌هیت‌ه‌وی نه‌نجامی ، نه‌ب ده‌ستوری ماموستای . ده‌می قوتابی بریارا خوب خو دده‌ت ژ خورتیا رکه‌به‌ریا وی کی‌م دی‌ته‌فه ، به‌رخودان و به‌ره‌قانیای وی کی‌م دی‌ته‌فه و هه‌ستا هه‌فکاری کرنی ل ده‌ف‌په‌یدا دب‌یت . ری‌یه‌کا دی‌یا کارتیکه‌ر هه‌یه ژ بو کرنی : ثه‌و تشتی‌ثم براستی نه‌کارین بو قوتابیان ب که‌هین ، دنا‌ف‌خیالی دا بده‌هینی .
- ماموستا خاتونینی دنپ‌په‌نه‌رکی قوتابیان ، چهنده‌که‌سه‌ک ژ قوتابیان ر‌ژیا نه‌سه‌ر سه‌ری وی و می‌زا وی دوو‌ری‌چکر . هند‌قاس پرسیار ژ ماموستایا خو‌گرن هه‌تا ثه‌و بی‌زار کری . ماموستا خاتونینی ب‌ئاوایه‌کی‌ئاسایی گوت : ((مایی خو ژمن شه‌کهن ، ماهوین من نابینن ثه‌زا شول دکهم ؟)) لی قی جاری هی‌قدا ئیک تی‌کی

قوتابیيان و گۆته وانا ((من ههز دکر من دهم ههبا گۆهی خو دا با گۆتین ههوه)) ئه پوتیه و گرنکیا مامۆستا خاتوینی ب ئیک ئیکی قوتابیيان دای وده هی گۆتی: ((من ههز دکر .)) وهسا یا کارتیکه ربوو دلێ وان خوشکربوو ، پ شتی هنده بی ئومیدی و بی مرادیا سه ره ده ریا مامۆستایی هندقاس یا سه ره که فیتیانه بوو ل جیهاتی هندی قوتابی بو سه ره جهی خو غاربدن ، ب هیمنی و بی دهن گی زفرینه ف سه ره جهی خو . مامۆستا خاتوینی چیرۆکا ((پینچ براین چینی)) بو قوتابیین پولا پینجی فه خاند . هه ر ئیک ژ قوتابیان پیدقی بوو وی تشتی ئه و پی داخبا ر بووی و کار ل وانکری بکه نه که قال . زارۆ کان به ره ف م یزا مامۆ ستا خاتوینی کره غارو که قالین خو ل هنداق سه ری خو گرتن ، هه ر ئیکی پتر ژ پی دی ب دهن گه کی بلند دکره گازی ، به لکی ئه و پیش یین دی راکه ت و سه ره بکه فیت ، هه ره سا دا ها قریا مامۆستایی بو ئالی خو رابکیشیت . ئی که م هه رزا مامۆ ستا خاتوینی ئه و بوو کو بکه ته قاره قارو بیژیستی ((هه ی ته ره سینه خو من دوو سه د چا ق پیتقه نینه ، ته گه ر هوین ل جهی خو بلند بن وه ی ل حالێ هه وه ، که س ژ ی گازی من نه که ت .)) وه گۆتین هۆسایین بی ته رزو ریز . لی مامۆ ستا خاتوین قی جاری هۆسا نه تاخفت ، دبه رامبه ر دا گۆته وانا : ((من ههز دکر هه می وی خه و که قالین هه وه پینکفه ببینم ، ره نگه هوین بکارن هه فکاریا هه ف بکه ن . هه ره که سه ک ژ وه دگه ل هه قالی ته نشت خو بیرو بوچوونا ئالۆگۆر بکه ن ، ته ژ ی دی سه ره دانا ئیک ئیکی هه وه که م وه دی بو چوونا خو بیژم .)) زارۆک هیمن بوون ، به س ئه و دهن گی ده اته گۆهان پسپس و خسته خو ستا وان بوو . کار ی گرو پی زوری سه ره که فتی بوو . مامۆستا خاتوینی ب ره فتارا خویا دلۆ قان و گو نجا و هه ستا هه فکاری کرنی دنا قبه را قوتابیان دا چی کر . وی ژ بکه و نه که یا (آمرو نه ی) خو پاراست و فه رمان نه دا . ئه و تشتی کو ئه و نه کاری ب کریار بو قوتابیان ئه نجام

بدهت ب بهره وهگرتن ژ تهرزین نیشان دانا دادپهروهی کار کارو گرو پی
چیکهت و بو سهده ما وی چهندي کو ب قی ریکی قوتابی بکارن باوهری ب خو
پیدا بکن (self – reLiance) هندهک ژ ماموستایان داخازین وان زورن
و قان دا خازا ژی ب سهر قوتابیان دا د سهپین ، لهوما دبیته سهدهمی
به رنگاربونه قی و چیبونا به دره قاری . ل خاری نمونه کا هو سا دی که قی ته
به رچائی هوه کو (جاکوب اس . کونین) (s. kounin tacob) یال سهر
نه وارا قیدووی تو مار کری :

- ۱- زور باشه ، نه ز ژ هوه همیا دخازم دهفته را خو یا ئیملا پی قه پات
بکن .
- ۲- قه لهم رساسین خوین سوړ دانن .
- ۳- دهفته رین خوین ئیملا پی قه پات بکن ، به سه .
- ۴- دهفته رین خوین ئیملا پی بکنه دمیرا خودا .
- ۵- دناقه دهستین هوه دا نه بیت .
- ۶- په رتو وکین خو یین ماتماتیکي داننه به راهیکا خو ل سهر میړی .
- ۷- باشه نها بلا بهس په رتو وکین بیرکاری ل سهر میړی بن .
- ۸- نه گهر راست دانیشن باشه ، مروقتین ته نه بل ب کپرا کاری هه نه پین ،
مانه وه سایه ؟

- ۹- نها باشته ، چاکه ، قه لهم ره ساسین خوین رهش بیننه ده ری .
  - ۱۰- به رپه ری شانز دی پی په رتو وکی قه کهن .
- نه قه ده فرمان و ده ستوره پیدقی و سوو دمه ند نه بوون ، هه روه سا بو نه
سه ده می بیزار پی وپروسی فی ربوونی دره نگي خست . ئیک ناگاهداریا کورت -)) نها

دهمى بیرکاری یه راهینانین بهرپه پى شانزدی شه کهن .)) دا پتر ئازادی ده ته قوتابیان ، ههروهسا دا ههستا ههفکاریکرنه کا ب هیتر ل دهف قوتابیان چیکته . مامۆستایه کی دگۆت : ((تهز هوشارانه ژوان بهرسقین بهرهفانیکنی د ناڤ پۆلی دا خو دپاریزم کودبنه سهدهمى ئازاراندنی . دناڤ ههقهبنه دین من دا ر سیتین فرمان پیدانی هاتینه ههلگرتن مینانی : ((دقیت تو ...)) یان : ((باشتره کو تو ...)) من لهره کو قوتابی نهچار بکهه که ههست ب کیماسی ب کهت یان ههست ب ترسی کهت ، ههستا ههفکاری کرنا وی رابکیشم . دبهرام بهر قان وهسواسندا کو داخاز و خا سیتا بکه هه دادوهریکرنه کا سنجی (اخلاقی) ههفکیی دکهم .) مامۆستایه کی دی دگۆت : ((من گینگه شهو جره یین دا یه رهخه کی باسین من بهس دبوونه ته گهری دژه با سیی و دبوونه بنا سهك بو ههفکیکرنا قوتابی و درهنگ نه نجامدانا دا خازین من ژ عالی قوتابیان شه . ههفکاری کرن بو چیکرنا گوهرپینی دناڤ خوڤره وشتی قوتابیان دا ب سانا هیتره ژ چیکرنا گوهرپینی دناڤ زینا قوتابیان دا .))

په سه ندکرن و نیاسینه شه :

ب مامۆستای دهیتنه راسپاردن کو قوتابی یی پ پیدقی لی تیگه هه شتنی و په سه ندکرنی یه ، تهوا ب مامۆستای نه هیته گۆتن تهقه یه کا د سه روبهرو هه لومه رجی سهخت و دژواری پۆلی دا دی چاوا قوتابی هیته فیژکرن و هیکرن کو بزانیته یی لی تیدگه هن و جهی ناهه ندا پویته پیکرنی یه . فه گوها ستنه تی گهها (مفهوم) تیگه هیشتن و په سه ندکرنی بو دهف قوتابی کاره کی عاسی یه و ز هانی خوئی تاییهت هه یه . سه خمه راتی وی چه ندی مامۆستا بکاریت شاره زایی قی چه ندی ببیت دی وی پینمایی کهین و ریکا شارهزا بوونی نشان دهین . دهمی هه

هه شېبه ندی د گهل قوتابیان هه دبیت فهره لېهر چاڅ بگرین کو جوداه یه کا گرنګ دناقبهرا په یامین پڅخه یی و نه پڅخه یی دا هه یه . ده می ژ قوتابی دهیته خا یستن کو کاره کی ته نجام بدهت په یام ته گهر یا پڅخه گرانه نه دبیت ، دی دته نجا صدا هه فکاری هه دبیت . لی ته گهر په یام یا پڅخه گرانه دبیت ، بهر خودان و بهر پڅانی ژ خو کرن دی په یدا دبیت . بنیره فان نمونین خاری :

قوتابیه کی ل نیڅه کی گوتنا ماموستای خو بری . ماموستای - ا -
- ((ته زه ز دکم گوتنا خو تمام بکم .))
ماموستای - ب - ((تو زوری بی تورو شه رمی خوده اقیه یه ناو
ناخفتنامن .))

دو ژ قوتابیان هنگی ده می ماموستای تهرک (واجب) ددا قوتابیان د گهل هه ف که فتبونه ناخفتنی .

ماموستای - ا - ((ته زی تهرکی ددهم پیدقییه بهیته نفیسین))
ماموستای - ب - ((بهس هوین دزانن باختن ، هوین چ کارین دی شاره زا
نینه ، چما هوین فانه نا نفیسین ؟))

جهی قومینن : سپیده هیا رۆزا شه مبی پولا پری قه له بالغی و ئالۆزی بوو ،
ههر قوتابی که چو بوو جهه کی و ب دهنګه کی بلند دگهل هه ف دناختن .

ماموستای - ا - ((ته زه ز دکم دهست ب وانه گوتنه فی بکم .))
ماموستای - ب - ((زوی بن بهسکهن ، تهره سینه ، رۆزا دیمایا جهفتی
دوهی بوو خو قیره چاپخانه نییه .))

قوتابی بی کودهستی خو بلند بکهت یان ل هیثیا نوبه تا خو دبیت بهر سقا
پرسیارین ماموستای ددهت .

مامۆ ستايي - ا - ((ئه ز هه ز د كه م بهر ستيڻ هه م قوتاب يان
گوهداريكه م .))

مامۆ ستايي - ب - ((هه ري كي روخسه ت دا به ته باخي ؟ ماخو به س تو
دقي پولي دا ني ، بزافي نه كه بابته تي به س ب خوڤه تا به ته ب كه ي ته ڤه به ي
وژدانيه ، بي توره يي يه .)) د ڤان غوونين كه فتي نه بهر چاڅي هه وه ،
په ياميڼ . مامۆ ستايي - ا - چ زيان نه گه ها نه هه ستيڻ قوتابي و نه بو نه
سه ده مي هه ډډريكرني . لي په ياميڼ :

مامۆ ستايي - ب - بوونه سه ده مي بيژاري چيكرني و ته شه نه زيده كر .
مامۆ ستايي - ا - ژ بو خو پارا ستيڻ ژ په ياميڼ ره خه گرا نه ، هه ست و
داخازين خو دياركرن ، وي رستيڻ خو ب (نه ز) ئ ده ستيڻ دكر . ئه و ر ستيڻ ب
(تو) ده ست پيدبوون ، به رسف بوون بو ئاريشه كي يان سكالايه كي ، يان داخازه كا
قوتابي . تاييه تمه نديڼ په يامه كا كاريكه ر ئه ڤه نه :

۱- ب هويري ده برينا قوتابي يان ره وشا ده ورونييا وي دنيا سيته ڤه .

۲- ليكده نه ڤا زينا قوتابي مانده ل (انكار) ناكه ت .

۳- هه ستيڻ قوتابي ناكه ته بابته ي په يقيني .

۴- داخازين دلي قوتابي مانده ل ناكه ت .

۵- ترانا ب ميزاج و سه ليقا قوتابي ناكه ت .

۶- بوچونين قوتابي بي ريزو بها نيشان ناده ت .

۷- خوړه وشتي قوتابي په ست ناكه تن .

۸- ژ پله و پايي قوتابي كي م ناكه ته ڤه .

۹- جه رباندا قوتابي ناكه ته بابته ي گينگه شه ل سه ركړني .

ټارنولدا شه ش سالی گوته ماموستایا خو من زه لا هکې دیتې به ژنا وی ژ
 بورجا ثقل ژی بلندتره . ماموستا خاتوینې ته لیکدانه قا زینیا قوتابی نه کره
 بابتهک بو شه ره دهقی ، وی بله ز نه گوته مروقه نکاریت ه خد قاس به ژن بل خد
 بیت . نه گوته ټارنولدی ((به سه دی . دهر ووان کیم ب که .)) دهرام بهر دا
 ماموستا خاتوینې لیکدانه قا زینیا وی نیاسیقه و ب که نی و گر نژین شه ه خدک
 پرسیار ژ قوتابیا خو کرن ((ته زه لاهه کی به ژن بلند دیتی به ؟ زه لا هکې هه زن ؟
 زه لاهه کی که له خ مه زن ؟ ژوری ب خو شه بو ؟ بچه کی ترسینهر هه بو ؟ یی
 چه پو له بو ، دابهک بو ؟ .)) ټارنولدی دهرسقا هه می قان پر سیاران دا د گوته
 ((به لی)) دنه بام دا ماموستا خاتوینې هه می ته تشیتین گوته کورترکه نه و
 گوته : ((ته زه لاهه کی دیتی دکارین بیژین یی مه زن و به ژن بلندو چه پو لانی و
 ترسناک و ب که له غ بو یه .)) وانه یا قی ماموستا خاتوینې هه م د هه قبه ندیین
 مرو قی دا هه م د پهیقین زما نه وانی دا دج بهی خو دا بوون .
 لورا قوتابیا دوانزده سالی ، چوو دهف ماموستایا خویا تاییه تی و سه باره ت نه رکې
 خو سکالا کرو گوته نه رکې منی مال که لهک بو ، سه ره پای نه رکې قوتابخانی نه و
 ژی ب من نه هاتی به تمام کرن .

ماموستا خاتوینې ژ ته کبیر گوته نا لورایی نه کره بابته تی باسکرنی ، نه گوته :
 ((خو سیله نه به ، ده می نه ز د ژبی ته دا من ده به رامبه ری ته نه رک هه بو ، لی
 سه باره ت تمام نه بو نا نه رکې ته یی قوتابخانی ، نه شه خه مساریا ته یه ، نه کهر ته
 دناق پولی دا تمام کر یا تو نه چار نه دبووی ل حال تمام ب که ی ، قی چا گازنده و
 داله هیین خو دانه ره خه کی و کاری خو ده ست پی بکه ، نه کهر نه دهرنا چی))
 ماموستایا وی ل جیاتی هندې ، سکالایا لورایی ب هژداهی و روی خو شیقه
 نیاسیقه و هه رگرت ، ((دی بیژی نه رکین مال تو یا غه مبار کری ، وه سا دهی ته

به چاڅو کو ئه رکى ته يې پوژانه يې زوره ، ب تاييه تى نه ؤ ئه رکى ته يې قوتابخانې ،
چونكى تويا چاقه پړ نه بووى بمينيته شه و تمام ژى نه بوو .)) لورايى هه ست ب وى
چهندي کر کويى لى تيدگه هن ب جوړه کى دلناسووده بوو . گوته ماموستا خاتونى
((ولسا باشته زوى بچمه ؤ مال ، من زور شولين هه دى دى ؤ نه نجام بدهم .))
کوپه کى خو نه هافيتته مه له فانكى (مصبح) کره قيړى و گوته : ((نا ؤ گه له کا
ساره ، حالى من ژى زورى باش نييه .)) ماموستاى بهرشف دا شه : ((نا ؤ
مه له فانكى يا باشه ، تو ب تمامى خوشاش دکه ، مه له فانکيا گهرم بووى ، لى
پيى ته دسارن ، ژ ترسا دا دلهرزى و خو دنازينى ، دهنگى ته يې بوړ بووى ، لى
تو ب خو يى سست و لاوازي .)) نه ؤ په يامه ليکدانه فا زينيا قوتابى ماندهل
دهکته ، نه زمونوا وى دهکته بابته باسکرنى ، سه بارته هه ستين وى دهکته
چره و گينگه شه . سرؤشت و خوړه وشتى وى په ست دهکته ، ههروه سا ژ وى په له و
پايه يا کو هه دى دئ نييه خارى . ((ته)) يه دى بهر سقه کا سيو دمه ندبيت يو
ناسينه فا ليکدانه فا زينيا قوتابى و نه زمونوا وى ناکه ته بابته باسکرنى ((حالى
ته نه يى باشه و نا فا مه له فانكى ژى هيشتا يا ساره ، تو هه ز دکه نه ؤ نه هييه
نه چار کرن بچيه دنا ؤ نا ؤ دا .)) نه ؤ په دى گه بهر سقه دى ب نه سه دهمين
کيمکر نه فا هه فرکيى . هنگى قوتابى دى هه ست ب وى چهندي که تن کو يى ژ
هه ژى په سه ندى و پړيلينانى يه . يان گوته وى ب مژده ي يا هاتيه وهر گرتن ،
که س ژى لومه يا وى ناکه تن . ماموستا ، پا شى بى دهنگيه کا کيم دکاريت
بپرست : ((بو چونو ته چييه ؟ ب قى ريکى مامو ستا ل جياتى بهر هه فکرنا
ريکه کا چاره سه ريى قوتابى دبهرشفى دا دهکته هه قيشک . پړان يا چاران ده هى
ماموستا هه ستين قوتابى ل زيان پينگه هشتنى دپاريزيت ، قوتابى هه پړو شيانى
کومفه دهکته دا دگهل کيشى روويرووى ببیت . پيغه هه لواسينا نا فا دى قوتابى بى

هیژ که تن . سیمون ، قوتابی دوانزده سالی . درهنگ هاتبو ، ماموستای گوتی :
((قی جاری ته چ هه جه ته که هیه ؟)) سیمونی قه ومینا خو قه گپرا : ماموستایی
به رسف دافه : ((ژفان گوتننن ته نه ز پهیقه کی بتنی باوهر ناکه م . نه ز دزانم تو
بوچی درهنگ هاتی . تو هند قاس یی ته نه للی ، نکاری دده می خو دا هه لبستی ،
برایی ته زی هیشتایی ل بیرامن ، وی زی ته نه للی ب میرات ژپرا مابووه . نه گهر
خو پهیته و تست نه که ی ، تو باش دزانی دی دیمایکاته چیه سهر چی ؟)) نه ف
ماموستایه ل دهمی خو له که کی دا کاری چهن دین بناغین کاریگه ریڼ په روه رده یی
له قبه که ت ، وی مینا نوژداره کی ده ست ب ده ست نیشان کرنا نه ساخی کر ، ناقی
ته نه للی ب قوتابیقه هه لواسی ، دناقبه را کو مه کی دا هاته شه رمه زارکر ، قی
ماموستای هه م قوتابی هه م مالباتاوی سفک و کچکه کر . گه فین دلته زین لی کړن و
چاره نفیسه کی شوم و هه رمی بو چاقه پیکر .

٧ راسپارده :

ده می پروبووی قوتابی دبن ، نه ساخیا قه نه بینن و پی شبینی نه که ن کو
پاشه روژا وی نه ساغی دی چلیه یته . هه وه چ کار ب رابردوویا قوتابی و مالباتاوی
نه بیت ، سه باره قی چهن دی خو ژ وه سواسا لی قه کولینی ب چاریزن . دیار کرنا
نه ساخی بو قوتابی کاره کی بقه و مه ترسیداره . ناق ب قوتابیقه هه لوا سین دی وی
لاواز که تن ، بزا فو دیار کرنا نه ساخی نه دویره ببیته نه ساخی . پرانیا جاران
قوتابی لدیف پیشگووتنن ماموستایی خو را دچیت و چ گوتی دی بی ته نه .
نه گهر قوتابی درهنگ هاته قوتابجانی ، ماموستا دکاریت هه ست و چاقه رییه تیا
خو هوسا دیار که ت : ((نه ز حه ز ناکه م ل ناقه ندا وانه گوتنه قی وانا خو بېرم و
دووباره ده ست پی بکه مه فته ، نه ف برینه جهی نازار چیکرنی نه و نه دخو شن .))

دناڤ پڕۆسا پەرودەکردنیدا چ جەهە ژ بۆ رستین ل دیف هەڤ و بێ ھژمار نینە کو تیدا نەساخیکە بەیتە دەستنیشانکرن و پا شەپۆژا وی بەیتە پێ شینی کرن . ((چقاس تۆ یی نازاندی ، چقاس یی نازکی ، خیالپرسی ... ھتد)) ((تۆ زۆری نەبەرپرسی ، ژ ھەژێ باوەر پیکرنی نی ، ل دیف ھە ڤدەردەکی د گەرپیی ... ھتد .))

((چ گوندیە کە ، زارۆکی تینەگەهشتی ، زارۆکی چەرخێ بیسی ... ھتد)) . ((ھوین ھەمی خەلکی ئازار ددەن ، تینەگەهشتینە ، مەژێ پویچن ... ھتد .)) ((تو شەرم و عاراً قوتان بخانی ، شەرم و عاراً مال جاتی ، شەرم و عاری وەلاتیی ... ھتد .)) ئە گەر مامۆ ستال بخاگی ((ناڤ پێ ڤە ھەلوا سین قەدەغەییە .)) ب تڤاشی تیگەهیشتباو کاریپیکرابا ، دا پتر مفا ھەبیت ، ھەتا ل ساتین تەژی دەرەسەریدا ژێ . فیل ، قوتایی دەسالی ، ھای ژ خۆنە بوو ب تەختەرەشی لڤۆک (محرك) کەفت و ئیخست ، ژ ترسادا ھشک بوو . د ڤان حال و رەوشان دا مینا ھەمی جارن مامۆستای دگۆتی : ((ماتە چ حالە ، تۆ زۆری قری ، چما تۆ ھندە یی بێ دیقەتی ؟ باشە ، نھا چما مینا مەروڤین وامی تۆ پراوەستای ، تۆ ل ھیفیاچی ؟)) لی قی جاری بەرسقا مامۆ ستای ب تەرزەکی دی بوو . قیجاری گوھداریا ھوکی ھناڤین خۆ کر کو : ((سەبار قەومینا پێشھاتی باخقە . ناڤی ب کەسیڤە ھەلنەوا سە .)) گۆتی : ((ئەڤ تەختە رە شین ل ڤۆک زۆر دەرەسەرن ، ھەر دەستی بگەھینی دی کەڤن ، ھا تە ھاریکاری دڤیت ؟)) فیل ژ قی بەرسقا مامۆستای ما ھەبیەت گرتی . تەختە رەش ژ عەردی پاکرە ڤە ، تەباشیر ھەلگرتەڤەو ئەو جەھین بێ سەرو بەر بووی سەرو بەر ئیخستن ، چاڤین وی گەواھی (شھادە) ددا کا چقاس ژ مامۆستایی خۆ یی تانی چووی یی مەمنۆنە . مامۆستایەکی تیگەهشتی چاوا سەردەریی و ھەڤەیقینی دگەل میڤانی خۆدکەت

و هسا سره ده رى و هه شه يښى دگهل قوتابى خو د كهت . نه گهر ميقا نا وى
 خاتوين ئسميت ده مى چوونى چە ترا خو بهيلىت ، ماموستايى هيژا ديڅرا نا چيت
 وناكه ته هه وار : ((گيژا گيژا ! هه رجارا كو ب ميقانى تييه مالا من تو ت شته كى
 خو ژير دكهى ، بكورتى دقيا تشته كى هه ر بهيلى . نه گهر سرى ته ب له شى
 ته شه نه با دا ويژى ژيركهى . من دقيا نه ز نه مر بامه و من ديتبا ته بهر پرسياريه تيا
 پاراستنا كهل و په لىن خويا كړيه ستويى خو ، خو نه ز نه خولامى ته هه بكه ف هه
 دوويته و كهل و په لىن ته كومبكه م .)) ماموستايى هيژا چيډيت گوت جايى :
 ((خاتوين ئسميت)) چە ترا وه تكايه)) هه مان ماموستا نا سايى يه هه سىت
 بكهت كويى نه چاره ده مى قوتابى په رتووك و خارن و بهر چاڅكىن خو ژيرد كهت
 ره خنى ليبرگريت . نمونه كادى : نه گهر هيژا براون ميقانى ماموستاى ، ل سر
 قه نه فا خو دريژ كړبا و پيلاڅين خو ژى ژيپين خو نه كړبا نه ماموستاى نه د
 گوت : ((ما تو يى شيتى ؟ تو چاوا دخو را دينى ب پيلاڅين پيسقه بچيه سر
 قه نه فين من ! تو هه مى تشته كى قى مالى يى تيك وپيك ددهى . دى يه لالا پييت
 خو ل سر قه نه فين من راكه . نه گهر جاره كا دى بىنم قى كارى بكه يه شه ، بهس
 جاره كادى ، دى ته قوتم ، قيچا دگهل من ب سازى و گرنگيى ب گوتنن من
 بده .)) ماموستايى هيژا دا دقى سهر و بهرى داچ ب چيژيت ؟ چيډيت گوت جا :
 ((براونى هيژا نه ز دترسم قه نه فه پيس بن .)) ميقاندار بوپاراستنا هه شه ننگيى
 نابيژيته ميقانى قى كارى بكه . نه وى پشتراسته نه و خودان فام و هه ستن ، ده مى
 وى ب دلته ننگى دينن نه و خو ب خو دى قى رهوشى چاره سهركهن . زاروك دژيانى
 دا په يره ويى ژ چاهه رسياتيپين دايبايين خو دكهن و په يره ويى ژ بوچوونين وان دكهن ،
 نه گهر ب زاروكى بهيته گوتن پاشه رږوا ته دى هولپه يته ، دى كارتيكرنه كا خراب
 و نه رنى ل سهر وى ب جه هيلىت ، نه مازه نه گهر نه شه مبهسته ببه چاره نقي سى

وی . پېشگوتنن کریت و نه ژهه ژی دی بڼه سه ده می چیبونا ئالۆزی و هه فدرین دهر وونی دزارۆکی دا . ئەف پېشگوتنه مینا شاشین زه قی ناسیی دی کاره ساتی چیکه ن . مامۆستای شیانین بی سنور هه نه و دکاریت تۆفی گومان و دوو دل یی سه بارهت چاره نفیس و پاشه پۆژی دناف زینا زارۆ کی دا ب چینیت . یو می خاک ئیرنستی قوتابی دفیا بیته شوینه وار ناس و ئەف نه په نیا خو گۆ ته مامۆ ستایی خو . مامۆستای ب شیوازه کی و هسا کو ب ئاشکرایي ترانه و قه شمهری پیکرن بوو بهر سقا وی دا : ((تو ببیه شوینه وارناس ؟ تو هیشتا راست و چه پین خو ژ هه ف جودا ناکه ی ، ته لبه ره بچه دهشت و چولا تشتی که قناری شکهستی قه بینی .)) زارۆکان ، نه مازه نهوین ژیی وانی کچکه . نه سل ب نه سل بۆچوونین که سین ژ خو مه زنتر ل سه رشه نگستی متمانه پیکرنی په سه ند کری نه و ئەف یو چوونین خراپکه ر نهوین قایل کری کو بین دوو چاری (هه ژاریا هزری) بووی . زۆر ژ قوتابیان ل سه ر شه نگستی قی باوه ری وازی ل خویندنی دئینن ، چونکی دیارکرنا چاره نفیسی وانا بهروهخت یی بوویه ریگر دهه مبه ر بهردهوام بوونا وانا ل سه ر خاندنی و وەرگرتنا پیزانینان (معلومات) . یان هه تا ریگر دهه مبه ر بهخه وه ر بوونا وانا . ئەفه کاره ساته که ئه رکی که سی مه زن و خودان ته هه نه ئەفه یه خیالریسیین سقکه رانه وخیالین خوینن بهرته سک ب سه ر زارۆکاندا ب سه پینیت .

ده می مامۆستا دخازیت پرسیاری بکهت :

بناغه و شه نگستی هه قبه ندیی ههروهکی ساخله میی خو پارا ستنه . هه خدهک په یام دبه سه ده مین وی چه ندی قوتابی و هسا هزر بکهت یی نه زانه یان تاوانباره ، یان دی هه ستا تۆره بوون و کین و عینادی دناف دلی ویدا هیته چاندن . مامۆستایی

تىگەھشتى و خودان جەرباندىن جەي قان رەنگە ئاخشتا دناڭ گۆتىنن خۇ دا ناكەت و وان پرسیارو بۆچونا دەرناپریت کو بىنە سەدەمى بىزارىي و ھەڧرکىي . پرسیارا مامۇستاي ب دیتنا قوتابى تىشتەكى نە يى نەپەن و بى رامانە ، ئەڧ پرسیارە چىدبیت کارتیکرنەکا بەرچاڧ دژيانا قوتابى دا چىکەت . پرسیارین دوژمنکارا نە دى گوشارى ئىخیتە سەر قوتابى و دى ھزر کەتن يى ھاتىيە ئى شاندىن دا بەس باخىت ، ل خارى چەند ھۆمارەکا ژ قان (بۆچى) يىن خراپ کەر دى ب نمو نە ئىننەڧە ، ئەڧ بۆچى يە مامۇستايەكى ل پۇلا پىنجى دئىک وانە دا ئاراستە کرن :

۱- تۆ بۆچى ناھىيە گۆزىن ؟

۲- تۆ چما ھند قاس ھەژ خۇ دکەى ؟

۳- بۆچى ھەرکەسى ل رىكى گەھشتە تە دى کەيە ھمبىزى ؟

۴- تۆ بۆچى نكارى خۇ وەكى قوتايىن دى لىبکەى ؟

۵- تۆ بۆچى خۇ دھاڧىژيە دناڭ ئاخشتىن خرادا ؟

۶- تۆ بۆچى بەس جارەكى دەڧى نادانىە سەرىک ؟

۷- تۆ بۆچى ھندقاس يى کۆتى ؟

۸- تۆ بۆچى ھەرگاڧ يى وامى و شىويای ؟

۹- تۆ بۆچى ھندە يى دەست نەخۆشى ؟

۱۰- تۆ بۆچى ھندە يى بى سەروبەرى ؟

۱۱- تۆ بۆچى ھندە يى مايىتکەرى ؟

۱۲- بۆچى ھەرتىشتى دىژمە تە تۆ ژ بىر دکەى ؟

۱۳- تۆ بۆچى ھندە يى ئەھمەڧى ؟

رۆژەكى ژ رۆژان ((بۆچى)) پەيڧەك بوو ژ بو پرسیار کرنى دھاتە کارخستن، لى

نھا ئەڧە دەمەكە ئەڧ چەمك و تىگەھە ژ کارکەڧتیه . ((بۆچى)) نھا ھاتىيە

خراپ کرن ، چونکی ژ بو ره خنه گرتنی و لۆمه کرنی دهیته بکارئینان . ب دیتنا زارۆکان ((بۆچی)) ئانکو متمانه پینه دان ((بۆ ئوم ییدی ، دلنه خو شی . ئەو پهیقه دبیته سه دهه م کو لۆمه کرنین بهری هنگی دووباره دناو هزر و زینا زارۆ کی دا ساخبنه فه . ئەو رستی ساده ((ته بۆچی ئەو کاره کر ؟)) چیدبیت قی رستی دناو بیرو هزرین ویدا چیکهت : ((باشه له عه نه تی ته بۆچی ئەو کاری ئەحه قانه کر ؟)) مامۆستای تیکه هشتی و عاقل خو ژ ده برپنا قان رهن گه پر سیارا دپارێت . قوتابیه کی گۆت : ((روخسه ت هیه سه یدا ، ئەز بو تاقیکر نه قی یی بهر هه ق نیمه .)) مامۆستای دۆدل بوو کا لی بپرسیت بۆچی یان نه پرسیت ، لی نه گۆتی ، چونکی دزانی نه گهر قی رهن گه پرسیارێ ژێ بکه ت دی بیته سه ده مه ی وی چه ندی قوتابی ل هه جه ته کی بگه رپیت و بهانه کی بینیته فه ، راستی و نه را ستیا تی کهل بکه ت و سه باره ت قی چه ندی راستی نه ییژیت ، دره ووی بکه ت دا به رده قانیی ژخو بکه ت : مامۆستای گۆتی : ((مه ئاریشه کا هه ی ریکا چاری چیه ؟ ته له به ره چ بکه ی ؟)) ئەو پرسیاره هه م دی کارتی کر نه کا دوم درێژ ده ق وی به ه هیلیت ، هه م نابیته سه ده مه ی ئازاندنی ژێ . هه ستا ریزلینانی دلفینیت ، ریزێ ل ئازاد یا قوتابی دگرت ، بهر پرسیاریه تیا ژیا نا قوتابی ب خۆدی وی دسپیریت .

● ده برپین قوتابی :

هه ندك جارا پرسیار یان ده برپین و هسا دناو زینا قوتابی دا سه ره له ده ن کو وه کی دیار چ هه قبه ندی دگهل بابه تی باسکرنی نه بیت . ل قان غوونین خاری بنپرن .

۱- هیلا شه مهنده فری باسی بابه تی ناڅ پو لی بو . ک چه کا قوتابی گوتی :
((داپیرا من گه له کا نه ساخ بو .))

ماموستایی - ا - : ((فیجا تو ب شه مهنده فری چوویه سهره دانا داپیرا خو .))
ماموستایی - ب - ((ما داپیرا ته ته که ره پیڅ نه ؟ به لکی بیږ ته هیلا
شه مهنده فری ؟ باشه بوچی تو داپیرا خو تی که هلی بابه تی مه د کهی ؟ هرگاڅ
تشتین ته همه قانه په یدا دکهی و دیژی .))

۲- ماموستا دناڅ پو لی دا مژیلی ورونکر نه فا وی چندی بو کا بوچی ناسنی
دهنگ ژیده یت ، قوتابی ه کی گوتی : ((سه یدا روخسه ت هه یه ، تا یسني هالا
مه ژی دهنګ ژی دهیت .))

ماموستایی - ا - : ((پراستی ته لبه ره بیژی زهنگا (جرس) مالا هه وه هم
ناسنی دناڅ دا ، هم وی ناسنی دهنګ لیده یت .

ماموستایی - ب - ((نه و چندا ته گوتی چ هه قبه نډی ب بابه تی هه هه یه ؟
چما وازی ته ل وانی نییه ؟ .))

۳- باس سه باره ت ساخله میی بو . دناڅ گهر مه گهر ما بابه تی دا کوره کی
گوتی : ((ده می مروڅ دمرن پاشی هنگی چ ب سهری وان دهیت ؟))

ماموستایی - ا - ((ته پرسپاره کا گرنگ ووروژاند . نهغه هزاران ساله مروڅ ل
دیف به رسقا فی پرسپاری دگه رییت .))

ماموستایی - ب - : ((نه ز نازم ، لی نه گهر من فی جاری دیتن دی لی
پر سم .))

ژقان ل هه څ گوهر پینن بیرو بوچوونان د ناڅ به را ماموستاو قوتابی ان دا وه سا
دهر ده که فیت کو (ماموستایی - ا -) ریژی بو قوتابی دادئینیت ، دگهل قوتابی
مینا مروڅه کی خودان که سایه تی سهره دهری دکه ت ، ریژی ل پرسپارا وی دگریت ،

بلا ھەشەندى ژى ب بابەتى قە نەبىت .لى (مامۆستايى - ب -) ھېرشى دكە تە سەر قوتابى ، وى دشكىنيت . مامۆستايەك بناسى پەرودەدەكرنى يە ، ئىك بنا سى لاواز كرنى يە .

● تانەلېدان قەدەغەيە :

دېژن ، كەسپن رېژدار چ جارا ژ قەستا (عمداً) كەسەكى نا شكىنن ، ئە گەر بشكىنن ژى مەبەستەكا ھەي . لى مخابن ھندەك جارا مامۆستا ژبەر نەزانينى يان خەمسارى قى كارى دكەن و زيانى دگەھيننە دەروونى قوتايان . مامۆستايى زمان رەش ئافاتى ساخلەميا دەروونى يە ، دەرپرنا بىرو بۆچوونىن توندو تىژو تان ھاقيتن دبنە سەدەمى بى بھاكرنا عزەت نەفسا قوتابى و دبنە رېگر دھەمبەر فير بوونا ويدا . ئەو قوتايىن گورزە ل دەروونا وان ھاتىيە وە شاندىن ب زىخە كا نژنى ژ خيالىن تۆلە قەكرنى مەزن دبن . ئەو بىرو بۆچوونىن ل خارى مامۆ ستايان ب خەمسارى دەبرى بىي كىم يان زۆر ئاگاھدارىن كارىگەريا مەترسيدا وانا بىن دى ئىخىنەبەرچاقا . ((ديسان تەلبەرە خۆخەق بكەي ، باوەر بكە ئەف خۆ خەق كرنا تە فلسەكى بھا نييە .)) . ((ھا تۆ باوەر دكەي ھۆش و ھە ست بزرپنەف ئاف مەژىي سەرى تە ؟ تەفە دەمەكى در يژە تە ھە ست و ھۆ شىن خۆ ژ دە ست داى .)) . ((من ھەتا نھا ئەف ھندە)) بليمەتە)) دناف پۆلەكى دا نەديتبوون .)) ((ماپىدقى بوو دەست بكەيە ھەمى تشتەكى ، ھا تۆچ جۆرە مرۆ فەكى ؟ نەحەجىتى ؟)) . ((ھۆشى تە بۆ خاندنا وانى دقى پۆلى دا نەبەسە . بۆچى تۆ پولا خۆ ناگۆرى و بچيىە پۆلەكى كو دگەل تە بگونجيت ؟)) . ((تە دەرووناس پىدقى نييە ، تە گىسكەكى كەھرەبى دقيت سەرى تە تەژى گليە شە .)) قوتابىيەكى

گۆت : ((شقىدى سەرى من دىشاومن نەكارى خۇ بۇ تاقىكر نەقى بەر ھەق
 بىكەم ، بىچۆرە ، ئەز دى شىم سىبەھى تاقىكر نەقى بىكەم ؟)) مامۇستا:
 ((نەئارىشەيەجانى من ، بەس ل سەر پەرى خۇ يى تاقىكر نەقى بنقىسە)) ئارىشا
 دەروونى)) و سفرەكا رزى ژى ل سەر پەرى خۇ دا نە .)) د ناق ھەقبەندى
 مامۇستاي و قوتابى دا چ جھەك بۇ ديار كرنا بۇچونا خراپكەر نىيە . مامۇستاي
 پىشەيى و شارەزا تىشتەكى دەرنابىت كو بىتتە سەدەمى ويرانكرنا عزە تا نەف سا
 قوتابى ، ئەركى مامۇستايە چارەسەر بىكەت ، نەوەكو زىانى بىگەھىنىتى . ئەو
 مامۇستاي خۇدان خۆرەو شتەكى باش نەبىت و يى زىان رەش بىت
 بەرپرسىيارىيەتيەكا گران ل سەر ملين وى ھەيە . فەرە زارۇكان ژ دەستى بەھرەو
 شيانين خۇ يىن تىبەر پارىژىت ، چ ب فىربونا شىوازين نوى يىن ھەقبەندى يان
 ب ھەلبىژارتنا كارەكى دى .

* ھارىكاريا بلەز قەدەغەيە :

ئەو مامۇستاي دگەل بنەمايىن تازە يى ئاشنا بىت قوتابىان فىرد كەت دا
 رىژى ل سۆزو دلىنىيىن خۇ بگرن ، دى ھارىكاريا واناكەت دا ھەستىن دەروون يىن
 خۇ بنىاسن و رىژى لىبگرن . ژبلى قى چەندى ، مامۇستاي ئەفرۆكەنى يى
 ھوشيارە ب تۆرەبوئقە نابىژىتە قوتابى ((چ تىشتەك نىيە كو تۆ ژ بەر خاترا وى
 ھندە تۆرەبى)) يان نابىژىتە وى قوتابى دترسىت : ((تىشتەك نىيە كو تۆ ژ بەر
 بترسى)) دا كو دناسىنا ھەستىن خۇ دا دووچارى سەرگىژى و سەر لى بەزربوونى
 نەبىت . ئەو ب وى قوتابى كو ئازار ھەبن نا راسپىرىت كو بگرنىت ، يان نابىژىتە
 قوتابى شەرمىن نابىت شەرمى بىكەيەقە ، ئەو نابىژىتە قوتابىن پۇلا خۇ
 ((دەمى ھوين دلخۇش ژى نەبن وەسا خۇ نىشان بەدن كو ھوين دلخۇش)) دەمى

ب زاروکی دهیته گوتن : ((تشتهك نییه کو ژي بترسی)) ترسا وی خورت تر لیدهیته . بپراستی ترسا زاروکی سی هندی خو لیدهیته , ژ بلمی تر سا وی یا بهراهیکی , نها هم ژ ترسانی دترسیت , هم دترسین کو نه کاریت تر سا خو ژي نه پهن بکته . ترس ب قه دهغه کرنی ژ نا فا نا چیت , ب مانده لکرنی ژي ژ نا فا ناچیت , باشتین سهره دهریکرن ته قه یه کو تر سا وی ب نا شکاری و ب ریز قه بناسینه قه و باوهر بکهین کو راسته ته قه ترسه .

دهمی هوپ , قوتایی دهسالی گوتی ته زی ژ تاقیکرنه قی دترسم , ماموستایی وی بهرسف دافه : ((تاقیکرنه قه مروقی دترسینیت , نه مازه تاقیکرنه قین پاشی نیفا سالی)) قی ماموستای ته کبیر (عمدا) ژ دلوی دلوی دانه قه کا بله ز خو پاراست و نه گوتی : ((هند قاس ترس تیدایه , نه گهر ته وانیت خو خاندن نه قیت بترسی)) ته قه رهنکه رسته دی قوتابی بهره قه ردا قه تسیني به ته خوار . بهرسفا وی یا دهروونی دی ته قه بیت ((نه گهر ته ز ل تاقیکرنه قی دهرنه چووم , ماموستایی هیژا دی هزر کهت کومن وانیت خو نه خاندینه))

قوتابی به کی ناریشه کا هی و ژبو نا چاره سهرکرنی د چپته ده قه مامو ستای . ماموستا دخازیت هاریکاریا وی بکته , بپراستی ریکا چاره کرنی ل ده قه هه بوو , لی دگهل هندی تهو خو بله ز نائیخیت , هه تا بهره قه دکته , تهو دزان بیت زاروکی هه قه دژیا هاریکاریکرنا بله ز دکهن , تهو فان رهنکه هاریکاریا بوسهر هو شی خو گهف ومه ترسی دزانن . دهمی هیقده که نه بوری ودها هه ست دکهن کو د نه زانن . : ((رهنکه ته ز مروقه کی زین کوتبم , له و ما من وه هزر کریت کو ته قه بابه تی هن هنده بی عاسی یه , نه مازه دهمی دبینم کو چاره سهریا وی ههنده یا سادیه , ماده م ته ز نه کاریم قی پرسی چاره بکه م به لگه یه ل سهر هندی کو ته زی بی فامم.)) ب هیژو بله ز نومیده وار کرنا قوتابی هاریکاریا وی ناکه تن . ((ناری شه

هند قاس يا مه زن نييه)) . ((براستى ته چ ناريشه ني يه .)) . ((هميا نه ف ناريشه هه نه .)) . ((نه ف نه ئي كه ژ دلته نكيين تاييه تيئن تولازان .)) . ((چاره سه ركرنا قى پرسگريكي يا ساديه .)) . ((دلگرا نى قى با به تى نه به .)) ماموستا گو هى خو دده ته پر سگريكا قوتابى ، وى دي سان دوو باره دكه ته ف ، روون دكه ته ف ، متمانى ب قوتابى دكه ت كو پر سگريكا خو بيخي ته دچوار چيغه كي بنچينه يى دا ، پاشى ژى دپرسيت : ((ته چ ري ك و چاره بو قى چهندي هه نه ؟ دقان سه رو به ران دا ته لبره چ تشته كي هه لبري ؟)) پرانيا جاران قوتابى ب خو ريكا چارى پيدا دكه تن ، ب قى ناوايى نه و فيرديت كو دكاريت ب دادوه ريئن خو يى پشت گهرم بيت . ده مى ماموستا بله زوبه ز ريكيئن چاره سه ريى ناماده دكه ت . وى دهره ف و ده ليقا شيانى و ژيها تنى بو چاره سه ركرنا پرسگريكي و هه روه سا ده ليقا پشت ب خو گريدانى ژ ده ست دده ت .

• ب كورتى ناختم :

دييژن شانؤ نفيسه ك ژ بونا هه قكارى كرنى چوو ده ف نوژداره كي دهر وونزاني ب گازنده فه گو تى : ((نه ز دگهل خو دناختم .)) نوژدارى دهر وونزاني ده لى دله لى وى دافه و گو تى : ((باشه زور كه س دگهل خو دناختم .)) شانؤ نفيسى داله لى كړ و گو تى : ((لى تو نزانى نه ز چهن د مرو فه كي ده ست نه خو ش و ماندى كهرم .)) ماموستا ژى مينا شانؤ نفيسى فهره مرو فه كي هه ژي كهر بيت ، يان هيچ نه بيت كي م باخيت . نه گهر شانؤ نامه نه كاريت عه لاقه و هه قبه نديى ل ده ف ته ما شاكه ران چي كه ت دى ژ كار كه قيت . قوتابى دى زيناخو ده هم به ر وى ماموستايى كو زور دناخيت قه پات كه تن . ده مى دب چيژن : ((هوين ژى ميه خا مامو ستايان چير دريژن .)) ژ قه ستا نييه . بو چى ؟ ژ به ركو ماموستايان ب دريژ كرنا بابته تى ناف و

بانگى خۆيى دهرئىخستى ، زۆر جارا زىده بيژيى دكهن ، يان تشتى روون ، شرؤفه دكهن ، ئهف رهنكه رهوش و حاله كاردانهقى ل دهف پراڭيا گو هداران چيدكهتن : ((زۆر باشه بهسه دى .)) ئهف سى قهومينيڭ خارى (جاكوب اس . كونين) د نفاق وان پۇلان دا كول دىف ههف وانه خاندى ل سهر نهواره كا فيديووى تۆمار كريخه ، دى كهفنه بهر چاڭى ههوه . جان قهلهم رساسى خۆ وندا دكهت . ماموستاى گوتى :

۱- ((ته قهلهمى خۆ قه ديت ؟ ...))

۲- ئهز ههزدكهم بزانم ته قهلهمى خۆ چليكر ...

۳- ته خار ؟

۴- چ ب سهرى هات ؟

۵- يى چ رهنك بوو ؟

۶- بىي وى خۆ تۆ نكارى كارى خۆ ئه نجام بهدى .)) پاشى ماموستا كول

قهلهم رساسه كى دى دگه پيا گوت :

۷- ((نهامن قهلهمهك بۆ ته پهيداكر .))

۸- ئهف قهلهمه مسوگهر گهرهكه سبهه ليرهبيت .

۹- نهبيژيه من ئهف قهلهمه زى من بهزر كر .

۱۰- ب نويياتى بپاريژه و ههركاڤ تيژ بكه .))

هيچ ئيك ژفان (ده) رستان پيدقى نه بوون بهينه گوتن . ماموستاى دكارى ژ جواميريا خورا قهلهمهكى بدهته جاني بىي كو هيچ تشتهكى ببيژيته وى ، بىي كو دهست ب شيرهتان بكهت و ل قهلهمى بگه پييت ، بىي كو ده مى تهلف ب كهت ، ههروهسا بىي كو نازارو ئهزياته قوتاييڭ پولى بدهت . ههر ماموستايهك ده هى دگهل قهومينان پرووپرووى دببت دڤيت چيرا خۆ دريژ نهكهت و ب كورتى قهبريت . پهرتووكا هاتيه ژ بيركرن ، قهلهمى شكهستى ، پهري بهزر بووى ، يان ئهرك

نه هاتيه نه نجام دان ، ناييت دهم و شيان و بزاقا ماموستاى ب قان تشتانه بهيخته
تاييهت كرن . دههمى قان حال و رهوشان دا ماموستا دى قوتابى پرتنمايى كه تن و
دى قى رډلى گيږيت ، نارمانجا وى دى نهو بيت كو با به تين شيكار كرنى د يار
بكه تن بى كو سه بارهت بهرپرسياريه تين پاشه روژى بكه قيته ناخفتنى وچيرا خو
دریژ بكه تن . ل قى نمونا خاى دا دى د يار كه قيت كا مامو ستا سه بارهت
به دره فتاريين كيم بهايين قوتابيان چاوا دريژ دكهت .

۱- ((ريچارد وازى ل قان گوټنا بينه ...

۲- هندهك ژ هه وه هاريكاريى دكهن ، لى هندهك ژ هه وه قهت و قهت هاريكار
نينه .

۳- ميرى هاريكاريى دكهت و كارى خو نه نجام ددهت و ...

۴- جيمى ژى ههروه سا .

۵- مابيل بى نه گوهدار بوو .

۶- نها هوين ههمى دزانن ئيره جهى ياريكرنى نيبه .

۷- ئيره پوله و ژ مه دهيته چاهه پيكرن فيره وانه بين .

۸- هه قباژيريين باش ، ههمى نهو قوتابيين دخانن فير بن نازارى ناگه هينن ،
مانه ؟

۹- فيجا وهرن دا ههمى ب هه قرا هه قكارين و هه قباژيريين باشين و قوتابيين
دى نازار نه دهين .

۱۰- دههمى نه قه له بالغه هه بيت مروڅ نكاريت تشته كي فير بيت))

ماموستا خاتوينى دكارى ب پشت راستيفه هه ر (نه هه) ر ستيين بهراهيكي
نه بيټيت ، هه مان خالا دههمى بهس بوو كو ئاقر يا قوتابيان بو ئالى خو رابكيشيت .

((مامۇستاي بابەتەك سەبارەت شىۋازى گۆتەنەقا دەمى دەست پىكر . مارگارت

ب نەرمى سكالايى دكەت . مامۇستا دىنپىتە مارگارتى و دىيىتى :

۱- باشە مارگارت تۆ ھاتىيە قوتابخانى دا فيرە وانە بىي ؟

۲- زۆرا سەختە مارگارت ؟

۳- نە ، ئەز وەسا ھزرە ناكەم

۴- دايبايىن تە دى ژتە خازن كو سەبارەت دەمى باخقى .

۵- دەمى فير بووى كو سەبارەت دەمى بىيى دى زۆر دلخۇشى مارگارت .

۶- چونكى تەنەقېت سەبارەت (دەمى) بىيى و باخقى قىچا پى نەقېت فان

ئاھوو نالىنا بكەى .

۷- لى دگەل فان تىشتان ھەميا ، ئەگەر دايكا تە بىينىت كو تۆ يا دكارى

سەبارەت (دەمى) بىيەقى رەنگە دەم ژمىرەكا دەستى بىيتە بەھرا تە.))

ھىچ ئىك ژفان ھەفت رىستان بمفا نەبوون . دكارى چىيا ژفان نەبىيىت . ئەفرستە

بوونە سەدەمى كوشتنا دەمى . فيربوون پاش ئىخست ، راسپاردە ھزرا فير بوونا

(دەمى) بۆ قوتابى چىناكەتن . بەس دى ھەزا زوى ثقاف بوونا دەمى وانى ل دەف

پەيدا كەتن . ئەو مامۇستال جياتى ھەندى دريىيى بەدە تە نالىن و سكالايىن

مارگارتى دكارى درىستەكى دا كو تەژى رامانا ھەفكارىيى بيت بەرسقا وى بدەتەفە

، مارگارت ئەزدى ھارىكارىيا تە كەم .)) ئىدى شىرەت پىدان پىدقى نەبوون . دىيىن

ژ كچكەكا بچىك ھاتە پرسىن : ((پۆزا ئىكەما قوتا بخانى يا چاوا بوو ؟ .))

بەرسف داھە : ((ياباش بوو . بەس خاتوينەك ل وىرى بوو ھەرگۆتىن مروفى

دېرىن .)) چاوا قوتابىيەك دكارىت خۆ دگەل پىدقىياتىن ئالوزىن خويندە گەھى

بگونجىنىت ؟ نە ب بنەمايىن لوژىكى . چونكى بۆ زارۆكان فير بوون ژ تى گەھىن

سۆزدارىي (عاتفى) نە يا جودايە . ھەرگافا كو مامۇستا سۆزدارىيىن قوتابى ل

بهر چاڅه نه گړت و خو ب داخوځیانین لوژیکي مژیل بکه ت دی بیته نه گهری سقه ت
 بوونا فیروبونی و دی ژکار که قیت . ریقه بهره کی شیرت ل ماموستایه کی پریژ کرن
 و گوټی : ((چاوا ریپورتاژ نفیسه ک ریپورتاژه کی دنفیست هوین ژی ودها باختن .
 سهره باس ، خالین شهنگستی و پرتی (رئیس و فرعی) . بلا نارما نجا
 هه وه ب کورتي بهیته خوځیا کرن . بلاکس هه وه ودها وده سف نه که تن کو هه رگاڅ
 هوین پر بیژن ، هه تا چیبیت بلا په یقینا هه وه بکه قیته دیمایه کا هه میا .))
 کارتی کرنا خوړتا گوټن ماموستای ل سهر قوتابی پرانیا جاران ماموستا نه بی
 ناگاهداره ژ وی کارتی کرنا خوړتا وی ل سهر ژیا نا قوتابیان هه ی . ههر ټه و
 شیواژین دهینه نیشان دان دی هه قبه ندیا قافارتنی چی که تن؟ ههری قوتابی د کارن
 قافیږی بیخنه دناقبه را په یامین بی مه ترسی و په یامین خراپکه را ؟ ههری ټه و
 دی به رسقین جودا جودا دهنه قان په یامان ؟ گوټن قوتابیین پولا شمشي کول
 خاری هاتی ه نفیسین به رسقین قان پرسیاران دده ته قه : ((هه می زارو کین سهر ب
 پولا خاتوینا - ا - جانی هه قکاری هه نه . دناڅ پولا خاتوینا - ب - مینا فرت
 فرتیا خو ژ جهین خو دهافیژن . تهرزی په فارتا قوتابی ب ماموستایی وی قه یا
 گریدایه . بو می خاک : ده می هیبرت هه قیه کی نه چوویه خویندن گه هی و
 قه زقریه قه ، خاتوینا - ا - گوټی ((هیبرت بخیرهای ، دلې هه بو ته تنگ
 ب چو)) هیبرت دل شاد بو وده فتره کا باش کر . خاتوینا - ب -
 گوټی : ((نه تشته کی عنتیکه یه کو هه قتی بوړی پول هند قاسی یا نارام بو ،
 هیبرت نه هاتبو ولیره نه بو ، هیبرتی ده می مای هه می ب چیکرنا قه له بالغی
 بره سهری .)) . ((زور تشته دهراره ی ماموستایان هه نه کو ټه زه ټیناکم . ټه ز
 ژ ((دقیا)) و ((دکارن)) نین وان یی بیزارم . بو نمونه . سیدیایی جی . دب پیژیت
 )) هه تا دیمایه کا هه قتی گره که قی هه لبه سستی ژ بهر بکه ن .)) ده می هه ب

باشي ههلبهست ژبهړ نه گوت دى بېژيت : ((نه گهر تو پتر ل حال بايه دا كارى
باشتر ژبهړ بكهى . ههروهسا ده مې من دگهل كه سپن دى بهراوورد دكهن نهز ههست
ب بېزارى دكهم . د بېژيت : ((قوتابيه كې پولا ئي كې زور ب خو شى دى قى
ههلبهستى ژبهړ بېژيت .)) باشه نهز نهز خو نهز كهسه كې دى نيمه !))

((براسى نهو تشتى من زور تور دكوت ته رزى ههپه يقينا ماموستايى مهيه
دگهل هندك قوتابيين پولى . ماموستا خاتوين بهردهوام د بېژيت : ((ماكيلي من
چ شول ب ته نييه . تو كهسه كې ناهييه گوهرين , ماكيلي دى چاوا هيته گوهرين
نه گهر بهردهوام بېژني تو ناهييه گوهرين . جاره كى گوت : ((تام نهز ژقى كارى
ته يى ههبيته گرتيمه , من چاچهري دكر ماكيلي قى كارى بكهت بهس تو نه .))
تيگه هشتى ؟ ب دربه كى ل مه ههردووكان دا .)) . ((نهز چ جارا پر سياران ل
خاتوينا -ر- ناكهم . ژبهړ كو نهز بهرسقا وي دزانم . پرسياره كا نهحه قانهيه ! من
جاره كى گوتى : ((مه تشتهك ب ناقى پرسيارا نهحه قانه نييه . بهس پر سياره كه
پيدى ب بهرسقى ههيه)) ب سفاكتيفه هي قدا من و گوتى : ((گوت نه كا
نهحه قانهيه .)) مروفهت نكاريت بشكينيت .)) جو قوتابى دوانزده سالى .
باسى سفاكرن و كچكه كرنا خو ژ تالى ماموستاياويغه بو دايكا خو قه گېږا . دايك
: ((تو نكارى ب ثقافى ماموستايا خو تاوانبار بكهى ب ههر حال خو چهند تالين
باش نهال دهه ههنه)) جو : ((باشه بو من چاكييه كا وي بېژه .)) دايك : ((بو
نمونه وي رورژى شانوانمه كا باش بهر هه فكر بو من ب خو ديت .)) جو (خو
خاردكوت , ب تبلا خو تيمارژى دكوت و دهنگى خو بلند دكوت) : ((ته غار دايه
نه گهر سبهه پشكين خو ژبهړ نه كهى ئيدى تو دناق ته مسيليدى نابى , دى ئيكى
دى پيدا كه م كول جهى ته يارى بكهت , دگهل قى چهندي نهز ناخازم گو هداريا
ههجهت و بهانا بكه مانهز يى دل بهستى نيمه ب وان ت شتانه يين تو د بېژى .

سبه هی ته پشکین خو ژ بهر بن نه وه کو دی دناق قی کومی دا هییه ده ریخست !)
 پاشی ب دهنه کی ناسایی دپه یقیت) ئاها به لی ته مسیله کا زور باش پی شکه ش
 کر .)) . ((تشتین عنتیکه سه باره ت ماموستایان ه نه . مروژ ب ده گمن (نادرا
) وانا ژ خه لکی حساب دکه ت . هنده ک جارا کو پاشی ده واما خویندنگه هی ت قان
 دبیت ده می مروژ وانا دبینیت و ب تنی دگه ل وانا هه قبه یقینی دکه ت دی هه بیه ت
 گرتی بیت ، چونکی وه کی مروژا دناخن ، لی دناق پولی دا مینا مروژه کی ناسنی
 دهین و دچن و چاقه ریڼه که سه ک کاره کی کریت و خراپ نه نجام بده ت دا قاره قاری
 ل هنداق سه ری وی بکه ن . به س خاتوینا د ... یا وه سا نی یه ه و مامو ستا ل
 هه می جهه کی وه کی خویه . په یوه ندیا هه ما هه نگ و گونجاوه ، په یوه ندیا وی یا
 هه ما هه نگ و گونجاوژی دکاریت په روه رده و فیڅ کرنی بگوړیت ، نه ف گونجیانه نه هه ر
 بو سه ر ناریشین خاندنی یا کارتیکه ره ، به لکی فیڅوونی زور کویر دثیخته د بن
 کارتیکرنا خو دا . دگه ل هندی ژ هیشتا نه ف چه نده دناق قوتابخانین مه دا نه هاتیه
 کارخستن . هه می نه ف شیا نه قه ت و قه ت نه که فتینه دخرمه تا زارو کان دا ، دا کو
 که سایه تیاوان دهوله مه ند بکه ت و بهاو ریژی پی ببه خشیت . ماموستا بهروژاژی
 شو فیڅین بالهفران ، نه ندازیاران ، نوژداران دناق پیه شی خو دا هی شتا گو شارا
 فیڅوونی نه دیتیه . ب ته رزه کی ژ ته رزان ژوان دهیته چاقه ری کرن ده می د چنه
 دناق پولی دا سه باره ت بابه تیڼ عاسی بین هه قبه ندیین مروقی خودان جه ربا ښن و
 شاره زایی بن . ژ ماموستایان دهیته خاست دناق چه له نگیین خوین پوژانه دا : هزا
 فیڅوونی چیکه ن ، پالده ریڼ نازادیی بن ، باوهر موکمی (عزت) ب هیڅ بیخن .
 باوهر ب خو بوونی چیکه ن ، ژ خورتی و تونديا دلگرانی و دله راوکی کیمبکه نه ف ،
 ترسی ژ ناقه ببه ن ، پی نوم پیډ بوونی کیمبکه نه ف ، توږه بوونی دا مرکین و
 نه قیبه کن ، ببه نه سه ده می کیمکرنه فا هه قذزی و بگروه بکی شان . مامو ستا ژ

مینا دایبابان ب ئەندازەکی زۆر ، پێدقی کارزانی و ژێهاتنی نه . ئەو مامۆستایی کو خودانی زینه کا پزناهی و هۆشیار بیت دی سەبارەت رامان و تیگەهی نه مازەو تایبەت هەستیاریی نیشان دەتن . دزانیت ئەو بابەتی خاندنی کو قوتابی ژێ فێر دبیت یی گریدایه ب شیوازی گوتنا مامۆستایقه ، ئەو یی ئاگەهداری هە ستایه و گوتنه کا گونجاوو دبیزیت و ب پیکا وی گوتنی ل هە فگەهیشتنی و تیگەهی شتنی بو قوتابیان فە دگوهیزیت . وی سەبارەت وی هە فبە ندیی یاکو قوتابی تی کدەدت ، هە ستیاریا هە ی . ئەو خو ژ لو هە کرن و شەرمەزار کرنا قوتابی دپاریزیت ، هەروەسا یی بیزاره ژ سفککرن و تانه لیدانی . گوتنا وی یا قالایه (خالی) ژ هەر رەنگه پە یقینه کا خراپکەرو سنۆر بە زاندنه کا ئالۆز . گونج یان دەهە فبە ندیکرنی دا تەرزه سەرکە فتنه کەو دبیتە بناسا فیروونی و راهینانی و دسپلینا کەسی (شخصی) . مینا هە می چە لە نگیان یا پێدقی راهینانی یه . ئەو پرۆ پاگە ندا کو دبیزیت ئە گەر هە فبە ندیا مروق یی باش بیت دی کاریت هەر ت شتنی هەزا دل یی لی ببیزیت ، بی ی کو زیانی بگە هینیتە کەس ، ئە ف پرۆ پاگە ندە یا نارامی بە خشه ، لی ئە فە تشته کی هە لە و شاشه . چونکی ئە فە ل سەر وی چە ندی رادوە ستیت کا هرو ف دە می ساخ لە می و تە ندروستی یی چقاسی دکاریت هەر تشته کی داعویریت بی ی کو زیان بگە هیتی هە تا ئە گەر ژە هر ژ ی بیت .

ئاگەهداری :

مامۆستا نکاریت دێک دەم دا رەفتارە کا دەستکرد (مصنوعی) و هە ژ ی ژ خو نیشان بەدت . سەر فە خو نی شان دان ب هیزترین فاکتە ری شکه ستنا مامۆستایه . هەرکە سی سەر فە تشته ک بیت و دەنافتین خودا تشته کی دی بیت . ئە ف دووروویمە تیا وی مسۆ گەر دی هەر ئاشکرا بیت . شارە زایی و چە لە نگیا دگەل

راستى يا ب هه قپا نه بيت، بله ز دى لبر چا فا كه قيت . دناؤ به را هه قبه ندى
ماموستاى □ قوتايدا ژ بلى قى چ پرتين دى ژ بو گونجيانى دمفادار نينه .

پشكا پينجى
مه ترسيين په سنيى و پيهه لگوتنى

• ھەلسەنگاندن یان پێھەلگۆتن ؟

کی ژفان دۆرستان یی راستە :

۱- پێھەلگۆتن یا تیکدەرو خراپکەرە .

۲- پێھەلگۆتن یا چیکەر و ئافاکەرە .

ھەردوو رستە دراستن ، ئەو پێھەلگۆتنا ژبۆ ھەلسەنگاندنی بیت یا

نەرینی و خراپ کەرە . ئەو پێھەلگۆتنا ژ بۆ پێزانینی بیت یا ئەرینی

و ئافاکەرە .

ل ده می چاره سکرنا دهر و نی قهت و قهت نابیز نه زارو کان : ((تو زاروکه کی باشی)) ((نه و کارئ تو دکه ی یی بی هفتایه)) ((نه و کارئ تو دکه ی یی باشه ، ل سهر یی به رده و ام به)) گهره که خو ژ وئ پی هه لگنتئ بپاریزن نه و ا دادوهر یی دکه ت ، چونکی نه و رنکه پی هه لگوتنه یا ب مفا نیدیه . ژ یدهرئ داته نگی و دله راوکی یه ، دبیت ته سده می پی هه گریدنی و ره و شا به په فانی کرنئ دلفیذیت . نه و رنکه ریژلیگرت نه مرو فی بو ئالی باوهر ب خو کرنئ و پشت ب خو گریدانی و خوشاره زا کرنئ و سه رکیشیا خو کرنئ بری نائیخت . گهره که کهس بو بده ست فه ئینانا فانه ژ دادوهر یکرنا دهره کی یی به ردای بیت ، بو بده ستفه ئینانا فانه گهره که کهس پشتا خو ب هزرو هه لسه نگاندا خویا دهر و نی گرم بکه ت . مرو ف بو هندئ نه و ب خو بیت نابیت بکه فیه دافا وئ گوشارا کو ژبو پی هه لگووتنا هه لسه گاندنی لی دهیت ته کرن . نها پرسیاره کی : نه گهر نه و رنکه پی هه لگووتنه نه یا بمفایه بوچی مرو ف تیئی فی چه ندئ یه ؟ باشه دکارین فی پرسیارئ ژی بکهین : نه گهر مادیئ هو شبر (المواد المخدر) زیان به خوش بن ، پاشئ بوچی هرماره کا بهر چا ف خازیارین وانن ؟ پی هه لگووتن مینا مادیئ هو شبر چیدبیت بو زارو کی ببیت ته سده می هه ست کرن ب خوشی ، نه و ژی هه وئ گا فی ، لی نه فه دبیت ته نه گهرئ پی هه گریدانی ، که سین دی دی بده ژیدهرین پشت را سکرناوی ، نه و ژی بو فه مراندنا ناگرئ داخازا خو ، هه روه سا ژبو چه سپاندنا ریژو بهایی خو دی پشتا خو ب وانا گرم که تن . پیده فی یه نه و هه می پوژانه بیژنه وی کا یی خودان ریژوبهایه یان یی بی بهاو پیژه .

* ئەنجامى پېھلگوتنى

پېھلگوتن دوو پشكه .پشكهك ئەوہ يا ئەم دېيژينه قوتابى ، پشكهك
ژى ئەوہ يا ئەو ب گەرا خو دېيژيته خو.

گەرەكه گوتنامە نیشان بەدەت كا ئەم حەژ چ كارو بزاڤ و سەرکەفتنن
قوتابى دكەين و ئەم ريزى ل چ تشتەكى دگرين . هزگى قوتابى ب خو دى
سەبارەت خو ئەنجام گيرى كەتن . ئەگەر دەرپرین و بۆچوونین مە روويدان و
هە ستان ب ئاوا يەكى را ستبينانە وە سف بکەت ، ئەو ئەنجامين قوتابى
سەبارەت خو ب دەستەفە دينيت دى ئەنجامين باش و ئافاکەر بن.

مارسيا، قوتابيا دوانزده سالى . هەفكاريا مامۆستايا خو كر دا پەرتووكين
پەرتووكخانا پولا خو داننە سەر جەي خو . مامۆستا خاتوينى پە سنا خودى
مارسيايى نەكر . بۆ نموونە نەگوتى : ((تە كارەكى باش كر . تۆ مۆڤەكا
زەحمەت كيشى . تۆ پەرتووك هەلگرەكا باشى.)) ل جياتى ھندى ئەو كارى
مارسيايى ب سەرکەفتيانە ئەنجام داى وەسف كر : ((زها ھەمى پەرتووك
درىك و پيكن . ھەر پەرتووكەكا زاروك بخازن دكارن زۆر ب ساناهى پەيدا
بكەن . كارەكى دژوار بوو ، لى تە ئەنجام دا. مەمنوم .)) گوتنا مامۆستا
خاتوينى كول سەر شەنگستى ريزلينانى ھاتبوو دارپتن ، دەرڤەت و دەليڤە
دا مارسيايى دا ئەو ب خو ئەنجامگيرى بکەت : ((ئەو كارى من كرى
مامۆستا خاتوينى حەژيكر . ئەز دى كارى خو ب باشى ئەنجام دەم .))

فيليس ، قوتابى دەسالى . ھەلبەستەك ڤەھاندن و پە سنا ھاتنا ئي كەمين
بەفرا زڤستانى كر . مامۆستا خاتوينى گوت : ((ھۆزانا تە رەنگدانەڤا ھە ستا

ناق دلى من بوو ، نه زه خندان شان سببوم ده مى من ديتى هزو خيالين من
سه باره زفستانى د ناقه فان گوته نان دا هاتينه دهر برين)) گرنئين ل سهر
ليقنين هلبه ستفانى بچويك چييوو . هي قدا دوستى خو يى ته نيشته خوو
گوته : ((براستى ماموستا خاتوين هه ژهلبه ستا من دكهت . وه سا هزر
دكات نه زهلبه ستفانم و بو خو كه سكم)) رو بن ، ووتابى هفت سالى .
زورپي كولين رزد د كرن دا ده ست خه تى خو خو شبكه تن . ژيړا كاره كى
زه حمهت بوو پيتا ل سهر هيله كى راگريت . دئه نجام دا كاري بهر په پكي پا قز
و خاځين ب پي تين ريك و پيك و ريكخ ستى بنقي سبت . مامو ستاى ل سهر
دهفته را وى نفيسى : ((پيتين ته دهينه قه خا ندن . قه خا ندنا قى بهر په پري
تشته كى ب تام و خوشه . ده مى ماموستاى نه و بهر په پرهلداهيه قه زارو كان
ب گهرم و گوريقه نفيسينا مامو ستاى بو رو بنى نفيسى قه خا ندن . ژن شكيفه
دهنگى مرچه مرچي گه هشته مامو ستاى . دهنگى رو بنى بوو بهر په پري خو
ماچى دكر ! بدهنگه كى بلند كره هوار : نه زنفيسكاره كى با شم)) ئيملى
(ووتابى يانزده سالى) : ((نه زه چاوا پياووي ليددم ؟)) ماموستا :
((نه و پارچا نها ته ليداي زورا خوش بوو ، نيشانين هندينه براستى ته تا ما
ژيوهرگرتى)) ئيملى : ((بهلى ئا من تام ژيوهرگرت ، نه قه پارچه كه ژوان
پارچين نه زه نه دكهم))

ماموستا : ((نه زه دكارم وان پارچين تو هه ژي دكهى دهست نيشان بكه م
، دهنگى فان پارچان جوداهيه كا بچيكا دگه ل پارچين دى هه ، نه قه
جوداهيه ژي نيشان دهري وى چهندي يه كو نه قه پارچه جهى هه ژيكرنا
ته نه))

ئیمیل : ((تۆ وهسا هزردهكهی ئه زهۆسا ههست ب موسیقایی دكه م ؟))
مامۆستا : ((ههلبه ته جانی من ههلبه ته)) ئیمیلی پاشی قی هه قه پهی قینئ
بهاییه کئی پتر بۆ پیاوانو لیدانا خو دادئیدیت . ئه و ب حه زومه یل قه پیاوئیی
لیددهت و ژدوو باره کرنا فا وان پارچین جهی حه ژیکرنا خو تام و چیرئ
وهرگریه . د قی رویدانا کورت دا ، مامۆ ستایی ئیمیلی ب شاره زاییفه خو
ژپه سنا قو تابی پارا ست . بۆ نموونه نه گۆتی: ((تۆ پیاوانو لیدهره کئی
مه زنی)) ل جیاتی هندئ ئیمیلی فی کرکو باوهری ومتمان هه ستین خو
هه بیت ، ئیمیلی ب خو ژئ گه هیشه وی ئه نجامی کو دکاریت ب هه ستا
مۆسیقا ژه نیاخو یئ ئومیده وار بیت .

* قوتابی چ لیکدانه هه ژه لسه نگاندنی ههیه ؟

هه لسه نگاندنن ئه رنی (اجابی) چیدبیت بینه سه ده می لیکدانه قین نه رنی
(سلبی) . ئه و په سنینا دادوهریی دکهت چیدبیت هه قبه ندیا دنا قبه را مرو قان دا
دوو چاری ئالوژی بکته و جوداهی بیخه ته دنا قبه را وانا دا . ئه قه ره زگه
ریزگرتن و په سنینه چیدبیت ری کا هه قبه ندیی قه پات بکته و دیماهی کئی ب
هه قبه ندیی بینیت . ئا ندرییا پارئ خو یئ پینچ دۆلاری وندا کر . ری چاردئ
دوانزده سالی ئه و پاره قه دیت ودا ق مامۆستای .

مامۆستای گۆتی : ((تۆ کو ره کئی زۆری دروستکاری ئه ز شانازی ب ته
دکه م)) ری چارد سۆربوو ، گۆتین مامۆ ستایی ری زدار ئه و دوو چاری ترسی
کر . ری چاردی هزا دزه کئی بچیک دنا ق سه ری دا هه بوو . ده می مامۆستای ژ بهر
دروستکاریا وی ریزلیگرتی دلته نگیی هه می قابلی وی داگرت . هزرین خو کرن

((نه گهر ماموستا به س ئاگه هدارى قى قه ومينى بجا....)) ري چارد ژبه روى
هه قبه نديا دگل ماموستاى كرى ب توندى دوو چارى فه تسينى بوو و چوو
دا لغاو گوته خو : ((نابدیت بهيلم ماموستا پتر من بنيا سیت نه گهر بمن
بحه سييت ئيدى شانازیى بمن ناکه ت . نه ز دى بمه جهى شه رمه زاريا وى))
ماموستايى ري چاردى نه گهر به هره ژوى په سنینى وهرگرتبا نه وا قه درزانينى
دکته دا پتر سوو دو مفا هه بیت : ((نه زى مه منوونم کو ته پاره په یداکرى ،
ري چارد تو بوو يه نه گهرى وى چه ندى کو ئا ندرپيا چيدى خه ما نه خوت .
نه گهر ري چاردى گوگل قى گوتنى بجا دا به خ ته وه ربيت .)) دى
نه نجام گيرى كه ين : ده مى په سنینى ورېزگرتنى قه درزانينى ل كارو كړي ارين
كه سى (شخص) بکه ن ، خه سله تين سروشتى وى نه پيښن و نه كيښن .

* خه سله ت و كه س :

ماموستا يه كا گه نج لبربوو تا گريا هزر كړنه قا ده رئينانى ب كه ت د ناڅ پولى
دا سيفهك
نيدشا ئاليس دا ولى پرسى : ((سيف ژكيش مال باتى يه ؟)) ئاليس
سوړبوو ،
نه زانى چ بهر سقه كى بده ته شه . ماموستا خاتوينى به رى خو كره
كارولى وى بله ز
به رسف داڅه : ((سيف ژمالبا تا فيقيديا يه)) ماموستا خاتوينى په سنا
ويكر : ((

ئافهرین کچا باش ، ئافهرین ((مامۆستا خاتوین ل سهر وانا خۆیا بهردهوام

بوو بئی

کو بزانیته چ گورزا راوه شانديه دهروونی قوتابیه کی . ئه گهر کارول بهس

بو خاترا

زانینا بهرسفا پرسیارئ کچه کا باش بیت ، پا ئه گهر ئالیسی بهرسفا

نه زانیبیت چ کچه که ؟ کچه کا خراپ . دناڤ ژینگه هه کیڊا کود یموکراتی تیدا یا

به رقراریت که سه که بهس ژبه زانینا راستیه کی نابیته مرۆقه کی باش ، یان

ژبه نه زانینا وی راستیی نابیته مرۆقه کی

خراپ . چیدبیت مرۆقه که زۆر تشنا بزانیته لی مرۆقه کی حيله که رو فیلا باز

بیت . زانایی

که سه کی باش ناکه تن ، نه زانی که سه کی خراپ ناکه تن.

مامۆستا خاتوینی دکاری ئه و بهرسفا ئالیسی نه زانی ب خو ببیژیته ، یان

بهرسفا کارولی پشت راست بکهت بو نمونه ببیژیته : ((به لی . سیڤ ژمالبا تا

فیقیا یه)) ئیدی پیدفی نه بوو که سایه تیاوی هه له سه نگینیت و به سنیته .

دی ئه نجامگیری کهین : خو ژ وی هه له سه نگاندنی و په سنینی ب پاریزن

یاخسه ته کی دده ته پال سروشتی (طبیعة) قوتابیه کی

تارا

هه لگۆتن و رهف

پێ

خراپ :

سالپۆژا ژدا یک بوو نا (جیم) بوو. دهه کوپوک چین پ یینچ سالی

خوارنه کا ساده خارن ، یاریکرن .. سروودا ((ژدا یک بوو نا ته پیرۆزه)) بو

جیمی خاند . هه می تشته ک ب ئاوا یه کی ئا سایه بریڤه د چوو . راهی نه ری

باغچې سافايان ژبه ر هفتارا زاروكان هندقاس شادو د لڅوش بېوو ، نه و ژ
هه ژى هندى زانين ريژ لى بهيته گرتن . گوته وان ((نهى خدا، نهى خدا چ
جه مېونه كه ، چ كورپو كچين باشن دى بيژى فريشته نه)) هنگى شه پر ه
قه ومى . ترانه بوونه مژانه . شرينى بوونه گولله و كيكيښ بچيك مينا موشه كين
سپره گرتى هاتنه هافيتن . دا بيژى قومبيله يا په قى ، ماموستا خاتوين پتر
ژبه په سنينا قوتابيان يا دل سوتى بوو ب له وزه كا جگه رسووتى ژى پرسى :
((ئانكو په سنين و ريژل زاروكان گرتن نه يا باشه ؟)) ده مى زاروك هه ست
دكه ت كويى ژه ژى ريژليناى نيبه رهنكه بى ته رزو ريژى بكه ت دا ب نه كو كا
وى كارى بو ماموستاى خويا بديت ، نه و زاروكين پشكدارى د جه ژنا ژدا يك
بوونا جيمى دا كرى خو وهكى فريشتا نه دديت ، ده مى نه و ناقل سه روانا
هاته دانان نه و بوچوونا نه راست راست كره قه . وانا ب مومكى مورا پويچا تپى
ل سهر پروپاگه ندا ماموستا خاتوينى دا . دى نه نجام گيريى كه ين : نه و ته رزه
ريژلينا ر هفتارى كو دگه ل هه لسه نگاندى ياب هه قراييت ، چيدبيت قه گيزه را
قى رامانى بيت كو ژبه ر هفتارا ته يا ((باش)) ده قى مه بهش بوو ، چونكى
مه چافه پى دكر ر هفتار خراپى بكهى ، پرانيا زاروكان ل سهر قى شه ننگستى
دى ر هفتارا خو ريكيځن و په پره ويى ژ قى نه نجام گيريى كهن .

ماموستا په كا دى دره وشه كا مينا قيدا ، سهره دهر يه كا جودا هه بوو وى
گوته : ((جهى خوشى و تام ژيوه رگرتنى بوو مه نه فميقانداريه ل باغچې
سافايان بريځه برى نه زما مه منونم كو هوين بووينه بنا سين قى هنده خوشى
وگرنژينى ، روويمه تى زاروكان ب گرنژينى قه بوو . نه و ريژا ماموستا خاتوينى
ل زاروكان گرتى دگه ل دادوه ريكرنى يا ب هه قرا نه بوو ، وى هه ستا قه در

زانینی و شادیی دناڤ دلی دا هه‌بوو وه هه‌ربه‌س ئه‌و ژێ ده‌ربهری. زارۆك ب خۆ
گه‌یه‌شته‌وی ئه‌نجامی كو كه سه‌ك هه‌ژوان د كه‌ت و ریزی و به‌های ژیرا
دادئینیت .

* ریزلینان و پله‌و پایه :

ریزلینان و په‌سنین دبیته سه‌ده‌می وێ چه‌ندی كو كه سه‌ك ب ته‌رزه‌كێ
نه‌دادپه‌روه‌رانه ببیته خودان پله‌و پایه ، یان پله‌و پایێ وی بلند ببیت .
ریزلێ گ‌ردبیه ته‌ هه‌ل سه‌نگینه‌ره‌ك . سه‌ردكه‌ڤیت و ل سه‌ر كور سیکا
دادوه‌ریی رویدئینیت و پرۆپاگاندا وێ چه‌ندی دكه‌ت كو ژ به‌هره‌وشیانین
تایبه‌تی یی به‌هره‌مه‌نده . مامۆستایه‌كا گه‌نج بۆچوونا خۆ بۆ هه‌ڤكاره‌كاخۆ
یا خودان ئه‌زموون گۆت . خاتوینی ده‌رسقێ دا رسته‌كێ ترانه پێكه‌رانه گۆت
((ها چ هه‌زه‌كا ژێهاتیه‌ خاتوینا گه‌نج)) ئه‌ڤی ریزلینا ئی ب ئا شكرایی ب
خاتوینا گه‌نج راگه‌هاند كو پله‌و پایێ وێ یی ل خاری .... خاری ، ئه‌و
ریزلینانا دگه‌ل هه‌له‌سنگاندنی یاب هه‌ڤرا بیت دی بیته سه‌ده‌می وێ چه‌ندی
كو م‌روڤقین بی پله‌و پایه هه‌ر مینا خۆ بمینه‌ڤه ، له‌وما كاره‌كێ ده‌هێ خۆدا
نییه قوتابی په‌سنا مامۆستایی خۆبكه‌ت . بۆ نموونه بیژیتی : ((مامۆستایی
هێژا تۆ كارێ خۆب باشی ئه‌نجام ده‌ی ، كارێ وه پله‌ ئێكه توجه‌هێ
شانازیا م‌نی ل سه‌ر كارێ باشی خۆ یی به‌رده‌وام به‌)) ئه‌گه‌ر مه‌
چاڤپێكه‌ڤتن دگه‌ل پیکاسۆی کربا مه‌ نه‌دگوتی ((تۆ كه‌ڤال کێشه‌كێ مه‌زنی ،
كارێ ته‌ یی قه‌نج و كه‌شخه‌یه)) مه‌ نه‌دگوته به‌هون : ((تۆ ئاواز دانه‌ركێ
مه‌زنی ، ریزدار به‌هون ئێكه ژ باشترین ئاواز دانه‌را)) چونکی ئه‌م دا زانین

ئۀ څرنگه ریږلینان و په سنینا هلسه نګینەر یا د فن بلند کهره ، مه دخو
رانه ددیت کول سهر کورسیه کا دادوهریکرنی روینین ، رهنگه مه ګوټ بایی
((پیکاسوی هیڅا دهستین ته نه ئیشن کو ته ئۀ څکه څاله کیڅای ، که څالین
ته راما نهک و ددهوله مه ندیه که به څشییه ژیا نا مه . یان مه ګوتبا بدهوونی :
((دهستیت ته نه ئیشن سهدایی بتهوون . ئیک ژاوازیڼ ته مه زور تام وچیژ
لیوه رګرت ، ئاوازه کا دی یا ته ههستین مه ئازارندن ((زاروک ژی ژه ژی وی
ئۀ دهب ودلو څانیی نه . ئه و پیدفی ریږلینا نه کی و په سنینه کی نه کو
قه درزانیی بکه ت ، نه ریږلینانه ک کو کاری وی به راووردو هه څبه رګرن بیتن ،
یان مروفه کی نه فی نیشانېده ت .

* ریږلیګرتن وئازاردان :

پرانیا جاران ئه و ریږلینانا هلسه نګاندنی دکه ت یا بڅه و مه ترسیداره . ئۀ څ
رهنگه ریږلینانه ژیدره نه ته ناهییه ، نه ژیدره تیځنی و ګهرم و ګوریی یه ،
ژیدره ترسی یه ، نه دلخو شیی . ئه و ریږلینانا دادوهری دکه ت زاروکان
دئخیته دبن ګوشاری دا و وانا زور ب خورتی دوو چاری هه څرکیی دکه ت و
دبیته سده می وی چه ندی بکه څنه دره وشا به رهنګار بونه فی و به په څانیګرنی
دا . ئه و هه سا هر دکن ئۀ څرهنگه ریږلینا نه ژبو نا ګوهرینا وانا یه ، ژفی
ن یازی و مه رهمی ب یزار د بن ودهم بهر فی چه ندی داده ست ب
به رنګار بونه فی دکن .

لۆریی سێژده سالی ، پارچه مۆسیقایا ئەمپرسیونیستی ب ئاوا یه کۆ
جوان ژه نی، مامۆستا کهفته د بن کارتی کرنا قی ئاوازی دا .

مامۆستا : ئا... ها ((من زۆر تام ژێوه رگرت))

لۆری : ((ئەز دلخۆش بووم کو ته نه گۆتی ته ئەف پارچه ئاوازه ب
ئاوا یه کۆ جوان ژه نی . هه رگاڤا ئەز دژهنم دا ی کامن هه ستیارانه دب یژیت
((یاجوانه ، یاجوانه ، مۆسیقه ژهنیناته یا مشتی ههسته . دی ب یژی ئی کۆ ب
مستی ل سه ری من ددهت))

مامۆستا : ((تو چه ژ وی چه ندی ناکه ی هه رگاڤ . بهییه هه لسه نگاندن))

لۆری : ((نه ، من نیاز ب وی چه ندی زیه گوهداریب کهم کا ئەز چقاس
پیانۆیی ب جوانی لیددهم . چونکی ئەز دبناغه دا قی کاری بو خۆم د کهم .
ئەز نه واری به لاف ناکه م . له وپا ژی ئەز ناخزم هه رگاڤ که سین دی سه بارهت
من دادوه ریی بکه ن))

بین (BEN) قوتابی دوا نزده سالی کاری توپا باله ی (سله) ئیکسه ر
پاڤی ته د ناڤ سه به تی دا . مامۆستای گۆتی : ((تو زۆری شاره زایی ، تو
سه به تی ب ته مامی دبیه نی ، تو یاریزا نه کۆ پل قانی)) بین ژ ناڤ یاری
ده رکه فت . مامۆستا ما هه بیهت گرتی ، نیازا وی هاندان وده ست ل پشت دانا
بین بوو ، لی وه سا ده رکه فت کو په سنینا مامۆستایی وی بو سه ده می
دلساری و بی ئومیدیا وی . مامۆستا ژ خۆ پرسى باشه بۆچی ؟ پشتی بینى
گو ه ل قی پیه له گووتنى بووی هزرکه فه : ((قی مامۆستای هیڤیا هه ی
هه می توپا پاڤیژه مه دسه به تی دا ، لی خۆ ئەز نه یاریزانم ئە فه ژى شانسی

بوو ، نه گەر جاره کا دى پافيزم چيدبيت خو ل ستوينى ژى نه دهم فيجا هه تا
گه را سه به تى . نها پشتى من گول کرى وه سا باشره وازى ل ياريى بينم))
چ جوړه پيهلگوو نه ک دا بينى پالده تن کول سهر بزاښ خو يى
به روده وام با ؟ پيهلگوو نه ک کو وه صف ب که ت ، لى دادوهر يى نه که تن .
ماموستايى هيژا د کارى بيژيت ((من ديت تو پا ته چو د سه به تى دا))
به رسفا دهروونيا بين دا نهغه بيت ((ماموستايى هيژا يى چاقرى نيه هه مى
توپ ب چنه د ناغ سه به تى دا ، فيجا چ زيان تيدا نيه نه گەر جاره کا دى
بجه رينم)) نه گەر توپا ديقر يا بين نه چووبا د سه به تى دا ماموستايى د کارى
فى سهر به رى هوسا شروقه بکه ت و بيژيت توپ ب ئالى راستى و چه پى و
سهرى وخارى که فت . دا بين ژفى گوټنا به رچاډ و بى لايهن فير بيت کا چاوا
توپى پاډ يژيت ، ژفى ژى گرنکتر دا بين فيرى شيوازي سهرده ريکړنا
ماموستايى بيت کوئو مينا که سه ک ل دهډ ماموستايى وى نه ئاريشه يه توپ
باش بهيټه هافيتن يان خراب . بهروفاژى نه گەر بو چوونين ماموستايى د گهل
هه لسه نگاندنى ب هه فرابن ، ئانکو خه سله تا بده ته پال وى مينا : ((تو
مروقه کى ژهه ژى فى کارى . تو سهدايى ، تو ژيزانى)) ده مى قوتابى فان
تايبه تمه نديا ژده ست دده ت رهنگه ببيزيټه خو : ((نه ز مروقه کى نه ژهه ژيمه .
سهر به رى منى هه تکبه رانه يه . نه ز مروقه کى نه سهرکه فتيمه))
نه نجام : به س نه و پيهلگووټنا کو سروشتى قوتابى نه ئيخيټه د بن سبه را
دادوهرى کړنى دا ، يان که سايه تيا وى هه لدسه نگينيت دى دهر فها ئيمناهى و
ئاسايشى ژپرا چيکه ت ، دا بکارت بى هه سترن ب ترسى هه له و شا شى
بکه ت وبى هه ست ب دلته نگيى بکه ت چاوانيا کارى خو باشر ليکته .

دۆن (DON) یّ شه‌ش سالی، كه‌قالیّ خو‌ نیشا مامۆستایا خو‌ دا و گۆت ((ییّ كریّت نییه ؟)) مامۆستا ل كه‌قالیّ وی نیّری و هه‌ست ب هه‌ قه‌رده‌یا وی كرو گۆتیّ : ((وه‌کی ته‌ دقیا ده‌ر نه‌چوویه و نه‌ا تو ییّ بیّ ئوم یّدی)) بیی كو دۆن باخفیت چووڤ پشته‌ میّزا خو‌و كه‌قاله‌ کیّ دی كیّشا، پا شی پرسیارا مامۆستایا خو‌ كر : ((سه‌باره‌ت قی كه‌قالی ته‌ چ بو‌ چوونه‌ك هه‌ یه‌ ؟)) مامۆستای به‌رسف داڤه‌ : ((وه‌کی ئەز دبینم ته‌ زۆر ره‌نگین بكار ئینای مینا سووری و په‌ شی و كه‌ سکی و زه‌ری .)) دۆنی گۆت نا وی را سكره‌ڤه‌ ((پیقازی)) مامۆستای گۆت ((به‌لی پیقازی ژی ییّ تیدا. چ كه‌قاله‌ کیّ پر ره‌نگه‌ ئەز هه‌ ژێ دكه‌م)) گر نژین ل سه‌ر لیّ قین دۆنی په‌ یدا بوو . وی رازو نه‌په‌نیا خو‌ گۆت : ((ئەز شه‌یدایی ره‌نگامه‌ . ره‌نگ دلیّ من خو‌ش دكه‌ت.)) چوو دا هیشتا كه‌قالا بكیّشیت .

چونکی مامۆستا خاتوینیّ خو‌ ژ پیّه‌ لگووتنا د گه‌ل هه‌ا سه‌نگاندنیّ پاراست ، له‌ ورا سوودومفا تیدا هه‌بوو . ده‌میّ دۆنی ئیكه‌مین كه‌قالیّ خو‌ نیشا مامۆستای دای مامۆستایا وی نه‌گۆتیّ : ((كه‌قالیّ ته‌ ییّ كریّ ته‌)) ل جیاتى هندى مامۆستای هه‌ ستاوی یا بیّ ئوم یّد بوونیّ وه‌ سف كر . ده‌ میّ دۆنی كه‌قالیّ دوویّ نیشا دای مامۆستایا وی نه‌گۆتیّ : ((ئوو زۆری كه‌شخه‌یه‌ ، تو چه‌ند كه‌قال کیّشه‌ کیّ باشی.)) دبه‌رام به‌ر دا مامۆستا خاتوینیّ ب هه‌ ستین خو‌ ره‌نگین كه‌قالیّ دۆنی وه‌ سف كرن، دۆن دلئا سووده‌ بوو ها ته‌ پالدان (تشویق) ئەو هه‌ز ژى ل ده‌ڤ په‌یدا بوو كو هیشتا كه‌قالان بكیّشیت.

نه نجام : پېهلگووتنا ئاڅاكر نيشان دده ت كو يا ئاڅه هدارى هه ستين
قوتابى يه , هه روه سا وه سفا كړيارين قوتابى دكه ت .

ئولگا , قوتابىي نو سالى كو كه قالى خو ب ره دځى شين كي شابوو نيشا
ماموستا يا خو دا . كه قالى وى يى بى سه روو بهر و بى روويمه ت بوو . ماموستا
خاتوينى دزاني چاوا بهر سغه كا ئاڅا كه ربه ته قى , بهرى خو دا كه قالى و
گوتى : ((رهنگى شين زيده يى هاتيبه به كارئينان)) ئولگاي بهر سغه دافه :
((بهلى)) ماموستاي بو جارا دووي لى ذيرى و گوت يازانا يه : ((فيره ته
ره دځى شينى تير يى ب كارئ ناي)) ئولگاي ب دلخو شيفه گوتى :
((دروسته , فيره نه سمانه , دراهه نى دهر يا يه)) ماموستا خاتوينى ب
له وزه كا ته ژى قه درزانيفه گوتى ئوو ..... و ..... و نها من زانى ته ديمه نه كى ژ
دهر يا يى و ديمه نه كى ژ نه سمانى چيكرى)) ئولگاي بو پشتر استكرنه فا
ماموستاي گوتى : ((بهلى نه زحه ز كيشانا كه قالى دهر يا و نه سمانى دكه م نه ز
حه ز هشكاتيى ژى دكه م)) كه قاله كى دى ده ستيكر .

ماموستا خاتوينى پرسيارا ئولگاي نه كر كا برياره چ بكي شيت خو ژ
پېهلگووتنا نه دجهى خودا ژى پاراست و نه گوتى ((چ كه فاله كى كه شخه
يه)) ل جياتى هندى وه سفا كه قالى وى كروه هه ستا خو سه باره ت وى چه ندى
ژپرا دهر پري . دنه نجامدا ئولگاي هه ست ب وى چه ندى كر كو ئافراندا وى
براستى و بى روويمه تى يى ژ هه ژى ريژلينيى بوويه .

ئورلاندو , زاروكى پينچ سالى هاريكاري ماموستا يا خو كر دا پاركي باغچى
سافايان پاقر بكه ت . ماموستا خاتوينى گاډ بو گاډى ب ته رزه كى هه ژى
پېهلگووت ((نه ز دبينم ته كو مه كا به لگين دارا بين جه مكرى .... ته دو

کۆمێن بەلگا یێن جەمکری .... پینچ کۆم ددە مێ کا تۆمیرەکی دا . ئەز دێ
قێ چەندێ ناف ئینم کار ... ژقێ ھاریکاریا تە کری زۆرا مەمنونم)) گۆت نا
مامۆستا خاتوینی ئۆرلاندۆ ئازراند ئەوی ب سەلیقە و گەرم و گورپیقە کارکر
دەمێ دایکا وی ھاتی ببەتەقە گۆتە مامۆستایا خو ((بیژە دایکامن چاوا من
بەلگ جەمکر)) مامۆستا خاتوینی پینا سا کہ سایەتیا ئۆرلا ندی نہ کر ,
ھەرودسا سروشتی وی ھەلنە سەنگاند و پیھەلنە گووت . مامۆستا خاتوینی
نەگۆتی ((تۆ چقاس کوپەکی باشی . تۆ ھاریکاریو ھەقکاری منی بچیکی .
ئەگەر تۆ نہ بایە ئەز دا چکەم ؟)) وی بەس ل کریارین ئۆرلا ندۆی قەدرزانی
کر . ئۆرلا ندۆب خو گەھێشتە وی ئەنجامی کو شۆلەکا با شا کری و
ھاریکارەکی مەزن بوویە .

ئەنجام : پیھەلگوتنا ئافاکەر , دێ وەسفا کارو بزافین بەرھەم ھاتیین
قوتابی کەتن ودی وا ھەستین مە سەبارەت ئان کارو بزافان ھە
شروفتە کەتن . ئەفرەنگە پیھەلگوتنە کہ سایەتی ھەلناسەنگینیت , یان ل
سەر سروشتی قوتابی دادوھری ئاکەتن . شەنگستی بنەپەتی پیھەلگوتنی
ئەقەییە : بیی کو ھەلسەنگین , وەسف بکەن . قەگیپن , دادوھری ئەکەن .
بیھلن بلا قوتابی ب خو خو ھەلسەنگینیت .

• پیھەلگوتنا ئافرندە (خلاق)

دە مێ مامۆستا پەقیین بن پییا کەفتیین مینا ((با شە , زۆر با شە ,
نایابە , عنتیکە))

ژناڅ ئاڅفتننن څو دهاڅیته ده ری . دی زمانه کی زه زگین و زیندی د څو دا پیگه هینیت کو گوزار شتی ل قه درزانیڼی و نیا سینه څی بکته . نه څ نمونین خاری څویا که ریڼ څان رهن گه پیپه لگووتنا نه کو ه نده ک مامو ستایان دسمیناره کا تایبه تا پیپه لگووتنی دا به ره فکری .

فلورانس . قوتابیڼی پانزه سالی شانوگه ریه ک نفیسی ، مامو ستایڼی وی په یامه کا دویر و دریژ بو ه نارت وپه سنا شانوگه ریا وی کر ((هه څپه یقین تیدا ریڅکستی و کورت و مفادارن ، شیوازی شانوگه ریا ته یی دلگیره . ئاڅاه یی وی یی هویر و ده قیقه ، هیډی و ب ریڅ وپیڅی دی هیڅ ته پیڅفه برن . ب ته مامی که یفا مناب څی ریچکا ته هاتی . ده لیقه ب ئه کته ران دها ته دان دا هه ژبیاتیا څو نیشان بدهن و ب څو ل سهر شه ننگستی وانا هه لسه نگاندنی (بکه ن) فلورانس هند قاس دلخو شیبوو باوهر نه دکر . پیپه لگووتنا ماموستای نه هه رشیان و ژیهاتننن وی دنیا سیه څه ، به لکی دبیته سه ده می ب هیژکرنا پیڅولنن وی یین څورت ژبو ده ستفه نانا ئازادی و سهر به سستی .

* مه دحین رومانو کورتا قوتابی کرن:

ویلیام ، قوتابیڼی شانزده سالی ، رومانو کا کورت نفیسی . مامو ستای پیپه لگووتنه کا کاریگه رو کویر (عمیق) سه بارهت وی ده بری : ((من هه ژ داستانان ته کر ، بیا څه کا سه یرو و سه مه ره یا هه ی و قه ومینن وی دپرن ژ هزرکړنه څی ، گریفه کرنا داستانان ته مینا فیلمه کی یه ، هه رپه رده ک ب هویری ده یته نیشان دان)) ویلایمی هه ست ب وی چهنډی کر کو بکه څیته هزرا نفیسینا رومانو کا دی .

• مه دحین پارچه هه لبه سته کا قوتابی کرن :

نانسی ، قوتابیێ پانزده سالی ، ههلبه ستهكا جوان و ههژی فهها ند .
مامۆستای هۆسا بۆ چوونا خۆ دهبرپی : ((نانسى تۆ دكارى ببييه ئه ندامى
ئهنجومهنا تۆرهو ههلبهستان .)) نانسى ژى پرسى : ((ئهنجومهنا تۆرهو
ههلبهستان چييه ؟)) مامۆ ستای بهر سفا دا فه : ((ئهنجوه مهنا
ههلبهستفانان ، گوتار نفيسان ، چيروك و رۆمان نفيسان)) نانسى دخوشیادا
گرنژی . وى ههست ب وى چهندی کر یی ژ ههژی وى چهندی یه بۆ قى
مههمى کاربكات و ژبونا هنگافتنا قى ئارمانجى خهسارى نهکەت.

* مه دحێن راپۆرتا قوتابیكرن :

باربارا ، قوتابيا چوارده سالی راپۆرتهكا تفاق و گشتگیر سهبارت وى
نهژاد په رستيا ل قوتابخانا وى هه ی نفيسى . مامۆستای هۆسا بۆ چوونا خۆ
دهبرپی : ((باربارا راپۆرتا ته يا ژ ههژی وه شاندى یه ل ئيك ل رۆژنامین
بناقى و دهنگین قى سهردهمى)) ئه فرسته بتنى پتر هاندهر و پالمدر بوو ژ
به رپه ركه ی پری پیه لگووتنا قوتابی

* مه دحێن گۆتارا قوتابیكرن

مارتین قوتابی هژده سالی سهبارت ههژارى و به لهنگازی ل ئه مریكا
گۆتارهك نفيسى . مامۆستای وى هۆسا په سنا وى کر : ((ته بۆ چوونهكا
ته قایی سهبارت دیمه نى ههژاری ل ئه مریكا ئیخسته به رچاڤ و ته زانی
ههژارین وه لاتى مه چ هزروهست و سۆز هه نه من ههست ب وى چهندی کر
كو شروقه کاریین ته سه ركه قتی و بریه قهینه و ئه و پيشنارین تۆ دكه ی
ناهینه پشتگوهافه هافیتن .

● قوتابی یی ب چیه تیا (ماهیة) نیمپریالیزمی حسیای :

رؤدنی , قوتابی هژده سالی سه بارهت به رخودانا خه لکی ئه فریقیا ژبو ده سته نانا سه رخوه بوونی گوتارهک نفیسی . ماموستای ب قی ئاواپی په سنا وی کر : ((د نا فرسته کی دا بدهم داخویان کو ته یی کاری ب چیه تیا نیمپریالیزمی به سیپی و تومار به کی , به ره م ئینا نا ئابووری کو پالپشتا وی هیژا له شکری به))

● شیانا قوتابی یا باغه فانیی و مه دحین ماموستای :

چیستر . قوتابی شانزده سالی , د قیا د نا باغی قوتا بخانی دا شول به ت . زور شهیدی وی چه ندی بوو کو زیره فانیی ل گولان ب که ت . ماموستای په سنا وی کر : ((چیستر ته شیانین دارفانیی ه نه)) چیستر پرسیار ژیکر : ((دارفانی ئانکو چی ؟)) ماموستای گوتی : ((ت شته کی وه سایه بها یی هند یی هی بو په یدا کرنا پامانا وی قه ژپینه قه ره نگی)) چیستر هذگی زانی ((ریکنی خستن و تست کرنا گیایان و ریگ و پیگ کرنا داراو گوهر ینا وان ب که قاله کی نه ندازه یی و ئازده لی هونه ره کی که قناره و شیان و ژیهاتن د قیت , نه و ژی ب قی گوتنی دلئاسووده بوو .

● مه دحین هونه ری نه کته ر بوونا قوتابی کرن :

دالیا , قوتابیا سیزده سالی که سایه تیه کا بهر چا قو وی ته م سیلیا کومیدی بوو کو ل کوشکا په یقینی ل قوتا بخانی هاتیه پیشکه ش کرن . ماموستای نه قو په یامه ژیرا نفیسی وهوسا په سنا وی کر ((زورا ب تام و خوشه ده می مروف ته ل سهر ده ب کی ته م سیلیا دبیزیت خو نی شان دا نا ته ه ندقاس ج هی

پیکه نینی بوو ئەز هندقاس که ناندەم دلی من ئیشا ، مانئ ئەزئ نه چار بووم
حیل و حیل بکه نم ، ئەز نه دشیام خو کۆنترۆل بکه م))

* ب زمانه کی تورەیی (ادبی) مه دحین قوتابی کرن :

ئەف پیهه لگووتنئ ل خاری هاتینه پافه کرن ژئالی مامۆستایین ئینگلیزی
یین قوناغا نافه ندیفه ب هویری و دناف قالبه کی تورەیی دا هاتینه خو یا کرن .
پرانیا وان په یقان تازهو عاسی بوون ، لی ئەف مامۆستایه دوی باوهری دابوون
کو هه می قوتابی دی رامانا پیهه لگووتنی کو په سناوان کری وەرگرن .

((هه وه شیاننا نفی سکاره کی هه یه ژ ئالی رامانا بوو چوون و ج ه ی و
که سایه تیئ فه . به ره می هه وه یی ته ژیه ژ رامانا درا ماتیکی و فه خویندنا
وی یا ژ هژی تام ژیه وەرگرتنی یه)) ((ئەو وه سفا هه وه بووی که سی کری
ئەوی دره وشا شیتبوونیدا هه م ژ ئالی کلینکی فه یا پشت راستکریه ، هه م ژ
ئالی په خشکرنی فه یا زیندی وپر بزا فه .))

((داستان وچیرۆکا هه وه تیگه هیشتنه کا کویرو قول هه یه سه بارهت وی
شه پره نیخا مروف سه خمه راتی ژیا نه کا هه ژی د ناف دهه لی هه فپکی دا
چیدکهت)) ((په خشاننا هه وه یا جوانه و که سایه تیا هه وه یا ژ هه ژی باوهر
پیکرنییه ده می من ئەف چیرۆکا پر بزا فو ته ژی که قال خاندی من تام
ژیه وەرگرت)) ((ئەو وه سفا هه وه بوو مروفا ، ده فهارا کری مینا وان وینا نه
ئەوین ب کامیرا وینه گرتنی هاتینه گرتن : هویر (دقیق) ، دیارو خو یا ، دیار
ئیند ستنه بهش و پ شکین وان)) ((ئەز ب شاره زایی و کارتی کرن ب وی
هویر کاریی حه سیام ئەوا د ناف دارپیتنا ته داره نگدایه فه)) ((هه لبه ستا

هه وه دى وینین پر هیژ د ناڅ زینا مروځیدا لښیت ، یا ته ژیه ژ هه ست و
خیالا ، څه خاندنا وى یا هه ژى وشایسته یه))

((راپورتا هه وه سهنگه کا هزى هه یه . چ خوینه رهك نکاریت گرانى و
قورسییا رامانا وى لبه رچاڅ نه گړیت))

((چیروکا هه وه رهنگدانه څا سهرو بهرى مروځى یه . هوین دروځناهیکرنا
تاریاتیا دا سهرکهفتى بووینه . پیڅه لگووتنا وه سفى ب زما نه کى توره یى دى
قوتابى نازرینیت دا هزر بکه ته څه و نه نجامگیری بکه ت . شوینا څى ره دگه
پیڅه لگووتنى مسوگه ردى د ناڅ زینا قوتابى دا میښیت وه دى یا بهر هه مدار
بیت ، چونکى دى وى روو برووى که تن دگه ل کارو کړیاری څو یى راست و
دروست . پیڅه لگووتنا وه سفى ب ئاوايه کى نه گوږ (ثابت) دى د ناڅ ده زگه ځى
بیر هاتنه څا (حافظه) قوتابیدا مینیته څه و دى بیت ه سده مى وى چهن دى کو
پترقه درو ریږى څو دانیت و چاوانیا هزر کرنه څا څو باشتړ لیبکه ت .

پشکا شەشی
رېځخستن وړېك وپېكې (الانچباگ)

• جیگر (بدیل) ین سزادانی :

ماموستایى ریزدار لبر بوو ئیکه مین وانى ل قوتابخانه کا کورین قارى
(منحرف) دهست پیبکه ت . زوری دلته نگ بوو ، سهرکه فتن و سهرنه که فتا وى ب
قى وانیشه یا گریدای بوو ، دهمى بله ز چوى بو نالى میچری پی وى ته حسی و
که فت . دهنگی که نینی ته زی پولی بوو ، ماموستا هیدی ل جهی خو رابو فته ،
راوه ستاو گوت : ((ته فته ئیکه مین وانه گوتنه قا منه دگل هه وه ، مرؤف هه تا
ته گهر ب عهردی بکه قیت ، دى کاریت جاره کا دی رابسته فته ، هه مى بی ده نگ
بوون ، پاشی هه میا چه پله لیدا . په یام هاته وهرگرتن . ته ف مامو ستایه برا ستی
که سه کی ریکخهر بوو . وى به هره ژ هیزا هوشی وهرگرت و ب سهر قه ومینی دا
زال بوو ، دهمى دلته نگی و ئالوزی وى نه ب گه ف و سزادانی ، به لکی ب شیان
و ژیهاتی ته و به رسقا که سییا وى دایه فته زارؤک ئیخستنه دبن کارتیکرنا خودا .
گوتنین وى بوونه سه دهمى نازاندنا هه ستان و بوونه ته گهری چونه هزراو بیر
کرنه قى و بی دهنگ کرنا قوتابیان . کاک ملک ونا فهرؤکا ریك وپ یك کرن و
ریک ئیخستنیا د فته دیتنا جیگرین کاریگهردا بو دانانی ل جهی سزادانی .
سزادان دى قوتابى دوو چارى تورپه بوونی که تن و دى وى ژ کارى فیروبوونی دویر
ئیخیتن . دى شهر و دوژمنکاری ل ده وى رهین خو به نه خارى . بیزاریه کا
نه فرینکه رانه یا خرابخازانه دى هه مى هه بوونا (وجود) وى فته گریت ، ههروه سا دى
دنا فزیندانا توله فته کرنیدا هیته نه سیرکرن . چونکی قوتابى ژ تورپه بوونی مه ند
دبیت و دکه فیته دنا فگهردانا عیناد هه لگرتنی و هه قزینییدا ، لهوما زیخا وى
ته و دهلیشه ژیرا نامینه ییت کو ته رکیزی بکه ته سهر وانى و خویر خدنى .
دریک ئیخستنیدا هه ر تشته کی بیته سه دهمى بیزاریی گهره که بده نه ره خه کی و
هه ر تشته کی بیته سه دهمى چیکرنا عزه تا نه فسى گهره که پهره پی بهی فته دان .

کارتېکه رترين بۆچون سەبارەت رېک وپېکی و رېکئېخستنی ماموستايەکی خودان ئەزمون دناڤ چەند رستەکان دا یین کورتکریه قە : ((ئەز وەسا دبینم ئەو قوتابیین دەمی دەینە قوتابخانی وینەکی قاری و نەدروست سەبارەت خو دناڤ زینا وانا دا هەیه و ئەو بها و ریزا بو خو دادینن نە یا نەگۆرە (ثابت) لەوما ئەز ب ئارامی سەرەدەریی دگەل قوتابیان دکەم . ئەز دزانم کو بو چوونین من هەستین وان دئازرینیت . ئەز هەستیاریی بکار دەم دا بەس ژ عزەت نەف سا قوتابی کیمنەکەمەقە . ئەز مینا چاقدیرەکی پیکولی دکەم نەبە بناسی وی چەندی قوتابی ریزو بهایەکی کیمتر بو خو دانیت .)) ئەگەر پاپۆر ب کەفری بکەفن دی نقووم بن و ژناڤ چن . لی هەقەبەندیین مروقایەتی بەروفاژی پاپۆر نە . ئەگەر ب بەرین بچیکین کەناری ژ بکەفن دی ژیکبزدیین . ئەو ماموستای رۆژانە پەییوەندی ب دسپلینی و ریکوپیکییقە هەی دکاریت بیته خراب ترین کەس یان ئاڤا کەرترین کەس . ئەگەر قوتابی بەیتە سویمبارکرن یان دلخۆش ببیت ، ئەگەر تۆرە بوون و عاجزی هەمی لەشی وی قەگریت ، یان ب ئارامی بژیت ، ئەو تەشتە ب بەر سقا داها تیا ماموستایقە دگریداینە . دسپلینا (انضباط) باش یا ژکۆمەکا رەفتارین فیرووی پیکهاتی کو ماموستای سەرکەفتنن کچکە دەست خوڤە ثانی و ب ریکا فان رەفتاران و ب لبرچاڤا گرنا هندەک تیتالین کاری کەر و ئاسایی ماموستا دکاریت ریکا چوونە دناڤ دلی قوتابی دا قەبینیت . دناڤ زەڤیا هناقین زۆر قوتابیان دا کانزایی فرە زۆر هەنە کو هەر گا قەکی چیدبیت ب سەدەما نەبوونا هویرکاری دکاری دا ب پەقن . بۆچوونین تۆمەت بارکەر و ترانەپیکەر دکارن ببنە سەدەمی پەقینەکا دەروونی .

• دسپلینا کەسینیا ماموستای :

دسپلین و تستی مینا نه شته رگه ریږی یا پیدځی هویرکاریږ (دقیق) یه . نابیت برین یاب خو بهختی بیتن ، ههروهسا بوچوون ژی نابیت بی ته نجام و بی ټار هانج بن . ژ بلی قی څه ندی ژی فهره ماموستا خودانی که سایه تیه کا تست و ریځ و پینک بیت و نه ریت و رهفتارین هه ژی و باش ژخو نیشان بدهت . هنځ گکی به دره و شتی و توره بوون دی هینه لادان ، سڅکرن نامینیت ، دی ریځ ل گوتنا ت شتین میه خانی تانه لیدانی و تومه تبار کری هیته گرتن . فهره ته څ گوتنا بی بناغه و به دره و اما کول سهر زاری ټیک ژ ماموستایین خودان جه پرېا ندن هات یه به یانکرن دانخه ناله کی : ((نه زی ژ هه قدیځه کا که سانی هاتیمه ټاگه هدارکرن . نه ز بارا پتر ژ وان پلان و ری و شوینا مفای و هر دگرم و پیڅولی دکم وانا ل ده قوتابیین خو نه هیلم . بو بی کلپات کرنا دنگ و قه له بالغه زاروکان ، نه ز دنگی خو بلند دکم . ژ بو نه هیلان و بنه پرکړنا بناره و شهرې نه ز به هری ژ خورتیی و هیږی و هر دگرم . نه گهر زاروکه کی بی توره بی کر نه ژی دهه مبه ردا بی توره دم . نه و زارو کی ج څین و گوتنن بی ته رزو ریږ دیږت ، نه م ژی ت شتین بی ریږ دب یږینی)) چ جارا ماموستا نیختیار و ژیهاتنا خو یا سنجی (اخلاقی) بهرته لانا که تن . ناکه څه ته چالا چاقدیری دگهل قوتابی دا . نه و چاقدیری هه ردو و ټال ت پیدایځولی د کهن هه قدو رسواو شهرمه زار بکهن . نابیت چ جارا دسپلین و ریځ و پینکیا وی پویچ و بی رامن بییت و ب ته دهب کرنا وی قوتابی بازار نه ده تن . گهره که نه و ژیا سایي هه قدهردی و دلسوزی به هره و هرگریټ ، بلا قوتابی ب پیشل کرنا یا سای وی بئازرینن . زور جارا قوتابی یان زاروکه رهفتارین کریت دکهن دا که سی پیځه هشتی یان ماموستا کاردانه قی ژ خو نیشان بدهت ، دا مورا پ شتیځانکرنی ژ بو چوونین خراپین وی قوتابی سه بارهت وان رهنگه که سان بدهت .

قوتابی دبېته سدهدمی تورېبونوی و سزادانی ب رهواج دئیخت دا گرؤفه ژبو
سویبارکنا خو هېن .چېدبیت قوتابی ده ست هلات ب سهر ه یزا لقیهرو
نازهرینهرا خودانهبیت و دههمېر فان ه یزان دا ب هیچ تهزهکی هه ست ب
بهپرسیاریهتی نهکتن . نهو دی ب کوراتی دریژی ب کارین خو دت و دی
هندهك قهومینا چېکته دا تیدا ههست ب وی چندی ب کتن کو یی بو یه
قوربانی . ماموستا دکاریت هاریکاریا قی قوتابی ب کتن . رهن گه با شترین
هاریکاریی نهو بیت کو ماموستا نهخازیت ب سازا قوتابی برهه سیت وههروه سا
دیف وان نهخشارا نهچیت نهو نهخشین قوتابی دکیشت دا تیدا بدورونیت .

ماموستا ریکی نادهته قوتابیین خو دا بهربهستین تایبته بو چېکهن ، یان
خورهوشتی وی دهست نیشان بکهن . نهو ن کارن وا ژیدهرین دب خه بهر سقین
ماموستای بیخنه دبن گو شاری دا . ماموستا وان بهر سقین کو ژئ دهیه خه
چاقره یکرن و دبنه سدهدمی زیدهبونا داخاز و خا ستین نهرنی (سلبی) ل دهه
قوتابیان نابیت . ماموستا په یقان ل بیژینگا ههلبژاردنی دکته پاشی دب یژیت .
ناهیلیت قوتابی بزقینهری گوتنا وی بیتن ، نهو درفتارو کریارین خودا ده ست ب
ههلبژاردنی دکته نه قوتابی وی بو نهجام دانا کارهکی نهچار بکتن . ماموستا
ژ بو ریک ویک کرنا قوتابی نابیت ب سدهدهما ئیشاندا کهسی (شخصی) بهیه ته
نازاراندن . بو نمونه ببیژیت ((نهز ب خو دی قی کاری ریکتیخم بلا دیا کار بیت
نهجام بدهم ، نهز دخازم مافی ته بکهمه دناقلهپی تهدا)) نهگهر ماموستا بخازیت
تولا خو قهکته دی بیته سدهدمی وی چندی کو د بهرامبهر دا ههستا تولهقه کرنی
ل دهه قوتابی پهیدا ببیتن . ههمی گاقل دهمی سزادانی مهتر سیهك هه یه .
سزادان درندایهتی چېدکتن . درندایهتی و هوقایهتی جوړهکی دی بی نازاردانی یه
، یان جوړهکه ژ خو نازاردانی . هندك قوتابی ژماموستایی سزاکهر ب یزار دبن و

تولا خو ژي شه دکهن . هنده کي د پولي قورباني داني دپه ژرينن ، نيازین وایین
 تهو پي دهينه نازاردان وانا نه چار دکهتن دا ماموستای بتازرينن ، دا وانا کچکهو
 سقک بکهتن ، بلایي کيمقه سقک کرنا بيژه کی (کلامی) . ريک وپیک کرن نه شه وه
 ههله و شاشي ل ديف ياسای ههلسه ننگين پاشی سزايه کی گونجاو بو وي کر يارا
 شاش و ههله ههلبژيرين . دکاري ريکوپيک کرني دا بوزين و مهردايه تيا ماموستای
 ب گرنگ دهيت ههله ل قهلم دان ، نه هویر کاریا وی . ماموستا نه دیکتاتور ههله
 فرميا وی یا سنورداره و بهره قیبو نه قی د چیت . شيان وده ست ههلاتا
 ماموستای هنگی دهر دکه قيت دهمي ژيهاتن و دهست ههلاتا شايسته و ههرا قايل
 کرنا خو دکه ته سهروکانيا بهره ژيوهرگرتني . باشتين چه کی ماموستای نه قهيه
 کو خوداني دله کی پاقتو زهلال و نه شويلی بیت و ههژ توندو تيژي نه کت و باوهری
 ب سازداني نه بیت . دشرقه کاریا دماهيکی دا . ريک وپیکه کی راست کيهه ؟ تهو
 کهسه يي دکاريت قوتابی ژ ترس و له رزی بهره قی باوهری و متمانی دبهت و ديه قه
 چاڅ ساغ و چاقلیکری .

• د قيت ته کهز بهيتنه کرن هيشتا يي نه قهومی :

به دره فتاری و سزادان دژي هه قی نه ، کو ئیک يادی ژناقبه بهت . ئیک يادی
 چیدکهتن و ب هیزدکهت . سزادان به دره فتاريي ژناق نابهت ، بهس دبیتنه سهدهمي
 وي چهندي کو قه ترمه کار ل کرنا قه ترما خو دا هوستانه کاربکهت . ل نه په نکرنا
 شوينه وارين تاوانا خو زاینه کا پتر بدهته کارخستن و شاره زاتر لي بهيت دا ل کرنا
 تاواني دا نه هيتنه قه ديتن و دهست نيشان کرن . دهمي قوتابی (زاروک) دهيتنه سزادان
 ، برپاری ددهت دکاري خو دا پتر هویرکاریي بکار بينيت ، نه وهک را ستيژترو
 بهرپرستر لي بهيت . قوتابی به کی قونا غا پيش دماهيکی هو سا قه دگو هيزيت :

((ماموستایا مه سه بارهت راستی و دروستی پېشه کا دویر و درېژ پېشکهش کر ،
من گوځې خو دایې و ل ناڅ دلې خوډا ژی که نییا من پېدهات . ماموستا خاتوین
ب خو نه راستی و دروستی نیشان ددهت وئو ب خو ژی یا ناگه هدار نی یه .
جاره کی نه ز مامه دخه ودا ، درهنگ گه هیستمه قوتابخانی ، وی گوټی :)) ته چ
بهانین رهوا نینه)) نه ز سزادام من ژی په یاما وی وهرگرت ، جارا پاشی هنگی کو
نه ز درهنگ گه هشتیه قوتابخانی ، من چیرۆکه کا ب سه رکېشه بو څه گېرا کو ج هې
باوهرپېکرنی بیت)) سزادان یا بی مفایه . سزادان مه نا گه هینیه وی نارمانجی یا
نه م ژپړاکار دکهین . هیچ قوتاییه که ده می دهیته سزادان نابېڅیته خو :)) من
نیازه رهفتارا خو چیکم ، من لېره بېمه مرۆڅه کی باشت . مهردترو دلوفان ترو
بهپرستر)) قوتابی (زاروک) دزانیت ب دهگمن (نادرا) سزادان بو خاترا وان دهیته
بکار ئینان و پتر ژ بو نا دهسته څه نانا نیازو مهرامین وان که سان دهیته کارخ ست
نهوین ب کاری سزادانی رادبن . براستی نهو که سین پشته خو ب سزادانی گهرم
دکهن ههستا توله څه کرنی چیده کهن . نهو که سی بی ته رزو ریږیا دبېڅیت و ههوارا
خو بو خوړتی و هیږی دبهت ، توندو تیږی نیشانی که سین دی ددهت . نهو که سی
دبېته ژیده ری بېزاربوونی دبېته هه څېشک دتوندو تیږی داو دی دپاشه روژی دا بېته
هه څکاری څه ترمی و څه ترمه کاری . چاوانیا څه گوهاستنا بیرو باوهر کورکورا نه یا
سزادانی ل بهره بابیه کی بو بهره بابیه کی دی ب ناوایه کی کارتیه کهر د په رتووکا
((ویلاردماتلی)) (will ard motley) دا بناڅ و نیشانی . (knock on
any door) یاها تییه نیشاندان . بابی (نیک) ده می گوھلیووی کو کوری
وی ژبه ر څه ترمه کاری ب مرنی بی هاتییه سزادان گوټی :)) سه ری من لیددر
ناچیت .... هه ر گاڅا وی ههله و شاشیه که کربا دا وی شلاق دم)) . (نیک) ب
خو ژی بهری سزایی مرنی ب سه ر دا ب سه پینن باشتین شیرت کو کری ژبو

پەرۋەردە كرنا كورپى خويشكا خۆيى تازە پەيدا بوى ئەقە بوو : ((نەھيلىن ئەو تىشتىن ب سەرى من ھاتى ب سەرى وى ژى ب ھيىن ، ب قوتن دا بىيەتە ھەرقۇ ، چاقىدىرىا وى بكنە دا دووچارى ھەلەو شاشيى نەيىت))

ھەندك ژ دايباب و مامۇستايان دپرسن : ((دەھمى ب گۆتتى و لۆژىكى زارۇك فيرى بەرپرسىيارىيەتى و رىزگرتتى نەبن ھەرى نايت وان ب رى كا سزادانى فيرى قى چەندى بكنەين؟)) تىگەھيىن سىنجى (اخلاقى) يىن مينا بەرپرسىيارىيەتى و رىزگرتتى و ھەفادارىي و راستىي و قەنجىي و دلسۆزىي را ست ورا ست ناھيە ھە نىشاندان ، بەلكى ل دەرفەتىن ديارو بەرچاقىن ژيانى دا ل دەق كە سىن ژ ھەزى رىزلىنانى ئەق تىگەھە ھەزى نىشان دانى و فيربوونى نە . ھەرقۇ قەنجىكارى و باشيى ل دەھمى وەرارى (ھەم) دەست خۇقە دىنىت ، ب بەھرەۋەرگرتن ژ سزادانى نكارىت ب بىتە خودانى قى چەندى . ھەزمارەكا كى ھا مامۇ ستايان باۋەرىا ب كارىگەرىا قوتانى ھەي ، لى دگەل قى چەندى ھەر رۆژ دەستى خۆ بو قى كارى دەن . ئەو ژبەر نەچارى و بى ئومىدىي كىماسيا قەدىبنىن و شەرمەزارىي چىدكەن ؟ لۆمەكارىي دكەن يان ب توندى ھوشتارى ددەن . دەست ب گەفاو سزادانى دكەن ، لى ئەق تەرزە رەفتارە نەھەر نكارن رەفتارا قوتابى ب گۆرۈن و چىكەن ، بەلكى قوتابىي دلبرىندار دى ھەجەتى بو بەدرەفتارىا خۇيا بوورى و بەھانى بو پىشلىكارىيىن خۆ يىن ئايەندى بەرھەقكەتن . ھەرى چ رىكىن دى بو رەوتا سزادانى ھەنە ؟ دقى پشكىدا دى پىكۆلى كەين رىكىن دى دەست نىشان بكنەين.

* نا ھە ھايتتە خا قوتابى و تەرزى سەردەھرىكرنا مامۇ ستاي : مامۇستاي ب دزىقە دىت دەھمى پاترىشايىي كاغەزەك دايەقە كچا تەنىشت خۆ . مامۇستا ئىكسەر ژ سەر كورسىي رابوو ، ھىرش برە سەر دۆ ستا پاترى شيابى و

کاغەز ژناډ تېلېن ویدا ئینا دهری ، ب دهنګه کی بلند دهست ب خاندنا نامی کر ، لی ژنشکیڅه راوهستا . دناډ وی کاغەزی دا جقین و بی تهرزو ریزین کریت و ههرمی ناراسته ی ماموستای کربوون . ماموستا هندقاس بی توره بوو تهګر ته چه قول یدابا خوین لی خهدهات . ل ه خداډ سهری پاتری شیبایی کره هوار: ((بهقماریشکا بیژی ، تو چاوا ویرای ؟)) پاتریشیایی ده ست ب گریخی کر .

ماموستای گوټی : ((ژ قهستا نړیا نه هیله . ب قان کاران تو قورقال نابی ، پیدقی یه دای جابین ته ببینم و بیژمی کو وان چ ک چهکا نه فرت بارا پهروده کری)) ل وی چندا روویدای دهرمان ژدهردی خراپتر بوو . نهو زیانا ژ کاردانهقا ماموستای پهیدابوی پتر بوو ژ زیانا وی نا هان ههردوو قوتابیان هاقیتییه بهرئیک . ماموستا دووچاری چندیان شاشیان بوو . نهو بو سهدهمی وی چندی نه زانین کاریه کا تاییهت بکهته هه تکر نه کا تهقایی . وی شاشی هه زکر و کره تاوان ، وی هیمنیا خو ژ دهست دا ، تشتین بی تهرزو و ریژ گوتن ، رهفاره کا نه ژههژی و فهیت ژ خو نشان دا . نامه هاقیتن ل سهردهمی کهڅ خدا نه گهری دلخوشیا قوتابی بوویه . چیدیت نامه هاقیتن رهوش و ریک وپیکیا پولی تیگبدت ، لی ب تاوان ناهیته ل قهلهم دان . نهو رهنګه کاره ب بکارئینان قی شیوازی یا ژههژی کونترول کرنی یه . ماموستا دکاریت وان نامین دهست ب سهرداگرتی بی کو قهخوینیت ژناډ ببهت ، ههرچند نهو نامه بهروفاژی ریکنیخستی نه ، لی نابیت ماموستا ببینیت ، ماموستا نابیت رهفاره کا نه گونجاو و نه ژههژی ژ خو نی شان بدهت . هندهک جارا قوتابی بو چهوا شه کرن و خاپا ندنا مؤمۆ ستایان بههری ژ هاقیتنا ناما وهردگرن ، نهو دزانن کو ماموستا دی نامین وان ههر قهخوینن قیجا درامانا نامین خو دا حیل و چهواشه کاری دکن . دناډ پوله کی دا کچه کا کچه

سى نامين ته قينداريى مينا ههڅ نفيسين . سى ماموستايان هر ئيكي جودا ژيى دى نامه ك گه هيشتى و قه خواند . هر ئيكي ژوان ماموستايان دا خاز ژ خوداني نامى كر هر گافا ده واما قوتابخاني ثقاف بوو تهو بمينيته قه و سهارهت قى چه ندى دگل وي هه قه يفينى بكه تن . لى تهو زقريف مال و تهو سى ماموستا ل هيه ميا وي كه سى هيلان .

• ((كى تهو تيفلين پورته قالا دانايينه سهر ميژا من ؟))

ماموستايى زمانى هاته دپولى دا و ديت مسته كا تيفلين پورته قالا بيت كره سهر ميژا وي . روميته وي مينا خوينى سور بوو . زقريفه نالى قوتابيان . قارى هيلان و گوت : ((تهو تيفلين پورته قالا كى كرينه سهر م پيرامن ؟)) چ بهر سف دگورپدا نه بوون ، ((بهس دى جاره كا دى پرسم كى هاقيتيه نه سهر ؟)) كه سى دهنك نه كر : ((تهو كه سى تهو كاره كرى دهواره ، ههروه سا مروفه كى تر سنوك و بى زرافه ، دى جاره كا دى دهرفته دمه هه وه كى دانايينه سهر ؟))

ماموستاي بهرى خودا قوتابيين هه مى پولى ، دا وي دهواري و تر سنوكى پيدا كهن ، لى كهس تهو سويچ نه ئيخسته ستويى خو ، له واما ماموستاي هه مى سزادان . ل وي چهندا رويداى ، ماموستا دوو چارنى چهندين شا شيان بوو ، وي رهفتاره كا نه ژه هژى ژخو نيشان دا ، ب ناشكرايى هوقايه تى نيشان داو نه فرين و بيژارى لقاند . ب توندو تيژيى كهس ناهيه ته پالدان دا دانيى ب گونه ها خو دانيت . تومه تبار كرن نابيته سه ده مى باشر بونا پيقه رين سنجى (اخلاقى) بين قوتابيان . سزادانا بكوم دسپلينا كهس ب ه پير ناييخيت . د قى قومينى دا ماموستاي دكارى بى ترانه كهر بيت و رهفتاره كا كارتيكه را نه ل سهر قوتابيان هه بيت . وي دكارى تيفلين پورته قالا بكه ته دناف سیتلا گليشيداو وي سهر و بهرى

ھۆسا شرۆځه بکەت : ((باشه ئەڤ تېقله دڤیا ییت کێڤن ، ئەز جەژ پۆر تەقالا
ناکەم)) ئەگەر ب ڤی تەرزى رەفتار کربا دا ھژمارەکا کیمتر ژقوتاییان کارن خو ژ
ڤان رەنگه مامۆستایان ڤەشیرن .

● گۆتینن کریتین قوتابی و سەرەدەریا مامۆستا خاتوینی :

ئارمسترانگ مامۆستایەکا کچا پۆلا پینچى بوو ، ژ دویر گوھلیبوو کو ئالیۆر
گۆتەکا کریت و نەژھەژى گۆت ، ل جیاتى ھندى خو ب سەرڤه نە بەت کارەکى
وہسا کر ھەمى ب ڤى ڤەومینی ھەسیان .

مامۆستا : ((تە چ گۆت ؟))

ئالیۆر : ((مەبەستا تە چییە مامۆستا خاتوین ؟))

مامۆستا : ((تۆ ب خو باش دزانى مەبەستا من چییە))

ئالیۆر : ((من گۆتى ھېڤدەرە پاك و خافینی))

مامۆستا : ((تە ئەڤ چەندە نە گۆت))

ئالیۆر : ((براستى ھەر ئەڤ چەندە بوو من گۆتى))

مامۆستا : ((ئەڤە نە ئەو بوو یا من گوھلیبووى))

ئالیۆر : ((دیارە گۆھین تە ب ھەلە وشاشى یى گوھلیبووى))

مامۆستا : ((من گوھلینەبیتەڤە مینا ھروڤین شەلاتى باخفى ، ژ پۆلى

دەرکەڤە)

ئالیۆر : ((ب گۆرى بابى ڤى پۆلى ڤە))

ئالیۆر : ((ژ پۆلى دەرکەفت و دەرگەھ ھیل دىڤ خۆرا پى ڤە دا . مامۆستا

خاتوین و ئەو قوتابیین پۆلى مانەڤە و کەسى ژوان وازى وان ل خو نە مابوو .

ل وئ چەندا روویدای بیی کو پیدښتی بیت ماموستا خاتوینی دريژي دا ب گره و بکيشي ، ل دهستپيکي وئ داخاز ژ قوتابی کر کو وئ گوته نا کریت دوو باره بکه تهغه ، ل دپماهيکي ژي ل پيش چاشي همی هه فال و هه فپوليت وی نهو سفکر ، وئ دکاري بهراهيکا في قهرقهشي همی بگريت . نهو ته ماشا کرنا توند ومو کم بهس بوو دا نه رازي بوونا ماموستا خاتوینی نيشان بدهتن . ب هيچ ته رزه کی پيدښتی نه بوو ماموستا خاتوین باخيتن .

*شيانا هه لبه ستي و فيربوونا قوتابی :

به فره کا گران دباري . چەند قوتابيهک ل پشت په نجه رين نيښ بهر گر تي دنيړينه بارينا به فری . ماموستا توړه بوو : ((هه وه چ مرنه ؟ ما هه وه هه تا نها به فر نه ديتييه ؟ هه ر گافه کی دي هه جه ته که ي گرن دا گوهي خو نه دهنه وانئ ، به سه ، نه گه ر هوين ديسان هه ر هيڅده ني دي هه وه هنيړمه گوړه باني ل بهر به فری ، نهغه دپما جاره ديژم ! هه وه زاني ؟)) تشته کی زوري ئاسايي په کو قوتابی ته ماشاي ئيکه م بارينا به فری بکه ن . تشته کی نه د جهي خوډايه هه ستا ل ديښ گه رپانا قوتابی پويچ بکه ين . گهرم و گوړي ژي پيدښتايين فيربووني نه . ماموستاي دکاري نهو ب خو قوتابيان پالبدت دا وان ساتين جوان بکه نه جهژن ، ژ سه رنج راکي شيا وئ گافي تامي وهرگرن و ل هه مبه ر وئ به فرا عنتيکه و سپي دانيشن . ماموستاي دکاري مينا هه لبه ستفانه کی سه ره ده ريي ب که تن و وئ روژي ب سه رفرازي و سه رکه فتی ببه نه سه ر .

• نه دگهل که سايه تيا قوتابی ، به لکی دگهل بويه ري سه ره ده ريي بکه ن :

هاوارد قوتابيي ده سالي ياريا ((ئاناگرامي)) دکر . چەند دا نهک ژوان ياري کا که فتنه دناڅ گوړه پانا پولی داو وندا بوون . ماموستاي ب توړه يغه گوټي : ((تو

زورۍ بې دەست و پلې ، قەت پويته ی ب کهل وپهلېن پوږلۍ نادە ی ، ئیدی ته مافۍ
وې چەندی نییه ئەفۍ یاریکۍ (لعبه) بکهیهفە ئیلای هنگی نه بیت کو بۆمن
بسهلمینی کو تو یی ژ ههژی ههلگرتنا بهرپرسیاریه تیپن گرانتری :))

هاواردی ب تورەیفه کاردانه فە ژ خۆنیه شان دا . بهراهیکۍ ده مه کی ب
بچه کی گرژو توبش و تهشه نه فە دانیش ، پاشی ده ست هافیه ته بهدرهفتاریا .
قهله می و ی کهفته بن میژی . پهرتووکا وی هاته فهدان بۆنیه فاه پوږلۍ ، بې
روخسه تاخت و دگهل قوتاییه کی ب جره چوو ههقدوو قوتا . مامو ستای و ی
هوسا فهدگو هیژیت :)) من دزانی ل ئەقان تشتین قهومی من رهفتاره کا کارتیکه
نه بو ، ههروهسا من ناریشا ریکتیخستنی چیکر ، چونکی من خه سله ته کی
نه ژهژی دا پال وی ، لهوما ئەف چەندا قهومی بۆ من جهی داخی یه ل جیاتی
هیرشی بکه مه سهر تاییه تمەندیپن که سایه تیا وی گهره که من سه ره ده ری د گهل و ی
قهومینا پیشهاتی کربا . ل جیاتی په یقینی و گه فا من د کاری ساده و سافی
ببیژمی : ((من هیفیا هه ی تو پتر یی ناگه هدرای کهل و په لپن پوږلۍ بی)) من
هزرکره فە و من بریار دا جارا بهیت رهفتارا خو بگورم .))

* کیم گوئن و تشی بژاره گوئن :

فرید ، قوتایی پینج سالی ل سهر یاریکا دگهل هه فاله کی خو ب شهر چوو .
ماموستای داخاز ژه ره دووکا کر نارامی و هیمنی ب پارین ، شهر خورت تر
لیهات . ماموستای ل جیاتی هندئ بهراهیکا شهر ی بگریته ده ست ب تاخته
کر : ((وه کی ئەز دبینم هه تا هوین سه رو میشکین هه ف نه شکین خیالا هه وه ته نا
نابیت ، هه ریکی ژ وه دقیت خو حق بکه تن . من ژی دقیت ئەف پوله یا هیمن و
نارام بیت . ئەگهر هوین دووباره بکه نه فە ، دی نه چار بم دیا پی کولا خو بدهم

شولې)) شان همدوو قوتابیان گوتنن ماموستایې خو ب گوهه کی ودرگرتن ، ب گوهی دی هاقیتنه دهړی ول سهر شهړې خو د بهرده وام بیون . ماموستای بهنچیلکا وان گرت و ناخفتنه کا دی دهستیپرک: ((بو من زجه ته نه ز بهرده وام چاقتیدیریا هوه بکه م ، نه ز دزائم هوین حه ژ فی کاری نا کهن ، لی نه ها نه زی گه هشتیه وی باوهری کو کاره کی بکه م نه ز هزر دکم گهر که نه نجام بدهم)) . فرید کو وامی ببو ، ته ماشای ماموستایې خو کرو گوتی : ((باشه نه گهر وه سایه تو بوچی کاره کی ناکه ی ؟))

فهربو ماموستایې هیژا بیی کو باخفت بهراهیکا وی شهړی بگریټ . فرمان پیدانه کا کورت و بمفا ب تهرزه کی توندو بنبرانه دکاری فی پرسې ب تقافی چاره سربکه ت : ((شهړو جهنگ و قوتان قه دهغه نه ، نه ژ کاری هوه بهروفازی ری و شوینن پولی نه . ل جیاتی بوکس و مستا بههری ژ په یقان ودرگرن ، شانکو ب ریکا دان وستاندنی تاریشا خو چاره سهر بکه ن .

ریکیخستن و دسپلینه کا کارتیکه ریا پیدفی وی چندی یه کو ماموستال ده می قهیرانی (ازمه) دا کیم و کورت باخفت . هیژو شیان ب شروقه کرن و راقه کرنن دوبر و دریژیان ب جره و گینگه شی بو زینا که سه کی دی ناهیه نه قه گواستن . ژ بو هیژ و دهست هه لات داریی کیم گوتن و کیم ناخفتن گهره کن . ژ بو موکمی و بهرقه راریی دقیت کیم بهیته گوتن و تشتی هه لبارتی بهیته گوتن .

* خو پاراستن ژ گوتنن بیسهر و بهرونه ژه ژی :

دهنگی جره و بناره کا مه زن دناق پولیدا دهاته گوهداریکرن . کارن : ((قه له می

من بدهفه))

لیندا : ((قه له می منه))

کارن :)) (دره ووين ته ټه ووی ژ من دزی ، تو ب خو دزانی کو ټه و قه له می

منه))

لیندا:)) (قیژیا نه هیله...ها، تو خو ژي بکوژي نکاري قه له می من یو خو

ببهی))

ماموستا ب (دلنه خوښی) : ((من گوټنا هه وه هه ردووکا هایژېبوو ، ناخفته نا هه وه قه ت یا ب دلی من نه بوو ، ټه ز دی قی هه قدری چاره سر که م . ټه قه له مه بو ته ، ټه قه له مه ژي بو ته . تکایه ده می زه نگل هاته لیډان هزر بکه نه قه کا ټه قه له مه می کیش هه وه بوو . نها دا بزه قرینه قه سر وانا خو)) ټه قه دیمایه کا قه ومینی بوو . بهس سی چرکه (ثانیة) کیشان هه تا مامو ستای ټه قه نارینه شه چاره سر کرکی . وی ژ ته کیرو هوشیارانه خو ژ پرسیارین بی بهر هه م پارا ست و پشکداری دېگه ره و بکیشیت وان دا نه کر دا بزانیته خودانی دروستی قی قه له می کییه . وی نه هیله ټه قه له می زیان چیکه ره بهرنامی وانه یا وی تیکه بده تن . ماموستای شیان و شاره زایی نیشاندو خو ژ وان تشتین بی بهاو نه هه ژي پارا ست ټه وین دېنه سه ده می کوشتنا ده می ، مینانی : تاوانه بکارکړی و تو هه تبارکړی ، شه هده کیږن هه قدر ، سويچبارکړی و ديف سه ریچیکه ری راچوونئ هتد....

• ((مخابنی ده برېن ، نانکو مروږد ره فتارا خو بگوږیت))

فرانک ، کوتابی پینچ سالی پیزه ک ل دوستی خو سامی دا ، سامی ژي پیزه ک لیډا . بو هات و هه واره کا وده سا هه ره نه بیژده و نه پرسه . ماموستا کو بی خه ری قی قه ومینی بوو ، گوته فرانکی ((من دیت چ قه ومی . مروږد بو پیزلیډانی نه هات یه قیره)) فرانکی گوټ : ((جهی مخابنی یه بو من)) ماموستای گوټ مخابنی

دهربړين ، نانكو مرؤڅ رهفتارا خو بگوريت)) فرانكى بهرسف دا شه)) سهر چاڅا
ماموستايي هيڅا)) پاشى چوو دهڅ سامى دهست ب ياريا كره شه .

*هيڅا قوتابيا دهڅكى(شفهى) بو سهر ماموستاى :

ويكتور، قوتابيى دهسالى ، دناڅ پولى دا خو بى دهنگ نه كړ . ماموستاى
پرسىار ژيكر : ((بوچى هنگى تو دناڅقى كو گهړا ته نه بيت ؟)) ويكتورى
بهرسف داڅه : ((ب ته شه ياگريداينيه هه دايك نه زان)) ماموستا كو ژ فنى
گوټنا ويكتورى مابوو هه بيت گرتى ، دبهرسفى دا گوټى : ((شه تشتى ته نه
گوټى هند قاس ولمان دكوت كو ههست ب وي چه ندى بكم كو نيدى نه ز نه كارم
دگهل ته باخقم)) ياخويا بوو ويكتور دووچارى سهرسورمانى ببوو ، نهو ل هيقى
بوو ماموستا وي ب قوتيت يان هوشتارى بدهتى ، پاشى هنگى هه تا وانه ته مام
بووى خو كړو بى دهنگ كړو نه ناڅقت ، دهمى زهنگل هاتيه ل چدان و زاروك ژ
پولى دهركهفتى ويكتور چوو دهڅ ماموستايى خو بى كو باخقت ل بهراهيكا وي
راوهستا ، پاشى گوټى)) ((تو هڅ من ناكهى)) ماموستا دگهل سهروبهركنا
وهرهقن قوتابيان لى پرسى : ((نانكو نابيت هڅ ته بكمه ؟)) ويكتورى ب
دهنگه كى بلند گوټى ((هيڅدهرى ماموستايى هيڅا شه زى عاجزم كو من نهو گوټن
گوټيه ته)) ماموستاى بهرسف داڅه : ((نه گهر هنده تو بى عاجزى دى دناڅ پولى
دا نيشان دهى)) ويكتور ژ بهرسفا ماموستايى خو ما هه بيت گرتى ، وه سا لى
تيگه هشت كو سه بارهت فنى پرسگرىكى پيچه كى هزر بكه ته شه .

* سهردهريا ماموستاى دگهل قوتابيى توږه :

جۇئان ، قوتايىي ھەشت سالى و نەحەجىتىي پۇلا دوويى ، ھەر مامۇستايەك و قوتايىەكى دىتبا ژ خۇ بىزارو چارپس دكر . ئەو كويى شەرۇك و بەدپەشت بوو دەھەمبەر بىچىكتىن ئازاراندندا كادانەقەكا زىدەگاقىيانە ژخۇ نىشان ددا . پرانيا جارا درەوشا لىدانى و قوتانى دابوو ، گەف و مەترسى ژى بوو بۇ سەر پۇلى . مامۇستاي دەمى جارەكى ئەو دناق شەرپو قوتانى دا دىتى گۆتى : ((جۇئان دى بىژى تۆ زۆرى تورپە ، ل روويەتتى تەرا ديارە تۆ زۆرى تۆرە)) جۇئانى دېرسقىدا گۆتى ((بەلى ئەزى تۆرەمە .)) مامۇستاي گۆتى : ((ھەردەما ھۇسا تۆ تورپە بووى وەرە دەق من بىژە من)) جۇئان ما ھەيىەت گرتى كو ھوشتار وەرەگرتى . قىچا پاشى ھىنگى جار و بارا دچىت دگەل مامۇستايى خۇ سەبارەت تۆرە بوونا خۇ دناق سىت و دكارىت زارى خۇ قەكەت ، درەوشا تۆرە بوونىدا جارە كا دى جۇئان و مانوۋىل خەبتىن ، دا چەند كۆرەكا ژ بۇ ياريا تەپا پى پەيدا بكن ، چقاس خەبتىن پتر بى ئومىدبوون ، دەست ب لىدانا ھقدووكر ، مامۇستاي مايى خۇ تىكر و ھەقكاريا وان كر دا سەر ژنوى ياريا خۇ دەست پىبەكەنەقە . دەمەك ب سەردا دەر باز بوو ھەردوو كۆر ھاتنە دەق مامۇستايى خۇ ھەرتىكى يى دى ب ھىلە كەرۈ فىل باز تۆمەتباركر . مامۇستاي گۆتە وان : ((زۆر جەي دلخۇشى و تام ژيەرگرتى يە كو دوو كور بكارن بەھرى ژھندەك پەيقان وەرگرن ، دروست ئەو ھەستا وان ھەي دەرپىرن)) ئەو ھەردوو كور ب دلپن تەژى كەنن و گرئىن قەل وى قەرقە شەو بگرەو بكىشا توند پىكھاتنە قە .

* ئەز تىدگەھم تو چقاسى تورپە :

ماريوو ، قوتايىي دەسالى ، تەختى رەش دشۆشت چەند دلۇپەكىن ئاقى ھاقىتەنە ژانى ، ژانى ئىسفنچى رەشكرنەقا تەخى رەش ھەلگرت وكرە دناق ئاقى دا

، پاشی ل سهر و چاښتن ماریووی ره شاند . ته چه قوول ماریووی دابا دلویا خوږ غی ژینه دهات . دقیا تولاخو ژیقته کهت . ماموستای ته و گرت و گوتی : ((تو زورئ تورپه بووی ، جهی مه ترسیی په ژان نیزیکي ته ببیت ژان هیڅی په هره کو نجه کی دی یی پوولی دانیشه)) ماریووی به رسف داځه ((من دقیت و هسا بقوتم کو نه کاریت ل جهی خو بلقیت)) ماموستای گوتی نه ز تیدگه هم کو تو چقا سی تورپه ی ، هه و هسا منی هایش گه فین ته ژی ، بو توله قه کرنی ل ریکه کا دی بگه پیی . و هسا یا دیاره تورپه بوونا ته یا زوره)) ماریووی ب سهر سوپرمانیقه بهری خودا ماموستایی خوو تورپه بوونا ماریووی هاته خاری و کیم بوو قه .

* راهینانین وانه یا ریکوپیکیی (انضباط) :

قوتابیین پوولی سهرگه رمین قه خویندنا سهر ب خو بوون ، کارلووی بوقی نالی و وی نالی غارد داو ههر که سی دهستی وی گه هیشتابی دا که له مه کی تیژ تپرا کهت ، ماموستای گوتی : ((کارلوو ژبه ر هاتن و چوونا ته زحه ته هه قالین ته ب کارن قه خوینن)) کارلووی چیدی غار نه دا ، لی کاغه زین خو پار چه پار چه کرن و ب هه قالین خو قه بزاندن ماموستای گوتی ((خه لک بو هندی نه هاتیبه ئیره دابهی قه ئیشاندن)) کارلووی چ به رسف نه دان ، ماموستای پیشنیاره ک دا یی و گوتی : ((کارلوو ، دقیت تو برپارا خو بدهی کا دی دگهل مه مینه قه یان دی جودابی)) کارلووی به رسف داځه : ((من دقیت مینه قه)) پاشی چند خوله که کا (دقائق) کارلوو به ربوو دنا ق پوولی دا و مژیلی پیزلیدانی بوو ، ماموستای گوتی : ((وه کی نه ز دبینم ته برپارا خو یا دای کارلوو ته برپارا دای ژ کو ها هه جودا بجی)) کارلووی نه رازی بوونا خو دهربری ، لی ماموستای هیلا هه تا دیماهیکا وانی بینیت و ل جهی خو روینیت ، ده می وانه ثقاف بووی کارلوو هاته هنداق سهری ماموستای

و گۆتیی : ((ئەزێ دلتەنگم ژ بەر قی چەندا قەومی .)) مامۆستای گۆتیی : ((ل جیاتیی هەمی فان ((حەیف و محابنیی تۆ دەردبەری)) ئەز بریارا تە یا ژ دل د خازم بۆ باشکرنا رەفتارا خو)) کارلووی سۆزدا : ((پاشی نیفرۆ قوتابییهکی باشتر بیت ، سۆزا خوژی نەشکاند .

* تەرزێ سەرەدەریا مامۆستای دگەل زیدەگافیین قوتابی :

پیتەر ، قوتابی هەشت سالی ، مامۆستا هەمی جارس کربوون ، پترین دە ها پەرتووک دهاقییت ، تف دکر ، میژە دزفراند ، دەورو بەرین خو پیس د کړن . مامۆستایی وی ژ ئیساو ئیکسەر ئەو سقک وبی بها کر : ((تۆ چاوا دویری دناڤ پۆلی دا هۆسا زیدەگافیی بکە و کەل و پەلین پۆلی ریژو بیژبکە ، تویی ژ هەژنی هندی نی دناڤ گۆقیین ئازەلان دا ژنی بژی : پیتەر گۆهی خو بۆ راکرت ، لی فیڕ نەبوو . ل سەر کاری خو یی بەردەوام بوو ، ب ئاوا یەکی وە سال سەر ریژو بیژکرنی یی رژد بوو ، هەرکەسی دیتبا دا پیشقە خەما خۆتن . ل د یاهیککی ئەو بۆ ژۆرەکا دی هاتە قەگواستن . مامۆستایی تازە ب تەرزەکی دی سەرەدەری دگەلدا کر دەمی پیتەر دیتی یی ئالۆزی و ریژو بیژی دکەت ، گۆتیی : ((پیتەر دەمی ئەز تشتی هاقیتی و بەلاق کری هۆسا دینم ئەز بیزار و هەراسان دیم ، دقیت بەلەز ئیڕە بەیتە خاقین کړن .

پیتەر هەمی ئەو تشتین هاقیتی و بژاندی جەمکرن و پۆل پا قژ کر . ب ئاوا یەکی دیارو پەرچاڤ رەخ و چان و بن میژا وی گلیش و پێ ساتی کیمبونە قە . مامۆستای کارلیکر . چونکی ئەو سەبارەت خۆدی پیتەری نە پەیقی ، رەخنە ل وی ب خو نەگرتن ، یان خەسلەتین نەگونجاوو نەدانه پال وی . دەهەمبەر قی چەندی دا

ههستین خو دیاروخویا کرن و نهو تشتین کو پیدشی بوون بهینه نه نجام دان ده ست
نیشان کرن .

• پالان و هاندانا قوتابی بو هاریکاریکرنی :

بیرت ، قوتابی ده سالی ، پسروری په یداکربو دبرینا ناخفتنا که سین د یدا .
دنا هه هه قه یفینکیدا دا زمان دریزی کت و تشته کی بیژیت بی کو که سهک
داخازی ژیکه کت . سه باره هه بابته کی دا بوچونا خو بیژیت بی کو پر سیار
ژی بهینه کرن سه باره بابته سین هه قه ندی ب وهلا سین بیانیه هه هه دا خو
تی هه لقوتیت و ل دور هه گوهرین و نالوگوریه کا هاتبا پیش دا گوتنن لابه لا
بیژیت . بوچون بیژین وی بین ته قایی هه ماموستا هه هه هه قالین وی چارس
ویزارکربوون . بیرت چ پویه و گرنگی نه ددا وان گهف و هو شتارین دهاته
ناراسته وی کرن . هه تا ده می بو برینا گوتنن وان ره خنه لیدها ته گرتن وی
گوتنن ره خنه گران ژی دبرین . ماموستا بی هیقی و ئومید ببو ، لی نه فنا هه
ژیرا نقیسی :

بیرتی خوشتی :

نه د دی فی نامی نقیسم دا داخا هاریکاری ژ ته بکه م . نهز هی قی ژ ته
دکه م هه رگا ناخفتنن خو ب دهرپینا دو بوچونین زاره کی توخیدار ب کهی ،
نانکو دو بوچونین خو بیژه بهسه ، نه گره ته هی شتا پی شنیار هه بن بو
هاریکاریکرنی ، هنگی وان پیشنیاران بو من بنقیسه و بو هنارتنا بوچونین خو
ژی ژ پاکیتین سه ر قه پاتکری بهرئ وهرگره ، نهز چاهه ری نامین ته سین
نه هی نیمه .

سهرکهفتی بى مامۆستايى ته.

بیرت ژوی ناما ل مامۆستايى وی بۆ هاتی زۆری دلخۆش بوو : چه ندين چارا
ناما وی فه خاندبوو . بۆ جه ب جه کرنا داخاز و خاستا مامۆستايى خۆ خه بتين
کر .

* مامۆستا نامى بۆ قوتابى دنقيسيت :

ئانتۆنى ، قوتابىيى هفت سالى مامۆستايى خۆ خراپ عاجز کړيوو . بهر دهوام
کورسيا خۆ بۆ لايى پشتى خارقه دکر و بهر ددافه . ب فى کارى خۆ دهردهسهر بۆ
پۆلا خۆ چيدکر . ناخفتن دگهل وی يا بى سوودو مفا بوو ، د نه نجام دا مامۆستاي
نامه کا تاييکرى ژپړا هنارت. دوى نامى دا مامۆستاي زۆرب هژداهى (جدى)
ژوى داخاز کړيوو هاريکارى بکهت دا پۆل بيسته جهه کى باشت بۆ خاندنى . نه مازه
ل سهر خالين پيدفى داکۆکى هاتبووکرن ئانتۆنى رۆژا پاشتر ل دهستپيکا دهوا صى
هاته قوتابخانى و گوته مامۆستاي : ((ته نامه بۆمن هناردبوو ؟)) مامۆستاي
گوته : ((ئوى گه هيشته دهستى ته !))

ئانتۆنى گوته : ((بهرى نها کس بۆمن نامه نه نقيسيبيو . من نه زانى نه
کارى من هنده قاسى ديسته سه ده مى نازارى و ئيشاندنى ، ئيدى نه ز فى کارى
ناکه مه فه))

مامۆستاي گوته : ((نه زى مه منوئم ئانتۆنى)) ئانتۆنى ده مى قيايى ل وپرى
بحيت گوته مامۆستاي ((مامۆستا نه ز گه له ک مه منۆنى ته مه کو ته نه گوته ييه
دايکا من ، ته گهر زانيبا دا زۆر تۆره بيت . ئانتۆنى نه زانيبوو کو داي کا وی
تيله فؤنا بۆ مامۆستاي کرى و سه بارهت وى ناما وی هنارتى سوپاسيا وی يا کرى .
ب ديتن و بۆچوونا دايکا ئانتۆنى بۆ وی زۆر کاره کى باش بوو ، چونكى وی نهو نامه

و هكى وى ناما بو كه سه كى مه زن هاتيه هنارتن و هرگرت ، كو يا تايه ت بوو
بويقه و سه باره ت نهو تشتين گريداى ب ويغه هاتبوو نقيساندن ، داي كا ثانتوني
دهمى خاتر خاستنى زيده كړو گوت ((نه ز مه منونا هه وده مه كو هه وه نه ؤ پر سه
چاره سه ركړى بى كو مايى خو تيبكه م .

* ب قوتاى كه س فيرى باشين ژيانى ناييت :

نه ؤ چيروكا خارى په نكا ساديه ، لى يا ته قايى و هemy تاليه : به س ب
دلوقانيى دى كارين فيره دلوقانى بين . ناندى ، قوتايى هه شت سالى . حو تك
خور و سته م ليكرى پولى بوو . زاروكا ب كوم هيرش ذكره سه رو جقين ددا نى .
نازاو هچى و بناسى قى دهسته كا شه ركهر ((جى)) بوو ، قوتايى نه هسالى .
دهمى ماموستا خاتوين ژ قى رهفتارا وان هاتيه ناگه هدار كړن گه لكه توره بوو .
تيكه مين هزرا ماموستاى نهو بوو كو وى ب توندى سزا بده ت دا ((جه نايى جى كو
ناندى قوتاى ب خو ژى بهيته ؤ قوتان)) لى ماموستا خاتوينى نه ؤ چنده نه كړ و
گوت ((نه ز ناخازم پتر درن دايه تى نيشان بده م ، وى نه لبه ره جاره كا دى هه ست ب
وى چهندي بكه ت كو نيړه جهنگل و دارستانه ، نهو تشتى وى پيدفى پى هه
نه وه ببينيت كا شارستانيه ت چيه)) ماموستا خاتوينى بو هندی خو ژ ب گره و
بكيش و جره و بنارا بپاريزيت ، دا پتر باندور و كارتيكړن ل سه ر قوتاى هه بيت ،
له و ما ل جياتى هندی دگه ل ((جى)) ((روو پرووى بيت هه ستا نا هه ك ب قى
ناقهر وكي ژيرا نقيسى . (جيبى خوشتقى) دايكا ناندى بى گوتيه من كو كورپ
وى نه ؤ ساله زورى غه مباره . خه سله تين كريت و هه پرمى دانه پال وى و ژ كو ها
پولى دهر كړن و دهرنيخستن بى بوويه سه ده مى غه مبارى و بتنى ما نه قى . نه ؤ
پرسه جهى دلته نكي و دلگرانيا منه ، هه ر چنه بيت تو د نا ؤ پولى دا ميه خا
سه ركيشه كى ، قيجا من ب بهرزه و هندی زانى نه ز ب ته رابسيړم ، چونكى ته

ئەو شیانانە هەمی کو هاریکاریا دەردەدار و لیقەماوان بکەمی و من رێژا بو قی شیان و ژێهاتنا تە هەمی . ئەز هیقی دارم پێشنیارین خو دنامەکی دا بۆمن بنقیسی کادی چاوا شی ی هاریکاریا ئاندی کەمی . ((جی)) قەت و قەت ب نقی سین بەر سقا قی مامۆستایی نەدافە ، لی هیژشین وی بو سەر ئاندی راوہ ستان . مامۆ ستایا ((جی)) کاری دەهەمبەر وەسواسا لۆمە کرنی و سزادانی دا خو راگریت . وی دزانی ب شەقی یان مستی باشیین ژیان ی ب قوتابی ناھینە فیکر . قی یان و حەژیکرن و ئەقینداری بەس دی ب حەژیکرنی و قیانی هیئە فیکرکرن و دلسۆزی و هەقالینی ژی دی ب دلسۆزی و هەقالینی هیئە فیکرکرن .

مامۆستای ب هۆشیاریقە ئەو پەیف بەیانکرن و ب هەندەك پەیقان کو نیشان دەری گرنگی پیدان و دل تەنگیا وی بوون هە ستاخو دەر پری . د قی داخا زنامیدا خو ژ تۆلە قە کرنی پاراست . بەس پێگقشین ل سەر ریکین چارە سەری کر . ئەو گوتن و ئاخذتین مامۆ ستایی ب دلی ((جی)) بوون ، لەوما و یژی بەرسقە کا سوودمەند و ب مفا دافە .

* وی بنقیسە!

د سیمینارەکا من دا ، مامۆستایەکی هۆ سا راپۆرتا خو پی شکەش کر : ((ئەقسالە ، پترین دەما ئەو هزر و بۆچوونین من دنا ق پۆلی دا بکار دئی خان ، ژ ئالی رێقەبەری قە پویتە پی نەدھاتە کرن ، ب تنی ئەو تشتی پویتە پی هات ییە کرن یاداشتەك بوو ژ ئالی رێقەبەریقە گەهیشتە دەستی من :)) پیرۆزایی من وەرگرە ، تۆ کەتە مامۆستای دق هیقی خر ئیدا کو قە قوتابی نەھنارتی ییە نقیسنگەها من ، بی گومان تۆ یی کارەکی ئەنجام دەدی کو یی دروستە))

((روژه كى نه ز ل نقيسنگه ها ريقه به رى روينشتبووم ، والتهر هاته ژورقه و كره گازی و هه وار : ((زوى بن راس يى ل هيڅيى كارلو سى بكوژيت)) نه ز د يڅ والتهرى را زقرمه قه پولى و ريقه به رى ديش هه راهات . من به رى خو دا يى ماموستايى زانسته كان ژ قه ستا يى قيژيا دهيليت ، دا قوتابيان بى دهنك بكهت ، راس و كارلوس ژى يى ل عهردى دگه فزن ، نه ز چوومه ژور ، هه تا نه ز شيام من خوتوره نيشان داو ب دهنكه كى كه ربگرى من گوتى : ((نه ز دبينم دو كورپن دناځ گوره پانا پولى دا به ربويه جانى هه ق نه م پيدقى په يڅيني نه شه په م ستا)) هه ردو و كور رابوونه قه و راسى دهست ب قارياكر : ((بى تهرزو ريزى گوتنه داىكا من)) كارلوسى و نه كر گوتناخو ثقاف بكهت : ((من جڅين نه دانى ، وى جڅين دان)) من گوتى : ((من دقيت هه مى نه و تشتى رويداى بهيته نقي سين ، هوين هه ردو و بنقيسن . كارلوس دهستپيكر : ((لى وى ....)) من گوتى)) نه قى بزم ل سهر كاغه زى بنقيسه . ب ريكا قى قه خويندى من دقيت بزائم نه قه قوميه نه چاوا چيپو ، چاوا گه هيشته قى سنورى ، هه مى به شين ب چيك هه م بنقي سن ، هه روسا هه رتيك ژ هه وه بنقيست كا بو قويناغا پاشى قى چ پيشنيارهك هه يه)) نه و هه ردو و كور چوونه كونجين پولى ، دا سهرهاتيا خو بنقيسن نه قى رهوشى پ ينج خوله كا قه كيشا ، پاشى هنگى ريقه به رى دانه يهك ژوى چهندا قوتابيان ل سهر وى كاغه زى قه گيراي ژمن خاست . وى دكومبونا داهات پيدا يا ماموستايان نه قه سهرهاتيه قه گيراي و نه وچهندا قوتابيان نقيسى قه خواند . هه روهسا پيشنيار كر كول جياتى هنارتنا قوتابيان بو ده ق ريقه به رى ب مه راما سزادانى ژ بهر شهركنى ژ قى شيوازي تازه به رى وهرگرن .

* تهرزى سهرده رى دگه ل گازنده وداله يتن قوتابى :

پولایي ، قوتابيا نه ه سالی نه خو شیا بهرده واما سکالا کرنی هه بوو :
((ماموستا (تیم) قهله می من را کر.)) . ((ماموستا (جیم) یی به نی شتی
دجویت)) دهنگی پولایي سه قا یی پولی نالوز دکر و ده هارین ماموستای ژي
هویر دکر .

ل دیماییکی ماموستایی وی ریکهک بۆ چاره سهرکنا نه ساخیا وی شه دیت .
گوته پولایي ((هیقیه هه می گزندو سکالایین خو ب ریکا نفیسینی دهریره))
ئه ق چاره سهریه بۆ روژه کی یا کاریگهر بوو ، روژا پا شی هن گي وی دی سان ب
دهنگه کی بلند دهستکره قه ب گوتنا سکالایین خو . ماموستایی ب ته رزه کی
بنبرانه و قه بری گوتی : ((سه خه راتی پاراستنا حورمهت و باوهریا قی پولی گهره که
ته قایا سکالایان ب ریکا نفیسینی بهینه گوتن.)) ئاریشه ب مژداهی ژنا قو .
دقوتابخانه کی دا ئه ق چارچو قه مینا شیوازه کی دیش چوونی هاته دیارکر . هه می
پولهک ، ژوان پولین باغچی ساقایان و پولاییکیا دهستانن خوداین صندوقین
سکالایي بوون . زاروکیین بچیک کو هیشتا نه دکاری بنفی سین ، دکاری که فالان
بکیشن . قوتابی فیربوون سکالایین خو ب ئاویه کی کارتیه کهر دهر برن . ئه ق
شیوازه پرانیا جارن ناهیلیت ئاریشین نه ریکو بیکیی چیبین . دبیته سه ده می وی
چهندی کو کیتمتر هیژ و دهم بهینه مه زاختن . ههروه سا دی وی شیانن ده ته ههر
ماموستایه کی ده می سهره ده ریی دگهل سکالایین قوتابی دکهت خودانی بۆچونه کا
ئازاد بیت .

• ده چوونه کا ئابروو پاریز :

((هه رگا قاشیانه هه وه داییت ده می سهریچییه کا بچیک ها ته کرن حوک هی
سهریچییا ژقه ستا (عمدی) ب سهردا نه دهن ، روخسه تی بدهن ژدهر چوونه کا

ئابروو پارىز بەھرە بەھىتە ۋەرگرتن .)) ئەقچەندە ناھىلىت زۆر ژ ئاريشىن نەرىك و
پىكىي چىين .

بۇ غمونه:

باربارايى ، قوتابىا دە سالى ، ئىك ژ بىخەمايىن ئىمە خاھىيى ل قوتا بخانى
بنىيكرىبوو، وى ل گۆرەپانا تەژى قوتابى پايىسكىل ليخورى بو .
مامۇستا : ((باربارا ئىك ژبىنەمايىن مە يىن ئىمناھىيى ل قوتا بخانى ئەقە يە "
پايىسكىل ليخورپىن ل گۆرەپانا يارىكرنى قەدەغە يە " ئەقە كارەكى گە لەكى
مەترسىدارە .))

باربارا : ((ژىرامن چوو))

مامۇستا: ((ئەز دى چاۋا شىم ھارىكايى بكم كو ژ بىراتە نەچىتە قە ؟))

باربارا : ((ژنھا وىقە دى ل بىرامن مىنىت))

مامۇستا : ((ئەقگۆتتاتە بۆمن بەسە))

باربارايى ب مەمنۆنى و بارسقىقە گۆرەپان ھىلا . ئەق سەرىپچىا كىم دكارى
ئاريشەكا نەرىكو پىكىيى يا ب مژداھى چىكەت ، ئەگەر مامۇستايى باربارا يى ب
قى ئاۋايى خارى سەرەدەرى و رەفتار دگەل كرىا :

((تۆ بنەما و شەنگستا نزانى؟))

((تۆ رەوشا زارۆكىن دى ل بەرچاۋ ناگرى ؟))

((ل چەند رۆژىن قى حەفتىيى مايىنە ، پايىسكىلا خۆ دانىە مال ، بەلكى ئەقە

بۆ تە بىيتە پەندەك دا پەپرەويى ژبىنەمايىن ئىمناھىيى بكمى))

زۆرجارا دىماھىكا ھەقدژىيى ياگرىدايە ب كاردانەقا مامۇستايقە .

● گۆتتا دەروونی

روژەکی دەمی قەلەبالغ و دەنگی قوتاییان دناڤ پۆلی داب ئەندازەکی زۆر و زی دە بلند بوو ، مامۆستا خاتوینی بریار دا دەلیقەکی بەدەتە قوتابیان دا سەبارەت کۆمەکا بنەماو ری و شوینی پەفتارکرنی دناڤ پۆلی دا نا سیاری پەیدا بکەن . قوتاییان ل دیف داخازا مامۆستایا خۆ سەبارەت جوداھیا دناقبەر گۆتتا دەروونی و گۆتتا دەرقەیی دا ، ھەر وەسا سەبارەت دەمی گونجاو و بۆ ھەر ئیک ژفانە کەفتە ھە گۆتویتی . مامۆستا خاتوینی ھەست بوی چەندی کر کو کارتێ کەرو دلخۆشکەرترە ئەگەر بیژی : ((گەلی کچ و کوران ھەری نھا نابیت ژ دەن گین دەریفەیی بەھری وەرگرن)) وی ھند نەکر ژ فەرمانا دەست ھەلاتدارانەیا خۆ ((بی دەنگن)) بەھری وەرگرت و ب زمانی خۆ نەگۆتی خۆ کربکەن .

* یان رەفتارا خۆ چیکە یان پۆلا خۆ بگۆرە :

بەرپرست قوتابخانەکا گشتی ، چەند پۆلەکا دامەزراندن ، بیی کورەچاوا سال و ژی بەیتە کرن . بۆ وان قوتاییان کو دبوونە سەدەمی تیکدانا ئیمناهی و ئارامیا پۆلی ژی ریکەکا چارەسەری بۆ ھاتە پێشنیارکرن : یان رەفتارا خۆ چیکەن یان پۆلا خۆ بگۆرن . بەھەر ژ بکارئینانا داری ، شیرەتپێدانین سنجی (اخلاقی) ، یان لۆمەکرنی نەھاتە وەرگرتن . گۆتنە قوتابی : ((تۆ د کاری ری کەکی بۆ خۆ ھەلبژی ، یان ری و شوینی پۆلی ل بەرچاڤ بگری یان ژۆرا خۆ ب گۆری و ب چیه پۆلەکا دی ، بریار یا دەدەستی تە دا)) ئەڤ شیوازە یی سودمەند بوو قەگواستنا قوتابی ل پۆلەکی بۆ پۆلەکا دی بۆ دەمەکی ھەم مامۆستا ھەم قوتابی دی دەرفەتا پیدقی یا ئارامیی ب ھەڤدۆدەن ، ئەڤ کارە دی بیتە سەدەمی ھیمنی و تەنایی .

هه رگا قوتابى كارى رازيبوونا ماموستاى دهسته بهر بكه ت دى كاريت بيتفه پولا
خويا به راهيكى .

• پؤل جهى گروپيه :

ماموستا دكاريت يى چافه رپيت رهفتارا گروپيا نه هاتيه پيشبينى كرن د ناڅ
پوليدا چي كه ت . وه هه ر ل ده سپيكى گه ر كه ب ناوايه كى ته كتي ف د گه ل قى
رهفتارى سهرده رپى بكه تن . ته گه ر نه ب قى ناوايى بيت چيدبيت هزرو بير يى
بووينه نه ريت ببنه ئاريشين ريشه دار د ناڅ پولى داو مامو ستاو قوتابى ژ بهر
بنالين . ته گه ر ماموستا بزانيت بو به رسينگ گرتن و چاره سه ركنا گروپى د ناڅ
پولى دا كيش شيوازي بكاريينيت ، وه ته گه ر تهو ژبو جى بيكرنا قان شيوازان يى
خودان ته كنك ب پيت دى زور رهو شين نه چافه ريكرى ژ هه ژى ه خدى بن كو
رووينه دهن . ماموستا چ كاره كى ته نجام دهن كول ته رزى رهفتارا قوتابى هه روه سا
دناڅ پولى دا جوداهى چيببيت ؟ كيش شيوازي دى ئيك : ((بيا قافىر بوونى)) و
توكولوزيا پولى يا كارا و ته كتي ف چي كه تن . ته ف پرسياره ب ته رزه كى داهينه رانه
بونه جهى ليقه كولينا جاكو ب اس . كونين و هه قالين وى ل زانيند گه ها هه رپما
قييه ن . وانا دناڅ پولين راست و دروستدا ب قيديو يى وينين وان گرتن و ته نجامين
تازه و به رده وام ئيك خستنه دبن پيداچوونه قى و قه خاند نه قى دا . د ناڅ ه خنده ك
پولاندا هژماره كا زورا قوتابيان پشكدارى دباسى داكربو ، هه روه سا كي متر ژ
به دره فتاريى به هره مهنديون . دناڅ هنده ك پولين ديدا ته ف چهنده يا به روقاژى بوو
، تهو پرسيارا جهى ناقتاندا پويته بيكرنا ليقه كولان ته فه بوو : ((ماموستا د ناڅ
پولى دا چ دكهن كو ته ف ته نجامين جودا جودا پي قه ده ي خه هه قبه ندكرن ؟))
ليقه كولان گوتنين نه مازه كو ژ شيوازي كار و رهفتارا ماموستاى كو هه قبه نديه كا

گرنگ دگهل رهفتارا قوتابی ههبووی دناڤ باغستانی پۆلی دا چنن و جوداکرن ، ئەو گۆتن ب قی ئاواپی بوون .

● جەمبونا وازین مامۆستای

مامۆستایی شارەزا نیشان ددەت کا دناڤ پۆلی دا چ رویددەت . نابیت ئەو ژبەر کارەکی نەدروستی قوتابیەکی ب شاشی قوتابیەکی دی بینیتە دەری . ئەو دی بناسکاری جودا کەتن . نە بینەری ، چاقلیکەری ، یان ئەوئ بوو یە قوربانی . مامۆستا پەپرەویی ژفی پەندی دکەت ئەوا دیبێت ((فلان کەس پشستا گوھی خۆ هەم دیبیت)) .

* پێکە پویتەو گرنگی ب دوو بابەتان دان :

مامۆستایی شارەزا دکاریت پێکە گرنگی ب دوو بابەتان بدەتن . دە می (میری) وانه ب دەنگەکی بلند خاندی ، ئاها هنگی دوو کور مژیلی نڤی ساندنا ئەرکی خۆ بوون و دگهل هەڤ دپەیقین . مامۆستای گۆتی : ((میری ل سەر خاندنا خۆیا بەردەوام بە ، ئەزئ گوھی خۆ دەم)) . هەر هنگی ژئ گۆتە وان کورا : ((منئ هایش ناخفتنا هەو ، ئها بزقنەڤه و ئەرکی خۆ یی پۆلی بنڤیسن)) . قی مامۆستای دیک دەمدا گرنگی ب دوو بابەتان دا ، یی کو بکەتە قەلەبالغ ، یان دەمی بکوژیت ، یان دەستەخۆ شی چیکەت . بەروڤاژئ قی مامۆستای ، مامۆستایی نەشارەزاو نەژبەاتی وازا خۆ هەمی ددەتە بەدەرەفتاریەکا ک چکەو چالاکییا شەنگستی لبر چاڤ ناگریت و گرنگی پئ نادەت . بۆ نمونە : ((بیتی)) ب دەنگەکی بلند وانه قەدخواند . ((گەری و لی)) ل جەئ ئەنجام دانا ئەرکین خۆ یین پۆلیدا پیزو قەنچەرۆک ل هەڤ ددان . مامۆستا خاتوین :

- ۱- پابوو
- ۲- ئەو پەرتووکا قەدخاندانا سەر مێژا خۆ
- ۳- چوو دەڤ وان دوو کوران
- ۴- ب چاڤ زلکی ل وان نیڤری و ب تۆڤیڤه گۆته وانا:
- ۵- ئەڤ یاریڤن قەشمەرانه بەسن !
- ۶- بلەز !
- ۷- (لی) تە هیشتا بابەتین خۆ یڤن بێرکاریڤ تڤاڤ نەکرینه
- ۸- دئ دەست پېڤکه هەرنها ، ل بېراته ژى بیت دروست شیکار بکهى .
- ۹- ((گەرى ، تۆ ژى هەروەسا .))
- ۱۰- ماموستا قەزقېڤه دەڤ کۆمه کئ کو مژیلی قەخاندانا پەرتووکە کئ بوون .
- ۱۱- ئەو پەرتووکا وان قەدخاند هەلگرت .
- ۱۲- روینشتە سەر کورسییا خۆو گۆت :
- ۱۳- ((زۆر باشە ، نها دئ درێڤیڤ دینه چېرۆکا خۆ.)) دوی چەندا مه باس ژیکری هیژ و دەم و دینی ژ دەست چوون ، کو تشته کئ نهیڤ پیدڤی بوو .

*کونترۆلکرنا سەر و بهرو رهوشین قوتابی :

دەهر پۆله کئ دا قوتابی ب رەنگه کئ سرۆشتی رهوشا خۆ دگۆرن، بۆ نموونه : مێژا ل سەر نفیسینی بۆ قەخاندنی ، هەروەسا ل وانا بێرکاریڤ بۆ ئیملا یڤ . ئەو شیوازیڤ کو ماموستا دبنه سه ده مئ گوهرپنا قان رهوشا و د پارێژن وب دیمایه یك دینن زۆر کارتیڤکرنا ل سەر ریکویڤکیا پۆلی هەى . ئەو لیڤه کولینین (کونین) کری نیشاندەرین وئ چەندئ نە کو ماموستایڤن نەشارەزاو ژینەهاتی پتر ژ پیدڤی دناخفن و نکارن ئەو شیانان لڤینی ئەوا بۆ گوهرپنا رهوشان هەى بپاریژن . دئ لی

خاری پێرستهکێ ژوان تهلهپن مامۆستا دوو چاری گرفتاریان کړی ب نمونه
ئینینهفه :

۱- ئەو ((دچاڤ نقاندنهکێ دا بۆچوونا خو)) (دگوهرن)) ئەو چهلەنگیه کێ ب
دیماهیەك دئینن ، پاشی چهلەنگیه کا دی دەست پێدکهن ، وه ژ نشکێشه فه دزقنهفه
سەر چهلەنگیا بهراهیکێ . نمونه : مامۆستای گۆته قوتابیێن خو وه رهقین خوێن
ئیملاێ هه لگرن و په رتووکیێن خو یێن بیرکاریێ دهرینن . وانا ئەڤ کاره کر . پاشی
مامۆستای پرسى : (ئیملايا کێ ژ هه وه چ هه له و شاشی نه بوون ؟)

۲- ئەو ((زیده درێژ دکهن .)) ئەو دچنه دناڤ گۆتاری و کریاری دا ، کو زۆر
دریژتره ژوێ چهندا وانا پێدقی پێ هه ی بۆ گه هیشتن ب ئارما نجی . بۆ نمونه ،
بزقنهفه بۆ بهرپه پێن بۆری .

۳- ئەو ((دکهنه بهش بهشه .)) ژ قوتابیان دخازن ئەو کارێ کو گروپ هه می
ب هه قرا مینا یه که یه که دئیک ده مدا ئەنجام ددهت ب ئاوايه کێ که تی ، ئانکو ب
تنی ئەنجام بدهت . بۆ نمونه ژى بزقنهفه بهرپه پێن قی په رتووکی

۴- ئەو ((بزقینه ر و پا به ندن)) مامۆستاییێن شارەزا ئارمانجی رێنمایێ دکهن ،
لێ مامۆستاییێن نه شارەزا ده مبه ر تشتی کیم و بچیک دا کاردانه قی نشان ددهن و
ب ساناهى ژ چهلەنگیا خو یا شه نگستی و په سه ن قاری (منحرف) دبن . نمونه :
مامۆستا خاتوین ل نیفه راستا شیکارکرن پرسیاره کا بیرکاری دا ل سه ر ته ختی
ره ش پێ هه سییا کو کو په کی ل سه ر کورسییا خو یێ خو خارقه کری ، وێ کارێ خو
راگرت ، ژ ته ختی ره ش دویره که فته فه و چوو ده ق میژا وی قوتابی و گۆتی : ((جیمی
راست روینه . ده می تو یێ خارقه کری بی ما دئ چاوا هویرکاریێ تیدا که ی و ب
باشی نقیسی ؟ باشه دئ نها ب ئاوايه کێ سرۆ شتی دانی شه ، ئاها نها با شتر
لێهات .)) پاشی هاته فه سه ر ته ختی ره ش دا درێژیێ بده ته سرۆفه کاریێن خو .

۵- ټو ډېرن و قهت دكهن.

ماموستايي ژيزان و شارهزا ب فرمانين ژنشيځه ، پرسيارا ، يان بو چون
بيژين خو يين نه د جهي خو دا و نه د ده مي دا نا چيته د ناڅ چهلنگين
به رده و امين قوتابيين پولي دا . ټو سبارت به ره هڅيا گرږي بو وهرگرتا په ياما
وي يي هستياره . ماموستايي نه شارهزا ټيکسر دي ل ه خداځ سري قوتابيان
تيکچيت ، بيي کو يي ه نا خو فره بکهن ، هه تا ب وي دحسيين نا څه روکا نيازو
پيدقياتين وينه دم و فريا هاتنا وي بو ناڅ به رده و اميا کاري قوتابي ده ست نيشان
دكهن .

۶- ټو ژفي تاي بو تايي دي خو دهافيژن .

ماموستايين نه شارهزا چهلنگيه كي ب هه لوا سي دهيلنه څه و ده ست ب
چهلنگيه كا دي دكهن . نمونه : ماموستايه ك سهرگرمي پيد چوونه فا هركين
قوتابيان بو يين بيركاريي دناڅ پولي دا . گازی کره ((مير يي)) ((هيري))
هه ستاو څيا څه خوينيت ، هنگي ماموستاي هيقدا دهرو بهران و گوتي : ((هئي
خودي بهيله بزانم سوزان ليړه يه ليړه نيه ؟ کس يي ټاگه دار نيه كا بوچي سوزان
نه هاتيه ؟))

* تهرکيز کره سهر گرږي نه سهر قوتابيه كي :

ماموستايين شارهزا دناڅ پولي دا تهرکيزي دكهنه سهرگرږي ، ده مي ليپرسيني
هه مي وزي وان به س ل قوتابيه كي نابيت ، سه خه راتي وي چهندي ټو بکارن بيه
چاډيرين پولي چهندين تهرزين ته کنیکا ل بهر دهستي وانن . نمونه : ماموستايي □

أ- گاځا بښت پرسیارې ل هندەك قوتابیان بکەت دې کارته کا بریقه دار نیه شا وان دهتن . دې پرسیارې ژوان کهتن کا کی کهس ژوان دې کاریت وی کارتی قه خوینیت ، دې ب گومان و دوودلی قه بهرې خو ده ته دهوړو بهرا ، پا شی دې نیه کی هه لېږتیت . دقې رهوشې دا هه می گروپ یاد حالتی ناماده باشی و بهرهه فیی دا و دقې چه له نگیی دا پشکداریی دکەت. بهروفاژی ماموستایی □ ب - بلهزو بهز تهرکیزی دکەته سهر قوتابیه کی و تبلا خو بو دریز دکەتن : ((جان هیقه یه تو کارتی قه خوینه .)) و دې کهسین دې بین دناځ گروپې دا وهسا هیلیته قه بی کول هیقیه یا پ شکداریکرنی بن . جوداه چه کا زورا دناځ بهرا مامو ستایی □ أ- و ماموستایی □ ب- دا هه ی دناځ قه ومینین پوځی دا . مامو ستایه ک هوشیارانه گومان و دوودلی چیدکەتن ، پوځی هه میی دتخیته دحاله تی ئا صاده باشی و بهرهه فیی دا ، ههروهسا ئه و تهرکیزا ل سهر گروپې هه ی دپاریزیت . مامو ستایی دی مینا کهسه کی ساردو سپر د گهل قوتابه چه کی رهه قاری دکەتن نه میخا ماموستایه کی دهه مبهه هه می پوځی دا . لیقه کولینین (کونین) نیشان ددهن کو ئه و ماموستایی تهرکیزا خو ل سهر گروپې دپاریزن پ شکدارکنا قوتابیان دچه له نگیین پوځی دا خورتتر لیدکەن و ژ رادی دهرجوونی ژ بابته کیتمر لیدکەن .

یادداشته کا کهسی (شخصی)

ژبهه دوو ته گهران من جه ختا (تاعکید) کریه سهر لیقه کولینین (کونین) ، یا نیکی قان لیقه کولینا پتر تهرکیزا کریه سهر بهر سینگرتنا به دره قتاری و کارین نه ژ هه ژی . نهک ، تهرکیز کریه سهر تهرزی سهرده ریی دگهل به دره قتاریی . یا دووی ئه و ته کنیکین وی ژبو نا چیکرنا ئوکولوژیا پوځی و بیاقا فیروونی بکارئینای قالا بووینه ل سزا خازیی . ئه قان لیقه کولینا جه ختا ل سهر شرؤقه کرنی و خه سله تان کری ، نهک ل سهر درویشم و گوئنین بن پیا کهفتی . هه ماموستایه ک دزانیت

کو ((ټهښنداری بهس نییه .)) چټکړنا هه ښه ندى و هه ډلې)) یان ((خوشکړنا وانی)) ب تنی بهس نینه . خهسله تیښ دۆستانه ټاریشېښ پۆلی چاره سهر نا کهن . چټدبیت ماموستایه کی یی ((خوین گرم)) ، ((بیښ فرهه)) و ((دلوفان)) بیټن ، لی دگهل هندى نه کاریت دناډ پۆلی دا خوړاگریټ . وانه گوټه څه قی بهس ب تخی تایبه تمه ندیښ کهسی گهره ک نینه ، بهلکی دقیت ټه ډگهل ژیزا نی و ښاره زایښن تایبهت و نه مازه ب هه څپرابن . بوړوهنکړنه څا گوټنښن (کونین) فره بهیته گوټن ته کنیک خودان هیزو شیانن ، ههروهسا ژ دهست دانا وانا دی ب پټکگرتن هیته ل قهلم دان . ټه ډلیقه کولینه ته رکیزی ناکه نه سهر ټیک ټی کټی قوتابیان و زور گرنگی ژى ب قی چهندى نادهن ، لی وئ شیانى ددهته ماموستای دا کو ژ بو نا جودا هیا که ته کهسی بهرنامه پټیښ بکه تن .

• (تاگریکړن ل وان بهایښ باش ټه وټن ل ده ډ قوتابی دغه ښارتی)

دیښن سرؤشت هه رگاډ تاگریا کیماسیښ څه ښارتی د کهتن . مامو ستیان ژى ټه ډرؤله دستوی دایه . تاگریکړن ل بهایښ ټهرنیښ قوتابی و کیمرکه څا سستی و لاوازیښ وی دی بیته سه ده می وئ چهندى کو تاقیکړنه څیښ خو زیده ب کهتن و دی ټاسویا ژيانا وی بهر فره تر لی کهتن . دهه سهره ده ریکړنه کی دا دناډ پۆلی دا ماموستا رڅو ډپرسیت: ((نه ا دی چاوا کارم یی به څفام ؟)) ل بکارئینا نا قی شیوازی دا . خو ژ څه دیتنا کیماسیښ ، سه لماندنا تاوان و قه ترما ، ب کارخ ستنا سزادانی ډپاریزن . ماموستا ل ریگرنتی ژ شهرى و ټوره بوونى دبیته پ سپور ، ل خوړا راستن ل قهیران و ټاریشا ښاره زا دبیت . ل کیمرکه څا هه ډدژیا ده ست هه لاتى پهیدا دکهتن . بابه تیښ پټکړیکړی دبه دهلیقه ژبو تیگه هیشتن ل بهایان .

بەرفرەھکەرنە تەيدىتەن ۋە ھۆشيارىيى ، ھەرۋەسا ب ھىزكەرنە عزە تا نەف سى ۋ باۋەر
موكميى .

پشکا ھەفتى

دەمى مامۇستاۋ قوتابى دگەل ھەف نەگونجيان نەركى دايبابان چيىھ؟

ده مې ماموستا و قوتابى د گهل هه ف نه گونجیېن هذ گى دای باب د قېت
چېکهن ؟ هه رې د قیا تا گریا ماموستای بکهن و پیکولې بۆ ب هیزکرن شیان و
ده ست هه لاتا وی بکهن ، یان ژى ده مبه ر قې دونیا یا توندو تیژدا بده
پاریزه رین زاروکې خو ؟ هه رې چ پیکین دی یین چاره سه رې هه نه ؟ نه ف
بوویه رین کورتین ل خارې هاتى چه ندین تهرز بۆ پیکینا نه قې دیارکری نه .
دایباب ب به هره وه رگرتن ژ فان شیوین پیکینا نې وئا شتکرنه قې دى کارن
خو ژ تا گریې بپاریزن . نه ف تهرزو شیوه جه ختې (تا عکید) دکه نه سه ر
چاره سه رکرنا پرسگریکا و ب هیزکرن و موکمکرنا
عزه تا نه فسې و باوهر موکمیې .

• بهرنامه پیژیا دایکې بۆ هاریکاریکرنا زاروکې خو :

د ئیرل (EarL) قوتابى ده سالی ب ئالوزى و په ریه شانې ژ ژورا خو
هاته ده رې و گوت: ((نه ز نکارم نه رکین خو ثقاف بکهن ، ماموستا خاتوینى ل
سه رې خو دا و نه ز سزادام. پیدقې یه پیند جى جارا بنقې سم . دب یژیت کو

((ئەگەر ئەز ل کولانا نەگەپییم و نەچەرخم دێ کارم فیڕی تشتەکی بێم .))
هەتا نەمان دەجارا یانقیسی . ژھندی پتر ئیدی ئەز نەشیم . دادی تەلبەرە
چیکەیی؟)) دایک (کو مابوو قەمات و سەرگەردان) : ((ئیڕل ئەزاحەوجەیی
کێمەکا دەمی مەدا کو ھزر بکەمە قە .)) ئیڕل دحالەکی دا کو ژبەرگرنی
خریکی چوو بوو ژفیرقە ژۆر . دایکا وی مافەبێ دەنگ و ھەیبەت گرتی و ھۆسا
گۆتە خو: ((کوپێ من ل چوونە قوتابخانێ یێ بێ ئومید بووی ، نقیسین بو
وی یا بوویە ئازارو ئەشکەنجە . ئەق سزادانە بەس دێ وورە یا وی خراپتر
لێکەتن ، نە ئەز دێ چاوا کارم ھاریکاریا وی کەم؟)) دایکی دزینا خو دا ئەق
یاداشتە گەلالەکر: ((گرنگیی ب خو بدە ، لێ ھێرشێ نەکە سەر مامۆستایی
خو . ئەق پەيامی بکە دزینا کوپێ خودا: ئەم نکارین مامۆستای بگۆرین ، لێ
ئەم دکارین بێناخۆل سەر قی سەر و بەرێ ھاتیە پیش فرەبکەین . دەر فەتی
بدە کوپێ خو بلا ھەستین خوین نەرنی (سلبی) دەر بپریت ، وەسا نیشان
بدە کو تو یا ئاگە ھداری ئان ھەستین وی ، پاشی کێ ھەکی ھاریکاریا وی
بکە .)) دایکی پاشی قی ھەقە یقینا دەر وونی ، کو ئەو بەرنامەریژیا دزینا وی
دا ھیزەک ژ بو چیکر بوو ، چو ژۆرا کوپێ خو ، ئیڕل کوپێ خو دیت یێ ب
چاقین پر پۆندکفە کەفتیە سەر تەختی خو دەمی تالی خو دبۆرینیت . دایکی
گۆتی : ((براسی براسی مامۆستایا تەگۆتییە تەق رستی (جملە)
پینجی جارا بنقیسی؟)) ئیڕل: ((بەلێ وەگۆت ، ماتۆ دزانی دەمی وەرە قی
دەدیە قی چ ب سەری دینیت ؟ چنە ، پارچە پارچە دکەتن ، ل پیش چاقین
ھەمیان ژ ، پاشی ھنگی دەھاقتە دناق سیتلا گلیشی دا .)) دایک : ((نە ،
ھەری ب مژدەیی؟ نە ئەز دزانم بۆچی دەمی تە ھندە قاس تەحل بوویە .))

نیرل : ((نه ز ژ نه پاش ناچمه پولا وئ . نه پرستی دئ خو ته نبل که م دا
من پنیږنه پوله کارتر . نه نه ز نکارم بېمه هوشمه ندرتین که س ، چنییه ،
دئ بې فامترین قوتابی پولا . نیدی نه ز نه رکین خو نانقیسم . نیدی نه ز
گوهری خو ناده مه چ وانا دا لی تینه گهم . دایک : ((هتا ته نه و هزر کریه کو
وانی فنه خوینی نه و ژى به س ژبه ر هندی دا ژ شه پئ ماموستایا خو قورپال
بې . دیاره تو زورئ بیزارو دل که سه ری ؟ !!!))

نیرل : ((به لی ، به لی .))

دایک : ((نیرل من گوتنا ته قه بوله قوپیا کرن رهفتارا قوتابی چیناکه تن
به س دئ ژ عزه تا نه فسا وی کیم که ته قه .))

نیرل : ((عزه تا نه فسئ چیه ؟)) دایک : ((تشته کئ ب ساناهی ژى نییه ،
په نگه ده م هزمیره کئ یان پترئ بکیشیت . هز د که م هاریکاریا ته ب که م .
نه رکه کئ گرانه . پوناها گلوی هداف کیرئ دانم ل سهر ته ختی ته یان ل سهر
میژا ته ؟)) نیرل : ((ل سهر ته ختی من پیکب خه .)) دایک : ((ب دیتنا ته
و یرئ بو ته خو شتره ؟)) . (دایک پوناها یا گلو په ی ل ه نداف ته ختی وی
ریکدئخیت ، بالیفکا دادئینیته پشت پشتا وی ، په رتوو که کئ دده ته قئ دا
کاغزا خو دانیه سهر .) نیرل تو هز د که ی هنده ک میویژا بوته بینم ده می
نقیسینئ که ت که ته بخوی ؟)) نیرل : ((نه گهر زحمه ت نه بیت .)) دیرل ،
که ت که ته میویژ د خارن و ده ست ب نقی سینا نه رکین خو کر . هر چه ند
خوله که کا جاره کی دا هیئت نه نجام و به ره می کارئ خو نیشا دایکا خو ده تن
، دا ژ به روی بزاځ و ما ندیبوونا نه و د که ت بهی ته پالمان و پیه له گوتن .
نیرل : ((باش بوو من ه می نقیسی !)) دایک : ((ته ب خو نه قه برپاره دا

کو قی کاری ئەنجام بدە و ب کاری خۆفە نویسیای . ئەز دە ست خۆشی
ل کارو بزاقین تە د کەم کوپێ من .)) : ((دێرل زها دکاریت ھویر ھویر
بکەت .)) : ((ئێرل لیقین وی دبشکورپ ، خۆفە دھژینیت ، موی ب موی ب
ھەردوو بەرپەڕپن وەرەقی دا دچیتە خار ، وەسا نیشان ددەت کو یی رستان
دھژمیریت ، پاشی ھنگی وەرەقەکا بەتال پارچە پارچە دکەت . دایک : ((تۆ
حەز دکە ی مامۆ ستا پارچە پارچە نە کەت .)) دێرل : ((ب گرنژیدقە) :
((ئەرێ ! دێ دخەوا خۆ بینیت ، باشە شەفا تە خۆش دایکێ .)) پاشی
دچیتە سەر تەختی خۆ یی پارانی .

• نامەکا تۆپەیی :

جین ، قوتابی سێزدە سالی ، ھاتە مال ژ دە ستی مامۆ ستایی خۆ تۆپە
ببوو ، دالەھی و گازندە ژ بی تەرزو پیزی و بکەو نە کەیین مامۆ ستایی خۆ
ھەبوون . دقیا وی بۆ پۆلەکا دی قەگوھیزن . دایکا وی داخاز ژیکر سکالا خۆ
بنقیسیت . جینی پەوشا خۆ ڕاقەکر و دنامەکی دا نقیسی و داڤ دایکا خۆ .
نامە بۆ مامۆ ستایی خۆ نقیسی بوو . بۆ مامۆ ستایی من ، ئەو زۆرداری
ستەمکار ژ دل ئەز حەز دکەم بزانی کو بناسی شەنگستییی چوونا من ژ قی
پۆلی تووی . دلی من ب وی کەسی دسوژیت ئەوی تە وانە دایی ، ھە ی خۆزی
کەسەکی وەکی تە ببامۆ ستایی تە . تۆ یی ژ ھەژی قی چەندی ژی . تۆ
مرۆقەکی حەژخۆکەرو خۆپەرستی (آ نانی) ، تیبیذا کە سی نا کە ی ،
دفن بلندیا تە یا پویچ و بەتالە . چ دە ما تو تشتی باش و ھیزایا نە نابیزێ
من . ھەرگاف تۆ یی نەژ ھەژی و رەفتار خراپی . بەس تۆ دزانی بیژی : ((ب

خه ندقه ، زړپیا نه هیله ، بئ هه ست .)) هه لږ بهت تۆ نکاری مایئ خو د من بکه ی ، چونکی خوشبه ختانه ئه ز دین حوکم و ده ست هه لاتا جه نابئ ته یئ عالی دا نیمه . ئه گهر ئه ز هه تا زها ل ده ق ته مابا مه دا دین عه ردی دا یئ نفسی بم . تۆ ته نها که سی کو ئه ز ژئ یئ بیزاریم ، ئه و ژئ ئه گهر تۆ یئ ژ هه ژئ هندئ بی که س دگه ل ته باخفیت دگه ل ئه و که ره ب و عینادو نه فرینین د ناقه دلئ من دا هه ی ئه ز بو ته پیښکه ش د که م . د ئیک ژ قوتابیئ ته یئ که فن . دایکئ ب هویری و هیمنی و ب ده دنگه کی باند ئه ق نا مه قه خاند . جینی ب هویری گوئی خو ددایئ . پراستی نامه ده رپرینا هه ستین وی بوو ، ده مئ په یف ژ ده قئ دایکا خو گو ه لید بوون شادو دلخوش دبوو . د ئه نجام دا توره بوونا وی یا توند کیم بووه و نا مه قه ت و قه ت بو ماموستای نه ها ته هنارتن و پوسترکن .

• ئی جارئ هه شه ندیا دایابین ته هه ی :

سندی ، قوتابیا چارده سالی : ((ئه ز ژ ماموستایا مه یا تایپ نفیسینی بیزار بووی . به لکی ئه ز کوبم ، هه ر چاوا بیت ئه ز نکارم تشته کی ژئ فیربیم . باشه بوچی هنده ل تایپ کرنئ یا کوته ؟)) دایک : ((یا کوته ؟ قه ت ئه ز حه ز ناکه م تۆ کچامن سفک و بئ بها بکه ی .)) گوتنا دایکئ ئاراسته ی هه مان کچا و یه ئه و خۆ سفک کری . و سندی : ((زها دق پت گوئی خو بده یئ کا ئه ق ماموستایه چقاس مرو فی سفک د که تن . به س حه ژ قوتابیئ ده ستپل د که تن . چاق بو دیتنا یئ دی پیقه نینه هه تا ناقئ مه ل بیرا وی نیه . هه ر بکه قه . هه تا وان که سان ژئ سفک د که ت ئه و یئ ناقین وان

نه زانيت .)) دايك : ((وهكى دياره دناځى پولا تايپ كړنى دا تو زور دهځيه
 نازاردان . سندی : ((ما نه گهر بهاورپړي بؤ كه سهكى نه دانيت دى چاوا
 تشتهكى ژى فيريم ؟)) دايك : ((هه تا نه گهر ته بځيت فيرېبى دناځ هنافين
 ته دا تشتهك هه يه ل دژى وى ياخى ببیت وړاوه ستيت . سندی : ((وهسا يه .
 دروست وهسا يه . بپياره ل مال پراهيانئ بكم ، لى من ل بهر نييه ځى كارى
 نه نجام بدهم . ئيدى نه ز چ پويته و گرنگيى ب ځى كارى نادم .)) دهمى بابى
 هه څه پيښنا دايكئ و كچئ گوځلي بوى ل ژورا رويشتنا خو ها ته دهري .)
 باب : ((من گوټاره كا هه ي پيدځى يه بهيت ته تايپ كړن . ميژه مايه څه ، من
 سبهمى پيدځيا پئ هه ي .)) سندی : ((باب تو چه ز دكه ي نه ز تايپ بكم
 ؟ بؤ تايپ كرنا گوټارا خو ته باوهري بمن هه يه ؟)) باب : ((پراستى دى
 هاريكاريه كا مه زن بيتن .)) سندی : ((ته چه ندانه پيدځى نه ؟)) باب :
 ((دوو دانه .)) سندی : ((دى سى دانا چيكم ، بهلكى پاشى ته پيدځى پئ
 هه بيت .)) .)) سندی بله ز دچيته خارى ، ده ز گهه تايپ كړنى بهر هه څه
 دكه تن ، گوټارئ تايپ دكه تن و بؤ بابى خو دئذيت .)) باب : ((مه منونم
 سندی . ب مژدامى ته هاريكاريه كا مه زن كړ . وهسا بله ز ژى ، بهس ب ئيماژه
 پيكرنه كا من .)) سندی : ((تويى خودان نه ختيارى . دځى مالى دا نه ز ته نها
 كه سم ب چاځ نقاندى تايپ دكه م ، نه ز زور ب دهگمهن بهري خو ددهمه پيدا .
 هه رگاځا ته ده ز گهه ئنځيساندنئ فييا ، بهس دهنگى ژى بينه بهسه .)) دايكا
 سندی نه څه بؤ چوونين خارى ل سهر زيده كړن : (نه څه قومينا بچيك دا زور
 ب ساناهى كاريت ببیته جهئ شهرمه زاريى . نه څه پهن دو شيره تيځن پرخنه گرا نه
 و ئاسايى بهس بوون بؤ ځى چه ندئ :)) تو هه مى گاځا پرسگرىكا عا سى و

گەنى دكەى ، مامۇستاياتە ھندە قاسى يا خراپ نىيە . چونكى تۆخۇشتقىا مامۇستايا خۇنى ، لەوما تۆيا چاچنۇك (حسود) و بىزارى . تۆچ تىناگەمى ، تۆچقاس يا خودان بەختى كو تە دەليقا وى چەندى ھەى فىرى تايپى بىي ؟ دى ل قوينا غا بەرھەقى و زانستگەمى تەپىدقى پى ھەبىتن . ھندەك مامۇستا پۋدن ل سەر ھندى كو گۇتار بەينە تايپ كرن ، فيجا كارەكى نە كە كو پاشى دارى وى ب تە بگەقيت .))

• دايك پېرەوا(نەج) تۆرەبوونا قوتابى دگۇرپيت :

ئىدى (Eddie) دەمى فراقىنى ب تويش و تە شەنەيى ھا تەق مال . قارى ل دايكا خۇ ھىلان و شەرى خويشكا خۇكر . دايك : ((ئەز دكارم مولەتى بدەمەتە كەس و كارىن مال عاجز بەكى . يا خۇيا يە حالى تە نەيى با شە . تۆرەبوونا خۇب گۇتن و پەيقان دەر بېرە .)) ئىدى : ((ئەقرو سىپىدى مامۇستايەكا ھاريكار (مساعد) ھاتە پۇلى . مۇقشەكا ھەرمى بوو ، بۇ ئەق شەقە ئەركەكى زىدە يى دايە من ، ئەزى يى بىزارم من نەقيت ئەقرو بزقۇمەق قوتابخانى .)) دايك : ((ئەز دكارم تىبگەھم كا تۆچقاس يى ژ دەستى مامۇستايا خۇيا نوى يى دلتنەنگ بووى . ديارە بووتە زحمەت بوويە دناق پۇلى دا خۇ كۇنترول بەكى .)) ئىدى : ((ئەرى من ژ دل ھەز دكرل جەي خۇراپم ول بنى گۇمى وى بدەم .)) دايك : ((ديسان ھەمى پاش نىقروويا تۆيى نە چارى دگەل مامۇستايا خۇيا تازە دابى . ئەقى كارى زيرەكى و وورە كا ب ھىزگەرە كە .)) ئىدى : ((ئەرى ئەز ھىقى دارم من ھەدار ھەبىت . من دناق دلى خۇدا ھزاران تىشتىن بى تەرزو پىز يىن گۇتىنى .))

دایک : ((چاقه پیکرن بۆ هاتنه فا مامۆستایا ته یا دایم کاره کۆ عاسی یه .))
ئیدی : ((ههلبه ته)) دایک : ((دۆ گرهوئ دگه له ته که م ، ئه گهر ته هیشتا
ناخفتن بۆ کرنی هه بن بکه و نیشان بده کا تو چقاس یی تۆرپهی ، ههسته
ئهفه قه له م ، ئه فهژی کا غه ز ، تۆرپه بو نا خو ب ری کا نفی سینۆ ده ربیره ،
براستی ئه فه یه ئافرا ندن .)) ئیدی : ((نه ها من هند قاس دهم نییه بده
ئافرنده . گهره که فه گهرییمه ف قوتابخانی . ئه ز ناخزم پاشبکه قم .)) (قاتی
خۆ دکه ته به رخۆو دجیته ف قوتابخانی .)

● دایک نیشان دده ت کو باوه ریا ب زارۆکی خۆ هه ی :

جهی قه ومینی: ده می سهرتیشتی بوو ، زارۆکی ده سالی : ((ئه ز ناخزم
بچه قوتابخانی ، ئه ز هه ژ قوتابخانی نا که م .)) دایک : ((هه قده ردی دگه له
کرن)) : ((ئه ز دزانم ئه ف سه له چوون بۆ قوتابخانی بۆته یا ب سانا هی نییه .
ته مامۆستایه کۆ بارگرانکه ری یه هه ی ، هه تا ئه ز دزانم زۆر قاریا ده یلایت و تو
ژی قه ت هه ژۆ نا که ی .)) بیت : ((چقاس بیژی هیشتا کیمه . بارگرانکه رترین
مامۆستایه هه تا نه ها من هه بووی .)) دایک : ((ئه ز دزانم .)) بیت : ((تو
نکاری من نه چار بکه ی دا بچه قوتابخانی هه تا ئه گهر من ژ مال پاڤییه ده ری
دا بچه قوتابخانی دۆ چم ، لی ئه ز دکارم ژ قوتابخانی ب هه لیم .)) دایک :
((ئه ز دزانم تو دکاری فی کاری بکه ی . لی ب باوه را من تو ئه فی کاری
ناکه ی .)) بیت : ((ما تو له کیفه دزانی ؟)) دایک : ((من باوه ریا ب ته
هه ی .)) (بیت دلئاسووده دبیت . نیشان دا نا پیچه کا باوه رپیکرنی بوو

سهدمى سهرکه فتنه کى و لوژیکه کى ، نه و سهرکه فتن ب هېچ به لگه نانه فه کى
و لوژیکه کى ده ست خو فه نه دئىخست .)

• دايک ب هه فده رديى نيشان دده ت کو ل ناخفتنا کوپى خو دگه هيت :
بارى (Barry) قوتابى يانزده سالى ب داتهنگى و داساريفه زفريف
مال . دايکا وى لى پرسى . ((ت شتهک ل قوتابخا نى رويدا يه ؟)) بارى ب
توره ييفه گوته : ((به لى ، ماموستاى پرچا سهرى منا کيشاى ، من زور
نئشا . نه زودو کوپى دى دناف شوپا هاتن و چوونى دا مژيلى گه پييانى
بووين ، مه زور کربوو قه له بالغ . مانى دکارى بيژيتن)) گه لى زاروکان ديدى
به سه .)) ل جياتى فان گوتنا هيرش کره سهر من .)) دايکى به رسف دافه :
((ته دفا نه و ژر پکى جواميرا نه تر به هري وهرگريت ؟ نه زد گه ل ته
هه قبيژم .)) وهسا ديار بوو کو (بارى) هيمن و نارام ببوو .

* (نوکتين خو بهيله ل مال بيژه))

ماموستا خاتوينى تيله فون بو مالا ((وارينى)) کرووژ ده ستى وى
گازنده و سکالا کرن . گوته دايکا ((وارينى)) زور نه زانا نه هه لس و که وتى
دکتهن و ههمى پولا ئينا يه له رزينى و سه قاينى پولى يى تیکداى .)) وارين نه ف
چه نده پشت راست کرو دان پيدانا :

((من که نيا زاروکان ئينا مينا که سه کى کوميدى نه زد کارم نه دايا
دهرينم .)) دايکى گوته : ((ده ف منا مسوگهره وهسوه سه بوته چيدبيت
کو ههمى پولى بکه نينى ، لى ماموستا ژده ستى ته يا توره يه .)) وارين

گۆتی : ((ئەز وه سا هزر د که م کو فی کاری نه که م با شتره .)) دایک :
 ((زحمه ته بکاری خو کۆنترۆل بکهی . دئ وهسوه سه بو ته چیبیت کو
 نوکتهیهکی بیژی و کهنیا هه میا بینی ، ده می تو هه ست د کهی کو ته دقیت
 تشته کی پیکه نینی بیژی ، را گره و بینه مال بیژه . ئەم د کارین دوو کهس
 پیکه ب فی نوکتی پی بکه نین .)) وارینی هه ژ فی هزری کرور هفتارا خو
 د ناف پۆلی دا چیکر . دایکی تاو به لگ ب فی پرسێ فه نه ئینان و یا ب
 م فابوو . وئ لی فه کولین د گه ل دا نه کر ، گه ف یان سزا نه دا ، نه گۆتی
 مامۆستایاته ژته یا نه پازیه . قه در زانی ل کوپێ خو کر . ده می بریار دای کو
 ره فتارا خو د ناف پۆلی دا بگۆریت . ههروه سا ده رگه هه کی ژ هه ژی په سه ندی
 ژیرا فه کر بو وئ گا فا ژنشکیفه هزری تپانه کرنی ل ده ف چیدبن .

• پیکرتن ژ وئ زیانا ب عزه ت نه فسا قوتابی دکه فیت :

تیم (tim) ، قوتابی نه ه سالی ، ب غه مگینی و دلته نگی ژ قوتابخانی
 زقیره . مامۆستایی وی یئ ئنگلیزی خه سه لته ی هه ست ب به رپر سیاریه تی
 نه کرنی و بی باوه ری دابوو پال وی . گۆتوو وی ((ده می تو دجیته بالاشی ژ
 قه ستا ئافێ دریزی و نا هییه ده ری . ئیدی ته ئەو ماف نییه ب تنی بچه
 بالاشی ، فی جاری دئ ئیک دگه ل ته هیته .)) تیم هاتوو ئازاردان و سفاکاتی
 پی هاتوو کرن . وی ئەو بی ته رزو پیزی و سفاکتیی دی یئ مامۆستایی خو
 هژمارتن : ((جاره کی من گۆتی من لسه که ل گۆره پانا قوتابخانی فه دیتی .
 به رسف داده . هه می شاره زای دره ووین ته نه تیم ، جاره کی زی ل سه ر

تابلويى هلسه نگاندا راستگويى من نمره کا باش بو خو دانا بو ، ترانه بمن
 کرن و گوت : تورا ستى بيژى ؟ توب خودى كهى فان گالاته جار يا
 نه بيژه ،)) دايكى سهرهاتين ترسينه رين كورى خو گو هليوون . هه ستافه و
 هزر كره فة : ((نه ف ماموستايه يى ل هيفيى نه و حسابا كورى من بو خو
 دكهن تيكدته تن .)) تيم ل سهر گوتنا دهردين هنافين خو يى بهرده وام
 بو . دايكى مينا هه فدهرديكه سهرى خو د بهرا دهژاند ، پاشى گوتى
 ((كورى من ماموستايته ب شاشى (غلط) يا لته گهشتى . نه زحه ز دكهم
 بيژمه وى كو تو چقاس مروقه كى بهرپرسياريه تى هه لگري . نانكو ماموستايا
 ته نزانيت ده مى تو پاره ي فدينى دى زفپينه فة ؟ من ل بهره بيژمه وى
 ده مى نه زو بابى وى دچينه دهرقه ي مالى نه و دببته بهرپرسى قاتى خارى .))
 تيمى گوتنا دايكا خو برى و گوتى : ((بيژه رى كاچاوا ته مقه سا باغه فانيى
 دا ف من دا دافيت گياى پى بېرم ، نه و ژى هنكى كو ته نه دكارى باوهر يى ب
 باغه فانيى خو بكه ي)) تيمى رازيبوونا خو دياركر : ((به لى وه بيژه رى كو
 نه ز ژى يى بيزارم !)) تيم هيشتا يى دلته نگ بو . دايكى گوتى : ((ب ديتنا
 ته نه گه ر ياداشته كى بنفيسى و تورپوونا خو ديدا را فة بكه ي بو ته با شتر
 نيه ؟)) تيمى بهر سف دا فة : ((چ زيان ديدا نيه .)) تيمى ل سهر
 بهرپه ركه ي كاغه زى پيرسته كا ثقاف ژه ستين تورپوون و توله فه كرينى خو
 يين ناشوپى بهر هه فكرن ، پاشى كاغه زا خو هوير هوير كروهه ست كر كو
 دلته نگياوى يا كيم بوويه فة .

• ((خوزيكا ماموستا ب فى ته رزى دگل ته نه ناخفتبا))

مامۆ ستای ب بل غوړی کاره بې د یوار کون د کر . بل غور عا سی بوو .
((رهندي)) قوتابی دوانزده سالی گوتی : ((من ماف هه یه پیښنیاړه کئی
د که م ؟)) ب هزرا من سهری بل غوړی بکه نه د ناڅ بل غوړی داو بکې شنه
دهری .)) مامۆ ستای بهرسف داڅه : ((تو دزانی ئه څ پیښنیاړا ته ب کپړا چ
دهیت ؟ ب کپړا لای جهرز .)) ره ندی ب چاڅه کئی که ربگری ته بهری خؤدا
مامۆ ستای خؤل وړی چوو . ده می پهندي سهراتیا خؤل بو بابی خؤل گوتی
، بابی وی لی توره بوو وگوتی : ((باشه بچی هه می گاڅا تو پیښنیاړا دده ی
؟ خؤل مامۆ ستای ته ژ ته نه خاستبوو شیره تا لیبکه ی . بچی تو هنده یی
ده څ به شی ؟ بچی سهری ته د ناڅ کارئ ته دا نډیه ؟)) ره ندی دوو چاری
هه لچوون و توره بوو نه کا ژور بوو وگوت ته بابی خؤل : ((تو ژوی مامۆ ستای
خراپتری ، ئه و که سه کی ناموو څه دهره ، تو بابی منی ، سهری ته ل چ
دهرناچیت ، تو چ تیناگه ی .)) و ژ مال دهرکه فت . ده می زاروک توره دبیت
، یی پیدڅی گوډه بؤل شل کرنی یه ، نه زما نه کی کو تانا لیبدته و پرڅنا
لیبگریت . ئه و حه وجهی که سه کی نییه کو تانا لیبدته و پرڅنا لیبگریت . ئه و
حه وجهی که سه کی ژیدار و خودان ته مه نه دا توره بوونا وی کیم بکه ته څه ، نه
توره بوونا وی زیده بکه تن . رهندي ب دلسوزی و دلؤڅانی ئه و پیښنیاړکر ،
لی مامۆ ستای وی ب نه دلؤڅانی و بی توره یی پیښنیاړا وی ره دکره څه . بابی
دکاری بیژیته کوړی خؤل : ((ئه و پیښنیاړا ته کری ژورا ژیرانه بوو ، ئه و بهرسفا
ته هنگی گوډلیبووی بابی ئه دهبانه بوو ، ئه څ جور ره فقاړو سهره دهریکر نه
مرؤفی ئازار دده تن . ئه ز نزام چ تشته کی وه ل مامۆ ستای ته کریه ده ست
هه لات ب سهر خؤدا نه مینیت و توره ببیت ؟ خؤزی هؤ سا دگل ته نه

ئاخفتبا.)) ئه گهر بابى هوسا ره فتار دگهل كړبا ، دا ره ندى ژ بهر خاترا قى
به پره قانى ژيكرنى حه ژيكره تن .

• ((كوپى من ، مروځى پيگه هشتى يى هوسايه .))

كارل (karl) قوتابى ده سالى : ((نه څپو نه ز برمه ده څ ريفه بهرى .))
دايك :

((بيژه بوچى ؟)) كارل : ((پاشى فراځينى ده مى نه ز څپريه فه ، نه ز
چووم ل سهر جهى خو روينشتم ، لى نه ز نزانم چاوا كورسييامن ز څپرى و نه ز
خراپ روينشتبووم .)) دايك ((نه قى كارى ته ماموستايى ته توپره كړ ؟))
كارل : ((به لى ، باش توپره كړ ، پاشى گوت : ، كارل بله ز كورسيكا خو
فه ز څپرينه ، من ژى كورسيكا خو فه ز څپرا ند ، من ب تڅاڅى بهرى كورسيكى
وهرگيږا وه سا روينشتم ، لى قى جارى بهرى من ناراسته ي پولى بوو .))
دايك : ((نه څ چهنده ژى بو سه ده مى پي كهنينا هميا .)) كارل (ب
پيگه نيزه) : ((نه رى پاشى نه ز څپيكرمه ده څ ريفه بهرى .)) دايك (ب
ئاخفه) : ((زها من زانى ژ بهر چى يى څپيكرمه ديځ با بى ته را بچيته
قوتابخانى ، دا سه باره تى چهندي پراويزى دگهلدا بكن .)) : (بى ده ننگى
به رقرار دبيت .) كارل : ((دايكى باوهر بكه نه ز ژ قى كارى خو يى
پشيمانم . ئيدى نه ز دوو باره ناكه مه فه .)) دايك : ((من هه ستا ب وى
چهندي كرى هه رگاڅا ديځ نارمانجه كى رابچى دى هه رگه ميه مرادا خو .))
كارل (پوڅا پا شتر) : ((ماموستا خاتوي نى گوتى دا ژ (كارى) (فعل)
(ژيكرن)) رسته كى چيكره ين . نه ز دوو دل بووم كا بكه مه گازى و بيژم : ،

مه شه هيدښ شپږې خو ښږ ژبیرکری،، و ره و شا پولی تیځ بدهم . لی من خو کونترول کرو من وه نه گوت سه بارهت فی چهندي تو چ دبیز دیایکی ؟)) دایک : ((نها ئیدی تو یی بوویه خودانی خو ، تو یی فیرووی کا چ تشته کی بیژی و چ تشته کی نه بیژی . نه زحہ ژ فی تاییه تمه ندیا ته دکه م . کورې من مروږی پیگه هیشتی یی هو سایه .))

• ده می نه و راهی نانیښ قو تابی هلکری ژ ئالی مامو ستایفه نه هی نه په سەندکرښ :

کیڼی (Kenny) ، قوتا بیی یانزده سالی ب تو پره یفه ژ قوتا بخا نی ها ته ف مال . مامو ستایا وی راهی نانیښ وی هلکری په سەند نه کربوون . خه ریکی سکالا کړنی بوو : ((ماموستا خاتوینی گوتی راهی نانیښ ته هلکری نه سهره هیه نه بن . من زورده می خو مه زاخت هه تا من هلکری ، نها نه ز نزانم چبکه م ؟)) دایکی گوتی : ((من تودی تی تو زور پی ف یی شقه سه ربووی وه نه ز دزانم نها تو یی بی ئومید بووی .)) کیڼی گوت : ((ئیدی من نه فیتن چ کاریښ دی بو فی مامو ستایی نه نجام بدهم .)) دایکی به رسف دا فه : ((نه و بو سه ده می وی چهندي داسار بیی ، له ورا نه ف چهنده جهی داخا منه .))

کیڼی گوشار بو خو ئی ناو گوتی : ((به لکی جاره کا دی دانیشم هل بکه مه فه .)) چوو ژورا خو دا کاری فان راهی نان تفاق بکه تن . ل فی چهنده بووی ، دایکا کیڼی مفاترین ره فتار ژ خو نیشان دا . وی لو مه یا کورې خو نه کر ل سهر په سەند نه کرنا و راهی نانیښ وی هلکری ژ ئالی مامو ستایا ویفه ،

هه روه سا لومه يا ماموستا يا ويژى نه كړ . وى نه گوتى : ((بو چى ته پرايښانين خو باستر حل نه دكرن ؟ نها تو يى بوويه قوتابى پولا پينجى ، ئيدى تو نه يى بچيكى . نه گهر ته كيتر خو ب ياريكړنځه مږيل كړباو پتر تو سره گرهمى وانه و ئركين خو بايه تو دوو چارى سره ئيشانين نه ده بووى .)) ل جياتى قى سره دهريى ، دايكى ب شاره زايى و دله دلى ويدانه قى كوپى خو تيگه هاند كو ئوى دره وشه كا ناله بار دا . بهره قانييا دايكى وه سا كينى ب شيان ئيخست كو خه باتى بكه تن و نه جامى پرايښانين خو ثقاف بكه تن.

• دهليفه كا دى بو قوتابى :

(بيل) (BiLL) ، قوتابى دوانزده سالى دگه د دوستى خو مايكلې پول زور تيك دابوو . مايكل هنارته پوله كا نه قير . بيل ژفى كارى هه يبه ت گرتى ببوو . بيل (دگه دايكا خو ئاخفت) : ((ئيدى من هه دار ژ بهر وى نه مايه . ماموستا خاتوينى لبه ره من بشكيت و ژ شه پرى من قورتال بديت . دروست هر وهكى ژ شه پرى مايكل قورتال بووى .)) دايك : ((بيژه كا چ بوويه .)) بيل : ((ماموستا خاتوين هه مى روژا سپيدى دبيريته من ، نه قرو قهت من نه قيت تشته كى ژ ته گوهدارى بكه م ، هه تا نها من ماموستا يه ك نه بوويه كو نه قيا ببيت هاش دهنكى من ببيت . ماموستا خاتوينى باوهرى بمن نيه . وى په سهند نيه هه قبه نديا مه باستر لي بهت . من ژى پرسى كا بو چى هوسا دگه ل من ره فتارى دكه تن . ب چاقه كى كه رب گرتى لمن زيږى و ژ پولى دركه فت ب باوهره من نه وقت و قهت ناهيته گوهرين . من چ دهليفه نينه ، هه تا كه سى تاوانبار دووباره دهليفه پى دهيت دان .)) دايك : ((نه قى

سەروبەرى مسوگەر تۆيى تۆرەكرى. مسوگەر ئەزى دى پويتهى ب قى پرسى
كەم . بەس من پيئدقيا ب دەمى ھەى ھەتا ھەزى دكەم كادى كارم چ رىكا
چارەكى قەبينم . چونكى ئاريشەكا عاسى يە .)) بىل : ((تۆزۆر ب نەرمى
يا دەردبىرى.)) دايك : ((باشە ، ئەگەر بخازى تۆ دكارى بنقىسى و توندتر
دەربىرى.)) بىلى ئەفەلەستە قەھاند :

ئەگەر مامۇستا خاتوين د دەستى من دابا،
دا جەئى وى دۆزەخ بيتن ،
ما ئەگەر ل سەر عەردى نەمينيت دى چىبيتن ؟
ئەگەر ئەو بمرىتن دى چ بيتە موعجزە ،
دى دلى من شادىبيتن ،
دى جانى من ئازاد بيتن ،
دى ليئىن من گرپنن ،

دايك : ((ل نك منا مسوگەرە تە ھەستىن خۆب توندى دەربىرىن . يى بى
خەم بە ئەز و بابى تە دى گرنگى ب قى پرسى دەين .)) گۆتني دايكى و
ھۆزانا بىل ژ تۆرەبوونا وى كىمكرە قەو خەمىن وى سفقكرن . دەمى باب
زقپى مال ، بىلى ئاريشا خۆ ژيىرا گۆت ، ھەميا قىكرا بپيار دا كارەكى ژبو قى
چەندى ئەنجام بەدن . بپيار ھا تەدان باب مامۇستا خاتوينى بىيىت و
سەبارەت سەر ژنوى دەستپىكرنەفا ھەقەندىەكا باش دناق بەرا وى وىلى دا
دان و ستاندنى و ھەقەيىنى بكن .

• نمرە كىمايا قوتابى و سەرەدەرييا دايكى :

ماری (mary) ، قوتابی سیزده سالی ، نمره کا کیم وهر گرت .
 ماموستای وی ل وانا بیرکاری پانزده دابووی ماری ب گازنده فه گوتی :
 ((پیدئی بووه ژده دا با من ، لی ماموستا چه ژ من ناکهت ، نمره پیدان ل
 ده ف وی ب چه ژ مروقی کرنی یان چه ژ مروقی نه کرنیقه یا گردایه .)) دایکی
 دهر سفی دا گوتی : ((براسی بو چووناته نه وه کو دایا هه ژده بو ته
 دانا با ؟)) ماری گوت : ((هه له بهت گهره که من هه ژده وهر گرت با .)) دایکی
 گوت : ((تو چه زده کی دگل ماموستای ته باخقم و فی چه ندی ل بیرا وی
 بینمه فه .)) ماری گوت : ((نه دایکی نه ف ساله دی خو گه هیزمه
 دیمایکی .)) دایکی خو ژ باس و گینگه شین پویچ و بی بهرهم و قیپی و
 هوارین ژده ستا پاراست . وی پرسیارین نازینه ر ژ کوپی خو نه کرن :
 ((مدی چاوا ماموستا په خنی لته گریته ؟ دیاره ته کاره کی کری له وما نه و
 یی هاتی نه نازاردان ... ته چ کریه ؟)) چونکی دایکی هه فده ردی ژ خو نیشان
 دا و بو سه ده می یارمه تی دانا زاروکی خو ، له وما ماری کاری بهر پرسیاریه تیا
 ژیا نا خو بگریته ستویی خو .

• مایته کهریا قوتابی یا زانستی :

لیستر (Lester) ، قوتابی هه شت سالی ، بهس ژ بهر هندی کو
 دهر باره ی با به تین زانستی پرسیار د کرن د بوو سه ده می نازاروئی شاندا
 ماموستایین خو . سه باره ت بی هه داری و بی سه لیه یا ماموستایین خو گازندا
 خو بره ده ف دایکا خو : ((ژور تشت هه نه نه ز چه زده کم بزانه . بو نمونه .
 نه گهره سارا عهردی نه ز قریبا مرو ف دا ژی که ف نه خاری ؟ دا پار چه
 پارچه بن ؟ نه گهره سارا هه فی ده ملیون میلا ژ روژی یا دویر با هنگی دا

ههسارا مه جهمدیت؟ مامۆستایا من دبێژیت تۆ ب خودی کە ی بهس قان
پرسیاری ئهحمه قانه بکه . بهکروکا دبهنه دۆزه خێ ها)) من دگوتی ئهزێ
مایتی کهرم ، لی ئهزێ بهکروکا نه مه , مامۆ ستا تۆره بوو وگو ته من ب
خهنده قه .)) دایکی بهرسف دا قه : ((یاخویا یه کو تۆ ژ بهرمایتی کهریا
زانستی یی ل هیفی بیقهی ، کوپی من تو پرسیاری گرنگ دکه ی ، گهره که
ئه قه بهینه نفیسین ، وهره ئه قه قه له م و کا غه ز پرسیاری خۆ ب نفیسین
بپرسه .)) لیستهری پرسیاری خۆ نفیسین ، پاشی هه می جوان و پا قژ
نفیسینه قه ، دایکی ب خۆ ژێ تشته ک نفیسی و کره پاشبهندا پرسیاری کوپی
خۆ بو مامۆستایا وی قریکرن و داخازا هاریکاری ژیکر . دایکی هوشیارانه خۆ
ژ پونکر نه قین پویچ و بی بهر هه م پارا ست . بو نمو نه روننه کره قه :
((مامۆستای ده می بهرسف دانه قان قان پرسیاران نییه ، ئه گهر هه ر که سه کی
قیابا دنا ق پۆلی دا قان پرسیاران بکه تن حساب که دا چله یه ت . باش نییه
هند قاس یی مایتیکه ربی . سه ری خۆ بکه دنا ق شۆلی خۆدا . بهس ئه قه ژ ته
ده یته چا قهریکرن و خاستن .)) دایکی ل جیاتی کیماسی لی قه دیتن ب چیک
ژ مایتیکه ریا کوپی خۆ قه در زانی کر . وی به ره قانی ژ قی مایتیکه ری کر و
درپره وا دروستا خۆدا ئاراسته کر .

• هه شه یه نه کا داکوکی کارانه :

لین (Lynn) ل هه می وانین خۆ قوتابه که نایاب بوو ، لی نمرین وی ل
وانا بیرکاری دکیم بوون . جاره کی ژ مامۆستای خۆ خاست دا هه قبه ندیا
جه بری دگه ل ژیا نی بو رونبکه ته قه . مامۆستای بهرسف دا قه : ((نه قیت

شروفه بکهى ، ژ بهر که جانى من ژ بهر بکه !)) ده مى مامو ستای
 گوهلبووى کو لین ژ بو پشکداريکرنى دپيشککش کرنا ته مسيليه کيدا يا ئاوازا
 دببژيت ، نورگى دژهنيت ، زور تورهبوو . لین ب قى چه ندى تومه تبار کر :
 ((توب ههمى کاره کى فه يا سهرگه رمى بهس بير کارى تيه نه بيت .))
 ماموستاى سکال ل دژى ويکر و داخاز ژ دايکا ويکر دا بيت د گهل مامو ستاى
 سه بارهت قى چه ندى پاويزى بکه تن . مامو ستا (ب زيکيه فه) : ((دى ببژى
 لينى دزاني بو پاويزى تو دى هييه دهف من ب ئاوايه کى نه چافه پيکرى ده ست
 ب پشکداريکرنى کر دچه له ننگيىن پولى دا .)) دايک : ((دپه و شا رهفنى دا ژ
 دافى) : ((چ گومان نينه کو لينى ل وانا بيرکاريى پيدفيا ب هاريکاريه کا
 پتره هى . هيرى چيدبيت مامو ستايه کى تايه تي ژيرا پيشنيار بکهى ؟))
 مامو ستا : ((پارين خو بو قى مهبه ستى نه مه زيخن . لین دکاريت بيت
 هاريکاريى ژمن وهرگريت . ههلبه ته ههمى گا فا من دهم نديه ، سهرى منى
 قه له بالغه ، لى نه گهر کچا هه وه هه زل ليو دکاريت بهرنامى خو د گهل من
 پيکبيخت .)) دايک : ((چونکى ته بهرپرسياريه تيه کا گرانا ل قوتابخانى
 هه لگرتى دا يا مهنون بم نه گهر ته ماموستايه کى تايه تي بمن دا با نيا سين ،
 چونکى بو لينى دى بمفاتر بيت .)) ماموستا : ((زور باشه ، هوين چاوا هه ز
 بکه ن بلا وه سابيت . فيربوونا بيرکاريى گهره که يا پيکفه بيت ، ئانکول ديف
 ههف بيت ، فيجا رهنه نه چاربيت ل بهراهيکى ده ست پيکفه ته فه .)) دايک :
 ((ب هزرا من تو و نهو مامو ستايى تايه تي دى با شترين شيواز بو
 پيدا چونه فا قى وانى هه ل بژيرن .)) مامو ستايه کا تايه تي په يداکر .
 که چه قوتابيه کا زان کويى بوو . د گهل سرو شتى لي نى ژى د گونجى . لي نى

سه بارهت مامۆستایا خو یا نوی هو سا بو چوونا خو دهر دبري : ((مامۆستا خاتوین ب تهرزه کئی وه سا وانئ ددهت کومرۆقل د یف وابه لگه نانه فه و هه قبه ندیا دنا قبه را بابه تیئن جوراو جوردا فییره بیرکاری ب دیت . هه رتشته کی ب تشته کئی دیفه گریددهت

دا پاما نه کئی بدهتن . ئهو دزانیته بیر کاری چیه و براستی دخازیت هاریکاری بکهتن .)) دایکی د فئ رویدانا کورت دا خو ژ جره و گینگه شی پاراست . ئهو دودل نه بوو کو به رسفا تیژو زیکا مامۆستای بدهته فه و کاری ده مه به رلقین و ئازریا نا وی دا بره فیت ، وی ب گوژنا خو ژبو نا فه دیتنا پیکا چاری و هاریکاری کرنا کچاخو پیداکرت و داکوکی ل سه رکهر.

• دایک دیتنا کچا خو دکوپیت :

ئیلین (ELLEN) : ((ئه ز ب تفاقئ ژفه خاندنا وانا جفاکنا سیئ یا بیئ ئومیدم . دئ وازی لئینیم . فئ وانئ چ هه قبه ندی دگل ژینا منا زها ندیه ، ئه ز ژ فئ وانئ یا بیزارم یا ماندیکه رانه و خاپینۆ که ...)) دایک : ((دئ بیژی وانا جفاکنا سیئ ب توندی هه ستین ته یین ئازرا ندی .)) ئیلین : ((مسوگهر ته لبه ره بیژی جفاکنا سی دئ پۆژه کئی ب کیرا من هیئن .)) دایک : ((به لی ، لی تو دیف هه ستین خو یین نه رنی (سلبی) رادچیت . جهی قه ومینی : سی پۆژا پشتی هنگی ... ئیلین : ((چ وانه کا سه رنج پاکیشه - براستی یا سه رنج پاکیشه .)) دایک : ((کیش وانه خو شتقیامن)) ئیلین : ((جفاکنا سی . خاتوین)) (برادی) براستی فئ وانئ ب ئاوا یه کئی سه رنج پا کیش دبیزته فه . مامۆستایین باش براستی براستی د کارن بده رونا هید که رین ریکا

قوتابیان . من زانى جفاکنا سى چاوا ب کړا مروځى دهيت ، هر مزاره کى جفاکنا سيى هاريکار يا مه د که تن دا با شتر جفا کى و هغه نديين مروځا بنيا سين)) ئيلينى ب هله چوونى و گهرم و گورپه دريژى ب گوټنا خو داو هه رتشته کى ژ جفاکنا سيى فير بووى يو دايکا خو فه گيړا . نه گهر نه م ل فى بهر په پى بنيرين دى ژ مه را خويا بيت کا بوچى ره فتارا دايکى مفا گه ها نده فى قوتابى ، دايکا وي زور کيم ئاخذت ، چ تشتهک پوننه کره فه . بهر په فاني ژ جفاکنا سيى نه کر . د هروونا کچا خو ئازار نه دا . نه و بيى کو دادوهرى بکه تن ، هه ستين دناډ دلى ئيلينى دا هه ي په سهند کرن . چونکى يا پشت راست بوو کچا وي دکاريت بهيته گورپين و فير ببيت .

• دايک هه ز دلى زاروکى خو به روفاژى دکه تن :

م ېل (meL) ، قوتابى دوانزده سالى ل ده فداي کا خو سکالا ژ ماموستا يا خو يا زانستين جفاکى کر . مېل : ((ماموستا خاتوين ل سهر په را نمرى نادانيت بهرى خو ناده ته ئه رکين مه . دناډ پولا ويدا چ با سين سهرنج پاکيش نينه . نه و پيره نه کا کيم هوښ و بهد په وشته و بهس .))

دايک : ((تو ژ ده ستى ماموستا يا خو يى غه مبارى))

مېل : ((دايکى مانى زورا ماندیکه رانه يه .))

دايک : ((ته دفا ته ماموستا يه که هه با ل سهرى هه تا بنى يا گهرم و گورپا

((؟

مېل : ((ژ دل نه ز هه ز دکم ماموستا يى من هيژا رينولد با کارى وي

جهنگ و شه په ، ئانکو يى گهرم و گورپو ب لقه لقه .))

دايك : ((تۆحەز دكەي بيبە قوتابىي پۆلا وى .))

مىل : ((ھەلبەتە، ھەر جەھەكى ژ بلى پۆلا خاتوينا (برانيگان))

دايك : ((دزانم)) ئەو چەندا رويداى دىماھىيە كەكا بىلەزو ھىمەن ھەبوو .
رەفتارا دايكى يا ب مفاوو ، چونكى گرنكى ب خاست و ھە ستىن كوپى خۆ
دا . وى بەرپەقانى ژ مامۆستايى نەكر ، يان دە ست نەھافىتە شروڤەكرن و
رافەكرنا سەروبەرى پيشھاتى . وى تىشتىن ترانە پىكەرانە نەگوتن ، بۆ نمونە
نەگوت : ((ئەگەر براستى تە بڤىت تۆ دكارى ژ ھەر كە سەكى تىشتەكى
فېربىي .)) مىلى ل دىماھىكا ھەڤەيڤىنى دگەل دايكا خۆ ئەڤ ھە ستە ھەبوو
كو يى لى تىدەگەھن . ئەڤە ھەمان ئەو تىشتە يى كو پراڤيا زارۇكان ژ داىبابىن
خۆ چاڤەپى دكەن .

• نامەيەك بۆ رېڤەبەرەكى :

ئامى (Amy) قوتابىيا ھەشت سالى ، ب مامۆستايەكى ھا تە پاسپاردن
كو دگەل ھەميا يا ب زحمەت و دلسارو دەنگ بلند بوو . با بى ئامىي نامەيەك
بۆ رېڤەبەرى قوتابخانا وى ھنارت : ھىژا نوزدار كوپر بەھارا بۆرى من پىكۆل
كر ((نەبمە بابەكى مايى خۆتىكەر و ژبەر قى ئەگەرى من ھەڤەندى ب تە ڤە
نەكر . دگەل قى چەندى دلگرانىيا من سەبارەت وەرارا دەروونى و وانەييا كچا
من وەل من كر كو قى جارى ھەڤەندىي ب تەڤە بكەم . منى زانى تە ئامى يا
ھنارتىيە پۆلا جىڤرسن خاتوينى . پىڤپاگە ندە وى گوما نى د ناڤ دلى من دا
دلڤىنن كو پاشەپۇژا قى كارى بۆ كچا من يا باش نابىت مامۆ ستايىن ئامىي ل
دووسالين بۆرى يىن خاندنى دا ژىنگەھەك ژپرا چىكر كو بيا ڤا وەرارا شيانين

وئى بەرفرە ھېكەت ، لى ل سالا بۆرى من ھەستېيىكر كو وەرارا كچا من يا راوہ ستاى ، ئەگەرئ قى راوہستانئ زى ھەبوونا ھندەك مامۇ ستايىن بى حال و سەلىقەنە ، مرقۇتىن سۆزدار نىنە و ب نيازو پىدقيايتىن مرقۇقا يەتتى ھەر پۇرئى خۇ دگەل قوتابىيەكى ناگونجىنن ، ئەگەر داخازى ژ ھەوہ نە كەم كو كچا من پنىرنە پۆلەكا دى ، ھنگى وە كى با بەك ئەزدى ژ ئەركى خۇ غا فل بم ، ئەم ھەفكارىيىن وە يىن دەمى بۆرى ب باش و ھەژى دزانىن و دوى باوهرى دايەنە كو پىدقيايتىن قوتابىان گرنگترىن كارىن زىندىيىن (ز ھن) ھەوہ دەيىنە ھژمارتن . ئەز چاقەپىي بەرسقا جەنابى عالى مە . ئەقى نامى كارى خۇكر . پىقە بەرى گەھا ندە گو ھى وئى مامۇ ستايى كو وئى چ ناڧ و بازگەك ل دەڧ سەخبىرو سەميانىن قوتابىان پەيدا كرىە . وئى مامۇ ستايى پىكۆل كرىدا رەفتارا خۇ ھەروەسا ئەوتىروانىنا ژوئى ھى چىبەكتەن .

• ((ئەز ئى يى بىزارم ! بىزارم ! بىزارم !))

پاۋل ((pauL)) ، قوتابىي شانزەدە سالى كو خودانى بەژنەكا ئىك مەترى و ھەژدە سانتىمەترىيە ، ئەزمونەكا دژوار بۆراند . ئەگەر دايەكا وى دچاخ و دەمى خۇدا مايى خۇ تىنەكربا چىدبىت ئەڧ ئەزمونە ببا كارە سات . دەمى پاۋلى دارپىتنا (انشاء) خۇ دايە دەستى مامۇستاي خۇ مامۇستا خاتوينى ب چاقەكى سىڭ ھىڧدايى وگوت : ((ئەڧە ب كىرا نمرە پىدانى ناھىت .)) كاغەز گىشى و كرى دناڧ سىتلا گلىشى دا . پاۋلى ژ بى ھىزى دەست و پىيىن خۇ وندا كرىن ، دپەوشا تۆپەبوونى دا بۇ ئالى مامۇ ستاخاتوينى برىكەفت ، لى پاشى رپپەوا خۇ گورپى و چو ئالى دەرگەھى و دەرگەفتە دەرئ . ھەتا مال

کره غار و ب دویریا سې گاځا پهرتووکین خو ھاځیتن و کره قیږی و هوار :
((ئه زږی یی ب یزارم ! ب یزارم ! ب یزارم !)) دایک : ((هرتشتی قهومی
براستی براستی یی بوویه سدهمې وی چندی کو بیزاریی د ناڅ دلی ته دا
چیکهت . پاؤل : ((ئه څ ماموستایا گور ب گور بووی هه تا نه ځیا ئه و چه ندا من
نقیسی څه خوینیت ، بهس گفشی و کره دناڅ سیتلا گلیشی دا .))

دایک : ((چقاس کاره کی شهرمه زارانه یه !))

پاؤل : ((قهترمه بوو .)) دایک : ((گره وی دی دگل ته کهم ژ دل ته یی
حه زکری ب قوتی .)) پاؤل (دپره و شا سهرسورمان بوونی دا) : ((دایکی !
دایکی ! دایکی ! ته چ گوت ؟)) دایک : ((من گوتی وه دپاره تو زوری
توره بووی ، پاؤل : ((به لی ! به لی ! به لی !)) توره بوونا وی نه ځی بوو ،
پهرتووکین خو ل ناڅ مالی ه لگرتن و چووقاتی سهری . دهمې هاتییه خاری
هند قاس نارام ببووه کو بکاریت څه ژڅرپته څ قوتا بخانی .

• نه وائین کو نه هینه ژبیرکرن :

ههروه کی ئه څ پشکه نیشان ددهت . ئه گهر قوتا بخانه ووری بکوژن ، زینی
شویلی و قریژی بکن ، سۆزو دلینیا ب خه ندقینن ، ناگه هنه مرادا خو . ناڅی
وان دقان نمونین ناڅبری دا هاتی دکارن هه څبه ندیی دگل قوتا بی چیکه ن ،
بیی کو بینه بنا سا توره بوونا وی . ئه و دکارن به رسقین خوینن تیکدرو
خراپ کهر ب گورن و فیږی پد کی ن نوی بېن ژبو نا ره خه گرتنی ، دهرېرنا
توره بوونی ، کارخستنا تستی و دسپلینی و هاریکاری ژپرا کرنی . دگل څی
چندی ژ بوئا څه کرنا ته ځایا دهرگه هین قه پات چ شاکلیل نینه ، چه ندین کلیل

هه نه ب وان دکارن دهرگه هیڼ قه پات قه بکه ن. ((تو ماس مان)) دبیزیت :
((گوتن هه روه کی ژبیاری یه)) دگهل هندئ کو گوتن دکاریت ببیته سه دهمئ
که مالی و تیگه ها ندنئ و پیگه ها ندنئ ، د هه مان دهم دا دکاریت خه سله تین
ناژه له کی چیکه تن . هه م دکاریت ببیته مره م هه م دلی بریدار بکه تن .
ماموستا مینانی دایابان پیدفی گوتنن هه قه ردی کرنئ نه ، گوتنه ک بیت
قیانئ و دلوقانی دنا دلال دا ئاکنجی بکه تن . ماموستا هه وجهی گوتنه کی نه
کو هه ستا قه گو هیژن ، به رسقین وه سا بدنه نه قه کو ره وشین دهر وونی سه رو
بن بکه ن ، رستین وه سا بد یژن کو زیارین پا قژ دنا دلال دا دئازینن ،
به رسقین وه سا بدنه نه قه کو هو ش و تیگه هیشتنئ زیده بکه ن ، سه رده ری و
ره فتارا وان یا ته ژی بیت ژ پیزلیگرتنئ ، هه قه یقینا جیهانئ دگهل زینا قوتابی
یه ، لی هه قه یقینا ماموستای ژ دلسوزیه کا پتر یا به هر مه نده ، چونکی ئه و
دگهل دلی قوتابی هه قه یقینئ دکه تن . تشتین جوان و هه ژینه کو دلی ب هیژ
دکه ن . نیف نیرینه ک کو ببیته ئازراندنا هه ستان ، سه ر هژاندنه ک کو نیشانی
پشتگیری ژیکرنئ بیت . په روه رده کرن دئ تاقیکر نه قه و ئه زمونا ب بها یا
قه گوریت . ژبونا گه هیشتن ب فان بهایان هه میا گه ره که ئه ق پیدقیاتین هه ی
دگهل تاقیکر نه قئ و جه رباندنئ ب ئاوايه کی پوخته و کورت سه رده ری دگهل
دا بهیته کرن ، ب ته رزه کی کو مفا ژئ بهیته وهرگرتن .

پشكا ھەشتى
ئەركىن قوتابى يىن مال

* ۋەدىتە چارەسەرىھە كا كارتىكەرانە :

پرانىا دەمى مامۇستايان ب ئەرك دانى و تەماشاكىرنا ئەركىن قوتابىان ۋە دەيتە مەزاختى ، بناسىن زۆر ژ كوميدي و تراژيدياين پۆلى بۆ ۋى چەندى ۋەدزقپن . قوتابى فيردبىت سەبارەت ئەركىن خۆ يىن مال درەووان پىزىكەتن . ل بەر ھەۋالىن خۆ بنقىسىت ، ل رىكا قوتابخانى تىنقىسا (دفتر) ئەركىن خۆ ((بەزىكەتن)) ، يان ل مال ((بەلىت)) . ل قوتابخا نەكى رىكىن كاريگەر ژبۇنا چارەسەركىرنا ئاريشىن ھەۋبەند ب ئەركىن قوتابى يىن مال ھاتىنە دانان : ھەر قوتابىھەكى ئەركى خۆ يى مال ئەنجام نەدەتن ، يان

کیماسی و خەمساریی بکەتن ، پیدقی یە ب فەرمی (رسمی) یاداشتەکی بنفیسیتن و تیدا دیار بکەتن کا چ کارەك نەهات یە ئەنجام دان وە دئ کەنگی هیته ئەنجام دان . قەت ژئی ناھیته پرسین کا ((بۆچی)) . چونکی هۆسا دئ ل سەر قوتابی هیته فەرز کرن کو یئ خودان بەلگەبیت . قوتابی ناھیته تەنگاڤ کرن و عا سئ کرن کو هە جەتین جەئ پە سەندئ و درەووین ژیرا نە چیکەتن . دئ نا ما وی دگەل فائیلی وی هەقەند کەن ، هەرگا فا قوتابی ئەرکین خۆ ئەنجام دان دئ ناما وی دەنەقئ . قیجا هەر قوتابیەك بەرپرسئ فائیلی خۆ یە ، بەلگین بزا فا وی یا کیم کار یا وی ب دە ستئ وی هاتینە نفیسین . دئ ئەو هزر ل دەق قوتابی چیبیت ، هەروە سا دئ ئەو دەرفەت و دەلیقە ژیرا هیته هەلیخستن کو خۆ باشتر لیبکەتن . پرانیایا دیابان سەبارەت ئەرکین قوتابی یین مال نزانن دئ چاوا کارن هاریکاریا وی بکەن . دەمی ژئالی مامۆستایقە یاداشتنامەکا نەخۆش دگەهیتە دە ستئ وان تۆرەدبن ، قییری و قاریا دەیلن و سزا دەن ، سەخمەراتی وی چەندئ دایاباب بکارن ل ئەرکین مال هاریکاریا قوتابی بکەن گەرەکە بهینە شارەزاکرن . ئەق رویدانین ل خاری هاتینە باسکرن ریکین بمفا ژبو چارەسەرکنا پرسگریکین هەقەند ب ئەرکین قوتابی یین مال نیشان دەن .

* ریزئی ل سەربەستیا قوتابی بگرن

ئەگەر دایاب زانایانەو هۆشیارانە وی ئەرکی رۆژانە ئەوئ ل مال ب قوتابی دەهیتەدان ل بەر چاڤ نەگرن ، دئ وان تەنایی و ئیمنایەکا پتر دژیا نا خۆدا هەبیتن . ئەو ئەرکین مال ل قوتابخانئ دەینەدان بەرپرسایاریەتیا قوتابی و

ماموستایین وی نه . هر وهکی کو با به کی گو تیه کوړی خو : ((کارکن بهرپر سیاریه تیا که سی یا م نه و نه نجام دا نا نه رکین مال ری توړی بهرپر سیاری .)) ده می دایاباب به هغه نډیه کا توند مایی خو د نه رکین قوتابی یین مال و نمرین وی د کهن ، چیدبیت قوتابی یاخی (تمر د) ب کهن و ببیته ته ذبه لترین قوتابی پولا خو . ده می دایاباب قاریا ل زاروکی خو د هیلن و نه نجام دانا نه رکین وی دئیخنه دبن چاقدیریا خودا وب فی کاری مایی خو دسهر به ستیا قوتابی د کهن چیدبیت ل وانی قه مان و دهر نه چوون بب نه سومبولا سهر به ستی . هر وهکی قوتابی به کی گو تی : ((دایابابین من د کارن نه و پاری د نا ف بهرینکا من دا بیزنه دهری و تیله فزیونی ژمن و هر گرن ، لی نکارن نه و نمرین نه و پی دهر نه چووی ژمن و هر گرن .)) نه گهر دایکی ل بهر بیت زاروکی خو نک خوقه بینیت دا وهراری بکه تن و ب سه بقیت (بالغ) پیدفی یه هه ست ب جودامی و که تییا (فردیه) خو بکه تن و ژفی خالی ناگا هدار بیت کوئوب خو مروقه که و خودان هوش و وویسته (اراده) . هه تا وی ده می کوکه سین مه زتر دا خازه ک ژ زاروکان هه بیت و د کارن دهنده ک پرسان دا کارتیکر نی ل سهران به هیلن گهره که ما فی ره ئی دهر پر نی و ما فی هه ل بژاردنی بدنه ئی و ب فی ریکی . سهر به ستیا وی به یز بیخن . برؤس (Bruce) قوتابی هه شت سالی ، هه می گا فا نه رکین خویین مال دره نگ نه نجام ددان . جر وه گینگه شه ، ده مین ته حل ببوونه کارین روژانه یین فی مالباتی .)) (برؤس ته راهینانین خو نفیسینه ؟ هری بوچی هه رگا ف تو خو نه چار دکه ی نه رکین خو بو پاش هه لگری و ب نیقه رووی بهیلیه قه ؟ ما ته دقیت دهر نه چی ؟ تو زوری ته نبله لی ، ب خودی کاری ته به س یی بوویه نه و

ل بهر تێله فزیۆنی روی و بهرێ خۆ بده یه فلیه ما .)) پۆژه کێ دایه کای
سه ره ده ریه کای (تعامل) دی دگهل کر . ل جیاتی هندێ گه فای بکه تن ، مای
هه ل بژاردنی دای و گۆ ته کوپێ خۆ : ((کوپێ من تۆ دکاری وێ گای
گه هشتیه مال ئه رکێن خۆ ئه نجام بده یان پاشی شیقی بهری ته ما شاکرنا
تێله فزیۆنی ، تۆ ب خۆ بریارێ بده .)) برۆسی ده می پاشی شیقی هه ل بژارت
بۆ ئه نجام دانا ئه رکێن خۆ .

* بههرێ ژ خودپه سه ندیا (انانیة) قوتابی وهرگرن :

. ئیدقان قوتابی ده سالی ل وانین خۆ شه مابوو، سکالانا مه ک ژ
قوتابخانی گه هشت. ئیکه مین کاردانه فای بابی وی ئه شه بوو کو گازی کره کوپێ
خۆ ئیخسته دبن دربا گۆتنین خۆدا : ((گوهی خۆ بده رێ کوپا ، ژنهای شفه
دقیته هه می پۆژا ئه رکێن خۆ ئه نجام بده ی ، پۆژین بێده دانی ژیه هه روه سا،
سینه ما هیچ ، ته له فزیۆن هیچ ، دگهل هندێ ته ئه و ماف نییه بجی سه ره دانا
دۆستین خۆ بکه ی . باپیر ب باپیر ئه م خوینده وار بوویه نه و مه که سی
نه خوینده وار نه بوویه ، قیجا خۆ بریار نییه جه نابێ ته ببیته ئیکه مین که س .
ئه ز ب خۆ دی چاقدیری ته که م دا پشت راست بجم کو خۆ ژ بهر نه هاقییه
ده رێ .)) ئه فگۆته نه چه ندجارا هاتبوو کرن و هه می گای ژیه دیماهی کای
ببوو سه ده می چیکرنا سه قایه کێ نه ئارام و با به کێ تۆره و کوپه کێ پکر
چیکربوو. ده می گوشار زیده دبوو ، به رنگار بوونه فای ئیقان ژیه پتر لیده هات
، ئه و له دیتنا هه جه ت و به نانا دا ببوو سه یدا . قی جاری بابی وازل گه فاو
سزادانی ئیدنا . ده رام به ردا به هره ژ خۆپه سه ندی و غوروا زارۆ کێ خۆ

وهر گرت . دهه فیه یفیدنه کا تای بهت دا نا مه کا مامو ستای نیدشانی ئی فان داو
گوت : ((کورې من هم ژ ته چافه پړ د کهین ب خوینی . جفا کړ پیدفیا ب
که سین خودان شیان هی ، هیشتا زور ئاریشه هه نه نه هاتینه چاره سرکرن و
دقیت پړکین چاره سهری ب بهی نه فهدیتن .)) ئی فان وه سا که فته د بن
کارتیکه ریا گوتنن با بی خودا گو تئ : ((دی سوزی دهم مژداهیتر (جدی)
کاربکه م .))

* نه رکین مال ب تهو ماموستای ته فده د گریداینه :

جیف (Jeff) قوتابی دوانزده سالی ، پیکول کر دا دایکا وی مای خو
دنه نجام دانا نه رکین وی یین مال دا بکه تن . لی یی سرکه فتی نه بوو . دایک
دا خازا وی په سهند نه کرو گو تئ : ((تول نه نجام دا نا نه رکین مال
به رپر سیاری .)) خوی شکاوی ، بیت سیی (Betsy) هه ژ نه نجام دا نا
نه رکین مال دکر ، لی دگهل فئ چندی پوژه کړی پاشی نیقرو کو روخسه ت
نه دای ب چینه سهره دانا دوا ستاخو کره رکه بهری و گه ف کرن و گو تئ :
((نه گهر هوین نه هیلن بجم ، نه ز نه رکین خو نه نجام ناده م .)) بهری دایک
ده لیقا وی چندی هه بیت به رسقا وی بده تن جیفی ئیکسهر گو تئ : ((نه رکین
مال ب تهو ماموستای ته فده دگریداینه .))

* دهمی کاره ب دچپته فده ، قوتابی چ بکه تن ؟

راشل (RacheL) قوتابی نه ه سالی ده ست ب نفیسینا نه رکین خو
کرو کاره ب چوو . فهمریانه کا سهراسه ری (عام) بوو . راشلی پرسیار ژ دایکا

خۆ کر : ((نھا ئەز چبکەم ؟ چاوا راھینانین خۆ تفاق بکەم ؟)) دایکێ داخاز ژ راشلی کر دا بهیته مەدبەخی . چەند شەمالەک ل وێری ھەلکرن ، دایکێ ل بەر پۆناھیا شەمالا تیشتا خۆ چیکر ، راشلی ژێ راھینانین خۆ نقیسین، دە مێ راشلی ئەرکین خۆ تفاق کری دایکێ گۆتی : ((دگەل ھندی کو تاری ژێ بوو ، لی تە ئەرکین خۆ تفاق کرن ، ئەزا پشت راستم ئە فە ژھیمەت و ئیرادا موکما تەبوو ئە فکارە ھاتە ئەنجام دان ، ئەنجام دانا ئەرکین گران ل بەر روناھیا شەمالکێ کارەکی ب ساناھی نییە .)) دا بیژی ھەر ل وێری راشلی د چاقتن دایکا خۆدا مەزن دبیت ، پاشی ھەر وێ شەقی دایکا وی گۆتە با بی وی کو وی چاوا ل تارباتیی ئەرکین خۆ ئەنجام داینە . راشل دپەوشا شادی و دلخۆشیی دا ب ھویری گوھێ خۆ بۆ شل کربوو ، ئیھاژێ دیمایکێ ب فی رویدانی کرو گۆتی : ((گەرەکە ھۆسا بیتن . ئەز زارۆکەکی ئەرکناسم .))

* ((ئەز ژ قوتابخانی یی بیزارم))

بوب (Bob) ب غارو لەز چووڤ مال و قیژی ھیلان : ((ئەز ژ قوتابخانی یی بیزارم . ژۆر راھینانا دەن ، ئەز ناخازم بچمە قوتابخانی .)) دایکێ داخاز ژیکر پۆژی نیژیکی دەم ژمیرەکی بۆ ئەنجام دانا ئەرکین مال تەرخان بکەتن . بوب تۆرەتلیھات قاری ھیلان : ((ئەز ناچمە قوتابخانی ، ناچم .)) دایکێ د بەرسقا وی دا ب تۆرەبیخە کرە قییری : ((بۆ من گرنگ نییە ئەرکین خۆ بنقوسی یان نەنقوسی ، لی دی چییە قوتابخانی)) بابی درێژی ب قییری و ھەوارین خۆدا : ((ئیدی ئەز دەستی خۆ ناکە مە ئەرکین خۆ . ئەز ناچمە قوتابخانی .)) پاشی پۆناھ یەک د ناڤدلی دایکی دا ھەلات ، وێ گۆتی :

((کوږی من ئەز دزانم ته چ ههستهک ههیه توو خه ریکی بیژیه من کو براستی
براستی توو ویری یی بیزاری .)) چاڅین بابی گهش بوونه قهو گوتی :
((به...لی)) دایکی ب ویرانه گوتی : ((ل دهف منا مسوگه ره ته دقیت ئەو
ناقاهی ویران ببیت و هه می که ریچین وی بکهفن .)) بهرسف یا ب لهز بوو :
((بهلی)) دی بیژی سهحرال بابی هاتییه کرن توږه بوونا وی کیم بوو قه ،
چوو ژورا خوو ئه رکین خو ئه نجام دان .

* ده می ئه رکین قوتابی وندا دبن :

دقی رویدانا کورتا خاری دا دایکا قوتابییه کی کاری ب وازینان ژ سزادانا
بی بهرهم ب چیکرنا هه قبه ندییه کا کارتی که ئاریشه کا بهردهوام چاره سهر
بکهتن . وایت ، قوتابی نه سالی ئه رکین خو یین قوتابخانی ل سهر
پارچه کاغه زئی نفیسین و وهکی هه رجار وندا کرن . چهند ده مژمیره ک ژبوونا
قه دیتنا کا غه زین خو یین وندا بووی مه زاختن . دایکا وی کو دپه و شا
توږه بوونی دا بوو . کره جپه و بناره و شه پره دهف و قه له بالغ و دهست ب گه قاو
سزادانی کر . لی وایت ل سهر کاری خو یی خراپ هری بهردهوام بوو . دایکا
وایتی بریاردا ته زئی سهرده ریا خو بگوریت . وی گاڤا ئەو هه ردووک ژ هه می
دهمین دی پتر ب ره وشت باشی قه دگریدای بوون سهری په یقینا خو دگه ل
وایتی قه کر : دایک : ((وایت وهکی دیاره ته هیشتا بههره ژتینقیسا خو یا
پاهینان وهرنه گرتیه . ئەز حه زده کم ئەفی کاری ئەنجام بدهی . ئەز
حەزده کم ته ده مه کی پتر ژبوو یاریکرنی هه بیتن ل جیاتی یاریکرنی نه چی ل

پارچە كاغەزىن خۆ بگەپيى .)) وايت : ((سۆزى ددەم ژ سبەھى را دە ست

پيىبگەم و راھينانين خۆ دناڤ تينقيسيڧا بنقيسم .))

دايك : ((ئەڤ چەندە بەسە .))

وايت : ((مەبەستا تە چيىھ ؟))

دايك : ((دەمى تۆ دبىژى ئەز دى دەفتەرى بكارئينم ، ئەز دزانم دى ڤى

كارى ئەنجام دەى ، چونكى تۆ كەسەكى ، ل سۆزا خۆ ليڤەنابى .)) وايتى

چەند پەيڤەك دناڤ تينقيسا خۆ يا پۆزا نەدا نقيسين و گۆت : ((ئەڤە من

نقيسى كو ژيىرا من نەچيىتەڤە .))

* نەئيدى گەرا بابى يە :

دڤى رۆيدانا كورتا خارى دا ، دايكا قوتابىهكى هيللا كو باب سەرەدەريى

دگەل وى سەرۋەريدا بگەتن يى ھاتىه پيش و ب ڤى تەرتيڤى كارى ريڤى ل

چيىبونا سەرئيشانى بگريت . دايكى دزانى زيڤە ژ ئەندازە يا نە تەنايه و ئەو

ب خۆ نكاريت پيڤۆلى بۆ چارەسەرکونا ئاريشا جەي مەبەستا خۆ بگەتن . ئەو

ژ دەستى خۆ يا تۆرە بوو . چونكى روخسەت دا بوو كچا خۆ يا دەھ سالى

(ئيتلى) كو بەرى ئەنجام دا نا ئەركين خۆ يين مال تەما شاي تيلە فزيونى

بگەتن . دەمى پارازانى ھاتبوو ، ھيشتا ئەركين خۆ يين نەنقيسى . دايكى

داخاز ژ بابى ئيتلى كر كو دگەل وى باخقيتن . باب : ((دەمى پارازانى يە !))

ئيتل (دپەوشا تۆرەبوونى دايە) : ((گەرەكە ئەركين خۆ تڤاڤ بگەم !))

ئيتلى ئەڤ بەرسڤەدا . ھند قاس خۆ ب كورسيكڤە ھژاندو ھند قاس خۆ بادا

ھەتا كەفتيە ناڤ مالى ، سەرى خۆ بلند كرو بەرى خۆدا بابى خۆو چاڤەپى بوو

بابی وی تیه لبدت . لی با بی وی ل جیاتی تیه لدانی ده ستی خو دا قی و
 گوتی : ((نه هیفی دارم ته زیان نه گه هاندید ته خو ، خوشتیا من .)) ب
 هاریکاریا بابی خو هه ستافه و د گهل رابوو نه قی هه ردوو ده ستین خو ب
 گه رده نا بابی خو وه رینان ، دره وشه کی دا کو هه ست د کر حه ژ بابی خو
 د کتن وه سه باره ت ب وی یا سوپا سگوزاره . باب : ((تو د کاری ده
 خوله کی د دی ژی دابنیشی و ئرکین خو تفاق بکه ی پاشی خو به ره هه بکه ی
 بو نفستنی .)) ئیتلی ل ده می د یارکری خو به ره فکر ، ها ته مه د به خی ،
 جاره کا دی بابی خو کره همیژی و چوو ئرکین خو تفاق بکه تن . پاشی ده
 خوله کان ل سهر ته ختی بوو ب گر نژینا سهر لیقان و ب هه سته کا نا سووده
 دناق دلی دا ، رازا . دایکا ئیتلی دزانی ئه گهر مایی خو تی بکه تن ، دی چ هیته
 پیش ، قیجا ئه هه کاره نه کرو ب قی چهندي هم قازانج گه هانده خو وه هم کچا
 خو ، وی ژ مایترکه کا ئیکسه رخو پاراست ، وی ئه و باوهری بو چیبوو کو
 زیده ژپیدی یاتوره یه و نکاریت ره فتاره کا کارتی که ره بیت .

* به په قانیا بابی یا سوزدارنه (عافی) ژ کوپئ خو : مارک ،
 قوتابی یانزده سالی ، خه ریکی قه خاندنا گو قاره کا زانستی بوو ، دا خو
 به ره هه بکه تن بو راپورتا پولی . هه ر چقاس پتر پیشفه د چوو خه مین وی
 زیده تر لیده هاتن . مارک : ((نه هه گوتاره هه رل ده ستی کی هه تا دیمایکی
 مروقی گیز دکه تن ، نه زی تشته کی ژی فیرو نام هه تا نه زی نزانم چ قه دخوینم
 ، قیجا چاوا دی ماموستا ل هیفی بیت و چاهه ری بیت راپورتی بنفیسم ؟))
 باب : ((نه ز وه سا دبیم تو یی هه ست پیدکه ی کو تی گه هیشتن ل نا هه روکین

زانستی چقاس کاره کئی دژواره، پرانیوان دئالۆزن . مارک : ((وه سایه ، زانا گهره که فیږبین کا چاوا راستیین زانستی ئیکسهر دهریږن .)) مارکی گوتارا خو دوو باره شه خاند پاشی راپورتا خو نفیسی . ل وی چهندا رویدی ، فاکته ری هاری کار ، بهرپه قانیا سۆزداریا (عاتفی) با بی بوو . وی نه قیا بهرپه قانیی ژزاندست وزانی نی بکهن، یان ئه وتشتی هاتی یه پیش رافه وشروقه بکهن ، وی خو ژلۆمه کرنی و شیرته کرنی پاراست . بۆنموونه نه گوتی : ((مادی چاوا چیبیت هه می گا فا سکالایی بکه ی؟ ئه گهر ده می خاندنی ته پتر دیقه ت کرنا ، دا با شتر لی تیگه می ، ژبونا زانینا راپورتا کا زانستی گهره که مۆفی فام و هۆش هه بیت .)) با بی دهردام بهردا په سنا کوپی خو کر ژبه رشیانا دیتنا وی ، ههروه سا چونکی بهر هه فکرنا راپورتا کا وه سا کاره کئی گران بوو، له ورا دگهل وی هه قده ردی کر . مارکی هند قاس هه ست ب پاریزقانیی کر بویرانه پیکۆل کرو راپورتا خو هه تا دیمایکی ب خو نفیسی .

* توپه بونا کچی و سهرده ریکرنا دایکی :

کیمی (kim) نه دقیا په رتووکا خو یا شه خاندنی (قراءت) شه کهن ب نه پازیبوو شه گوت : ((ئه ژ قی په رتووکی یا بیزارم ، من دقیت پارچه چارچه بکه م .)) دایکی په ره کئی کا غه زئی هه لگرت ، کره دۆ تاو گوتی : ((وه بزانه کو ئه ق په ری کاغه زئی ، په رتووکا ته یا شه خاندنی یه . هه ز دکم ببینم کادی چلیکه ی .)) کیمی ئه و کاغه ز پاچه پارچه کرو که ریڼ وی دانه ق دایکا خو . دایکی گوتی : ((ئه ز دی ل سه ر هه ر پارچه کئی ژ قی کا غه زئی

تشته کی نفیسم ، ب دهنگه کئی بلند بو من فه خوینه ول بنی ژی ئیمزا بکه .))
 دایکئی نفیسی : ((نه ز ژ فئی په رتووکئی یا بیزارم ، نه ز ژ فئی په رتووکئی یا
 جارسم ، نه ز ژ فئی په رتووکئی یا دلته نگم ، فئی په رتووکئی تاوانبار دکم . نه ف
 په رتوکه بناسا بیزاریی یه ، نه ف په رتوکه سده ما جار سبونئی یه . نه ف
 په رتوکه مروئی بیزار دکتن ، نه ف په رتوکه پهوشا مروئی تیکده تن . نه ف
 په رتوکه داخازا دلئی من نیه . نه ز تا می ژ فئی په رتووکئی وهرناگرم . نه ف
 په رتوکه من بو ئالی خو راناکیشیت .)) کیمی ب گهرم وگورپی وگرنژنه فه ،
 ههمی رسته فه خاندن ول بن هر رسته کئی ب حهزو مهیلا خو ئیمزا کر .
 دایکا کیمی دفی بوویه را کیم دا نه و نازراند دا فه خوینیت و تاملی ژ فه خاندنئی
 وهرگریت . وی دلئا سووده یی بو کیم چیکر دا ترس و توپه بوونا خو
 دهربرپیت . کچا وی یا چاوا بوو ودهسا وهرگرت و نه ف وهرگرتن و حه باند نه ب
 ئاوايه کئی کارتیکه رانه و ماموستایانه ب کچا خو دا زانین .

* دایکئی سه لماند کو دزانت کوپئی وی دچ په وشه کا خراب دایه :

ستان (stan) قوتابی دوانزده سالی . مینا بریسی ژ ژورا خو ها ته
 دهری و هه تا شیا ی قاری هیلان و گوت : ((نه فه وژدان نیه . ماموستایی
 منی بیرکاری بیست سی راهینان دای دا شیکار بکه م . دروست نه فه دوو
 ده مژمیره نه ز دنفیسم . ئیدی نه ز ده ستی خو ناگه هیزه فه فان راهینان ،
 قیره و هلاته کئی نازاده و هوین نکارن من نه چار بکه ن .)) ده ستپیکئی نه و
 قارپین شه پی بوون ، لی ب شاره زایی دایکا ستان کاری وان قارپا بکه ته
 هه فه یقینا ناشتی و پیکهاته فئی . وی دگه ل کوپئی خو نه کره گینگه شه و

جېرە . ل جياتى ھندى ب ھويىرى گوھى خۇ بۇ گۇتنيىن وى شل كرونیشان دا
كوئەو دزاديت كوپى وى دچ پەوشاكا ئالوزدا يە : ((ھە...ھ...وو ، بىست
سى راھينانين بيركاريى . ھەى ، ھەى چ كارەكى عاسى و زحمەتە .)) دەنگ
وقىپى نەمان ستان گوت : ((دايكى تۆ دزانی خراپە ، لى ھند قاس زى خراپ
نيە .)) ئەو زقريف ژورا خۇول سەر كارى خۇ يى بەردەوام بوو ھەتا تفاق
كرى . زۆر ب سانامى ئەف رویدانە يا ژ ھەژى ھندى بوو ببیتە شەپەنيخ و ب
دريژيا رۇژى يى بەردەوام بیت . بۇ ھندى ستى و بەرقيكبەكن و ئاگرى
شەپى ببیتە بلي سە بەس بوو دايكى تشتەك گوت با كو يا قاللا بیت ژ
ھەقدەردىكرى ، يان پرسىيارەكا ئازراندنى بكەتن . يان با سى قوينا غا خۇ يا
خاندنى بۇ بكەتن . بۇ نمونە : ((مادى چاوا چيبيت ھەرگاڧ سكالايى بكەى
، بكورتى ديارە تشتەكى ھەى تۆ وى دكەيە ھەجەت .)) : ((چما تۆ نكارى
مينا براىى خۇ بى ؟ ھىشتا جارەكى ئەز ئازارنە دايە . ئەركين خۇ ئەنجام
دەت و ھندى زەرەكى ئازارى ناگەھينيتە كەس .)) : ((دە مى ئەز د ژيى
تە دامن دە ھندى تە راھينان دنقيسن .))

* دەمى قوتابى نمرين كيم دئينيتە مال :

مارتا ، قوتابيا سيژدە سالى دۆ نمرين خراپ وەرگرتببون ، ژبەر خاترا فان
دۆنمرين خراپ دگل مامۇستايى خۇ ب جېرە چووب غەمگىنى ورەفتار
خراپى زقريف مال . دايكا وى ھەمى جارا دگوتى : ((تۆ چاقەپى چ
تشتەكىى ؟ ئەفە ماڧى تەيە . دەمى تۆ وانا خۇ باشقە نهخوينى دى
ھۆسابيت . دقيت دەمەكى پتر بۇ ئەنجام دانا ئەركين خۇ بمەزىخى .)) لى

دايك فير ببوو كو هه قده رديه كا پتر ژ خو نيشان بدهت و دله دله ی كچا خو
 بدهتن . وئ دزانی ده می خه ندقینی دهرغه ته كا باش نی په بو فیروبو نا
 مه له قانیی . دایکي گوتی : ((نه پرسه یا بویه بناسا بی ئومید بوونا ته .))
 مارتا بی هه قبیژیا خو دهر پری و گوت : ((به لی ، تازه ئه زالی داسارژی
 بووی .)) دایکي ب ئاخفت نه كا نه رم گوتی : ((ئه ز دزانه كچا من .))
 ساته كي كپ بوون پاشی مارتایي دريژه دایي : ((دئ ل تاقیكر نه قین دا هاتی
 دا پتر خوینم .)) دایك سه بارهت قی سه روبه ری دبیزیت : ((به ری زها من
 هند قاس باوه ری ب كچا خو نه ببوو كو بهیلم كارین خویین قوتابخانی ب خو
 راپه پینیت . من هه ستین وئ مانده ل دكرن ، من ل سه ره ف تارین وئ لومه یا
 وئ دكر . ژبه ر خاترا ئه و هزری وئ هه ی من تانه لیددان . زها ئیدی ئه ز
 فیروبووی متمانی ب كچا خو بكه م دا كه سه كا به پررس و مروقه كا ئه رك نیاس
 بیتن .))

* ده می ئه ركین قوتابی دگران بن :

لورنس (Lawrence) قوتابی دوا نزنده سالی كو كه سه كي خودان
 هوشه ژی . ب چافئ ترس و هه یبه تی دنیرپته ئه ركین خو . نه پرسه هه می
 پاشی نیفروویا وی ئازار ددهت و خه ووبین دانی ژئ دپه قیزیت . نه ئه وری
 شوم ژيانا وی یا پهش و تال کری . نه و خو ب نه خشا ، پهرتووكا ، پوژنامین
 خو قه سه رگه رم دكهت ، دا وی ساتی ترسناك پاش بیخیت . تشتی عنديكه
 نه وه ده می ده ست ب نفیسینی دكهت كاری خو ب باشی نه نجام ددهت .
 دایكا وی زور بزاځ كر كو وی قایل بكهتن به راهیكي كاری خو نه نجام بدهتن ،

وہ چاخێ روژ ئا فا بوو نێ دە مێ وی یێ ئازاد ب یت . دای کێ پرژدی
کر. روونکر نه فه دا ، گه ف لیکرن . وئ گۆت : ((خو ئه ف کاره چ نییه ، بهس
روینه و دهست ب نفیسینی بکه . تو دزانی دقیا چبکهی ، بو ته بهس شۆل
چهند خۆله که کایه . وهکی ئا ف هه خاری یه فئجا بوچی تو بو پاشتر هه دهیل
؟ ژقه ستاو بی ئه گهر خو دئیشینی . ئه گهر تو نه ریتین کارکرنا خو نه گۆری
دئ ته فریکه مه قوتابخانه کا شهقی . دئ ل ویرئ ته فییری د سپلینا که سی
که ن . هندی کرو کرچ پیقه نه هات .

دایکێ ئه ف پرسه دگه ل مامۆ ستای کورئ خو با سکرو سه ره ده ریا خو
گۆری . ل ج یاتی هندی بیژیه ته لۆرنس ئه رکین ته چقاس ب سانا هینه ،
گۆتی : ((ئه ف رو ئه رکین ته چقاس دگران . وهکی دیاره ژور عاسی و ئالۆرن
، ژ هه ژێ تیگه هیشتنی نینه .)) لۆرنسی به رسف دا فه : ((لی نه بو من ئه ز
ل بیرکاری یێ باشم)) دایکێ گۆتی : ((ئه ز ل مه ده بخئ ، هه ر ده مئ ته
ت فا ف کرو هه رو بو من رو نبکه ره فه .)) ده م ژم یه رک نه بر لۆرنس ها ته
مه ده بخئ . هه می ئه رکین خو ئه نجام دا بوون . ل ده رفه ته کا دی دا دایکێ
گۆتی : ((خوژی ته هنده کار نه با نه خوژی تو یێ نه چار نه با یه هنده
کاربکه ی . خوژی ده مئ روژ ئا فا بوونئ ته کاته کئ ئازاد هه باو ته ده مئ خو
ب خو شی بو راند با ، یان ته هیقدا با تیله فزیوئنی .)) لۆرنسی به رسف دا فه :
((ئه گهر هۆسابا دا باش بیت ، لی دقیت ئه ز زیده کاربکه م . ئه ز نا خازم
نمرین من ل بیرکاری و زمانی ل بیستی بی نه خاری .)) دایکێ ده بر سقی دا
گۆت : ((ئه ف هه می شانازی به بزا ف و مانی بوو نه کا گران و دژوار یین ب

دەستقە ھاتى .)) دەمى لۆرنسى دە ست ب ئەنجام دا نا ئەركىن خۆ كرى
گېرنى .

* دەمى قوتابى رامانا پەيغەكى ئەزانىت :

دايك مژىلا بەرھەڭكرنا شىقى بوو . سۆزان ، قوتابىا سىزدە سالى ،
خەرىكى نقيد سىنا ئەركىن خۆ بوو . وئى پر سى : ((دايكى پەيغە
ھەقبەندى)) چاوا دەيتە گۆتن و چ پامانەكى ددەت ؟)) دايكى بەرسقا وئ
داقە . پاشى دۆخۆلەكان سۆزانى كرە گازى : ((دايكى " نە بريان ،، چاوا
دەيتە گۆتن و چ پامانەكى ددەت ؟)) دايكى قيا رۆنكرنەڭەكى بدەتە كچاخۆ
كو ئەوا دزانىت كچا وئى يا ل ھىقىي ب خراپى بەھرى ژيۆەرگريت (استغلال
كرن) چوو بەرھەڭ پەفئىن پەرتووكان ، فەرھەنگ پاكرو ئىنا دا دە ست كچا
خۆ . پاشى بى دەنگى و پويىتە پىنەكرنى ، سۆزانى ب تىنى دريژى ب كارى
خۆ دا . وئى شەقئى ل سەر مېزا شىف خارنى سۆزانى گۆت : ((تۆ دزانى
ئەڧروو خالا مام نافنجيان بوو .)) دايكى كو مابوو ھەي بەت گرتى گۆتى :
((خالا مام نافنجيان ئانكو چى ؟)) سۆزانى ب خەندە ڧە گۆت : ((دايكى
ھۆسايە دەمى ڧيەر زاراڧەكى تازە دى دقيت بىنپريە فەرھەنگى . دايكى
بەرسقا داقە : ((تۆ يا ھەقى ، يا راست ھەر ئەڧە يە .)) دايكى فەرھەنگ ژ
پەرتووكانى ئىنادەرى و پامانا ئىد يەم و زاراڧى تازە ب دەڭگەكى باند
ڧەخاند .

* قوتابى پاستىي بۆ مامۇستايى خۆ دىيژىت :

رەى (Ray) ، قوتابیی هەشت سالی ، ژبیرکر ئەرکین خۆ بنقیسیت .
داخاز ژ دایکا خۆ کر هەجەت و بەهانهکێ بۆ قەبینیت ، دایک قایل نەبوو . وئ
گوتی : ((یاداشتەکی بنقیسە و راستیی بۆ مامۆستایی خۆ بیژە . ئەز دێ ل
تەنیشت نافیی تە ئیمزا کەم . دئ قی کاری نیشانی مامۆستایی تە دەم کو
ئەز درکێ ب وئ چەندێ دکەم مڕۆفە ھندەک دەما دووچارێ ژبیرکرنی دبیت .
بەر سفا پەى ئە قەبوو : ((دایکێ ئەز زۆرئ مەمنوم .)) وئ یاداشت
نقیسی ، دایکێ ژئ ئی مزا کرو پا شی ب دلخۆ شی و پارێبوون قە چوو
قوتابخانئ . ئەگەر دایکا قی قوتابی بەرسفین وە کی هەر جار دا بانە قە ، بۆ
نموونە گوتبایی : ((تە بۆچی ئەرکین خۆ نەنقیسنە ؟ زاروکین هەقالین تە
ژبیرناکەن ، قیجا چما تۆ ژبیرد کەى ؟ تۆ زۆرئ گیزی . با شترە ھزرە کێ ل
حالی خۆ بکەى !)) دا ھنگی زۆر ب ساناهی ئەق رۆیدا نە بیتە چرەو بگەرەو
بکیشەکا مەزن . دایکا رەى فیربوو کو باشتەین کار ل دەمئ قەیرانی ئەقە یە
کو ھاریکاری بکەین و گۆتن بیژی نەکەین .

* قی جاری دایک فیردبیت :

خاتوئە نا فیلد (mrs.fieLd) دب یژیت : ((یاداشتەک ل قوتابخانئ
گەھیشتە دەستئ من کو تیدا ھاتبوو ئەگەر کوپئ تە لینئ (Lenny)
قوتابی شانزدە سالی ھەریئ ھۆ سا بیت دئ ل وانا ئنگلیزی کە قیت .
کاردانەقامن یا ئا سایی سەبارەت قی خە بەرى ئەقەبوو کو پیرستەکا زۆر
خراب ، تانە ئامیز ، بئ تەزرو پیزژ ھەمئ ((شکەستین)) وئ چبیکەم و
بیژم ھەر جارەکی نەبوو کو تۆ پەرتووکەکێ ب خوینی ، زیدە ژ ئەندازە بەرئ

خو دده په تېله فزيونى . كيم قه د خوينى و تشتين وهكى قانه . شكه ستنا وى
 شكه ستنا من بوو . دلسارى و بى ئوميدبوونا من بو ئه گهر كو به دره وشت
 بيم . ((قى جارى من برپاردا هم به رپه فتابا خراب به خودانى (مقاومه)
 بكه م ، من ژبا بى لىنى خاست كو هاريكاري وى بكه تن . ده مى لىنى ژ
 قوتابخانى هاتيبه قه ، من چ ئيماژه ب وى ياداشتى نه كرن . پاشى شيفى باب
 ب ته رزه كى ئارام د گهل لىنى ئاخفت و ژى خاست ريكه كى په يدا كه تن دا
 هاريكاري وى بكه تن بو دهر باز بوونى ژ قى به ربه ستا بو هاتيبه پيش . دى
 بيژى لىنى ئارام و ئاسوده ببوو . وى دان پيدانا كول ئه نجام دانا ئه ركين
 خودا ((خه مساريا)) كرى . زها يى پشت راسته كو دى كاريت وى وانى
 بگه ميز ته ئاستى پيدفى . ((ئه قه ئيكه مين جار بوو د ناخ خيزا نا مه دا
 سه باره ت ئه نجام نه دانا ئه ركين كه سه كى هو سا ئه م ل سزادانى خوش
 بين .))

* پيگه ژيانا قوتابى و بابى وى :

ئالوگور كرنا ئه ديدو بو چوونا كورتا خارى نمونه كه ژ هه قبه ندي كا
 كارتى كه ر دناق به را با بى و تولازى دال دور ئه نجام دانا ئه ركان . رافائيل
 (Raphael) هه قده سالى : ((ئه ز دخازم ئه قه شه قه هه تا درهنگ نه نفم ،
 گه ره كه راپورتا وانا زانستين جفاكى ثقاف بكه م .)) باب : ((وه دياره هه تا
 سپيدى ته زوركاري هه ئه نجام دهى . ل ده ق منا مسوگه ره ئه قه ئه ركه كى
 راستينه . فنجانكه كى قه هوئ بو مانه قه ته به سه هه تا سپيدى ؟)) رافائيل :

((مەنۇنى تەمە بابا .)) باب ل دۆرقى چەندى دېيىت : ((بەرى نەھا
من لۆمەيا كوپى خۆ دكر : چما ھىشتا تە راپورتا خۆ تاقاف نەكرىه ؟ ئەف
حەفتىە ھەمى تە بەلاش ژ دەست خۇدا . بۆچى ھەر كارەككى بيت تۆ دەھلىيەفە
بۆ ساتىن دىماھىكى ؟)) ئەنجامى قان گۆتەنا ژى تۆپەيى و بىيازىەتى و
فەدەرى بوو . نەھا ئەزى دىبىنم بۆ ئەو گاڧىن دىبە سەدەمى داسارىي پۆلى من
چقاس يى گرنگە .))

* ھاريكاريادروستا دايكى دگەل كچى :

ئەف ھەفەيىنا خارى كو دناڧەرا دايكى و كچى دا ھاتىە ئەنجام دان .
نیشانى ھاريكاريادايكى يە . ئەف ھاريكاريە ھەم جەھى دلخوشىي يە ، ھەم
دگەل بىركەنەق و پىلانى ياب ھەڧرايە . (ئەليزابىت) كچەكا دوانزە سالى يە
، گۆتە دايكا خۆ : ((دادى پىدق يە قوتابىي پۆلى ھەلبەستەكى بنقىسن و
ببەنە قوتابخانى . ئەز ھەزەكەم ھەلبەستا من يا ھەڧبەندىت ب ھەندى فە
كو مۆڧبەس ب ھىڧدانە كەسەكى بكارىت سەبارەت ب وى بۆ چوونا خۆ
دەربىرپىت . لى ئەز نزانم چاوا دەست پىبەكەم .)) دايك : ((ھە...ھ...وو .
دەستپىكاھەلبەستەكى كارەككى ب ساناھى نىيە ، مانەك چا من ؟))
ئەليزابىت : ((باشە... ئەز دكارم بىژم " بەرى خۆ بدەرە من و بىژرە ئەز
كىمە ، ، نە ، بىناخۆ فرەبەكە . ئەز دىخازم قىژى زىدە بىكەم : " دىك دەم دا
بىژرە ئەز كىمە ، ، ب دىتنا ھەو دەڧىت بىژم " ئەز كىمە ، ، يان ژى بىژم " ئەز
چمە ، ؟ دايك : ((ل دىڧ ھەستا تە كىش وان يا ئاڧا كەرە ؟)) ئەليزابىت
(رادوھستىت) : ((ئەز ھەزەكەم " ئەز تىشتم ؛ پتر بگونجىت و پا شى رەزەگە

چېبېت بهیته گوتن: "تو دناډ دلى څوډا ژکړی دزانی نه کیه؟ د کارم بده
 ئیک؛ - نها نه د خازم چنه د خه سله ته کین خراپ بکار بینم و بیژم کو نه
 د کارم یا هوساو هوسام .)) دایک: ((وهکی چی ؟)) نه لیزابیت : ((وهکی .
 خوپه ریس ، هوډ وهه پمی .)) دایک : ((په یقین پری پامان .)) نه لیزابیت
 (دپه و شا نفی سینى دا) : "ئای ل وئ گا څا دهریا چه یه کى بو ژیا نا من
 قه دکه ی (...)) دایک : ((دهریا چه یه کى بو ژیا نا من قه دکه ی!)) ژنها پا شفه
 نه د کارم ژ فان رستین ته به هرئ وهر بگرم ؟)) نه لیزابیت : ((نه دلى من
 د خازیت خه سله تین باش بکار بینم کو د کارم یا وه سابع وهى نه د نزام نه و
 په یقین جهی مه به ستا من بوچی ناهینه بیرا من (دایکا بى دهن گه) دنیرپه ته
 فهره نگی ! (پاشی خوله که کى ، فهره ننگ یا دناډ ده ستین ویدا) من
 قه دیت : □□ دلوقانى ، دلنهرمی ، دلفره یی ؛ پاشی نه د خازم ب قى ئاواپی
 تفاق بکه م : ((نه گهر ته لپه ره له زى د کارى څوډا بکه ی ، دا من بنیا سی ،
 براستی من ب پاشی نانیاسی .)) نه قه یا باشه ؟)) دایک : ((گرنگ نه و نیه
 کا رستى ته یی ((باشه)) یان نه ، گرنگ نه وه کا تو هه ست دکه ی نه و
 رستى ته چ به هرین هوزانى تیدا هه نه ، یا تو مه به ستا خو پی دهر د برى ؟))
 نه لیزابیت : ((به لى ، لى باشه یان خرا په ؟)) دایک : ((ته چ هه سته ک
 سه باره ت وئ هه یه ؟ تو هونه رمه ندى و دقیت پشستا خو ب شیانین خو یین
 هونه رى گریبده ی .)) نه لیزابیت : ((کیمه کى هرز دکه ته قه)) : ((نه هرز
 دکم هوسانى با شتر بیت : □□ دقیت یا گیان فیدا بى دا من بنیاسی ژ بلی قى
 چهندي تول خیا لیا سینا من دا نه به .)) دایک : ((هه لبه ستى هه رل
 به راهیکى هه تا دیماهیکی ب دهن گه کى بلند قه دخوینیت ، پاشی ده ستین خو

ل گەردەنا کچا خو دئاليزيت) : ((قى ھەلبە ستى ب توندى ھە ستين من
ئازراندن . خوشتقيا من قەنجيە كى بکە دانەكى ژوى بۆ من بەيلە .)) ئەو
ھەلبەستا دايكى قەخاندی ئەقە بوو :

لمن نەنپەرە و،

دئىك دەم دا ، ژمنپا بيژە ئەز كيمە .

تۆ ژ كيرى دزانی ، دناڤ دلى خۆدا .

ئەز كيمە ؟

دكارم بيمە

خۆ پەرئيس ،

ھۆڤ و ھەپمى

يان . وى دەمى دەرياچەكى بۆ ژيانا من قەدكەى

پەنگە ببينى ئەز كيمە

ل سەرى ھەتا بنى دلۆڤانى و

دلنەرمى ،

دلفرەيى ،

دڤيت يا گيان فيدابى ھەتا من بنياسى !

ژبلى قى

دخيالا نياسينا من دا نەبە .

ئەليزابيت كورى ئيم .

(Elizabeth cory m .)

دايكا نه ليزا بېټى چونكى خو ژ هاريكاري كرنا ئيكسهر پاراست ، له وړا مفا
گه ها ندئ . وئ كارى عا سئ ساناھى نيشان نه دا ، بو نموو نه نه گوتئ :
((نه گهر ده ست پييكه ي دئ ب ساناھى كه قيت .)) هه روه سا ، نه با به ت ،
نه په يښ نه رسته ك بو كچا خو پيښنيار نه كر . د بهرام بهر دا ب هويركاري
گوھى خو بو شل كرو ب باشى به رسف داښه ، هه روه سا هه رگاښا چيښا دا
كچا خو هانده تن كو ب سه ليقا خو يا شيعرى و شيانين خو يين هو نه رى
يا پشت گهرم بيتن .

* بوچوونا قوتابيه كى سه باره ت هاريكاري اديكى :

ئسكات ، قوتابيه كى ده سالى ، نه ركين وي دزور بوون . بهرانه دگه هشت و
ب ديتنا وي كاره كى گران بوو . ل ديماهيمكى توپه بوو . قاپى هيلان و گوت :
((نه ژ ماموستايى خو يى بيزارم . نا خازم نه ركين خو نه نجام بدهم .))
دايكى فيا نيشان بده ت كو يا ئاگا هدارى سه روبه رى وي يه و گوتئ : ((ته
كاره كى نه ئاسايى (فوق العادت) يى هه ي گهره كه نه نجام بده ي .)) ژ فئ
پتر تشته كى دى نه گوت ، پاشى دو دهم ژميړا ، پشتى ئسكات نه ركين خو
تفاڅ كرى گوت : ((دايكى نه زى مه منونم كو ته هاريكاري من كرى دا نه ركين
خو بنقيسم ؟)) دايكا وي ما هه ي به ت گرتى و ژى پرسى : ((مه به ستا ته
چيه ؟)) ئسكات به رسف داښه : ((ته هاريكاري من كر ، چونكى تو نه بوويه
نه گهر كو پتر توپه بيم .)) زور جارا با شترين هاريكاري كو كه سه كى
پيگه هشتى و نه ركناس بكاريت بو قوتابى بكه تن نه وه توپه بوونا وي كي
بكه ته ښه و هندى بكه ت عاجزى و توپه بوونا وي دابه زينيت .

● ئەنجام دانا ئەرکا بهرپرسیاریهتیا قوتابیا کهسییه(شخسی) :

ئابیت مامۆستا دایابان بئازرینن دا درۆلی خۆ دا کو بۆ ئەنجام دانا ئەرکین قوتابی یین مال دگێرن زێده گاقیی بکهن . ئەنجام دانا ئەرکا ب قوتابیهت یا گریدا یه . ده مێ دایاباب قو بهرپرسیاریهتی دئێخه ستویی خۆ دکهفنه دافئ . چیدبیت قوتابی ئەرکا مینا چهکهکی بکار بینیت بۆ سزادانا دایابان . خراپ وهرگرتنا مفای ژوان . دلگران کرناوان . ئە گهر دایاباب کیمتر گرنگیی سهبارهت پشک و بهشێن بن پیا کهفتن ئەرکین زارۆکین خۆ نیشان بدهن ، وه دبهرام بهردا ب خۆ یایی تێب گههینن کو : ((ئەرک ئەنجام دان بهرپرسیاریهتیا مه یه .)) هزگی ژۆر نهخۆشی سه رهه لنادهن . قوتابی ب ئەنجام دانا ئەرکین خۆ دبیته خودان ئەزمون کو ب خۆ کارین خۆ ئەنجام بدهتن ، بهاو سهنگا ره سهنا ئەرکا دقیره دایه . ئەف کاره دناف توخه بداریین وی دا دی ئازادی دهتی ، دا دهم و درێژیا کاری خۆ ژخۆرا ده ست نیشان بکهتن . ئەو دایک یان بابی دبێژته قوتابی ، قاپیا لی دهیلایت ، پێگف شینی دکهتن ، مورا پویچکرنی ل سه رباشی و ره سه نهتیا ئەرکین قوتابی یین مال ددهتن . ژۆر ژ دایابان دلگران و دخازن هاریکاریا قوتابیان بکهن بۆ ئەنجام دانا ئەرکین وان . مه ترسیه کا دقئ هاریکاری دا هه ی . چیدبیت قوتابی هۆسا لیك بدهته قه : ((ب تنی هه یج کارهك ژ ده ستی من نا هیت)) با شترین هاریکاری ، هاریکاریا نه ئیکسه ره . میژه کا نفیسینی یا گو نجاو ، رونا هیه کا پیدقی ، په رتووکی ژیدهر ، بۆ قئ ئالی وی ئالی نه هنارتنا قوتابی و قهت نه کرنا کاری وی ، ده می کارکرنی دگهل نه ئاخفتن ، ده می کارکرنی ره خه نه

لښه گرتن . هنده ك ژ قوتابیان دهمی قه له می خو یی رساس د جوین ، سه ری
خو دخورینن ، یان کورسییا خو دهرینن باشر کار ی خو نه نجام ددن . دقان
پهوشان دا باشرین کار نه وه باسی ئادابین ره فتار کرنی و چاډیریکرنا که ل
و په لین مالی نه که یین . دهر برینا بوچوونین په خنه گرانه ده ست نه خو شیئ بو
چه له نگیین زینی یین قوتابی چیدکه تن . دایباب دکارن ل دهرقه ی قی چه ندی
بمیننه قه ول جیاتی فیړکرن خازیارانه و به شداریکرنه کا نه کتیفا نه (فعال)
دنه نجام دانا نه رکین قوتابی دا بکه ن ، بلا ته ناهی و ئاسووده یی ژپړا چیکه ن
و پاریزقانیی ژیکه ن . جار ژ ی یا هه ی دکارن خاله کی ژپړا پونبکه نه قه .
هاریکاریا دایبابان بو قوتابی گهره که یا ژقاید ه بیت ، لی دگل هه قده ردی
کرنی یاب هه قرا بیت . پیدقی یه دایباب پتر ژ په یقینی و ئاخفتنی گو هی خو
بدنه ی و گو هدریی بکه ن . دقیت نه ورپدکی نیشان بدنه ووی چه ندی
ژقوتابی چاقه ری بکه ن کو نه و ب تنی بگه هیته قویناغی .

پشکا نھى

چاۋا قوتابى بۇ سەركەفتنى ب لىقېنېن وپالېدەين؟

* بناسا کیم فیروونی چییه ؟

زه لاهه کي سهرخوش ب بهر به سته کي دکه قيت، نه و بهر به ست بو وي که سي
مينا نيشانه کي راوه ستياي بوو، وه کي که سه کي سهرگه ردان و ري و نداکري
قه دز قريت و جاره کا دي دي سان وي ري کي دگريته بهر و جاره کا دي
فيکدکه قنه قه. چنه دگافه کا دهيتنه پاش، ده مه کي چافه پي دکه ت، فيجا
دچيته فيپيش. ده مي جاره کا دي ب وي ستويني دکه قيت ب بي نوم يدي و
سهرگه رداني وي ستويني ل همبزي دگريت و دبزييت ((يابي سووده نه زي
گرف تارم، گرف تار، همي ري کين لمن هاتي نه گرتن.)) قوتا به کي کيم
نه زمون سهر به ري وي مينا يي في که سي به ديتنا وي هر بهر به سته
نيشاني راوه ستاني به، کو نکاريت زي دهر باز ببيت، بهس دکاريت ل
همبزي بگريت و سه خمه راتي ژيپا قه ماني و نه که فتنی خو پي قه بگريت. نه و
ناخفتنا بهس پي هه لگووتني دهر ده بريت، نه وشيان نيه بناسا کارکرنی دنا
دلي قوتا به کي کيم نه زموندا چيکه تن. قوتا بي خو ب که سه کي نه ژه ژي و
نه شايسته دزانيت. هرگافا گوته وي: ((تو يي خودان هوشي، تو يي
زيره کي، تو دکارکرنی دا که سه کي ژيهاتي:)) ئيدي نه و نکاريت فاکته ره کي
هاريکار بيت. بهلکه نا نه فا قوتا بي نه قه به:)): ((بهس که سه کي چيديت
بيژيت نه زي خودان هوشم کو يي فيلباز بيت يان نه حمه ق بيت.)) هره سا
هه وارا خو ژبو خود په سندی يان هه ستا نه رکناسيا قوتا بي کيم نه زمون
برن، نه نجامي وي شکه ستنه، بونموونه: ((نه و زي کوره کي مينا ته يي
خودان به هره شيانه.)) . ((بهس ب هه بونا هوي رکاري و هيمه ته کا کيم،

دا کاری ده‌ر تشته‌کی دا ب با شترین ئه‌نجام بگه‌هی . ((ما تو چاوا
 دکاری فان په‌نگه به‌هرین خودی دای ژناڤ به‌ی ؟)) . ((ئانکو ته‌دقیته‌ها
 دیما ژیی خو به‌لاش ب خووی و به‌لاش بنقی ؟)) به‌ی ، مروڤ دکاریت قوتابی
 ته‌ماع بکه‌تن دا فی‌ربیت ، مروڤ دکاریت وی ب خاپینیت یان نه‌چاربکه‌تن ، لی
 مروڤ ب چیکرنا هه‌ستا شه‌رمه‌زاری ل ده‌ڤ قوتابی نکاریت وی بو فی‌ربوونی
 نه‌چاربکه‌تن. ده‌می فشاری بو قوتابی دئین دا ب خوینیت ، ئه‌و دی به‌هری
 ژ هوش و زیره‌کیا خو وەرگریته‌دا قوتابخانی تڤاڤ بکه‌تن ، لی فی‌ره‌خاندن
 نه‌بیت . ئه‌ڤ بو چوونا قوتابه‌یه‌کی قونا غا به‌ره‌ڤیی کول خاری هاتیه‌ خو
 یاکرن مورا پشت راست کرنا ئاخفتنا مه‌یه : ((په‌نگ کرن)) ئه‌ڤ مامۆ ستایه
 دبئ کارن . ئه‌گه‌ر وه‌سا نیشان بده‌ی کو ته‌ هزرا وانه‌ خاندنی یا هه‌ی و
 نه‌بیژیه‌ وان پشتا چاڤین هه‌وه‌ بروونه . دی به‌لا خو ژ ته‌ ڤه‌که‌ن دا هه‌ناسه‌کا
 ته‌نا هه‌لکێ شی . هه‌ر ل ده‌ ستیڤکی بوو کو ئه‌زل قوتابخانی بوو یه
 ((ژیزان)) من زانی ب چ تشته‌کی فان مامۆستایان سزا بده‌م ، شکاندنا ری و
 شوینین بن پیاکه‌فتی و ((بزاف نه‌کرن)) ژبو نا ڤی چه‌ندی ژی ئه‌ز دده‌ می
 خودا ده‌یمه‌ قوتابخانی ، پرسیارا نا که‌م کوبه‌نه‌ ئه‌ گه‌رین سه‌ر ئیشاندنی ،
 هه‌روه‌سا ئه‌ز قوتابه‌یه‌کی ب توره‌و شه‌رمم . باوه‌ر بکه‌ن هه‌تا نه‌ا نه‌بوو یه
 جاره‌کی من تویش بکه‌ن و بیژنه‌ من ((تو بزاقی نا که‌ی .)) ده‌ می ئه‌ز
 زڤیه‌ڤ مال ، ریڤه‌به‌ری هیژا ئه‌ز ڤاگرتم و پرسیاره‌کا گرنه‌ ژ من کر : ((ته‌
 ئه‌ڤو ل قوتابخانی چکر ؟)) من هه‌زکر راستیی ژیرا بیژم : ((من شفقی دا نا
 بن ملی مامۆستایی زمانی .)) . ((من وه‌سا خو نیشان دا کو ئه‌ز هه‌ژ
 زان ستین ج ڤاکی د که‌م .)) . ((ل وانا بیرکاری من نوکتین پیکه‌نینی

دهژمارتن .)) . ((ل تاقیکړنه ځی من قویا کر .)) . ((من ئه رکی خو ده می
 بیندانی و هاتنه گوره پانی نفیسی .)) . ((ل وانا عه ره بیی من نا مه هافیتن
 دکر .)) . ((لی من راستی بو نه گوت ، من به رسف دا څه :)) ئه فرول سر
 سه ری مه گه له ک قه له بالغ بوو . پښه به ری هیژا ژی ژبه ر پازیبوونی گرنژی .))
 قوتابیه کی هه ستیار د ځی هه څپه یقینا خاری دا دبیز ته ماموستایی خو یی
 موزیک کی کا چ تشته ک دبیته سه ده می چیکرنا هزا کارکرنی و چ تشته ک دبیته
 به ربه ست ده م به ر فیروبو نی دا . بوونی ((Bonnie)) ، قوتاب یی
 هه ژده سالی دبیزیت:

((من دواژه سال ل قوتابخا نی خا ند . لی زور تشتین وی بکیر نه هاتی
 بوون و دم کوشتن بوو . ئه م فیروبوون تشتین ئا شکرا نه پهن بکهین و ب
 فرتو فیل و فیلبازی رازیبوونا ماموستایان ده ستقه بینین . ئه څه ژی بو نه
 بناسه کو ژیا نا مه یا خو ش نه بیت . هه تا وی ده می ئه زل پولا هو ش تیژا ژی
 کاری مه پتر یاریکرن بوو دگل هژمارا . نمری کو بکه څه و نمری کو بکه څه و
 پاش پیکفه کو بکه څه ، پاشی دابهش بکه ، ئه څه چ بوو ؟ براستی فیروبوونا
 بڼه پرتی هه مان ئه څه فیروبوونا سه ری بوو بوویه به رنامی مه . ریڅه برنا پوژنا ما
 قوتابخا نی ، ئه ندام بوون دئنجوومه نه کا دان و ستاندنی دا و فیروبوو نا
 موزیک کی . ماموستا ، ((فیجا دیاره تو گرنگیی ب موزیک کا خو ددهی ؟))
 بوونی: ((به لی پرته که ژهه بوونا من . له وما فهره سوپا سیا هه وه بکه م .
 هه تا ده می دوو چاری شا شیه کی دبم ، هوین من شهرمه زار نا که ن و ئه څه
 نابیته بناسا وی چه ندی کو ژبه ر شا شیا خو هزر بکه م مرو څه کی گیزو بی
 فامم . ئه څه شیوازه کی زوری باشه بو وانه گوته ځی .)) ماموستا : ((تو چه ز

دکهی شوپا پیشقه چوونی نیشاته بدهن ، لی ته نه هه لسه نگیین .)) بوونی :
((ل وی ده می ئه ز هاتیه دونیای ، ئه ز هه لسه نگان دیم و نمره یین دایه من .
باوهر بکه ن ئه ز ب خو دزانم من کهنگی پویته ب خاندنا خو نه دایه و کهنگی
ژی من گزگی پی دایه . پیدقی نیه که سه ک بیژیته ئه قی بکه و ئه قی
نه که .))

• چهند شیرته که بو چیکرنا هزرا فیروونی ل ده قوتابی :

پرانیا ماموستایان پرسیار ل دهروونا سان دکه ن کا چاوانی دی کارن
هزرا فیروونی ل ده قوتابی چیکه ن . بهرسف ئه قه یه : ((هه ستا متما نه و
باوهر ب خو کرنی ل ده قوی چیکه ن ، دا بکاریت ده م بهر شکه ستنی دا یی
خو راگر بت و بارئ شکه ستنی هه لگريت .)) شهنگستی ترین بهر به ستا
فیروونی ترسه . ترس ژ شکه ستنی ترس ژ گه ق لیکنی . ترس ژ هندی ب
ئه حمه قی بهیته بهر چا ق . ماموستای ژیزان و شاره زا وی شیانئ بو هه ر
قوتابی به کی چیدکه تن کو دوو چاری شاشیی بوو خو ژ سزادانی بیاریزیت . ژ
ناقبر نا ترسی ل ده قوتابی دی بیا قی بو بزا ق و خه باتا وی چیکتن . ب
رویمه ته کی خوش همبیز بو هه له و شاشیا قوتابی فه کرن دی بیه ته سه ده می
پالدان و هاندانوی بو فیروونی . ئیک ژ ماموستایان بو هندی مه یلا فیروونی
ل ده قوتابی بئازیزیت ، ئه و پا لدان و ها ندان دا تی گه ه و پاما نا
شکه ستنی دژیانا خو دا بیخنه د بن لیقه کولینی دا . قوتابی سه بارت ترسا
وان ل شکه ستنی ، ههروه سا سه بارت ئازارا سقک کرنی ئاخفتن . ماموستاو
قوتابی یین وی ل دیف ئه نجامی با سی خو کو مه کا شیره تین هزر چیکه ر

به ره فكرن ، دا بدنه ريډ هايښ ژيا نئ و فيربوونئ د ناف پوځى داو پيرست و
ليستا وان ل جهه كئ ديار ل سهر ديوارئ بهرام بهر پوځى هه لوا سين و ئيڅ ستنه
به رچاڅا:

۱- دقئ پوځى را ريك ب كرنا هه له و شاشيا هاتيه دان (يجوز)

۲- هه له و شاشيكرن نه به لايه .

۳- شاشى يا ژ هه ژى هندييه مروځ ژئ فيربيت.

۴- چيدبيت مروځ شاشي بكه تن، لئ نابيت ل سهر شاشيا خو يئ پرځد
بيتن . نابيت هه مى هزو وازا خو ب هندي څه مژيل بكه تن ، هه روه سا نابيت
هه جه تا بو شاشيا خو څه بينيت .

۵- شاشى ژبو نا چاكسازي يه .

۶- دقئت بها بو چاكسازي بهتته دانان، نه بوو شاشي .

۷- نابيت مروځ ريكي بده تن كو شكه ستن ب بيت هه سده مى مژيلكرنه څا
هزو خيالئ .

• كيمكرنه څا ترسا قوتابى :

ماموستا يه كى ل ده ستيپكا هه فتيا ئيكي يا خاندنئ دا نامه يه ك بو هه رئيك
ژ قوتابى يين پولا خو ه نارت . دقئ نامئ دا نقيسى بوو: ((من ئاريدشه كا
هه وئ هه زئ پيدځى هاريكاريا هه وه مه . ئه ز د خازم هه مى زاروكان پالابده م
(تشويق) دا به رسقا پرسياران بده نه څه ، لئ من هه ستا ب وئ چهندي كرى

کو هندهک ژوان دترسن قى کارى ئه نجام بدهن، دترسن ترپانه پى بهي نه کرن ،
من پيدفيا ب هاريكاري هه وه هه ي دا پشت راست بيم کو ئه گهر که سه کى ب
شاشى بهرسف دافه هوين پى ناکه نن يان ترپانا پى نا کهن . د ناډ پولا مه دا
دروست نيه گوتنن وه سا بهينه کرن يان بزاځين وه سا بهي نه ئه نجام دان کو
پامانا وان ئه قه بيت ((تو يى هيږى)) ئه ډرهنکه بزاډ و گوتنه دبنه سه ده مئ
نازار چيکرنئ و دبنه بهر بهست ده مبه ر پيشقه چوونئ دا . ل جياتى هيږ شئ
ببه نه سر که سه کى دئ بيژنئ مه به رسفه کا دى بيا هه ي .)) هه ر چه نده ئه ډ
نامه ژ بو قوتابى يين پولى هاتبوو نفيسين لى که فته بهر چاځى دا ي بابين وانا
ژى . قى نفيسينئ دا يباب ل فله ل سه فا مامو ستايى زاروکين وان شاره زا کرن
وبيرا وان ل کريارين وان ئينا قه . هه ر ده مئ قوتابيه کى ئه ډ بنا غى سه رى
له فکريا دا دانه يه ک ژ قى نا مئ ب مه به ستا بيرهاته قى بو هيته ه نارتن .
ماموستايه کئ دى سه خمه راتى قورتارکرن قوتابيان ژ تر سا ب هه له نفيسينا
ئيملايئ گوته قوتابى يين خو : ((ئيملايا زاراځين هيشتا جهى خونه گرتى ياب
زه حمه ته . وه سا دئ کاره کئ باش بيت ده مئ هه وه پيدا بئ ده دگا
ده ستيپکا وئ په يفا عاسئ نفيسى پاشى هيله کئ پاکيشن . ب قى ريکئ ئه ز
دئ وا په يقيئ جهى مه به ستا هه وه زانم کا کى په يقن وه ده مئ ئه ز نفيسينا
قه دخوينم دئ وان بو هه وه ل سه ر کا غه زئ نفيسم .)) کاردا نه فا قوتابيان
ئه قه بوو ، پوينشتن و هه تا کارين وان چيروک و هه لبه ست و نامه نفيسين . ل
قوتابخانه کئ بو کيمکر نه فا ترسا قوتابيان ژ تاقيرنه قى ئه ډ بهر نامئ تست
ها ته بهر هه ډ کرن و ئه نجام دان . بهرى تاقيرنه فا دروست ب قوتابيان
بکه ن . زور پرسيارين تاقيرنه قى دانه ډ قوتابيان ، ئه ډ جهرپا نده دبنه غه دا

هه مان پرسپارین تاقیکړنه قی بوون ، ژبلی وان چهند بابته کیڼ تازه ژی تیدا
 هه بوون . دلی زاروکان ب قی چهندی خوش بوو . چونکی وانا بهری هنگی نه
 پرسپاره زانیوون ، له وړا دلته نگی و دلگرانیا وان کیم بووځه ، وه چونکی وانا
 دزانی چ تشته کی ځه خوینن ، پتر بزاځ و خه بتین کرن و با به تین زیده تر کر نه
 دناق زینا خودا.

• پوښته کرن ب ټاویځ کارکرنا قوتابی :

هزر چیکرن ، ټانکو په یدا کرنا بیاځه کا و ه سا کو تیدا نه نجامی کارکرني
 هندی به ره مه می کارکرني یی گرنګ بیت . نیوتنی شه ش سالی ل سهر ته ختی

په ش نفیسی :

$$8 = 8 \quad \square \quad 4$$

$$7 = 7 - 3$$

$$6 = 6 - 2$$

ماموستا خاتوینی بیی کو هندی توژقا له کی ره خنی لیږګریت ګوتی :
 ((بیژمن ته چاوا نه ځ به رسځه ده سته ئینان . نه زحه ژ زانینا ته رزی شیکار
 کرنا راهینا نان د که م .)) زیوتنی به رسځه دا ځه : ((من هو سا به رسځه
 ځه دیتن .)) ته رزی کاری ځو نیشان دا .

$$8 \quad \square \quad 4 = 8 \quad \text{چارا ژ هه شتا کیم بکه ین دی مینه ځه هه شت}$$

$$7 - 3 = 7 \quad \text{سیا ژ هه فتا کیم بکه ین دی مینه ځه هه فت}$$

$$6 - 2 = 6 \quad \text{دوویا ژ هه شتا کیم بکه ین دی مینه ځه هه ش}$$

مامۆستا خاتوین ب قئ پړونکرنه څا نه دروستا قوتابی گړنڅی . گوتنا نیوتنی بۆ پښمایي کهرا مامۆستای دا بکاریت ب ئاریشین شیکار کرنا قوتابی خۆ بجه سییت . نیوتنی ه یدی ه یدی ه یزا دیتنا خۆ ژده ست دداو ل فقه به شینئ و هیما دانا ئی یئ پیدقی هاریکاری بوو . مامۆستا خاتوینئ سوپاسیا نیوتنی کر ژبه ر خاترا ژیرا گوتنا ته رزی هزر کرنه څا خۆ . پاشی شیوازه کی دی یئ باشتو بۆ لیدهر کرنئ نیشان دا .

● ئەم دزانین تو بلیمهت نینی!

دایباب و مامۆستا هنده ک جارا ب گوتنن پيش چاډ نه رم و بی زیان دېنه سه ده می کیمکرنه څا هزا کار کرنئ ل ده ق قوتابی . ئه دبیزنه قوتابه کی کو یئ ل سهر لیقا دهر نه چوونئ : ((ئەم دزانین تو بلیمهت نی ، ئەم چاقه پړی ژی نینه موعجزه کی ژته ببینن . بهس ئەم دخازین ب ئە ندازی شیانا خۆ ب خوینی ئە گهر نمرا په سهند (قبول) بوونئ وهرگری ئەم دی درازیبین .)) ئە ق گوتنه ئیدی وی شیانی ناده ته قوتابی کو بۆ جهن بلندنئ خاندنی بزا قئ بکه تن . ئە گهر دیمای پیکولا خۆ ژی بکه تن ژبلی ده سته نانا (په سهند بونه کا) سفقهر چ چاقه پړی یئ دی ژ خۆ نابن . ئە گهر پاشی قئ پیکول دهر نه چوو دی ل ده ق هه میا ب هیپ هیته ل قه له م دان : ((ئەز هه تا نه کاریم خۆ بۆ کیمترین پیقهر (قیاس) به ره ق بکه م .)) چیدبیت قوتابی ب زیره کیا خۆ بگه هیته قئ ئە نجامی کو ئە گهر نه خه بتیت ، دی مه ترسی ل سهر وی کیمتر بیت . ئه و سهره ده ریا (تعامل) کو پتر هزر ژیرا بهیته چی کړن ، په یامه کا خۆ یا دگه هینته قوتابی : ((ئەم چاقه پړینه فی ره خاندن بی و ببیه

كه سه كى خوینده وار . فیر بوون نه یاب پیکه فتى یه فیربوونى پیدفى یه هم
خه بتین ژپړا بهیته کرن ، هم باوهریه کا موکم هه بیت ، نه م فى چه ندى ژ ته
چاځه پى دکهین .))

* ((دیسان بزافى بکه ، ریکا هه لکرنى یا ب سانا هی یه))

پیشکه شکارى بهرنا مه كى خیزانى ل تیله فزیوونى دبیزیته هه فزینا خو :
((تو چنى ، نالیس ، چنى ! نه زم سه روك .)) نالیس دبه رسقى دا دبیزیتى :
((یا بى مفایه ، تشتهك نییه ته بقیت ژپړا بده سه روك .)) ده مى قوتابى
دشیکار کرنا پرسیاره كى دا دوو چارى ئاریشى دبیت ، نه گهر ژپړا بیژن :
((دیسان بزافى بکه ، ریکا شیکار کرنى یا ب سانا هی یه)) نه و دى ژوى
به لگه نانه فى بههرى وهرگریټ : ((تازه یا بى مفایه . هه تا نه گهر دیم پیکولا
خو بکه م بهس دى سه لمینم کو نه زب کپړا کارین ساده دهیم ، لى نه گهر
سهرنه که فتم دى زور هه تکا من چیتن □ دى سه لمینم کو هو شى من کار
ناکه تن و هه تا پرسیاره کا ساده نکارم شیکار بکه م .)) نه و دى ل دیمهیدى
نه نجامى وهرگریټ : ((نه نجامى بزافا من بهس و بهس شکه ستنه .)) نه ف
بنه مایه ل رویدانا خارى دهیته دیار کرن و دهر دکه فیت . راجر ، قوتابى
یانزده سالى ل شیکار کرنا پرسیاره کا راهینانین بیرکاری دوو چارى ئاریشى
دبیت . راجر : ((وهكى دیاره نه زحه ژبیرکاری ناکه م .)) ماموستا : ((نه م
نکارین هه مى گاځا ل دیف هه زومه یلا خو رهفتارى بکهین . نه ز دى پرسیارى
بوته پونفه که م ، زورا ب سانا هی یه ، نه گهر ب با شى گو هى خو بدهی دى

تېگه می ، تو کوپه کی خودان هوشی .)) راجر ئالۆزتر لی هات . پەرتوو که ک
هاقیتە سەر عەردی ، دەمی خو خار قە کری دا پەرتووکی پراکه ته قە کورسی
وەرگه رپا . مامۆستا : ((ته چیه ؟ بۆ گوئی خو ناده یی ، هیقی دارم وازین
ته لیره بن .)) راجر : ((ئەق پرسیاره زۆرا عا سی یه .)) مامۆستا :
((نه خیر ، وەسا نییه ، لی ئەگەر وازین ته لیره بن ، ئەز نکارم هاریکاریا ته
بکه م ، تو خەونی ب چ تشته کی قە دبینی ؟)) راجر : ((ئەز خەونا نابینم .
بەس ئەز قی پرسیارێ تیناگه م .)) مامۆستا : ((تو گوئی خو ناده یی ،
گیانی من ، پرسیاره کا ب ساناھی ییه . بەس ب هویری گوئی خو بده یی .))
گۆتنین شهیدایانه یین مامۆستای و تەریکیژ کرنه سەر فیروونی بۆ راجر کره
تشته کی عا سی و چینه بووی . دەمی دبیزنه قوتابی : ((تو یی خودان
هوشی و پرسیارا ب ساناھی یه .)) ئەوی نه چاره ژبو بەره قانی ژخو کرنی
گوهداریی نه که ت ئەو دناق هناقین خودا هوسا لیکدده ته قە : ((ئەگەر گوئی
خو بده می و نه کاریم لی تېگه م ، هەمی دی زانن ئەزی کوتم .)) ئەگەر ئەو
گۆتنین مامۆستای پەشت گوهاز قە پاڤ یژیت دی رو ییروی مەتر سیه کا
کیمتر بیت : ((ئەگەر ئەز نه خوینم شکه ستی ناخۆم .)) ل جیاتی هندی
مامۆستا درێژیی بده ته بۆچونا قوتابی ، دکاریت راستیا وی ب سەلمینیت :
((ئەگەر مرقی مهیل نه بیت دی ب زحمەت ل بیرکاریی تېگه میت . بهلکی
ئەز دکارم هاریکاریه کی بکه م .)) قەت و قەت نابیت مامۆستا سەبارەت
سروشیت یان هوشی که سی فیرخاز دیتن و بۆچونا خو دەر بېریت .

• دەمی قوتابی پرسیاره کی نه زانیت :

ماموستای بزاځ کر پرسپاره کا بیرکاری بؤ (پړنالدی) پړن بکه ته څه ده می
 پړنالدی پرسپار نه زانی ، ماموستایی وی ب ته رزه کی ترانه پیکه را نه گوئی :
 ((جانی من جهی داخی یه ، نه ز بهس دشیم فی کاری ژته را بکه م ، بؤ زانیدنا
 بیرکاری گهره که مروفی هوش و فام هه بیت .)) پړنالد ب دلمایی و توره بیغه
 زقریف سهر جهی خو . ده می قوتابی ل شیوازی شروقه کرنا مه تیغه گه هیش
 وه سا با شه فی تیغه گه هشتنی بدهینه پال شیوازی گوتنا مه ، نه ک کیم
 هوشیا قوتابی . بؤ هندی ماموستا بکاریت پکی ل شهمه زار بوونا قوتابی
 بگریت دکاریت بیژیت : ((من ل شیکار کرنا فی پرسپاری ناریشه یا هه ی ،
 چاوانه نه گهر شیوازه کی دی بکارینین ؟)) گوتنه که نه گهر یا بهر ه فانی که ر
 نه بیت ، هه روه سا بی بهختی ب کهس نه کهت و نه بیت هه سده می سفکرنا
 کهس دی هزا فیروونی ل ده ق قوتابی چیکه تن دا چقاسی دشیانا وی دا بیت
 پیکولی بکه تن.

• قوتابی پیدفیا ب هه بوونا سهر بهستی هه ی :

بابی ، قوتابی ده سالی ، گوته ماموستایی خو : ((دایابی من بؤ ده می
 هه یغه کی دی چنه وه غری (سفر) ، فی جاری نه ز دی کارم نه رکین خو
 نه نجام بدهم . ماموستا : ((ناکو هنگی کو دایابی ته ل ده ق ته د چن ؟))
 بابی : ((ئا - نه ز قهت و قهت هه زنا کهم وی کاری نه و دبیزنه من نه نجام
 بدهم . لی ده هه مان دهم دا دایکا من قار یا ده پیت و دبیزیت :)) بابی ،
 ته هیشتا مه شق نه کریه ! ده می کرنا مه شقا پیانوئی یه ، ها .)) بهس ژبه ر
 هندی کو نه و دبیزیت نه ز هه ز ناکه م مه شقی بکه م . نه گهر مه شقی بکه م دی
 هه ست ب وی چه ندی کهم کو ژبه ر خاترا وی نه زی مه شقی دکه م . نه ژبه ر

هندى كو ئەزب خۆ دخوازم .)) مامۆستا : ((تۆ حەز دكەى ل ديف حەزا خۆ
كار بكهى .)) بابى : ((ئا ، به لى ، بۆ ئەنجام دانا ئەركين من زى ھەر وەسايە
قەت وقەت ھەست ناكەم كو ئەزى ئەركين خۆب حەزا خۆ ئەنجام ددەم ،
ھەر وەكى بېژى ئەزى نەچارم ئەنجام بدەم ، ئەنجام ددەم .)) مامۆستا :
((تۆ حەز دكەى ھەست بكهى كو ئەقە كارى تەيەو تەب خۆ بېر پارا داى
ئەنجام بدەى .)) بابى : ((بە لى نھا ھەيفەكئ ب تفاقى ئەز دكارم پيانؤي
ليدەم و ئەركين خۆ ئەنجام بدەم بېى كو كەسەك بينيتەق بىرامن .))

* دەمى قوتابى نەشيت مينا خۆ پەيڤا دەر بېريت:

ژ رامۆنا يى كچا دە سالى كو دئاخفتنا ئنگليز يى دا لە ھەجە ھەبوو ھا تە
خاستن كو دە قەكا ئنگليز يى قەخوينيت. ھەند قاسى ھيدى قەدخاند ب
زحمت دەنگى وئ دەھاتە بىستن. دناڤ قەخاندنى دا ل پېرانيا پەيقان دادماوو
ل دىماھى كئ زى دبوو سەدەمى بېرنا قەخاندنا وئ. ژ شەرما داوژ بەر
شەر مەزار بوونى پەرتووكا خۆ دانا سەر چاقين خۆ. مامۆستاي گۆتى :
((قەخاندنا ئنگليز يى ب دەزگەكئ بلند كارەكئ ب ساناھى نيە . مەرؤڤ
دترسيت ھەلەو شاشيى بكەتن و ب مەرؤڤى بكەتن . زيرەكى دقيت مەرؤڤ رابيت
وژپيا قە قەخوينيت ، ئەزى مەمنوم رامۆنا كو تە خەبتين كرى .)) پوژا
پاشتر دەمى ژ رامۆنايى ھاتىە خاستن كو وانى قەخوينيت ، ئەول سەر جەھى
خۆ ھەستاقەو قەخاند . چونكى قى مامۆستاي پويەتەو گزنگى ب پەروش و
سەر بەرى رامۆنايى دا ، لە ورا يى ب مەقابوو . وى نیشان دا كول راستيا
دەروونى قوتابى تيدگەھيت . وى ھوشيارانە خۆ ژ پېھەلگوتەنەكا بى مفاو

پالدانهك و هاندانهكا ژقه ستا پاراستن . بۆ نمونه نه گوتى : ((ته جوان خاند ، هيشتا ب خوينه ، لى كيښم كى بلندتر . ئه م همى هندهك جارا شاشيا دكه ين ، قىجا نه ترسه .)) ئه ژگوتنه هر چه نده ژدله كى خافين دهر كه قيت ، لى هزرا فيربوونى ل ده ژ قوتابى چيناكه تن .

* ماموستا خاتوين قوتابيه كى هونه رمه ند هانددهت (تشويق)

(كليفورډ) هونه رمه نده كى خودان شيان بوو . لى دا همى كه قالين خو بهرى تفاؤ كرنى درپذيت و گولم چينيت . ماموستا خاتوينى دزاني گهره كه هيډى گا فا پاڅيژيت ، خو نيزكى كليفورډ دكهت و هاريكاري وى دكهت . جاره كى ده مى كه قال كيښان ل تهنديشت ميژا كليفورډى تيځپه پى و گوت : ((ئه ژكوپى ته كه قالى وى كيښاى براستى براستى يى غارددهت . نيشان دانا لقينى (حركت) ل سهر په پى كه قال كيښان كاره كى ب سانا هى نيه .)) يان ((ئه ز شه يدايى قى نه خشى مه ئه وى ته بۆ مالا خو كيښاى ، ئه زى دبينم ئه وپهنگى ته مفا ژيوهرگرتى جهى حه ژيكرنا منه .)) يان ((ئه ز دكارم دانيشم و چه ندين دهم ژم يرا ل هو نه رى ته بزيږم .)) ب هر بۆ چوون دهربرينه كا ماموستا خاتوينى ، ليقيى ب گرڼينين كليفورډى پتر ژپيش قه د بوون . هه قپولين وى هيډى هيډى ب شاره زايى و ژيزانديا وى يا نه مازه حه سيان . كليفورډى تام ژ قى پيوته پيكرنى و پيځه لگوتنى وهردگرت و ئه و هزل ده ژ په يدا ب بوو كو كه قالين خو بيخي ته بهر چاڅو ديدا بيه نه رو ته ماشه چييان .

• چەوا ھزرا خاندنێ ل دەھ قوتابی چیکەین ؟

پەپوھندئ (جۆ) یی تەژی بوو ژاپۆرتین بەدپەوشتیی ، ئەو ل ناڤە ندا پۆلی ل سەر زکی دخشی ، یی بەرەللا بوو دناڤ پۆلی دا ، ل قوتابیان ددا . ل پیکاماتن و چوونێ دا غاردداو کارین مینا ڤا ھە ئەنجام ددان . کۆرە کئی ب تەمەن مەزن بوو . ژبەر خراپ ڤەخاندنێ ژ ھەڤالین ڤە ڤەمابوو . بەری ھنگی گۆتبوونە مامۆستایی وی یی تازە کو ئەڤ قوتابیە دئ ((جەیی سەرئیشانی)) بیت . مامۆستایی وی ئەڤ پرسە ب گرنگ داناو بپیار دا کو ھەمی رۆژا گوھێ ڤۆ ڤەخویندنا ((جۆی)) شل بکەتن گۆتین مامۆستای ڤالا بوون ژ دادوھریکرنی ، وە تیکھەلی قەدر زانینی بوون .

((من تام ژ گوھێ ڤۆدانا ڤی چیرۆکی وەرگرت .))

((تە چقاس ب جوانی ڤەخاند !))

((ئەو ئیدیەم و زاراڤین عاسی باش ھاتنە گۆتن !))

((چقاس پەرتووکەکا سەرنج ڤاکیشە ، ب گوھێ خودانا ڤەخویندنا تە زۆر

تشت دەست من کەفتن .))

ڤەخویندنا ((جۆی)) با شتر لیڤھات . رەڤتارا ویژی ھەروە سا ، ئەو ڤۆ

ئەندامە کئی تستی پۆلی . مامۆستای سەبارەت ڤی چەندئ دگۆت : ((دا بیژی

باوەر مومک یا ((جۆی)) دروست دەرەم بەردیتنا من دا یا وەراری

دکەتن .))

• چه وا هزرا نفیسینې ل ده قوتابی چیکهین ؟

جیمس ، قوتابیې دوانزده سالی ، گوتاره کا زیده ژئه ندازه یا کورت دا ده ستې ماموستایې خو ماموستا ل جیاتی لو مه کرنې و شیرت پیدانې ، نفیسی ((گوتارا ته یا سهرنج پاکیش و پوخته و کورت بوو . دگل قې چهندي دهمې من ئو هه تا دیمایکې فه خاندی من گوته خو خوزی ئه ق گوتاره دريژتربا و من هیشتا ژي فه خاندبا .)) جیمسی ئو هزر ل ده ق گه لاله بوو کو گوتارین دريژتر بنفیسیت .

• قوتابیې ب سهرترسا خودا زال دبیت :

دیانا ، قوتابیا ده سالی ، بو چهند دم ژمیره کا ((نیشان بدهو بیژه)) هه رگاځ نه خشین دلحه بین به ره ق دکرن . بو نمونه بویکه کا داری ، نامه یه ک بو نفیسه ره کی ، هه لبه سته کا تازه ویین مینا فانه ، لی دترسا ل بهر چاقي هه قپولین خو راوه ستیت و دچله نگیا وانا دا پشکداریې بکته تن . وی نه خشین خو ل سهرمیژا خو دادینان و پیه هلدگوت . لی چ جارا نه دخا ست باخفیت . ماموستایا پیشترا (دیا نایي) ب پیکا مانده ل (اذکار) کرنا هه ستین وی پیکول دکر ژ ترسیانا وی کیم بکته قه : ((یا ئه حمه ق نه به . دیانا . تشته ک نییه کو تو ژي بترسی که س ل بهر نییه ته ب خوتن .)) دیانا یې بهر خودان د کرو هه روه سا بی ده نگ دما قه . ماموستایا نوی یا (دیانا یي) سهرده ریه کا جوداوجیاواز هه بوو . وی گوته (دیانایي) : ((من تام ژوی نامی وهرگرت ئو ته بو نوژدار سو سی هنارتی . نه مازه ژوی رستا کو دهر باره ی پشیکا چوویه د نا ق کولافي دا ته گوتی . خوزیکه ته ئو بو

هه ډولپلین خو ژى څه خا ندبا .)) ديانا يې ب نه پازيږونڅه گوټى : ((نه ز ل ویرى پاناهو ستم .)) ماموستای گوټى : ((نه ز دزانم پراوه ستیان هه م بهر سى قوتابيان و ئاخفتن مړوڅى دترسينيت ، مسوگه ر کاره کى ب سانا هی ندي ه .)) ديانايى ، پاشى چه ند هه ډله يځينه کيڼ ب ځى ته رزى ، ل ديماهيکى بو خاز يارا وى چه ندئ کو پشکداريى د چه لنگيا هه ډولپلین خو دا ب که تن . نه و دترساو ل بهر خو ب زحمت ئيخستبوو ، لى يا دفن بلند بوو . هيډى هيډى ل وانين خو يين دى ژى سه رکه فت ، ئيملا يا وى باشت ر ليها ت و ل وانا بيرکاريى ژى هيډى هيډى پرسيار دکرن

• ياداشتین ته ژى پېهه لگوتن :

ماموستايى پولا دوويى ، ل جياتى هندئ بو قوتابيان نمرى ل سهر دهفته ريڼ وان دانيت ياداشتین په سنينى ژيړا نفيسين : ((ئانى ، دهست خه تى ته يى خوښه .)) ((باب ، ئيملا يا هه مى زارځين ته يا راسته .)) ((تامى ، بهرسځين ځى په پړى بيرکاريى ب ثقافى دپاستن .)) ((جوڼان ، نه ز شه يدايى رهنگين ځى که ځالى مه .)) ((ليندا ، نه ز وه سا دبينم تو يا فيرى کريارا ليکدانى (زه رب) بووى) .)) ((پيتهر ، من ژفه خاندنا رستين هنده قاسى تازه تام و چيژ وهرگرت) .)) نه نجامى ځى کارى ماموستايى نه و بوو ، قوتابيان ژى ده ست هاڅي تى چه ندين ياداشت ل سهرى دهفته ريى و بنى دهفته ريى ژ ماموستايى خورا نفيسين بو نموونه : ((نه ز تامى ژ خه ت خوښيى وهردگرم .)) نه ډ بيرکاريه وانه کا با شه .)) نه ز شه يدايى تاقير نه ځا ئيملا يى مه .)) ماموستايى

سه باره ت فې چه نډی گو تې : ((یادا شتین م نین قه در زا نینی تیروانی نا
(تصور) فان قوتا بیان بو ئه رکین نفیساندنی گوهری .)) .

• جیبوونا هزی ب سه ده ما وه کهه فسانزی :

جینیفه ر (Jennifer) ، قوتا بی سیژده سالی ، بی حه زادی خو
پیانو لیدا . خه مساری دخاندنی دا دکر و خو ژ حه لکرنا پاهینا نا قه ددزی .
مامو ستایی تازه دا مه زای ، ب ئاوا یه کی شهنگ سستی رهف تارا جی نیفیری
گوهری . خودی جینیفه ر ، فې گوهریننی د نا ف هزو رهف تارا خودا هو سا
رونقه د که تن : ((مامو ستایی م نی ئی کی دلی وی مینا بهری بی رهق بوو .
هرگا ف دکره قیپی :)) بیژه وازی ته ل کیری یه ؟ ئه گهر وازی ته لیږه نه بن
چ جارا فی ر نا بی یه لیدانا پییانو وی ، وه کی دیاره ده ستین ته د خار و
فیچن .)) هوین باوهر دکه ن ماموستایه کی هو سا هه بیت ؟ یین هنگی کو ئه ز
دگل ماموستایا تازه کار دکه م . هندی زانایه کی ئه زی پیشفه چووی . کارئ
وی موعجزه یه . بو نمو نه جاره کی من پار چین وی دروست نه ژه نین و
مه و دایی ده میی دروست نه ژه نین و مه و دایی ده می یی دروست ژی من نه بوو
ماموستا خاتوینی گوته من : ((من زور حه ژ ژه نینا ته کر . لیکنه فا ته
زورا تازه و داهینه رانه بوو . نها روخسه تی بده من دا نیشاته بدهم کادی فان
پار چا چاوا ژه نی و لیده ی .)) پا شی رویندشته پشت پیانو وی و ئه و ب
دروستی لیدا . ئه ف نه رمرتین و گونجاوترین ره خنه بوو کو من ب دریژیا ژیی
خو گولیبووی . من دگوته خو ، چ ماموستایه که))

• کرنکیا ئه نجام و خه سله تین جودا که ره فیه یین نا ف پولی :

ئەو خەسلەتتێن د فێ پشکێ دا دکه ڤنه بهرچاڤ ، داکوکیێ دکه نه سەر
گرنکیا پهروهردەو فێرکرنێ و چیبوونا فێ هزری . بهرسقا مامۆستای پۆله کێ
هه ستیار دگێریت دفیربوو نا قو تابێ دا . لێ ژ هه ڤبزد یان و ئەو بێ
سه روبه ریپێن فێ دیمایه کێ روی کرپه قوتابخانا نیشان ددهن کو هه بوونا
هه ڤبه ندیه کا ئافاکه رو ساخله م هه رچه نده یا پیدفێ یه ، لێ بهس نیه و نه
مه رجه بۆ فیربوونی . ئەو قوتابخانیێن کو کهش و سه قایه کێ دژی فیربوونی
هه ی خهسلەتتێن جودا کرنه فێ یان نموونێن پۆلی هوشتاری (انزار) دده ته
قوتابیان کو : ((دگهل هه ڤشول نه کهن ، ب خۆ خازیارین ههچ کارهکی نه بن ،
دگهل مامۆستایین خۆ هه ڤکاریی نه کهن . راهێنانێن ناڤ پۆلی تڤاڤ نه کهن ،
ههروهسا ئه رکیێن خۆ یێن مال ئه نجام نه دهن .)) د ناڤ قوتابخانه کا هۆ سادا
چیدبیت قوتابی کیماسیه کێ بکه تن دا ژ لۆمه کرنا هه ڤبۆلیپێن خۆ یێ پاراستی
بیت ، چیدبیت ئەو ته هه مولا مه ترسیا شکه ستنێ دخویندنێ دا بکه تن دا
حوکمێ جفاکێ بگۆریت . هه رچه نده چیدبیت دناڤ هه ناڤتێن خۆدا خاندنێ پێش
بیخیت ، لێ چونکی ئەو ل رویدانیێن کارایی دژی رهو شه نبیریێ دا تشتتێن دی
دکه ته نموونێن ل سەر چوونی و به هری ژ تاگریێن شه ر خازو گی ره شیوین
وه ردگریت . هه تا وی ده مێ کو گوهرپینێن کارتێ که ر د ناڤ کهش و سه قایی
فیربوونی و خهسلەتتێن جودا که ره ڤه دناڤ پۆلیدا نه هیته ئه نجام دان خاندن و
فیربوون دقوتابخانیێن وهسا دا تشته کێ مه حاله .

• بیرو باوه را نفیسه ری یا که سی (شخصی) :

بۆچوون و بېرو باوه رېن من سه بارهت چيېوونا هزرا خاندنې ب با شترين
ته رز دناځ قى سهرهاتيا خاريځا يا هاتيه كورتر كنه قه : ژوره كا بچيك و تهنگا
بانى وى ژ دارو ته نه كا هاتيه چيېكن ، دوو چارى سوتنى بوو . كارمه ندين ئاگر
قه مراندنې بۆ قه مراندنا ئاگرى بله ز خو گه ها نده جهى قه ومينى و دوى ژورى
دا زه لامهك ديت كو يى چوويه دخه وه كا گران دا. وانا پي كۆل كروى ژ پي په
لانكيڼ پيريسكى بينه خارى ، لى نه كارين و ل ديماهيكي ژ رزگار كرنا جانى
وى بى ئوميد بوون . پاشى سهرۆكى وانا گه هشته وىرى و گوتى : ((هايدار
بكه ن ، ئه و ب خو دى جانى خو رزگار كه تن .)) په ندو شيره تى قى
سهرهاتى يا خويا وعه يانه . ئه و قوتابيېن كو ماندى و كسره بووين و دخه وړا
چووين نكارن مفاى ژ رزگار كه رى نياز باش به رى وهر گرن ، گهره كه بهي نه
هايدار كرن و هوشيار كرن و بيژنه وانا كو ئه و خودان شيان و ژيهاتنن ، ده مى
هاتنه هوشيار كرن ئه و ب خو دى جانى خو رزگار كه ن .

پشکا دهی
نهریت و هزرکرنه قین مفادار وسوودمه ند

*دا باسی وان هه ئه باندیان بکهین ئه وین دناڤ پۆلیدا ههین :

مامۆستا سه بارهت نه خشیی نو ی به دگۆمانن و ئه و ماف ژ یی هه ی ،
چونکی نه خشیی تازه کو ئارمانج ژ پراکتیزه کرنا وان با شا کرنا رهوش و
سه روبه ری پهره رده و فیڕکرنی بوویه ، نه مازه ل قوتا بخانی ده قهرین بی
پار (محروم) یی بوویه سه ده می توخه بداربوونا شاره زایی و کارزادی .
ره خنه گره کی سه بارهت فی بابه تی دگوت : ((ده می شیوازیی سه رنه که فتی
ل قوتا بخانی قوناغا ده سته پیکی دناڤ ته خین مام نافه ندیی جفاکیدا ده ی نه
کارخستن ، سه رکه فتنی ده سته نائینیت ، به لکی دی بیته ئاریشه و به لایه کا
مه زن ، پاشی چه ند سالا ژ وانه خاندنی دی ئه و باوه ری بو قوتابی چیبیت کو
مرو قه کی زین کو ته ، نه ها دگه ل گرت نه هه ف ساری ده ست هه لاتی ژ ئالی
حکومه تا فیدرالیقه ده ه مان زا پۆکستانیدا دی ئه و بیرو باوه ری په یدا بیت .

نه خشین تازه ئه وین ل سهر شه ننگستی باوهری هه بوون ب سحر چه ندایه تیځ
□ چه ندایه تیځ ئالی بؤدجیځه ، ماموستای و خزمه تگوزاریا فه ، هه می مینا
نه خشین سهر ئافیی لیها تن . ئه و چه ندا قوتابی پیدفی پی هه ی بهس ماموستا
دکاریت وی ژیرابکه تن . ئه و ژی باش کرنا چاوانیا تیځه ها ندنی و هه ف بهریا
بهاییه . ئه و شیوازو ته رزین دفی پشکی دا هاتی به رهه ف کرن تشته کی ره ها
(مطلق) نییه و دونیایی ژی سهروبن ناکه تن . لی چاوانیا هه فبه ندیا کو د نا ف
پولی دا هه ی دی با شتر لیکه تن .

* پیدفی یه چ که سه ک پرسیاری بکه تن ؟

ئه و شیوازی د نا ف پولین خاندنی دا به رقرار بووی ، کو تیدا ژ شیوازو
ته رزین که فنار په پیره وی دهیته کرن شیوازه کی ده سترکو نه لوریکي یه .
ماموستا ، سه باره ت بابیه ته کی کو دزانیته ژ قوتابی پرسیاری د که تن کو
قوتابی وی با به تی نزا نیت . د نا ف هنده ک قوتابخا نان دا بو بری نا فی
به رده و امیا که فنارا ماندیکه رانه مورا کارپی نه کرنی یا ل سهر فی شه ننگستی
پوچ هاتی یه دان . قوتابی هه رل ده ستنیکا سالا ئی کی فی ر د بیت کو
پرسیاری بکه تن ، گه ریان بو فه دیتنا پرسیاری مینا به شه کی ثقاف که رو
پیدفی که خاندنی ل قه له م دده ت . ده ستنیکی داکو کی ل سهر وان پرسیاران
دهیته کرن ئه وین قوتابی دکاریت ده ریریت پاشی دی لیځه کولینی ل سهر
چاوانیا پرسیاران که ت . ئیک ژ ماموستایان بو هندی هزارا پرسیار کرنی ل
ده ف قوتابیان چی که تن ، ته رزه کی یاریی د نا ف پولی دا په پیره وکر : جه نته ک
د گه ل خو ئی نا د نا ف پولی دا وگو ته قوتابی یین خو د نا ف فی جه نته ی دا

كامپيۇتەرەكا ھەي وە ئەڭ كامپيۇتەرە دكارىت بەرسقا ھەر پرسیارەككى
بدەتەقە . ((ھوین د خازن بەرسقا چ پرسیارەككى بدەتەقە ؟)) ب دە ھان
پرسیار ھاتنە كرن :

((ئەزكەنگى ژدايك بوويمە ؟))

((نافی مالباتا دايكا من چيیە ؟))

((ئەم سەبارەت پرسگرىكا قىتنامى گەرەكە چبەكەين ؟))

((بۆچى ھەرگاڭ كەسىن ب تەمەن مەزن ژ دەستى گەنجان دتۆرەنە ؟))

((ئەگەر جارەكى بۆمبا ھیدروژنى بەيتەچىكرن ، ھەرى رۆژەك ناھىت كو

ئىك بۆمبا ھیدروژنى پافىژىت ؟))

((ئەگەر قىان و حەژىكرن مریبىت ، پاشى چما دە مى ئەز دگەل دۆستى

خۇدا بم دى بىژى ئەزى ل ھىقىى بفرم ؟))

((مەودا دناقبەرا پارىس و لەندەن دا چەند مىلە ؟))

پاشى مامۆستای گۆتە قوتابى يىن پۆلى كو بەرسقا ھەندەك پرسیارا ھەر

بەرى نھا يا خۇيايە و بەھايى بەھرە وەرگرتى ژ كامپيۇتەرى ھند قاس يى

گرانە ئەوشيان نىيە بەرسقا وان پرسیاران بدەتەقە . قوتابيان چاقەك ب

لىستا پرسیارىن خۇدا ئىناقە و ئەڭ پەنگە پرسیارە پەشكرنەقە ، بۆمىناك

((ئەزكەنگى ژدايك بوويمە ؟)) پاشى مامۆستای خالەك ديار كرو گۆت كو

ئەڭ كامپيۇتەرە دبەرسق دانا پرسیارىن ئالۆزدا دووچارى ئارىشى دبىت . بۆ

نمۇنە بۆ پرسیارا ((ئەم سەبارەت پرسگرىكا قىتنامى گەرەكە چبەكەين ؟))

مەبەست ژ ((ئەم)) چيیە ؟ مەبەست ژ ((گەرەكە)) چيیە ؟ ھەرى ((گەرەكە

سجى (اخلاقى) یە ؟ یان ((گەرەكە پامیاری ؟)) یان مەبەست ژ ((مىلى))

چييه؟ ميلي ههوايي؟ ميلي دهريايي؟ قوتابيان زوی زانی کو دناق وئ جهنتی
دا کامپیوتهرهکا موعجزهکهر نییه ، لی ل سهر یاریا (جهنتی و کامپیوتهری)
دبهردهوام بوون و رژدی (اصرار) کر کو دهومی دانیشننهکئی دا نه ؤ جهنته یا
بهرهه ؤ بیت .

* یاریهکا یاسایانه بۆ فیربوونا گوئی خۆدانی :

ل قوتابخانهکئی دا بۆ هندی قوتابی فیبری کریارا گوئی خۆ دانی بدیت
شیوازهک هاته بکارئینان : ههر پۆژهکئی نه رۆژهکئی بۆ ده می دهم ژمیږه کئی
پشکداریی د باسهکی دا دکن کوی گریډای بیت ب بابهتین جفاکی و که سی
قهو بۆ وان پتر جهی بایهخ و گردگی پیدانی بیت ، نهو بنه مایهکئی نه ب
کارئینای ژی دکنه جهی تیږامانا خۆ : ههرکه سهک بهری ده ست ب پهیقینا
خۆ بکهتن ، گهره که ب نه ندازی پیدقی پهیقینا وی که سی بهری خۆ
بیژیته قه . نه ؤ بنه مایه کا ک لک و شهنګ سستی ههقبه ندیا ئاڅا کهره . ههر
پهیقینکههرهکی نه چار دکهتن وازین خۆ بدهته گوتن و هه ستین که سین دی و
تهرکیزئ بکهته سهر ، بجپته دناق چارچوپی زینا ویدا و دیتناوی ناسبکهتن .
دهمی قوتابی و ماموستایین وانا قی شیوازی ب کار د بن گوهرپینین عنتی که
دناق هناقین وانا دا رویدهن . نهو کیمر د ئاخفن ، پتر گوئی خۆ دده نی ،
زانین و تیگههیشتنهکا هه ؤ دلانه دهستقه دئین .

* ماموستای هیژا دادوهریکنا خۆ بۆ دهمهکئی دی هه لگره !

بۆچون بیژین دادوهری کهرا نه یین ماموستای دبنه بهربه ست دهه مبه
فیربوونا قوتابی دا . ل قوتابخانهکئی ، بۆ کیمرنه څا هژمارا څان بۆچون بیژیا

ژ قىيى بىروەزى مفا وەرگرتن : ژ ھەر مامۆستايەكى ھاتە خاستن كو بو دەمى
حەفتىەكئى ھەر پوژ ئەو خەسلەتئىن كو ددەتە پال قوتابىيئىن خو بژمىريت ، دا
بزانيت چەندن ، چونكى مەبەست ژ قىيى چەندئى ئەو بوو دا مامۆستايان قايل
بەكەن كو دادوەر ييئىن خو بو دە مەكئى دى دريژبەكەن . لەو پرا ھەم
ھەلسەنگاندنئىن ئەرنى ھەم نەرنى ھاتنە تو ماركرن ، تو مار كرنا ھژمارا فان
ھەلسەنگاندنا يان ژ ئالى مامۆستايە ھاتە ئەنجام دان ، يان كەسەكئى دى بو
قى كارى ھاتە پاسپاردن . ھەندەك مامۆستايان بە ھەر ژ ئاميرئى تو ماركرنا
دەنگى وەرگرت . دئەنجام دا مامۆستا ب خە بەرھاتن كا چقا سى گۆتئىن وا
تيككەلى خەسلەتئىن دادوەرى كەرا نە بووينە . خە سلەتئىن ميانانى ، راست ،
ھەلە ، باش ، خراپ ، ژير ، ئەحمەق ، خافىن ، قريژى ، ھوش تير ، ھير ،
جوان ، كر يت ... و ھەتدە مامۆستايان كو وا نيئىن خو تو مار كر بوون
ھەلسەنگاندنەكا دلەزينا خارئى ژ كارئى خو نيشان دا : ((دەمى تەقايە ئەو
گۆتئىن نەخو شين ب نيازە كا باش من گۆتئىنە قوتابى ييئىن خو و من
گوھىلبوويە ھە . ئەز مام ھەيەت گرتى . من ھەز د كروئى تو مار كەرى
(تسجىل) بشكىنم من ھائىش ھەندەك گۆتئىنە دبوو كو دگەل ھەلسەفا من بيانى
بوون . نەوارەكا تو مارا دەنگى بو من بەس بوو دا تەزىەكئى ب سەرلەشى من
دا بىزىت و بىيەتە سەدەمى وئى چەندئى خو بشكىنم و ميانا كەسەكئى
پەروەردەكارل خو بنيم ، ھەروەسا ل دۆر تەرزئى پەروەردەو فيركرنا خو ب
خودا بچمە ھە .)) پاشى كو من بو دەم ژميرەكئى گوھى خو دا يە گۆتئىن خو
ئەز دلسار بووم ، من باوەر نەدكر ئەز ب خو بىم ئەو گۆتئىن نەخوش ، ئەو
دەنگى تير ، ئەو بو چوون بىژيئىن توند . من بپاردا جارە كا دى ب چاوانىيا

هغه ندىا خو د گهل قوتابى دا د چغه ، وان شا شين ك چكهو د چيك ،
تومه تباركړن ترانه پيكرانه ، هغه بهركړن شرمه زارانه ، پي هه لگوونين
كېم كارتېكړن هه ، نهو گوتن د ادوه ريكه رانه ب هوپرى لى د بگه پيېم و
غه بېنم .))

* نامين بهرهمدار :

ل قوتابخا نه كى ، ژبو كېمكر نه فا نازارېن قوتابى نه فېلا نه ها ته
بهره فكرن : هه مى روژا سپېدى ل قوتابيان دها ته خاستن كو نامه كى بو
ماموستاى بنفيسن و تيدا بېژن كا چ ت شته كى يان چ كه سه كى ل فى
ديماهي كى نهو توره كرينه ، نهو د نازاد بوون يا دلى وان لى بنفيسن . نه فى
شيوازى هاريكاري ماموستايان كر كو شاره زاي هستين قوتابيان بېن ، ري كى
ل قه له بالغى و قه رقه شى و هوسه وهوار هيلانى بگرن ، وه ژ نالى دلوقانى و
سوزداري غه هاريكارين وانا بېن ، ماموستايه كى دى نهركى نفيسينا داريتنى
(انشاء) نه دا قوتابى يين خو . د بهرامبهردا نهو پالدان و هاندان دا سه بارهت
هر بابته كى كو پتر ژپرا يى گرنگ بيت بكه نه نامه و بووى بنفيسن .
ياداشتين وانا تايبهت بوون و ماموستاى ب دريژى بهرسف ددا غه . نه فى
هغه ندىا تايبهتى كارتېكړنه كا كوير كره سهر قوتابيان . وانا د نا ف نامين
خودا ترسا خو ژدهر ئيخستنا جفاكى ، سستبوونا شهنه گستين دوستايه تىي ،
كر يارامهتر سيدارا سيكسى ، نايين زاو ت شتېن سنجى (اخلاقى) ،
پرسگري كين سامانى ، كه سيني و سروشتى ، بهرنامين خو يين پاشه روژى يين
كار و خاندن ئيخستنه دېن ليغه كولينى دا . يا ژه ژى تيرامانى بهرى هنگى

دەستورێن زمانی و ئیملاوان قەت و قەت یا راست نەبوو ، ئی ب قئی ریڤکی
بەرەف پیشەفە چوون .

* پەرتووکا رێنمایا داھێنەرانی مامۆستایێ ھێژا :

مامۆستایەکی ژ بۆ گرنگی دان ب شیانین جۆراو جۆرین قوتابی یێن پۆلا
خۆ ھەستا ب چێکنا پەرتووکا رێنمایێ کرئی بنا قئی (چ کە سەک دچ
کارەکی دا دناف پۆلا مەدا یی خودان شیانە .)) بۆ نموونە ھەرکە سئی قیا با
کیماسیێن خۆ یێن بیرکاریێ یان فیزیایی نەھێلێت یان فێری چێکنا بە لەمێ
بەیت دا زقێتە قە بۆ قئی پەرتووکا رێنمایێ کرئی و دا ((مامۆ ستایێ
رێنمایێ کرئی)) خۆ پەیدا کەتن . پەرتووکا رێنمایا داھێنەرانی ئەو ژ بۆ
ھاریکارنا بەرامبەر ھا ندادا یارمەتیاوان ددا دا کوناستی ئیعتبارو دەست
ھەلاتا کەسێن ناف پۆلی دا بگۆرن .

* فێربوونا دوو کەسی :

دەندەك قوتابخانان دا روخسەتێ ددە نە قوتابیان کونداقیکرەفیدا
پێکفە پشکداریی بکەن ، دۆ قوتابی ئەرکێن خۆد ھەندەکاراندا پێکفە ئەنجام
دەن ، پێکفە تاقیکرنەقئی دکەن ، ژوان نمرین وەردگرن پێکفە پشکدارن ،
ئەنجام نیشان دەن کودەمێ دۆ قوتابی پێکفە کارەکی ئەنجام دەن
چاوانیا کارکرناوان با شترە ژھنگی کون ھەرئێکی ژوان ب تنی وی کاری
ئەنجام بەدەتن . ئەف شیوازە ب تایبەتی بۆ کەسێن کیم کیمە فێردبن یی
مفادارە . ئەو شیوازی بەرەفانیی ئەوئ ل سەر شەنگستێ دەرە چوونا

ژقه ستا دده نه ئاله کی ، به هره ژوی شیوازی وهر دگرت یی بهری زها ژ بو پاراستنا باوهر مومک یا خو بکار دئی نا ، دپشکداریکرنا پیکه دا نه و ژ هات و نه هاتی (مجازفة) ناترسن و خو بو سهرکه فتنی د جه پینن . ههر قوتابی که د فیروبو نا دووکه سی دا ههم پوئی مامو ستای دگپریت ، ههم پوئی فیرو خازی دبینیت . نه و تشته کی فیرو دکته و فیرو تشته کی دبیتن . ههر ئیک دکاریت بی ترسان شاره زایی و ژیزانییا خو هه لشکیفیت و بی سزادان هه له و شا شیین خو راست بکه ته وه .

* هنده ک بهرنامه بو پشکداریکرنا قوتابیان :

دناف ژور قوتابخانین کو بوینه جهی په سندی ماف ب قوتابیان هاتیه دان کو دناف وی ناهندا فیروکرنی دا پشکداریی بکه ن . بو نمونه د قوتابخانه کی دا دناف لیژنا راویژکاری دا ههر حهفتی جاره کی قوتابی که د گهل ریقه ری قوتابخانئ چاچی که فتنی د که تن ول دور بهرنامی خا ندی ، چه له نگیا ، ههروهسا نه و ناریشین کارتی کرنی ل سهر ژیا نا قوتابی د هیلن بیرو بو چوونا ژیرا دبیزیت . ریقه بهر ژی مفای ژفی چاچی که فتنی وهر دگریت و قوتابی ل وان رویدان و پرسین تازه ئاگاهدار دکته و سه بارهت بهرنامین داهاتی د گهل وانا راویژی دکته تن . ئیکی ژ نه ندامین نه نجومه نا قوتابیان سه بارهت فی چه ندی دگوت : ((نه و ههسا ههست د کهین که که ته نه م کارتی کرنی ل سهر پهروهده و فیروکرنی دهیلن و زها ئیدی مه نه و ما فی هه ی سه بارهت نه و چه ندا دناف قوتابخانامه دا دقه ومیت بیرو بوچوونین خو دهر بپرین))

* دایاب دچنه پۆلین زارۆکیڤ خۆ !

ل قوتابخانه کا تایبه تا سهرتایی دا ، دایاب هاتنه پالدان و هاندان کو هه یقی جارەکی ل پۆلین زارۆکیڤ خۆ به رهه ڤ بڤن و هاریکاریا مامۆستایان بکه ن . ئه نجامین هه ژێ و باش دهستقه هاتن . دایابان دقویناغا ئیکێ دا زۆر ژ ئاریشین هه ی دناڤ خویندننا گروپه کا زۆرا قوتابیان دا دیتن . د ئه نجام دا ته رزێ سهرده ریا دایابان دگهل مامۆستایان گوهرپڤن ب سهردا هات و با شتر لیها ت . قوتابی ب به رهه قبوونا دایابیڤ وانا دلخۆش بوون ، مامۆستایان ژێ ژ به رێ پتر هه رزا وێ چه ندێ کر کو وانین خۆ ل مال به رهه قبه کهن . دناڤ پۆلی دا کیمتر باخفن ، هه روه سا خۆ ژ هه قه دژیی نه پیددقی بپاریزن .

* هاریکار (مساعدا) یارمه تیا مامۆستایان دده ن :

ئه و خاستین دناڤ هه قبه ندیا پۆژانه یا پۆلی دا هه ی دکاریت ببیته خراپ که را کریارا خاندنی . ئه گه ر مامۆستا بخازیت به رسف ده ری ته قایا پرتان بیت ئه وین به رده وام درۆیدانی دا گه ره که ته قایا ده م و پویته پیکرنا خۆ ژ بۆ قی چه ندی بخیته کار . هه ر مامۆستایه کی قوینا غا سهره تایی رۆژی دوو چاری هه زار دان و ستاندنن ده قکی دبیت دناڤه را خۆ که ت که تی قوتابیان دا . ئه ق دان و ستاندنن ده قکی هه تا ئه گه ر دلخۆشکه رژی بڤن ، لی ديسان دبهنه سه ده می ماندی کرنی . ده می ئه ق دان و ستاندنا ده قکی دناڤ رۆیدانه کا به ز و ل که ش و سه قایه کی پړ ئالۆژی پۆلی دا چیدبیت هیژو شیانا مامۆستای شروقه دکه ت . ل خاری مه نموونه کا ئینای ژ بیرو بۆ چوونا مامۆستایه کی د پانزده خۆله کیڤ ده ستپیکا فیڤ کرنی دا .

- ((دروست پاره سته .))
- ((په رتووکین خو نه هاقیزه .))
- ((پیین خو بینه ده ژ ئیک .))
- ((ده رگه هی پوئی څه که .))
- ((کورپنه ل جهی خو دانیشن .))
- ((کچینه ل جهی خو دانیشن .))
- ((کورپنه عه بایین خو هه لواسن .))
- ((کچینه عه بایین خو هه لواسن .))
- ((دانیشن .))
- ((میزین خو پاقر بکه ن .))
- ((ئه رکین خو ل سهر میزی دانن .))
- ((قه له م رساسین خو بتراشن .))
- ((خو به ره څبکه ن دا وائی ب خوینین .))
- ((وهره راهینانا ل سهر ته خته ی بنقیسه .))
- ((به رپه پئی سهی و چواری څه که ن .))
- ((ئه وئی ته نیشته خو نه ئیشینه .))
- ((دروست روینه .))
- ((دناؤ دلی خو دا څه خوینه .))
- ((نها بلند څه خوینه .))
- ((چاقدیر که سین نه هاتی ناقین وان بنقیسه .))
- ((ژانت ته شول ب مایکل نه بیت .))

((جان تە ب شاشى بەرپەپىڭ قەكرى .))

((دوريس دخەورا نەچى، دەست پېيگە قەخوينە .))

((نۇرا ھەرە دفنا خۇ پاقرىگە .))

((ب دەستى خۇ نە ، ب دەستمالى .))

((جۇرچ ھېمەن تر .))

((جۇرچ بىزقەرەق جەئى خۇ .))

((ھېقى يە خۇ بى دەنگ بگەن .))

ل زۆر قوتابخانا ب رىكا سەرەرداى كرنا مامۇستايان دناق كارىن رىقەبەرى
و بن پياكەفتى دا شارەزايا وانا ھاتىە ژىھەلەرن . تەقايا كارىن نە فىركارىي
(غير تعليمى) ب رىكا ھارىكارىن مامۇستايان ب يارمەتيا چاقدىرا (مراقب)
دەينە ئەنجام دان . بۆنمونه نفسينا كەسىن ھاتى و نەھاتى (حازر و غايب)
قەكرن و قەپاتكرنا دەرگەھ و پەنجەرىن پۆلى ، رىكخستنا رۇناھيا پۆلى .
خاڧىن راگرتنا ژىبەركى تەختەرەشى و تەختەرەشى . بژاندن و جەمكرنا
دەفتەرىن قوتابيان ، قەگەرا دندا وەرە قىن ھاتىنە را سكرنقە (ت صحيح)
شارەزاكرنا قوتابىين تازه ھاتى بۆرىزا خاندنى و پۆلى . چاقدىرىكرنا
پەرتووكىن پاسپاردى . ھارىكارىن مامۇستايان و چاقدىرىن قوتابيان دكارن ب
تەرزەكى ھەژى چاقدىرىن ئەنجام دانا قان ئەركىن رۇژانە بن . ھندەك ژ
ھارىكارا ب تنى يان ب كۆم و چەند كەس پىكقە قوتابيان رىنەمايى دكەن ،
ئەوناھىلەن دە مى مامۇستاي و ھىزو شيانىن وى ژ دەست بچن و مەرجىن
پىدقى ژبۆ فىركرنى و زانىنى چىدكەن .

* نه خشین پراکتیکی یین تازه :

دئی پشکی دا باسی نه ریت و بیرو هزا ها ته کرن بی کو پیدی بی بیت
گوهرینین شه نگستی و به روفاژی کرنی دناڅ پروسس یان بود جا قوتابخانی دا
بهینه نه نجام دان . هه قبه ندیین هه ی دناڅ پولی دا باشترا لیدکه تن . زور ژ فان
نه ریت و بیرو هزا هه تا ماموستایه ک ب تنی دکاریت به ره هه څ بکه ت و یین
مایژی دکارن دناڅ قوتابخانی دا پراکتیزه بکه ن . ته قایا نه څ نه خشین تازه
پراکتیکی (عملی) نه . ل هه رده مه کی و جهه کی دکارن بکار بینن . نه څ
شیوازه دی وی شیانې ده ته ماموستایان کو ژ قه یدوبه ندیین کارین هیژتیه بهر
قورتال بین . نه وهستا قوتابیان سه باره ت که سینیا خو هه ی دی توندوتولتر
لیه ییت و دی چاوانییا هه قبه ندیی دناڅ به را ماموستای و قوتابی دا ژیه هل
به تن .

پشکا يانزدئ
کەسین دانسال و مەزن چاقپیکەفتنی دگەل هەق دگەن

دقې پشکې دا مه هه قبه نډیا هه ی دگه ل که سین ب ته مه ن مه زن ، نه وین
کارې تیگه هاندن و پیگه هاندنا قوتابی گرتییه ستوی خو . مینانی دایبا بان ،
مامو ستایان ، ریقه به ران ، نه و چا قپیکه فتنی د گه ل هه د که ن .
چا قپیکه فتنی تیگه هه ل دگه ل راوړکاری و هه قدری . نه م جه ختی دکه ی نه
سهر هه قبه نډی ، نه گه ر هه قبه نډیه کا سوو دمه نډ چیبیت دکاریت مینا
زمانه کی دهرقه و بیانی د نا ق هه قبه نډی پوژا نه دا بهی ته بکارئیدان . نه قی
هه قبه نډی ل دهرافین ته نگا قی دا کارتیکرنی چاره ساز هه نه . توپه بو نا
خورت کیمدکه ته قه . جوداهیا بیرو باوهره کیم دکته ، ساخله میا دهروونی ژي
ب هیژ دنیخت.

* دهمی ژبونا راوړکرنی ل د هه هه دجقین :

دهمی ماموستا دگه ل دایبا بان سه بارهت زاروکین وان هه قبه یقینی دکته ن .
بقیت نه قیت دجیته دنا ق هه رما خه ونین مالبا تی دا ، ره دگه نه ق چنده ب
دیتنا دایبا بای وانا ببیته دیمه نومیدو هیقی ژ بو پا شه پوژه کا با شتر ، ب
نه گه را وی نه ق خه ونه دنا ق سهری وانا دا هه بیت کو بگه هه نه نارمانجین پتر و
زورتر . شانازیا دهستقه بین ، ژ نا ق به زری قور تال بین ، وه د نا ق جفا کی دا
جهه کی ژخوړا په یداب که ن . نه و تشتی ماموستا سه بارهت قوتابی دبیزیت
کارتیکرنی ل سهر هه ستین کویرین دایبا باو خیالین د نا ق دلی وانا داهیلیت .

مامۆ ستایێ خودان تیدیتن یێ ئاگه هدرای کارتیکر نا گوته نا خو یه ، ئهو هو شیارانه خو ژ دهبرپه نا وان بو چوون و بیرو هزرا دپاریزیت ئهوین ب ریکهفت دبنه سه ده می ههلوه شاندا خه ونین دایابان .

* هه لومه رجین هه لبرارتی :

هه لومه رجین هه لبرارتی بو جفینا پاوێژکاری دناقهه را دایباب و مامۆ ستای دا چیه ؟ جهه کێ هیمن ، ئاریشه و دهست نه خووشی بو چینه کرن ، ههروه سا به رهه قبوونا مامۆ ستایه کی کو گو هین گو هلیبونی پیقه بن . ئهو دان و ستانین د نا ف جفینی دا دهین کرن چیدبیت بهین ژ بیر کرن ، لی کهش و سه قایی جفینی ژ بیر ناچیه فه . ئه ف کهش و سه قایه دی بیه ده ست نیشانکه ری ته رزی سه ره ده ریکرین ئایه ندی و کریارین دایبا بان . ئهو ده ست نه خووشی یین بریکا تیله فونی یان بریکا کوپ گیری ، یان هه فکارانقه دهین نه کرن ژ هه می تشته کی پتر کهش و سه قایی جفینی تیکده ن . ئه ف که سین ده ست نه خووشیا دکه ن ههروه کی دبیزنه دایابان : ((هوین گرنگ نینه ، مه کارین گرنگترین هه ی کو دقیت فیرا بگه هین .)) هه رکه سه ک دکاریت ل پشت تیله فونی یی چافه ری بیت . ههروه سا ب نفیسینا فی رستی ((جفینا پاوێژکاری یه)) ل سه ر ژورا جفینی دکاریت ریکی ل چوونه ژورا گه له کا بگریت . سه باره ت وان که سا زی ئه وین له زی دکه ن و دبیزن : ((به س خۆله که کی)) د کارن بیژنه وان : ((هه رگا فا کو کاری من ثقاف بوو دی هه وه بینم .))

* گریمانین هه شه ندی ب جفینیته نه هه ی :

هندهك ژ ماموستايان ب دريژيا جفدينن پايژكارپي د گهل دايبا بان حه ز
دكهن سه بارهت ب خو باخفن . نهو باسي نه زمونين خو دكهن و وهسا خو يا
دكهن كو فان نه زمونان نه وشيانا تيدا هه ي بينه سه رمه شق بو كه سين دي .
باب چيدبيت ژفي گريمانن بيژار بيت ، دايك چيدبيت بيژيت : ((خو نه ز تو
نيمه ره وشامن يا جودايه .)) هه تا دبه رسفا في پرسيار با بي يا نيكسه ر دا
كو دپرسيت ((نه گهر تول جهي من بايه دا چكه ي ؟)) ماموستايي به رهف و
ئا ماده خو ل جهي وي نادانيت و ريژو حورمه تي بو كه تا يه تيا (فرديّه)
جودايا كه سه كي دي دادئينيت . نهو نه گهر (احتمال) يا هه ي كو ماموستا ب
ئاوايه كي نه نيكسه رمفای ژ نه زمونين وي وهرگريت : ((هندهكا دركا ب وي
چه ندي كرى كو باشه ... لي براستي سه بارهت في شيوازي ته چ بو چوونهك
هه يه ؟ دوي سه روبه ري تو تيدا نهو شيان هه يه به ره ري بهي ته
وهرگرتن ؟)) ماموستا خو ژ دهربرينا فان بيرو بو چوونا دپاريژيت : ((نه ز
دزانم ته چ ههستهك هه يه . نه گهر نه زل جهي ته با مه ، ... هتد .)) نه ف
پهنگه گريمانه دبنه سه ده مي بهر خودان كرنى . چيدبيت باب دريژيي ب گوتنا
خو بدهتن دا بو ماموستايي خو ب سه لمينيت كو براستي دوي نا گه هيت .
كارى ماموستاي نه وندي به شيره تا ل دايبا بان ب كه تن . شيره تدان دبيت ته
سه ده مي لاواز كرنا ووري . شيره تدان دبيت ته سه ده مي داتهنگي و بيژاري .
دبيت ته بهر به ست دهه م بهر گوتنا را سته قينه دا دوو و يمه تي (ر يا)
چيدكه تن . بو نمونه : ماموستا : ((نانكو (يعنى) هه وه روژي نيڤ دهه
ژميري كات نيه هاريكاريا زاروكي خو ب كه ن بو نه نجام دانا نه ركيځ خو ؟
مانن نه فه زاروكي هه وه يه و خو هه تا هه تا هه زاروك نابيت .)) دايك :

((ټه ز دى پيځولا خو كه م به س ټه ز نزانم دى من دهم هه بيت يان نه ، مانى
ټه ز دايكه كا خودان كارم .)) ماموستا : ((ژ به رخترا زاروكى خو ټه ز دزانم
دى دهمى پيدا كى .)) ټه ركى ماموستاى ټه و ندي ه كو دا ته نكيى دروست
بكه ت و هه ستا گونه مې چي كه تن .

* دهمى بابى پيدفى ب پاويزكرنى هه دبیت :

پترين جارا ټه و كه سين ل ديف راويزكرنى دگه پيښ بؤ هندى يه دا بؤ
پاويز پي كه رى ب سه لمينن كو پاويزكرنا وى يا بى بها يه . ده مى باب دا خازا
پاويزكر نه كا ئيك سهر دكه ت ، ماموستا دكاريت ، دا خازا وى جى به جى
نه كه تن . با شترين پاويز سه باره ت پاويزى ټه فه بوو يا كو ماموستا يه كى
خودان ټه زموون و جه پانندن به ره فكري : ((د هره دهمه كيدا كو چي بيت
ټه ز نابيژمه دايبا بان چ بكه ن وچ نه كه ن ، هه تا ده مى ټه و ب خوژى قى
دخازى دكه ن ، ټه ز پاويزا ئيك سهر بؤ دهمه كى دى پاش دئخم . ټه ز پيځولى
دكه م بزانه وانا بؤ وى دهمى پيش هاتى چ هزره ك دناق سهرى دايه وچ ريكن
چاره سه ركرنى قينه . ټه ز وانا پالده م ل دور ترسيان و ئوميدا باخفن ، و
بوين بىرو بؤچوونين خو بديژن و بريارى بدن .)) باب دى هنگى كاريت
پترين مفاى ژ پاويزى وهرى گريت كو ټه ركين خو يين سوزداريى (عاتفى)
ټه نجام دابن . دهمى كو ب ټه ندازى پيدفى ره وشا خو دهر دبريت و ټه وژى ژ
ئالى كه سين ديفه هاتبيته درك كرن ، ئانكو لى تيگه هشتبن . ده مى ب ريږو
حورمه ت فه پيشوازي ل دايبا بان ده يته كرن ، هنگى ټه و پاويزا كو وان پيځول
دكر ژ ماموستاى گوهدارى بكه ن ، دى ب خو دهمست پي كه ن . سه باره ت قى

چهنډئ مامو ستايه کی د گوت : ((پاو یژا من د گهل دایبا بان هرگاډ ئالی
جهربا ندنئ ب خو څه دگریت . نه زچ جارا رږدی نا کهم ، دئ ئی مازئ ب
بابه ته کی کهم و ژوانا خازم کو به رسقئ بدهنه څه . پیکولی د کهم هیڅی و
گومان و دودلیئن وانا دناډ قالبی په یقان دا بیخمه بهرچاډا .))

* هه څه یقینه کا ب مفا دناقبهرا دایکئ و ماموستای دا :

نه څه هه څه یقینه خاری نمونه که ژدان و ستاندنه کا باش دناډ بهرا دایکئ و
ماموستای دا . خاتوینا ئادام : ((کچا من (دوی) یا ل ریزا هوش تیژان
هاتیه وهرگرتن و گهر که پائیژئ ل پولا خو یا بهر هه څه بیت . نه م ژورین ئالوز
بووی ، لی دقیت بو چوونه څه خویندنگه هی وه غهرئ بکه تن .)) ماموستا :
((هه)) خاتوینا ئادام : ((نه ز نازم سهرو بهرئ کچا من ل قوتابخانه کا
نوی دئ چیت ؟)) ماموستا : ((هوین دلته نگین گونجیا نا وینه ؟ بو چوونا
)) دوی سه بارهت څی چهنډئ چیه ؟)) خاتوینا ئادام : ((مه نه گوتی ،
بوچوونا بابی وئ نه څه یه نه گهر تو بزانی دئ دفن بلند بیت کا ب دیتنا ته وئ
پنیریت یان نه ؟)) ماموستا : ((بو من بیژن هه وه چ ریځ و چاره هه نه
؟)) خاتوینا ئادام : ((نه گهر ل قوتابخانه نا نه ل بمیزیت ، دئ ل پوله کا
ئاسایی بیت و پاشی هنگی نه م نکارین وئ څه گیزین .)) ماموستا : ((نه گهر
بچیه قوتابخانه هوش تیژاو هه ژ ویرئ نه که تن هوین دکارن بزقیزنه څه
قوتابخانه وئ یا نه ؟)) خاتوینا ئادام : ((بهلئ نه م کارین فی کاری
بکهین . (بی دهنگ دبیت) ب بوچوونا هه وه فهره بیژینه کچا خو ؟ ئانکو
نه گهر بیژینی دئ دفن بلند بیت ؟)) ماموستا : ((ده می قوتابی سه بارهت

ب خۇ خەبەرېن خۇش دېھيسيت دل خۇش دبيت . ((خاتوينا ئادام : ((ئەز
دى بېژمە وئ ، ئەز زۆر ژ تە يا مەمنوم . تە زۆر ھاريكارى كر .))

* مامۇستا خاتوين تۆرەبوونا دايكى كېمەكەتەفە :

دقئ رۆيدانا خارئ دا مامۇستايەكئ ھاريكاري دايكەكئ كر كو سەبارەت
قوتابخانئ تۆرەبوو، دا تۆرەبوونا وئ كېم بکەتەفە . دايكا (پېلئ) ھند قاس
تۆرەبوو ، سەرەدانا قوتابخانا كچا خۇ كر . ل و يړئ ب دويرو در يړئ
داخويان دان كو مامۇستايە وەرزشئ سقكاتيا ب كچا من كرى . مامۇستايە
نەگۇرا پېلئ بېئ كو ئاخقتنا دايكئ بېريت گوھئ خۇدا شروڤەكرنا وئ و پاشى
گۇتئ : ((تە چ رۆژە كا دژوارا ھەبووى .)) دايكئ گۇتئ : ((بەلئ ئەف
ئازاردانە بۆ من بەس بوو .)) مامۇستايئ گۇتئ : ((ھەمى دە ما كاركرن و
سەخبېركرنا سئ زارۇكئ پرتيئ و ووزە ئەو ب خۇزى جيهانەكا كاركرنئ يەو
ئەفچەندا بۆ ھەو ھاتىە پېش خويئ ھاڤيئتن بوو بۆ سەربرينا .)) دايكئ
گۇت : ((بەلئ ، پېل كچەكا زۆرا بئ دەنگە زۆر ھەژوانا ھەو ەكەتن .))
مامۇستايئ بەرسف دافە : ((ھەبوونا وئ دناف پۇلئ دا جھئ شادى و تام و
چيژئ يەو ئەز زۆرا دلخۇشم كو ئەو دەر فەت و دەليقە ژ منپرا ھەلەكەفتى دا
ھەقدوو بيينين .)) قئ مامۇستايئ سەرەدەريەكا ب مفا ھەبوو ، چونكى خۇ
ژوان پرسيارين پويچ و بئ پامنين وە كى ئەفى چ گۇت و ئەوئ ھەنئ چ
بەرسف دافە پاراست . ل جياتى ھندئ قئ مامۇستايئ ژ ئالى سۆزداريئ فە
(عاتفى) ھاريكاري قئ دايكا پەريشان و دل غەمگين كر . وئ گوھئ خۇدا
گۇتنا دايكئ و رەوشا وئ يا دەررونى ل بەرچاڤ گرت . دە مى دايكئ ھەست

ب وى چهندي كرى كو نه چندا وى گوتى يا ژ هژى په سهندي يه ولى
تيدگه هن تورهبونا وى كيم بووځه .

*نه و ياداشتېن نوميدو هيڅي چيدگه ن:

پرانيا دايابان ژ ماموستاى دپرسن : ((زاروكى مه چ كيم سيهك هه يه
؟)) ماموستايي شاره زو ژيزان بهرسفا پرسياړين هوسا ناده ته ځه . ماموستا
نابيزيتي : ((باشه چونكى هوه پرسى ، فيجا روخسته ي بدېن نه ز بو هوه
بيژم ، كورې هوه يي تېنه له ، يي بي سهره بهره ، گوهي خو ناده ته
ناخفتني ، هه ست ب بهر پرسياړيه تيي ناكه تن .)) يان : ((كچا هوه يا
شهرمينه ، باوهرى ب خو نيه ، زور زحمة ته دگل وى قه تاندن .)) ماموستا
قهت و قهت د نا خفتنا خو دا بهرې ژ خهسله تا (صفات) وهرناگريت . نه و
ژ تاييه تمه نديين كه سى و سروشتى توماره كي چيناكه تن و مورى ل سهرقان
تاييه تمه نديا ناده تن ، ههروه سا جهختي (تاء كيد) ژى ناكه ته سهره پرفتارين
خراپين بهرى هنگي : ((جيمي چ جارا سهرې دهوامي ل قوتابخاني نيه .))
نهركين خو نه نجام ناده تن ، دهفته را وى يا راهيناني ياپيس و چه پهل و بي
سهره بهره ، هه رگاډ دگل قى و يي هه نى شهري دكه تن .)) ماموستايي كو
نه نجامي سهره دهريا وى يي مفاداربيت ل جياتي نه و سهره دهريين مه باس
ژيكرى ، دي ب ناوايه كي بهرچاډ و خويا روڼكه ته ځه كا قوتابي د كيش بياډ و
زهمينه كي دا پيدفي ب چاكسازى و پيشفه چوونى هه يه . ((جيمي ل زوى
هاتن بو قوتابخاني ، نه نجام دا نا نهركين خو يين بيركاري ل مال ، پاقر
راگرتنا دهفته را راهيناني ، پيدفييا ب چاكسازى و پيشفه چوونى هه يه ، دا

فیر ببیت دناڤ قالبی پهیڤان دا باس بکه تن . ((دایکا (ئالی) پشستی د گهل مامۆستای ههڤه یقین کری هاته ڤ مال ، قوتابی دوا نژده سالی ژ دایکا خو پرسی : ((مامۆستا خاتوینی سه بارهت ب من چ گوته ته ؟)) دایکی بهرسف دافه : ((هه رتشتی گوته من یا نفیسی ، تو دکاری ڤه خوینی ، هه لبه ته نه گه ر ته بقیته .)) (ئالی) هو سا ڤه خاند : ((ژ بو هندئ (ئال) خو ب بهرپرس و ئه رکنا س بزانیته و مینا که سه کی کو یی ژ هه ژی ریزلیگرتنی بیتن و بکاریته ئه رکین خو نه نجام بده تن یی پیدڤی ب چاک سازی و پیشڤه چوونی یه .)) ئالی کو چاڤه ری دکر وه کی هه ر جار گوهداری با سکرنا به دره فتاری و ئه رکین خو یین مال ببیتن ژ ڤه خاندنا ڤی نفیسینی ما هه ی به ته گرتی .)) نه هه ر ئالی به لکی دایکا ویزی مفا ژڤی نفیسینی وهرگرت . زیئا دایکی پتر ئاراسته ی پیشڤه چوونین داهاتی کر ، نه شا شیین بو ری . د ڤی یاداشتنی دا خو پاراست بوو ژ لومه کرنی و چیکرنا بی ئومیدی : ((ئال یی بهرپرس نیه ، ئه و وانئ ناخوینیت و چیدبیت دهر نه چیت .)) ئه ڤی نفیسینی ئه و ریڤه هایی کرن و ئومید ئیخسته دناڤ دل وان دا . هه ر هه ڤه یقینه کا دناڤه را مامۆستای و دایبابان دا چیدبیت یاداشته کا ئاڤا که را وه کی ڤی یاداشته سهری د کارن بکه نه دیما تشتی هه ڤه یقینا خو . هه روه سا وه کی ڤان نموونین خاری : ((بیل بو هندئ خو هندقاسی خودان شیان ببیزیت و دڤه خاندنا خو دا یی سهر ب خو بیت ، هه روه سا خو ژ هه ژی قه درزانینی بزانیته یی پیدڤی چاک سازی و پیشڤه چوونی یه .)) : ((سیلیایی پیدڤیا ب چاک سازی و پیشڤه چوونی هه ی ، دا خو که سه کا ژ هه ژی پ شکداریکرنی د باسین ناڤ پولیدا بزانیته و بو هه ڤالین خو هه ڤو ی دشتیه کا باش بیت .)) :

((د یوى یې پیدفى چاکسازى و پیشفه چوونى یه ، دا تا مى ژ فیر بوونى وه رگريت . ب سانا هیترو ته ناتر باخفیت ، که سین دى د زانستى خو دا پشکداریکه تن .)) : ((بو هندى نه و ببيت قوتابیه کى نایاب ، نه و قوتابى کو خودانى حه زو خاسته کا موکم بیتن ، حه زبکه ت هر کاره کى دروست نه نجام بده تن ، گهره که خو چیکه ت و پیشفه بچیت .)) : ((نه گهر فرانسین وه سا هرز بکه تن کو که سه که دکاريت بیى ده ست نه خوشى وانى ب خویذیت ، ب توره و شهرمتر باخفیت ، هه روه سا د با سکرنيډا ب ريکه کا ئاشتی خازا نه بگه هیته ريکا چارى ، گهره که بهیته چاکسازى کرن و پیشفه بچیت .)) : ((گلاد یس یې پیدفى چاکسازى و پیشفه چوونى یه ، دا فیر بريت کو توره بوونا خو بیى سفکاتى ب که س کرنى دهر برپریت .)) : ((هارولد یې پیدفى چاکسازى و پیشفه چوونى یه ، دا باوهریى ب وان ههستان بکه تن نه وین دناڅ دلى ویدا هه ی ، هه روه سا که قاله کى زینى یې باش ژ خو هه بیت ، ئانکو دناڅ زینا خودا خو باش بهیته پیش چاڅ .))

* پراویژکرنا دایابا دگهل ماموستای دفتت چهوا ب دیمایک بهیت ؟

ب دیمایک ئینانا پراویژى دگهل هنده ک دایابان کاره کى ب سانا هی نییه ، چیدبیت نه و پتر ژوى دهمى ژپرا هاتیه دیار کرن باخفن ، هه روه سا پترین جارا دهمى وان لبر دیمایکى پى بینن ، بابته کهى تازه بهیته دهر برپرین ، ماموستا ژى وه سا هرز دکه تن کو یی که فتنیه دهر افه کا عاسى . چیدبیت نه و درهنگ بگه هیته برپاره کى بو چاقبیکه فتننا دا هاتى ، یان بترسیت نه وه کو ترمبیلانا وانا تاییه ت وی بهیلیت و فهمینیت ، هنگى یې نه چاره ب توره و شهرم

و خۆ شکانديانه هه مبه‌ر دايبابان يان ئێكى ژوان ب سه‌كنيت ، دحاله‌كى دا
دناڤ هناف و ده‌روونى خۆدا يى نه‌ئارا مه‌ . ئه‌ قه‌ ئه‌ركى مامۆ ستايه‌ كو ده‌ مى
تقاف بوونا جڤينى نيزيك بوو دايبابان ئاگاهداربكه‌تن : ((دى بېژى ده‌ مى مه
به‌ره‌ڤ تقاف بوونه ، سه‌باره‌ت قى بابته‌تى هه‌وه‌ تشته‌كى دى هه‌يه‌ زېده‌ بكه‌ن
؟)) ئه‌گه‌ر دايبا بان يان ئێكى ژوان بۆ با سكرنا بابته‌كى تازه‌ پېدڤى ب
ده‌مه‌كى پتر هه‌بيت وه‌سا باشته‌ره‌ كو كار بۆ پېكڤستنا چاڤپېكه‌فتنه‌كا دى
به‌يته‌ كرن : ((خاتوينا جۆنر ، ئه‌ وه‌ره‌فه‌تا هه‌ى كو ديسان مه‌ چاڤپېكه‌فتن
دگه‌ل هه‌ڤ هه‌بيت يان ب رېكا تېله‌فونى بابته‌تى خۆ تقاف بكه‌ين ؟ ئه‌ز نه‌ا
نكارم ب دروستى و هويركارى گوهمى خۆ بۆ گۆتنيڤ هه‌وه‌ پرا گرم ، دلى منى
ليدده‌ت كو بگه‌مه‌ تپومبېلا مه‌يا هاتن و چوونى .)) قوينا غا ب ديماهيك
ئينا نا جڤينه‌كا پراو پزكارى گه‌ره‌ كه‌ ده‌ مه‌كى پيش ژ بۆ خاترخا ستنه‌كا
دلخۆشانه‌ و دلپه‌سه‌ند دانيتن . مسوگه‌رو مسوگه‌ر پېدڤيه‌هويركارى (دقت)
به‌يته‌ كرن جڤينه‌كا باش ژبه‌ر خاترا ژېكېزديا نه‌كا ژدشكېڤه‌ يان ب ديماهيك
ئينانه‌كا توند بېژانه‌ خراپ نه‌بيتن .

* ده‌مى پېڤه‌به‌ر دبنه‌ بناسين عه‌بدالى وپه‌ريشانيى :

بۆ گه‌له‌ك ژ مامۆ ستايان ، رېڤه‌به‌ر يان جېگرين وى مينا ماريڤ پز ژه‌هرن ،
وه‌ ب بېروكراسيه‌تا خويندنگه‌مى ده‌ينه‌ هژمارتن . ئه‌و پېڤه‌ به‌رو جېگرين وى
ب مروڤين ده‌ست نه‌خۆش و مايته‌كه‌ر دزان و ژيانا مامۆ ستايان پز ئيش و
ده‌رد دكه‌ن . ئه‌ڤ رويدانيڤ ل خاڤى هاتيه‌ كورت كرنه‌ڤه‌ با سى سه‌ره‌ده‌ريه‌كا
پز ئيش و ژان دكه‌ت دناڤ به‌را مامۆ ستاو رېڤه‌ به‌ران دا ، هه‌روه‌ سا با سى

ه ندهك شیوازان د كهت كو مامو ستا ژ بو پارا ستنا عزت نه ف سا خو
بكار دئینن .

* رهفتاره كا پیشه یی :

ماموستایه کئی گه نج قی قه ومینا کورت قه دگو هیزیت : ئیک شه مییا حه فتیا
بووری خراپترین پولا قوتابخا نی ب من ها ته پا سپاردن . ته زبه لترین پولا
شه شی بوو . نه ز پوی ب پوی چوارده كه سین دهر وون ئالوزوز مان
تینه گه هشتی ببوم و دا بیژی نه زی دگل دیواری دئاخقم ! نیفیا وان د هاتن
و نیفا وان دچوون ، ل سهر جهی خو نه دسه کنین . بی و هدار ل سهر قیچی
و هوارین وان نه د هاته گرتن . هیچ ئیکی ژوان هندی مسقاله کئی هاریکاری
نه دکر . دئه نجام دا دلته نگیی هه می جانئ من داگرت ، ئیدی ده نگ ژبه ر من
نه دهات ، پیین من سست ببوون . پاشی جیگری ریقه بهری هاته بهر دهری و
دهست ب گوئنا تشتین بی ته رزو پیزکر : ((دی بیژی جه نابی عالی نه و شیان
و به ره فییا هه ی کارا پیکفه گریبدهت ، نه گهر ل جیاتی پالقه دانئ ته کارهك
دا باقی دا سهر گهرم بن ، هنگی په نگه د نا ف پولا دا تستی و پیکه ستنهك
چیبا . بوچی تو کارناکه ی ؟ پا تو بوچی هاتیه فیره ؟)) . ((نه ز هه ی بهت
گرتی مابوم و من ههست ب پهستی دکر .)) ل وی چه ندا رویدای ، جیگری
ریقه بهری نمونین شه نگستی یین قی پیشی لنگه ر کرن . کهسه کئی پیشه یی و
کارزان دزانیات چاوا رهفتاری بکهتن ، هه تا وی ده می کو نه زانیات دقا
چبکهت ، نه و دزانیات ده می کار دروست نه هیته نه نجام دان پیدشیا ب
هه فکاریئ هه ی ، نهك ب لومه کرنی و کیما سی په یدا کرنی . نه و ماموستای

دناڤ دهنگ و قهله بالغیڤدا نقووم دبیت پیدڤی پهندو شیره تا نییه ، بهلکی یی پیدڤی هاریکاریکرنه کا بلهزه . جیگری دکاری بۆ ده مهکی بهرپر سیاریه تیا بۆلی بگریته ستوی خۆ ، دگهل هندئ هه فساری چاره سهرا دیماهی کئ بده ته دهستی مامۆستای . پهندو شیره تیڤ باش چاوا بن بۆ ده مهکی دهینه هه لگرتن کو ژبلی جیگری و مامۆستای که سی دی ل ویژی نه بیت .

* مامۆستا قه له م رساسی دخازیت ، جیگری ریڤه بهری ناده ته ڤی :

مامۆستای سالا ئیکئ نفیسینه ک بۆ جیگری قوتابخانی هنارت و دا خاز ژیکر قه له م رسا سهکی ژپرا پنیڤیت ، جیگری دبه ر سڤی دا نفیسی : ((من قهت و قهت چ قه له م نینه ، فیجا ب لبه ر چاڤ گرتنا ڤی راستیی کو ئه ڤ هه می قوتابیه دبه رامبه ر هه وه دا سه کنینه دی چاوا ده می په یدا که ی کو یادا شتی بنفیس و داخازا قه له مه کی یان تشته کی بکه ی ؟)) مامۆ ستای بله ز تشته ک نفیسی : ((کاره کی عاسی یه ، لی ئه ز دخۆرا دبینم ڤی کاری بکه م . هه ری هویڤ دکارن چهند دانه کین قه له م رسا سا بۆ مه په یدا که ن ؟ قوتابی یین تیکۆشه ریڤ ڤی بۆلی دی نزاو پارانه وی بۆ هه وه که ن ، ئه ز ژئ ئیدی چ جارا بۆ هه وه یادا شتی نا نفیسم .))

* ریڤه بهری هیژا ئیره جهی لۆمه کرنی نییه !

مامۆستایه کی پۆلا دووی یا سه ره تایئ ئه ڤ رویدانه ڤه دگیرا : ,, کاره کی کچکه ژ بیرامن چووبوو ئه نجام بده م ، جه نابئ ریڤه بهری سه خمه راتی ڤی چه ندی ل به ر چاڤی هه می قوتابیان لۆمه یا من کر . ئه ز تۆپه بووم ، لی ل

جياتی هندى كونترول خۆ ژ دهست بدهم يان تشتی بى تهرزو پړيز بيژمى ،
راست وړك من گوتى : ((نها دهمى نه قى چهندي نيه .)) پا شى ريفه بهر
روينشت و گوت : ((دى ل نفيسينگه ها من دگل هه ف ئاخفين .)) . ((دلى من
ته نابوو ، و همن هيژا دلى پيداكر دا دگل خودان دهست هه لاتان پوى ب پوى
بېم ، من دنا ف هناقين خۇدا هه ست ب هيژه كى كر ، من هه ژ خوكر . نه ز بى
دلخوش بووم كو من كارى خۆ كونترول بكه م ، ژ ترسان دا نه ز هوير نه بووم ،
هه روه سا هندقاسى من نه دپړاند كو بيژم من شا شى كر ، لمن بپوره . من
پله و پايى خۆ ب شيان و هيژفه هه قري دگل عزه تا نه فسى پاراست .

* هاريكاري نه رينى (سلبى):

خاتوينا ز . ماموستايا هاريكار (مساعد) . ني ف دهم ژميړه كى دره نگر
هاته قوتابخانى . ريفه بهر ل هيقيا وى بوو . دهه م بهر قوتابى يين ويدا لى
پرسى : ((بوچى تو درهنگ هاتى ؟)) خاتوينا ز . بهر سف دا فه : ((پا شى
دى بو ته روڼكه مه فه ؟)) ب قى بهر سفى سيا سته بكار ئيناو ژ دا فه كى
قورتال بوو . لى ژوى چهندا نه كارى خۆ دوير بيخيت ((هاريكاري)) ريفه بهرى
بوو . ريفه بهرى هيژا بهرى بجيت گوتى : ((نه گهر زاروكين قى پولى نازارا
ته دا خه بهرى بده من .)) پا شى هيژدا قوتابيه كى ني فا پولى و كره قارى :
((خوژى)) نه گهر هندى مسقاله كى خاتوينا ز . نازار بدهى دى زور پ شي مان
بييه فه ، دى بينه نه زو تو .)) پا شى گو ته هه مى قوتابى يين پولى :
((زاروكينه ، نه ز هه وه دخازم نه قړوكه دباش بن . ل بيرا هه وه بيت من چ
گوت ، ژ بير نه كهن .)) گهر كه ريفه بهرى قوتابخانى ناگاهدارى رامانا گوتنا

خۆبیت . دەمى ھوژدار ب زارۆکان دەیتەدان کو بچیکىن باش بن ، ئانکو یى چاقەرپى نیمە ھەو ھەفتارەکا باش ھەبیتن .)) دەمى ب مامۆستای دەیتە گۆتن : ((ئە گەر ئازارا ھەو ھەو دا من ئاگا ھدار بکەنە ئە .)) ئانکو : ((ئەزى پشت راست نیمە کو بکارى بکیرا رێفەبرنا قى پۆلى بەیى .)) دەمى ژ مامۆستای دەیتە خاستن کو بناسین درەنگ ھاتنا خو بیژیتن ، ئانکو : ((ئەز باوەر نا کەم ھەو ھەجە تەکا دجەى خو ھەبیت .)) کە سى کو خودان دەست ھەلات و برپار بیت دقیت سەبارەت وى کارتیكرنا ل سەر کە سین دى دەیلیت یى ھەستیار بیتن .

* یاسا و ریسایین دلسۆزانە یین کارپیکرنى :

مامۆستایەكى ھاریکار (مساعدا) ل پۆلا ئیكى یا سەرتایى مژیلی وانە گۆتەنە قى بوو ، جیگرى رێفە بەرى ھا تە ژوور و بەرى خو دا یى . جیگر : ((ھیمایین فیكرنى بۆ خاندنا زمانى و ئاڤ و سەقای ل کیرى نە ؟)) مامۆستا : ((من مفایى ژ قى رۆژ ژمیرى وەرگرتى . سەبارەت زمانى ژى ئەمىن ئاخفتى و بۆ نیشان دانا بارانى ژى مە مفایى ژ چەترى وەرگرتى .)) جیگر : ((پیدفى یە ھوین بەھرى ژ ھیمایین فیكرنى وەرگرن ، دگەل قى چەندى ھەو گەواھینما (شەھادەت) قویناغا سەرتایى ژى یا ھەى ، گەرە کە ھوین بزائن ئە قى کارى ئەنجام بدەن .)) مامۆستا : ((ئەز ھزنا کەم نھا دە مەكى گونجاو بیت بۆ ئەقى باسى ، ئە گەر حەزبەكى دى پترل سەرقى با بەتى ئاخفین ، جیگر : ((پیدفى نییە .)) ئەگەر دە ستۆرى کارکرنى یى کورت و قەبرى بیت ، دى پترو با شتر ھیتە ل بەر چاڤ گرتن ، ھەروە سا ئە گەر بى

هه بونا هه سترکن ب شه رمى يان تاوانى بهيته بهر هه فکرن دى بهاو نرخه کى
پتر هه بيت . جيگرى دکارى دناق رسته يه کى ب تهرز و پيزدا بيژيته ماموستاى
کو ژبو خاندنا زمانى و ئاقى و سه قاي بههرى ژ هيمايىن فيرکرنى وهرگريت ،
جره و گينگه شه پيدفى نه بوون .

* ((نه ز نه ز ناکه م بهرسفا گوتنن تانه هافيژ بدهمه))

ماموستايه کا پولا دووى ياداشته ک ب سديدايى ريغه بهر هنارت : ((هيقي
دارم من ئاگاهدار بکن کا کهنگى دهليفه هه يه ب چوار که سا ژ قوتابى يىن
من کوبکارن نه و ته مسيليا پينچ خوله کى نه و نفيسى دناق هولا قوتابخا نى دا
پيشکهش بکن ، ژ پويته پيدانا هه وه يا سوپاس گوزارم .)) نه ب بهرسفا
خارى وهرگرت . ((خاتوينا ر . يا خوشتقى ، روژا چواره ما هه يفا جولای
چيدبيت هه وه کومبوننه کا ته قايى هه بيت .) ماموستا خاتوينى هر ل سهر
وى ياداشتى بهرسف داڤه : ((نه ز نه ز ناکه م گو هى خو بده مه گوتنن
تانه هافيژ . هيقي دارم ل روژ ژميړاخو بنپري و خه بهره کى بده يه من کا کهنگى
دى کارم مفاى ژ هولا قوتابخا نى وهرگرم ؟ مه منونم .)) ريغه بهرى هيا
ياداشته کا دى ب هنارت : ((نه ز روخسه تى ناده م هولى دا گير بکن ، هه وه
بهري نها جاره کا دى ته مسيليا ل ويړى پيشکهش کرى .)) ماموستا خاتوينى
هر ل سهر وى پهري کاغه زى بهرسف داڤه : ((دگل عه قلى ناگونجيت کو
پينچ خوله که ژ دهمى کوبونا ته قايى مينا حوکمى داگيرکنا هولا قوتابخا نى
بن . هيقي دارم هيږده يه روژ ژميړا خو و من ئاگاهدار بکه يه ڤه کا کهنگى دى
من پينچ خوله کا دهليفه هه بيت . نه گهر قى جارى گوتنن تانه هافيژ ل گوړى

نەبن دى يا مەننۇن بىم .)) ھەفتىا پاشتر ، رېفەبەرى دەلىفەكا پېنچ خولەكى
بۆ پېشكەش كرنا تەمسىلىي پەيداكر.

*ھەفرۈيشى بۆنەفەكا ب ھىز :

مامۇستايەكا گەنج قى رۆيدانا خارى فەدگۈھىزىت : چاقدىرەك (مراقب)
ل بەردەرى پۆلا من پەيدا بوو وگۈت رېفەبەرى دىفەت بىلەز تە ببىزىت . ل
نقىسىنگەھى ئەز پۆل پىرۋى زەلا مەكى تۆرە بووم . نامە يەك بۆ ئالايى من
رادەھەژاندو دگۈت : ((ھوین بوونە بنا سە قوتابىەكى دەربىخ . ھەوۋە مىنا
فەرۋ پىدقى قوتابى ژ بۆ پۆلا سىيى بەرھەفەنەكرىنە ، ھەوۋە دەرھەقى وان
داكىما سىيا كرى ، چونكى ھەوۋە ئەو باش فىرى تىستى و پىكۈپىكى
نەكرىنە .)) پاشى دەست پىكر پىشك و ئالىن وى قەومىنى ب تۆرەيى و بى
تەرزو پىزىفە شروۋەدكرن . ئەوقەومىن ھۆسا چىبوو ، ئادل و نانسى تپانە
دكرن ، مامۇستايە وانا كچ بناقى س ، تۆرەدبىت ، ل ھىنداۋ سەرى كچا قاپرىا
دەيلىت ، ژ پۆلى دكە تە دەرى . پاشى مامۇستا دا خازا لىبۇرىنى دكەت .
نانسى بىلەز پە سەند دكەت ، لى ئادلى قى نقىسىنا خارى ددە تە دەستى
مامۇستايە خو . كچە مامۇستايە س . يا خۇشتقى ئەز يا ھەست پىدكەم كو
ھوین ل زارۋكان ناگەنر ، ئەز ھەزناكەم كەس ل ھىنداۋ سەرى من قاپرىا
بەيلىت . دلسۇزا ھەوۋە ئادل . مامۇستا س ژ تۆرەيادا ھىند نەمابوو بپەقىت .
نقىسىنى بۆ قوتابى يىن پۆلى فەدخوینىت . وە ئادلى ژى بۆ نقىسىنگەھى

دهنیریت . دبیریتته ئادلّی کو دایکا خو بینیتته قوتابخانی . ئهو بریارا ده رچووی
یا نه گوربوو . ئادلّی هنارته قوتابخانه کا دی . ریقه بهری ژی ئه زب بهرپر سیار
زانیم ئه رهنگه نفیسینه دناڤ پولا من دا نه هر بهس پئی هاتبوو دان ،
بهلکی ب دل و جان پیشوازی لی دهاته کرن . ئه ز داتهنگ بووم ههتا ئه زب
چه ند راستیان ههسیام :

- ۱- ئادلا بچیک ههتا رادهکئی زور گرنگی ب ههستین خو نیشان دا بوو
- ۲- نامهیه کا ریک و پیک و بی هیچ ههله و شاشی نفیسی بوو ، دروست
وهکی وان نامین من بو زور ژ قوتابیان فریدکرن .
- ۳- ئادلّی دگهل هندئی ژ قوتابخانی هاتبوو ده ر ئیخستن ، لی دبهرام بهردا
راستبیزی و ئیک پارچه یا که سایهتیا خو پاراستبوو .
قیجا دلته نگیا من نه ما .

* ته رزئی سهره ده ریئ دگهل په ندوشیره تیئ نه پیدئی :

جیگری ریقه بهری گوهر ل گوتنن خاتوینا ک بوو . کو سه بارهت شیکار
کرنا پرسیاره کئی دگهل قوتابی یین خو دپه یقی . ده می فراقینئی گوته وی :
((ته رزئی سهره ده ریا هه وه هنگی یاب دلّی من نه بوو .)) خاتوینا ک . دبه رسقئ
دا گوته : ((ئه گهر هوین بانه دا ب شیوازه کئی دی رهفتاری کهن ؟)) جیگری
بوچوونا خو یا نه گور ده ربړی و گوته : ((هه وه زور خو یا نه سهره ده ری
دگهل وان کر □ گهره که زاروک فیربین ده می بی هیقی و ئومید بوونی زور
گوشارئ بو خو نه ئینن .)) خاتوینا ک . گوته : ((بينا خو فره بکه دا ئه قئ
بنفیسیم .)) و ده فته را خو یا یادا شتی ئینا ده ری . جیگری گوته : ((هوین

هەر گاڤ هەر چ تشته کئی بیت یاداشت دکهن ، دهمی هوین دنقېسن هزرا من کار ناکه تن .)) خاتوینا ک پشت راست کرو گوتی : ((ئه گهر گوتنا هه وه بنفېسم ژ بیرا من نا چپته فه .)) وی گوتی : ((ها . من نه زانی کو هوین ده می خو ژ بو فیه خویند نه فا گوتنن من تهرخان دکهن ، هوین من زور شهرمه زار دکهن .)) :

• ((۱۳) ب نه ما ژ بو وان ریڅه بهرین ل بهر هه شنگ ستین وا نه گوت نه فی هه لوه شینن .))

ئ ه فه نافونید شانی گوتاره کا تانه هاډ یڅه کول به لافوکا ئی که تیا ماموستایین ئه مریکا دا هتیه چاپ کرن . ویلیام نیچ بویر (wiLLiam H. Boyer) نفی سکاری گوتاری ب تا نه و ته نزن ئامیزا نه ته فایا خالین نه راستین دناډ بهرا ماموستایان و ریڅه بهران دا هه ی یین کورترکیه فه ، ئه ف شهنگسته نه بو هه می ریڅه بهرین قوتا بخانا ، لئ بهس بو وان که سا دی ده ژی و خودان بهابن یین ل بهر ب نه مایین وا نه گوت نه فی و سیدسته می خاندنی هه لوه شینن ، لئ ئه ف رهنگه که سه سه رناکه فن ، ژ بهرکو دواړی ده سته ئینانا ئه نجامین پیډفی دا بی ده سته لاتن:

۱- ب زویترین دهم ماموستای تیډ گه هینن کو ریڅه بهر دی هیلا کارکرنی ده ست نیشان که تن . ئه گهر ماموستا فی شهنگستی بیه ته بن پر سیاری ژ هه ف پهیقنا ئه ر ستویانه بهرئ وهر گرن . پونبکه نه فه کو ((شهنگستی)) ریڅه بهرئ ده ست نیشان کهرا هیلا کارکرنی یه . نه جهډ جه کرنا هیلا کارکرنی . ئانکو ((چه وانیا)) ریڅه بهرئ دباغه دا ده ست نیشان کرنا

هېلا کارکړنې په . نیشان بدن کو ئه دهره نجا مه ژ ئه نجامی شروفه کرنا
تیځه ها ریځه به ریځی یا هاتیه به ره م . نه گهر شیان ژیریا ماموستای هند قاسی
یا لواز بیت کو قی راستیا شهنګستی ئالوز بکتن ، دی کارن به هری ژ
(یاسایی دووباره کړنه قی)) به هری وهرگرن . ئانکو دروشمی هېلا کارکړنې
ریځه به دهست نیشان دکت دووباره ببیته قه دا که قالی وی ب ئه ندازی پیدفی
دناؤ زینا ماموستای دا بچه سپیت .

۲- ماموستای تیځه هینن کو ئه ندامه که ژ تیدپه کئی و، نه گهر ((ب
ته پی یاریا)) بکت دی دناؤ وی کومی دا ب خوشی و شادی دهر باز که تن .
ئو ریځه به ریځن هنده ک جارا هستا بابایه تیځی ل ده ق په یدا دبیت ، وه سا پی
با شه ل جیاتی ((تیدی)) ژنا سناقی ((مالبا تی)) به هری وهرگرن . نه ق
ناسناقه پتر ژبه ر باپیرو داپیرا یا سهرنج پاکې شه . لی نه گهر که سه ک دا خازا
دایکایه تیځی بکت دی زور بیته جهی شهرمه زاریځی ، بلا ریځه به ر ژن زی دبیت .
دیسا نه ق پرسه ب هه مان ئه ندازه دی یا دلته نگ که رانه بیت ، له وړا نه هیلانا
قی شه نګستی بو که سی ره وشه نبیر پتر پیش په گزی نړیو می دکفیت .

۳- نه گهر ماموستا نه کاریت خو بګونجینیت ، هه رگاؤ ب کریارین خو
دبه رامبه ر ویدا به په قانیځی بکن . ل سهر وی بنا غی ئه قه کاره کئی با شه .
نه گهر وی بی شهرمی و سهرشکیا خو گه هانده سنوره کی کو ئه ق بناغه له ق
کر . خو بو باسی دیمایکئی به ره ق بکن . وی تیځه هینن کو چ ئو یان هه ر
ماموستایه کئی دی یی ژ هری چاؤ پوښینی په و بهس کارئ ماموستای په کو
چاؤ پوښی لی ناهیته کرن . ماموستا دهین و دچن ، لی کارئ ماموستایه تیځی
هه تا هه تا دی هه بیت .

۴- روونبكه نه څه كو ئارمانچ ژ قوتابخانې خزمهت كړنه ب جفا كې .
ئو ريكا هوه دقيت ماموستا خزمهتې بو جفاكې تيرا بكهت نيشان بدن و
روونبكه نه څه كو زيده گاځي كرن ژ بيرو باوهرين ئه ندامين هه ژي وشا يسته يين
جفاكې قهت و قهت دخزمه تا قې ئارمانجې دا نيه .

۵- ماموستاي تيېگه هينن كو بهري هه رتشته كي ، هه تا ل ژيا نا خو
يا نه مازه ژي دهه مبه ر قوتابخانې دا ئو خودان ئه ركه . ئه گهر ماموستا
دا خازكارې هندې بيت كو بو ئه نجام دانا خزمه تگوزاريين كاركرنې گري به ستا
كري ، لي ژيانا خو نه فروتييه ، بيژنه وي كو تو ب باسين ((پامان نا سي))
نه يې هه قبه ندو مه يل داري .

۶- بيژنه هه مي مامو ستايان كو دا مه زراوين په روه رده يي مي نا
دامه زراوين پيشه سازينه و ، ئه و كه سين فان دامه زراوان ريځه د بهن دقيت د بن
كونترولې دابن . له و ما ماموستا نكاريت يې سهر ب خوبيت ، بهس ئو دكاريت
يان دگهل ريځه بهري بيت يان دژي وي بيت . ئو گروپين هه ر ژ دوير ريځه به را
ده ردنيخن هه دار ل سهر وان ناهيته گرتن ، ئه څ كاره چي دبیت بيه ته سه ده مي
به رنگاريه كا ب كوم دژي ريځه بهري ، ب قې ته رتيقي ژي دي بيه ته گه ف و
مه ترسي بو سهر ره وشا تستي و كاركرنا قوتابخانې . ئه څ هه څرثيا ديارو خويا
قهت ب قازانجې كارې ماموستايي ثقاف نابيت .

۷- نه چنه بن باري دا خازين مامو ستاي بو پ شكداري كرنې د
پرېكرنه څا بهرنامې وانې خاندنې دا . ئه گهر پرسياره ك يان تشتهك سه بارهت
ده ست هه لات داري قوتابخانې هه يه ، جاره كا دي ل هه څ په يقينا ئه ر ستويانه

مفای وهرگرن وړونېکه نه څه کو به س رېښه بهر پرسگریکا ب ((چاڅه کي به رفره ه)) دبینیت .

۸- نه گهره څډر یه ک دناڅ به را ئار مانجین په روه رده یی و بهر ژه وه ندیږن رېښه به ریږ دا چپو و ، هوین بهر ژه وه ندیږن رېښه به ریږ پیش بیځن ، نه څ چنده دی بیه ته سده مې شاره زایه کا پتر بو هه وه دواړی ریځستنې دا . هه روه سا گهره که چ هه څبه ندیږن ته ځایی یان کارین سامانی بن هوین برېښه بهن ، فیجا نه و ماموستایي نه کاریت خو دگهل ځی بنا غی شه نگستی یی په روه رده و فیڅرکړی بگونجینیت گهره که ب زویترین دهم بهیته لادان و پیدځی یه روخسه تا مه زاڅتنی پی نه هیته دان .

۹- هر چنده ده مه کا جاره کی پیدځی یه ماموستایي قوتابخانی دانیشتن دگهل هه څه بهن ، دا نه و ده لیڅه ژپړا بهیته په ځساندن کو بکارن سه باره ت پرسگریکین قوتابخانی با سین دیموکراسیانه هه بن . نه و که سین دژایه تیا رېښه به ریږ دکهن ، گهره که بهیته نه ژبیر کرن ، ژبه ر کو گهره که نه و ماموستایي دلسوز نه بن بهینه نیاسین و بهینه پاکسازی کرن .

۱۰- روځ سه تی نه ده نه ماموستایان سه باره ت با به تین می نانی دامه زرانندی ، ده ریځستنې ، بلند کرنې ، هیچ کارتیکرنه ک و ده ست هه لاته ک هه بیت . یا زانایا په نه گهر ده ست هه لاته ها ته دا به ش کرن کاری ناڅه ندی ناهیه ته رېښه برن ، له وړا دځیت په پړه وی ل وی شه نگستی مه باس ژیکړی بهیته کرن . یان دکارین هه وارا خو بو ځی په ندی بجه بن نه و دبیزیت : ((نه گهر کابانی بونه دوو شوړپه یان دی یا سوير بیت یان دی یا بی خو بیت))

۱۱- ئەگەر وان گۆت هەری ئازدیا ئەکادیمی چلیهات؟! مامۆستایان پشت راست بکەن کو ئازادیا ئەکادیمی یا بەرمشەیه . (خۆ ژکۆمکرنا شاشیپین هیلا کارکرنی بپاریزن) ئەگەر وان داخازا پشکین قی ئازادی کر ، راستیژی و دروستکاری ب گپژینقه نیشان بدەن و وان پشت راست بکەن کو ئازادیا هیچ کەسەکی نەهاتیە توخیبدار کرن دوائی ئەنجام دانا وی کاری دا یی درافی د هەقەردا وەردگریت .

۱۲- خەلات وپاداشتی مامۆستایین خودان ئەزمون و وەفادار ب پیدانا مۆلەتا نەهاتنی و ب پیدانا پۆلین نە قەلەبالغ و ب پیدانا ئەو وانین ئەو ژخۆرا هەلدبژیڕن بدەنەقە و قوتابی یین گوهدارو خۆ ماندیکەر و هەلبژارتی ژی بیخەن بن دەستی وان . هەروەسا دکارن مامۆستایی نوی ژی ل وان پۆلا دانن یین پیری ئاریشە ، هەروەسا بۆ گۆتەنقا وانا دبن دروشمی راستی یین کارکرنی دا ب کاریبخن .

۱۳- ئەگەر هوین کاری بۆ هندی بکەن دا مامۆستا ژپەوشت و تەتال و نەریتین دیموکرات یەتی تا می وەر گرن ، با بەتان بکە نە دووپ شک ، پرسگریکین گرنگ و بابەتین بن پیا کەفتی . با بەتین بن پیا کەفتی بدە نە دەست مامۆستایان و بیژنە وان نە بابەت بەلکی ئەنجامی کاری یی گرنگە . بەرهه فکرنای پەنگی پاکسازیا زینی یا هەژیا نە دگەل دەست یی بوونا بهاری دی هزرەکا نەمازە چیکەتن . مامۆستا کو ب باشی دگەل فان خالین نافبری ناسیاری ئیدی ناخازن بکەقنە بەرمەترسی یی ، وانا دقیت ل دەست نیشان کرنا هیلا کارکر نی و تەرزئی کارکر نا قوتابخا نی دا پ شکەکا دادپەرەوانە هەبیت . ئەفلاتۆنی یی گۆتی شەنگستی خولامینی و بەندایەتی

ل سهر جودا كړنه څا رهوتا قالببريژيا نارمانجا ژ جی به جی كړنا وانا ، هه روه سا
فه گوها سستنا څان نارمانجا بؤ كه سا ب ئاوايه كی جودا یی هاتیه دانان .
ماموستایان كره عه زهم و ئیراده كو څان رهنكه بیرو بؤ چونین پویچ و څان
هیلین كار كړنی یین نه د جهی خؤدا د ناف ریقه به ریا قوتابخانی دا ژ په و
پیشال بیننه ده ری .

* خو ئازاندن ، نه بی ئه ختیاری :

د ناف وان سیمینارین من هه ی ریقه به ره کی یان مامو ستایه کی پرانیا
پرسیارین خؤب فی ئاوی ژ من د كړن : ((هه ری ده می هه څه په یقینی د گهل
قوتابیان ، دایابان ، یان هه فكاران چمانه ز قهت و قهت دكارم یی ب خؤبم
؟ ئانكو پیدفی یه هه رگاډ پاره ستم و هزر بكه مه فه كا چ بیژم و چ نه بیژم ؟
هه ری ئه فه بی ئه ختیاری و نه بوونا خؤ ئازا ندنی نیه ؟)) كه سی
تیگه هیدشتی یان ب ته مه ن مه زن گه ره كه كاردا نه څین خؤ یین سرو شتی
سه بارهت ب زاروكان و هه څه توخمین خؤ هه لسه نگیڼیت ، پیدفی یه تشتی
هه لجزارتی ژ یی نه هه لجزارتی جودا بكه تن و فیربیت كا چ تشتهك یی ب
سووده چ تشتهك ژی یی بی سووده . نه خؤ شخانه ژوان نه ساخان د پړن كو
ده می ئه و زارو كین دایابیڼ وانا ((خؤ لقاندن و ئازاندن دپه فتاری دا)) نیشا
وان دابوو . ((گوتنن وانا ژ كی وانا دهاتنه ده ری)) ژ زمانن وانا تشتی بی
تزرور پزدها ته ده ری ئه ز تاگری خؤ ئازا ندنی مه (SPOn
taneity) ، لی ئه ز دژی وی بی ئه ختیاری مه كو د ناف روخساری خؤ
ئازاندنی دا دهیته دیتن . راهینه ره کی شایسته مینا موزيك زانه کی شاره زا ب

سالا هیژا خۆ دئێخیتە کار ژ بۆنا فیڕبوونا تەکنیکا ، دەمێ فیڕی تەکنیکا بوو
ئیدی ئەو دێ ب چاڤا هیڤه سپاردن ، و یلەوون ژە نەك ب ئاوا یەکی ویلەوئ
دژەنیت دێ بیژی وی چ ئاریشین بەهره وەرگرتنی ژ تەبلا نەبووینە . ریڤه بەر
، مامۆستا ، یان دایەب د کارن خودانی بەر سڤ و کاردانە ڤەکا بە ڤاو
سوودمەندبن . کو ئەڤه ڤه نەدیا ئاڤا کەرب زما نی وانێ دایکێ ب هیژە
هژمارتن .

پشکا دوانزدی

• قوتابی مامۆستایین خۆ دئینه بیرا خۆ :

مامۆستا خودائین دهلێقه کا بێ وینه نه ژبو نا نه هیلانا شوینوارین نه ساخله مین کول سالی نیکه مین زارۆکینییدا کارتیکر ل سهر قوتابیان هیلا، ئهوان هیزو شیانا کارتیکرنی هه یه ل سهر ژیا نا قوتابیان وه دکارن ژیانان باشتر یان خراپتر لیبکه ن . قوتابی (زارۆک) ئه و تشتی دژیانان وی دا دقه ومیت ژیا دبیته ئه زموون و دجه پینیت ، دگهل قی چهندی کو دایبانا کلیلین شهنگستی یین تاقیکرنه قین زارۆکین خۆ دده ست دا نه . مامۆستا ژێ خودانین کلیلین یه ده گن (**احه یاط**) ئه و ژێ دکارن زین و دلین قوتابیان قه بکه ن یان قه پات بکه ن . د قی پشکی دا زانگیرین زانستگه هی بیره وه ریین خۆ یین سهرده می سهره تای و مام نا قنجیی دگهل مامۆستایین خۆ قه دژینه قه . ئه و وان که قالین کو ژ مامۆستایین وان بو وان مایه قه و دژیا نا خودا هه لگرتی ل بیرا خۆ دئینه قه و کارتیکرنا وان دیار وخویا دکه ن .

• ((حالی مه ژیی ته یی پویچی چه وانه ؟))

((ماموستايى مه يى زمانى ټنگليز يى شيانه كا بى ويڼه بو عا سى كرنا
ژيانى هه بوو ، هه تا بابته ساده پشتى روڼكرنه قى وى عا سى و ئالوز دكر ،
وى هه قبه نديه كا شه نكستى دگل پشكاو پيگفه گريډانا وان هه بوو .
ئو تاقيكړنه قين دده مى خودا دهاتنه ئه نجام دان ، ئو گو تاريڼ پا قڅ
دهاتنه تايپ كرن ، ئو ئهركين ب زويترين دهم دهاتنه دانه قه ، دهر وونا سيا
وانه گوته قه و فيركرنا وى دوو چارى په قينى و حه لاتنى دكر .
بو هه ندى مه پوى ب پوى راستين مه يين ته حل بكه تن خو دوو چارى
نازارين تاييه تى دكر ، بهلكى ژى تام ژى وهر گرتن بيت . هه ل بهت ئه قه ئو
راستى بوو يا وى دديت هه مى جارا دگوت حالى مه ژيى پويچى ته يى چاوانه
؟)) تانه و قه شمهرى پيكرنن پويچانه كه قاله كى داته زين بو پا شه روژا مه
دكيشا . وى هوشتر ددا . ((چنه مايه ژبه رزيده وانه قه خاندنى هوشى هه وه
ژكار بكه قيت))

• بهايى سفرى

((ماموستايى م نى بير كاريى زورى زانو دا نا بوو ، وه ژ ئالى زانين و
پيزانينا قه يى مه ندو ته ژى بوو ، لى وى كارهك دكر كو ئه زه ست ب
نه زانينى بكه م . ئو بى ئه ندازه يى زانا بوو ، لى زمانى وى مينا شيرى بو
برينى يى تيژ بوو . ل گوتنا تشتين بى ته رنو پيز يى شاره زابوو مه ل وانا وى
دزاني كا سفر بوونى چ حال و سه قايه ك هيه))

• پژواك و رويدانين وى سهرده مى

((مامۆستایێ مه یی دیرۆکی کارتیكرنه كا ههروهه رل سه ر ژیا نا من هه بوو، هه رچه نده ئه وی پیر بوو ، لی ئه و پێش سه رده می خۆ ده كه فت و خودانی گه رم وگورپه كا وه سابوو شه یدایی و ژیا ن ده خ شه یه ژیا نی و هۆنه ری .

وی ب وهرگێڕانا وانین بۆری ژبونا سه ر مه شق کرنی بۆ پا شه روژی تام و چیژ وهردگرت . وی هه ستیپ دیرۆکی ب پندی هه لدگرتن و ژ بۆ په هله قانی ن وانا پێزو حورمه ت دنا ف دلی دا هه بوو .

گو تار ب یژه کی په ووان و درو ست ب یژ بوو . نموو نه کی ب چیکبوو ژ لیقه کوله کی په سه ن .))

• ئه ندامی پارتا نازی

((من قویناغا سه ره تایلی ل ئه لمانیا بۆراند و من زۆر تشت ژ بیر کرن ، لی بۆ هه می گا فا كه قالی ئیك ژ مامۆستایین ویری هه قری دگه ل نه فرینه كا تایبه ت دی ل بیرا من میزیت . پ یژدار ئاینگما خت (mr.Eingemacht) می نا کاریكاتۆره کی سینه مایی و ئه ندامه کی پارتا نازی بوو . مرقه کی دفن باند ، ئامیری و قالا بوو ژ دلوقانی و دلنه رمیی ، مرقه کی سته مکارو خوین خوار بوو دنا ف پۆلی داو دارده ستی ریقه به ری بوو ، له و ما ئه م نه چار بووین راست دانیشین و نویژین ژ به رمه نه هی ت . ئه و ژ به ر تشته کی چنه یی دا مه قوته ت ، ئه گه ر شاشی یا کچه با دا راسته کی داری بکارئینیت ، ئه ز ئی دترسام و من نزا (دعاء) دکرن بمريت ، لی نزایین من چ جارا په سه ند (قبول) نه دبوون ، قوتا بخانی گره کی ترسناک به ردا كه سایه تیا من : هه ر گا فا ئه ز بخازم هه ست

ب هه بونا خو بکه م نه هیشتایى چافه پیمه زله یه ک مینا سزادانه ک ل بن
گوهى من بکه فیت .))

• ((ماموستایى مه دهم دمه زاخت دا مه بنیاسیت))

((مامو ستایى منى خو شتفى ، هیژا دانیل که سایه تیا وی ناهى ته ژ
بیرکرن . وی دهم دمه زاخت دا مه بنیاسیت . وی ئەم پالمداين دا سه بارهت
ژيانا خو باخفين، سه بارهت مال و مالباتى ، حه زو هیفیين مه ، ترسین مه ،
بى ئومیدیین مه ، دده مه کى کورت دا وی ژ دایابین من با شتر نه ز نیا سیم .
بهروفاژى پهفتارا توندا بابى من سه ره ده ریا پیزدار دانیل یا نه رم و مروف
پاکیش بوو .

وی گوهى خو بو گوتنین مه شل د کرو مه ژى تشته ک هه بول ده ف وی
بیژین . زور ب ده گمه دهنگى خو بلند دکر ، یان گوتنین زفر دگوتن . چ جارا
هیرش نه دکره سه رکه س ، نه و تشتى کو پیدفى با دا ئیهاژى پیکه تن و ل
کونجه کى دا پاره ستیت ب مه رما هاریکاری کرنى .))

• سفککرنه کا کورت و گفاشتى

هه تا نه زى ساخم دى ژماموستایى مه یى زمانى ئینگلیزى یى بیزاریم ، ل
ده سالین ئیکى یین ژيانا من نه و په سترین مروف بوویه من نا سکرى ، نه و ل
سفککرن و کچکه کرنین دوو په یفى دا یى شاره زابوو .

((شیتى بى ههست))

((نهحمه قى تینه گه هشتى))

((مه ژى پوچى هپړ .))

ئو مينا ماره كى ژه هردار هه رگاڅ خودانى ژه هره كا تازه بوو .

هر رگاڅ بو مه ب خودى سويند دخار كو دناڅ زينا ويدا كه څاله كى هه ى ژ

قوتابيه كى تفاڅ ، ئه م د هه مبه ر قى قوتابى يى ئا شوپى (خيالى) يى وى دا

بووينه جهى بى ئوميدى و نه خوښى .

ئهم نه خوینده واريڼ نه زان بووین ، گا څا مه كارى ماموستايى و درا څى

خه زينا وهلاتى ب نه پرهوا زانبا دا گوتنن بى تهرزو پرېزو پر فه هيتن زمانى

وى هه مى وى پرېزو حورمه تا مه بو خو دادئينا پويچكه تن و گرې نه فرينا مه

بليسه دار كه تن . د ئه نجامدا ده مى كه فديه سهر ته ختى نه ساخى ، هه مى

قوتابى يڼ پولى كره جه ژن و بو نزا كرنى ده ست بلند كرن .))

• پاستيا ره سهن

پولا مه به خته وه رترين پولا قوتابخانى بوو ، مه ماموستايه ك هه بوو ، يى

ئاگه هدارى را ستى و كا كلا كا شهنگ ستى يا په روه رده و فيركرنى بوو :

((نه فرين ل خو كرن يا تيگد ره ، عزه تا نه فسى يا پرزگار كه ره .))

ئو څه بناغه كربوو سهرمه شقى هه مى ئه و بزاځيت وى ئه نجام ددان ، هه رگاڅ

لاوازي و ژينه هاتنن مه كيډمكرنه څه ، تورپه وى و دلمانا مه ژناڅ د بر ، شيانن

مه يڼ سرو شتى ژى گه شه پيدا . وه سا بيزم ماموستايى مه چ جارا

په قاسه نه چار نه دکر سترانا بیژیت یان ستران بیژهک نه چار نه دکر ب
په قسیت .

نه ف روخسه ته ددame کو هر ئیک ژمه چرایي مالا خو هه لیکهت ، مه حه ژي
دکر ، لی ریقه به ریا قوتا بخاني نهو ب مه ترسی دزانی ، چونکی وی دگه ل زور
په وشت و تیتالین کارگیړی هه دژي دکر ، هیچ کار ب تاقیکر نه فی و نمری
نه بوو . دوزمنی پله ئیکی سزادانی بوو .

باوهری ب وی چه نډی نه بوو کو سه رکه فتنه هه رکه سه کی بلا ژ نالی
سامانی فه ژي بیت یا گړدای بیت ب سه رکه فتنه و یقه دواړی خاندنیدا .

من ئیک ژوان سه رهاتیږی وی هه قبه نډی دگه ل هه ی یا ل بیري :

براون و گرین پشتي ژیک دابرانه کا بیست سالی هه قدوو دیته فه .

براونی ژ بهر وی ئیکی کو گرین هند قاس سه رکه فتی دیتی ما هه ی بهت
گرتی . نی نهو قوتا بیه کی بی فامی قوتا بخاني بوو . براونی پرسیار ژیکر :
((مانی من دزانی نه ز مینا هه وه یی ژیر نیمه ، له و ما نه زل کاره کی ساده تر
گه پیام من کالایه ک په یداکر کو بکارم ب دولاره کی چیکه م و ب پینچ دولارا
بفروشم ، باوهر بکه ب دریژیا فان چند سالا نهو چار دولارین من قازانچ کری
من خرڅه کرن و بوونه ده ریایه ک .

((نه م ل مه به ستا فی سه رهاتیږی تیگه هشتین وه هیقی دارین مه هه ست

پیکربیت و هه تا نه گه ر بلیمه ت ژي نه بین .))

• گرینگیه کا زیده ژ نه ندازه

((مامۆستایێ مە زۆر ب ھەستیاریشە سەرەدەری دگەل مە دکر ، وی ئەم ئیخست بووینە دناڤ بیاڤەکا وە سادا کو ھە ست ب لاوازی و زیان قیڤکەفتنی بکەین ، ھەرۆھکی وە سا خۆ یا بکەتن کو بەردەوام ئەمێن دمتەترسیا ژ ناڤچوونی و پشک پشک بوونی دا . تشتێن کیم و چنەیی مەزن دکرن ، ھۆشتار ددا مەو دلەنگی و ئالۆزیا وی سەبارەت ب ئیم ناھی و بەختەوھریا مە دبوو سەدەمی تیکدانا ئارامیا مە یا جانی . مە ھە ست ب بی ئومێد بوونا وی و پیدقی بوونا وی ب قیان و حەژیکرنی و نەبوونا ھە ستا ئیم ناھی دکر . ئەو ببوو ئەگەر وی چەندی ئەم خۆ بەرپرسین دابین کرنا بەختەوھریا وی بزانی و ھزر بکەینەڤە کو ئەم بناسین بەخت رەشیا وینە .

• دەمی قوتابی دبیتە جہی باوھریا مامۆستای:

ئیک ژ مامۆستایین مە ئەز چ جارا ژبیر ناکەم . وی ھاریکاریا من کردا ئەو بیروبو چوونا من سەبارەت ب خۆ و دونیایی ھە ی بگۆرم . بەری وی ناسبکەم من کە قالەکی ترسناک و نەفرینکەرانە ژکەسین مەزنتەر ھەبوو ، ئەزی بی باب بووم و دایکا من کار دکر . باپیری منی بەدپەرەشت و داپیرامن یا تۆپە بوو، وی دکرە جپەرە تۆمەتباری دکر . باپیری من مرقوڤەکی لۆمەکەر و عەنتەر بوو. ئیکەمین مامۆستایا من ژنەکا خراپ بوو. دبوو کۆپیا داپیرا من، و یژی تەحلی و نەخۆشی چیدکر و سزادان ل دەڤ ھەبوو، مامۆستایین دی چ کار ب کاری من نەبوو ، ئەگەر ئەزی بی دەنگ با مە وان چ سکالایەک نەبوو . ھنگی ئەز دگەل سەیدا بنجامین بوومە ناسیار ، مامۆستای منی پۆلا شەشی بوو . وی دگەل مامۆستایین دی جوداھی ھەبوو ، وی دناڤ

مه دا هه ست ب خو شى د کر . مه ل ده قوى هه ست د کر کو ئه م مروقيڼ
مه زین ، ئه و بو سده مى وى چهنى ئه م خيالين نافه سرى خودا بگورين ،
وى باوهرى بمه هه بوو ، هه روه سا ئه م شاره زاو ريځمايى د کرين ، وى هه وارا
خو ژبو هيزا هزر کرنه قما مه و خودپه سنديا مه دبر ، ئه وى ئه م دل ئا سووده
دکرين و دگوت : ((جيهانى پيدقيا ب شيانين هه وه هه ي جيهانى دا ئيش و
ئازارونه ساخى و تاخين هه ژار نشين هه نه . هوين د کارن بډنه پاريزه ريڼ
برا يى خو يان بکوژين وى . هوين د کارن جيهانى بکه نه دوزخ يان بډنه
فاکته ره کى هاري کاريى ، هوين بنا سين ئي شاندى ، يان بنا سين ئيمناه يا
هه قدوو نه . د هه رده را قه کى دا هوين د کارن يان بډنه پشکه ک ژري کا
چاره سرى ، يان بډنه پشکه ک ژ پرسگريکى .)) گوتنين وى هيشتا يى د نافه
دلى من دا و دنافه زيانا من دا په نگدنه قه و ژبو نا باشتکرني کارتيکرين خو
هه نه .))

• چهنه وانه يه ک ژ بو نا پاش ئيخستنا ئه نجامى باسکرنى :

((ماموستايى مه يى دىروکى باوهرى ب به لگه نانه قى هه بوو ، ئه م بيزار
کر بووين . ژقه ستاو بى سده م ووزه دمه زاخت ، دا ب مه بډه ته سه لماندن
کو ئه م شاشيى دکه ين و تيڼاگه هين . مه زى به رسقا گوتنين وى يين توندو
تيژ ددانه قه و ب گومانا وى ئه و ماموستايه کى ئازادى خاز بوو ، لى دبا غه دا
وى پولا مه کر بوو ئه نجوومه نه کا شه رو جرېو بنارا ، ئه م زور فيرى دشت
نه دبووين . به س وى ئه م فيرى ئازاردانى و باسکرنى کرين . ده مى وى ژ

بەرئەنجامی دیموکراتیەتا خو دکره جهژن و ب سەرفرازی پی ڕاد بوو ، ئەم
فیڕ دبووین کوچاوا بو گەهیشتن ب ئەنجامی باس بهیته پاش ئیخستن .))

• چەند وانەیهك بۆ خەمسارکنا قوتابی :

((مامۆستایا مه یا کچ بناقی (جی) بی هۆشتین مامۆستایا مه بوو ،
هندی دهیته بیرا من پۆلا وانه خاندنی دنیا یا وی بوو ، پشت میزا ویژی
ته وەرەك بوو ل دۆر دچەرخ . وی ل پشت میزا خو یا نقی سینێ زیده بیژی
دکر و فرمانپه وایی دکر . ههروه سا هه می به د بهختیین خو د ناڤ زینا مه یا
تازەدا خالی دکر . وانین وی خویا که رین جانه کی ئازار دیتی بوون ، چونکی
دهمه کی زیده و گو هدرین عه بدال و ئە سیر هه بوون ، له ورا ب سەر ئیکه
دئاخفت . مه ل دهستیکی ل سەر قی دلتەنگی هه قه در دیا وی دکر ، پاشی
ئەم ژ دهستی وی ماندی بووین و مه واز لی ئینا ، دا ژ دلتەنگی ب په قیت .
ژهنگی پاشقه مه دهه م به ر قی و هه واری ویدا خو که ر دکر و دهه م به ر
ئالوزیا خو یا دهروونی دا وی قاری دهیلان و مه ژ یاری دکر .))

• ((هیدی ، له زئی نه که))

((خاتوینا (سالیوان) به روقازی مامۆستایین دی ب دهگه ن سه بارهت
پاشه پۆژی دئاخفت ، وی ته رکیز دکره سەر هندی کو ذها بکه ته ج هئ
حه ژیکرنا دلا ، ب دهگه ن له زل مه دکر . دگۆ ته ئیهامی : ((هیدی ، له زئی
نه که)) وی نه هه ر سه بارهت ئه رکین مه یین مال هه قبه ندی نیشان ددا ،
به لکی سه بارهت هه قبه ندیین مه یین خیزانی ژ ی هه قبه ند بوو . ژ هندی

نه د ترسا كو د ناڅ زفراندنا كارين مه دابيت ، وى د زانى كا چاوا داي باب د بڼه
سه ده مى بى ئوميد بوونا مه و پرانيا جارا ده مېر وانا دا به پره قانى ژمه د كر
، وى ب قى كارى خو نازاديه كا پتر دكره به هرا مه .

• ((گه وه ره كى مينا من حه يفه بى هه مى خه لكى بيت))

((نه و تشتى ژ هه ميا پتر نه ز ژ ده ستى ماموستايى خو پى توپه د بووم
تاگريوى بوو ژ هندك قوتابيان . وى ياسايين جودا بو هه ژارو ده وله مه ندو
هيزدارو بى هيزا هه بوون .

سزادانا له ش و جه سته يى به س بو لاوازو بى به پره قانا هيلابو قه ، زاروكين
پاره دارا قهت نه د قوتان و ره فتاره كا هه ژى دگل وان هه بوو ، مينا روژى يا
ديار بوو كو ژ داي بابين وانا د ترسا ، هه ژارا قهت نه د پالپشتيه نه بوو .
ب هزا وى نه م گليشى سپى پوستاينه و نه م هه ژى داسوزى و دلق قانيى
نينه .

ل وانه گوته فا مه بى بيزار بوو ، گه وه ره كى مينا وى بو هه مى خه لكى
حه يف بوو.))

• ((تيگه ميشتن ل نه په نيين هه تا هه تاي))

((پيزدار گرې كو ، ماموستايى مېى هو نه رى ، كه قالكيش بوو ، لى
جانه كى هه لېه ستفانانه هه بوو ، د هو نه رى خو دا خودان پازو نه په نى بوو ،
هه روه سا حال و سه قايه كى تاييه تى هه بوو د ژيانى دا ، كه سه كى هويركار و

راستى بين بوو ، ئەم ھەرب قى ھە قەدريا زىندى بووگەھشتىن ب
سەرکەفتنى .

زۆر مامۇستايان ھۆشدار ددامە کو دى پوى ب پوى راستىن ژيانى بينەقە
، پېزدار گرېكوى تىگەھشتەك ژنە پەينىن ھەتا ھەتايى بمەدەخشى .
شادى و غەمگىنى ھەستىن بەرنيا سىن كە سايەتيا وى بوون . ئىش و ئازارو
زحمت ببوونە سەدەمى ژىرى و زانىنا وى و ئەقچەندە ب ئاوايەكى جوان و
ھەژى خويا دكر .))

• خەرمانەك ژنەفرىنى

((پېزدار (چ) ، مامۇستايى مەيى ساخلەمى . ب ئەركى خۆدزانى كو
تەرزى ھزرو ھەستامە بى ھا نىشان بدەت . پېزدار (چ) زۆر پىكۆل دكر دا
بۆ مە ب سەلمىنىت كو ئەم مەقۇن نەشايستەينە . مامۇستايەكى ھۆش تىژ
بوو ، ھەمى شاشيىن مە دىتن ، ب دەنگەكى سارو شەقى دگۆتە مە كا
كىماسيا مە چىيە ، وى كىماسيىن مە لىبەر بوون ، ل دەق وى ئەم كەسىن كىم
ھۆش و بى تورەو بەدرەوشت و نەمەرد بووين ، ئەم بى فام و پويچ بووين و
دەردى مە چ دەرمان نەبوو .

دناق پۆلا ويدا ئەم ل تىگەھ و پامانا ترانە پىكرنى گەھشتىن ، مە گوھ ژبۆ
گوھلىبوونا تىشتىن بى تەرزو پىزو چاڧ بۆ دىنا قە شەمەرى پىكرنى
پەيداكرن . ژبلى قى ئەم فىرژى بووين كو د ھەمبەركە سىن سەبقى و
پىگەھشتى دا بەرەقانىي ژخۆ بکەين . ھەستا گوھ پىنەدانى سەبارەت ب

ئاخفتنن ماموستای ل ده ف مه ودرار کر هره وه کی چاوا مروفت ته قه ته قا
ده زگه هی تایی پاش گو هی خفته ده افیژیت .

• مروفی ده سترکد یی هاتیه بهرنامه پیژی کرن

((نه ز ل هژمارتنی هره گا فی کوتبووم . لی ماموستایی منی بیر کاری
وهسا سهره دهری دگل من دکر ، هره وه کی نه ز مروفته کی ده سترکدیم و ب
شاشی هاتیم بهرنامه پیژی کرن و پیډفی وی چهندي بم روویمه تی من ب
گوپیت ، من سه باره ت فی کاری چ ئاخفتن نه بوون بکه م ، هیچ به ذیه کی
خودی ژی ل من نه پرسى کا هه ستا ته ل دور فان بهرنامین ژ ته را هاتیه
ئافرانن چیه ، بیی کو توژ قاله کی دلنه رمی و دلوفانی سه باره ت ب من
هه بیت وانا تایه تی بمن دگوت ، نه ز دئیخ ستمه د بن گو شاری دا ، نه ز
تاقیدکره قه ، دوو باره و سه رژنوی نه ز تاقیدکره قه ، ماموستایی من ب
هه می حه زو خا ستا خو دفا ب سه لمینیت کو هیچ که سه ک ل وانا وی
قه نامینیت ، لی نه ز شپام کاره کی بکه م کو تبلا خو بگه زیت .

• ((دا بیژی یی سه حری ل مه دکه ت))

((دا بیژی ماموستایی مه یی دیروکی یی سه حری ل مه دکه ت . ل وانی
وی کادی ژ مه ژیین مه بلند دبوو . نه م وهسا ژ فان وانا دهاتینه دهر دا بیژی
نه م دنا ف خه وه کی دا یین هاتیه دهر . وی گهرم و گوپیا مه بو قه ومینین
عننیکه وه دهر درک کربوو ، له ورا نه م بهره ف هزاران نه فسانه و نه په نیین
جاویدانی و هه تا هه تایی ئاراسته دکرین، وی ب ئاوا یه کی سهرنج پاکشهر

زاری که سایه تیین دیرۆکی قه دکر و چاقلیکه ریا وانا دکر ، هه ر قوینا غه ک ب
ئاوايه کی زیندی و بهرچاڤ دووباره دهر دکه فته قه .

گۆتارین وی د یارو خۆیا بوون ، ئه و تشتی تایبهت و هی هایه با داب
ئاوايه کی دیار و خۆیا دهر که فیت . ئه و وانا وی د ناڤ زینا من دا یا بوویه
نه خش و مایه قه . راستیا دیرۆکی چ جارا دیمه راستی نییه ، ئه ق راستیه
دهیته قه دیتن ، دهیته ژ بیر کرن ، ديسان گهره که سه ر ژ نوی بهیته
قه دیتن .))

• پارچین مۆگناتیهی :

((ب بۆ چوونا مامۆ ستایی مه یی زانستا (علوم) ئه م مینا پارچین
مۆگناتیهی بووین ، وی د کاری ده ستکاریا مه بکهتن و چه ند نموونه کا ژ
نه خشین خۆ ژ مه چیکهتن ، ئه م تشتین زفراندنی و بادانی بووین ، ئه م ئه و
تشت بووین ئه وین دهاتنه هاڤیتن . وی وه سا یاری ب هه ستین مه دکر هه ر
وه کی بیژی یی یاریا ب پارچین ئاسنی دکهتن . دا بیژی ب مۆگناتیهی ئه و
پادکیشان و به لاقه دکرن ، ئه ق چه ند ه ژ به س ژ بۆ دلخۆش کرنا خۆ دکر . تام
و چیژا وی یا عنتیکه و سه یر ببوو جهی دلشادیا وی ، مه ژى ئازار دکیشا و
هه ست ب بیزار بوونی دکر .

• چوونه دهر قه ده غه یه

(س) کچه مامۆ ستایا پۆلا مه وه سا هزردکر کو هه ر تشتی د ناڤ پۆلی دا
هه ی یی ویه . رهفتارو رهوش و خاندنامه ئیکسه رل سه ر پله و پایی قی

کچه ماموستایي کارتيکرن دهیلا . ژبه رفی ئیکي وانه گوتنه فا وی دگهل ههستا
توله فه کرنی یا ب هه فرا بوو . نه و مروقه کا په وشت په روهرو ئول پا قر بوو ،
هه له یه کا یاسایی دبوو سه دهمی توپه کرن و نازراندنا وی ، بی ته رزو پیزیه کا
بچیک دوو چاری ئالوژیی دکر . مه وه سا هه ست دکر کو کچه ماموستایا (س)
یا نه ساخه ، لی که س پویته و گرینگی ب سکالایین مه نه ددا هه تا وی روژا
که فته نه خوشخانی .

روژه کی سپیدی ل دهمی هیپشه کا ده ماریا تونددا ماموستایا مه (س) ژ
پولی ده رکه فت و بوی قی کاری به هره ل نیزیکتین ده رگه هی وهرگرت □ ژ
په نجه را قاتی سیی .))

• زمانه کی زیږین

((پیزدار (کینگ) ماموستایي مه یی خوشتی بوو . پولا مه ژی ل ده ف وی
یا خوشتی بوو . ددا گوتن کو قهت (کو مه کا) ثقاف مینا مه نه بوو یه ،
ده مژمیرا خاندنا ئنگلیزیی ل ده ف وی باشتین به هرا روژا مه بوو .
پیزدار (کینگ) دوو خه سله تین به رچا ف هه بوون ، خوینگه رمه کا راستین و
زمانه کی زیږین . وی جا نه کی تازه به خشیه په هله قانین دیروکی و جواذیا
توره یی .

د بهر هه قیا وی دا ئهم ب ره ووا نی و زه لالی د ئاخفتین که س ل واناوی
دوو چاری تریا زمانی نه دبوو ، مه هزرین خو بویرا نه خو یاو دیار دکر ،
هنده ک ژ ماموستایان دبوونه بناسه کو ل دهمی دیارکرن هه ستین خو هه ست
ب تاوانی و شه ری بکهین ، لی نه ، پیزدار (کینگ) دلوقانیا چاقین وی ئهم

دلئاسووده دکرین و ترس و فەتسینامه ژناف دبر ، وی ساتین گەش ژ مەرا
چیکرن کو هیشتا یین دناف خەزینا سینگی من دا))

• باسی حالی خۆکرن

((مامۆ ستایی مە یی زانستین جفاکی سەیدایەکی قە سە بە لەفش و
حەژحالی خۆ کەر بوو . دا خۆ کوژیت بەس بکاریت خۆبە تە سەر حال و
پەنگی مەرۆفەکی زاناو نیشان بەدەتن کو مینا چاکەکی دوو چاری هە قەدژی
بووی یی دناف ئیش و ئازاری دا دێتەسەری .
لی بەس کاری سفاکاتی چیکەتن ، وانین وی ب ئە ندازەکی زۆر با سی
سەرھاتیا ژيانا کەسایەتیا وی بوون . مە سەبارەت دایباب و خویشکاوی یا
شیت زۆر تشت گوھلیبون ، لی سەبارەت زانستین جفاکی ئەم زۆر کیم فیڕ
بووین ، هەر ل دەستپیککی هەتا دیمایەکی دەم کوشتن بوو ژبونا باس کرنا
پەوشا خۆ))

• بلند پاگرتنا ژيانی

((مامۆ ستایی مەیی ژین گە نا سیی ئی کە ژوان مامۆ ستایین ژ بیرا مە
نەچیتە قە . ئەو زانایە ک بوو ب قی بیرو باوهری ((پێشقەچوونا زانستی نە ل
سەر حسابا مەرۆفایەتی بیت)) ئەو پێزا وی بۆ ژيانی دادئینا دناف سەرەدەریا
وی یا رۆژانە دا رۆناهی ددا قە . وانین وی جەهی خۆشی و تام ژ یۆەرگرتنی
بوون . ئەو کەسەکی دەق ب گرنژین ، دلخۆشکەر و قالا بۆ ژ تانە لیدانی و
لۆ مەکرنی . ئەو دۆژمەکی سەر سەختی وان مامۆ ستایین حولی بوو کو

سه باره تئا شتی ل دوز یایی شیره تبیژی د کر ، لی د ناڅ پولا یدا وانه یا
دوورویمه تی ددانه څه .))

• کیم مه زاختنا په یقان

((وئ ساتا خاتوینا (کانتور) دهاته دناڅ پوئی دا پول داب جان که قیت ،
وئ مژده ای (جدیت) دبه خشیه وانه گوته څا خو ، وئ پویته وگرنگی ب
دا ساخی و حه زانین ددا ، هه تا که سین ل ده سته پکی دهه م بهر وئ دا
به رودان دکر هیدی هیدی دکه فتنه دبن کارتی کرنا وئ یا سه حری دا . نه و یا
قالابیژ (صریح) و خویا بوو بهر سفین وئ قهت و قهت زینا مه نالوز نه دکر ،
بهر سفین وئ دعیان بوون ، هه تا وی ده می نه چار دکرین کو بیرو
باوهرین خو یین شه نگستی ببهینه ژیر پرسپاری نه و دکیم مه زاختنا په یقان دا
یا ژیزان و شاره زابو دا داخویانه کی کهت و خو ژ په یقینی پاریزیت .

• مه هه ست دکر دونیا مالا مه ب خویه

((ریژدار جاکوبس چوو بوو دناڅ دلی مه دا ، چونکی وهسا ره فتار دگه ل مه
دکر کو نه م خو ب تشته ک بزاین و مه هنگی بهس دکاری ب هه بوونا وی
تشتی هیقیدار بین . مه ب ریکا دیتن و بوو چوونین وی خو ب خودان هیزو
شیان و شایسته و مه زن دزانی . نه و پیشه نگی خاست و هزین دلی مه بوو ،
نه و بیرو باوهره دناڅ دلی مه دا چیدکر کو بکارین چاره نفیسی خو ب گهرمیا
نومید و کریارین خو ده ست نیشان بکهین . نه و باوهری بوو مه چیکر کو
بوویه رو قه ومین نابیت قالبریژ که رین ژيانا مه بن ، نه و باوهری بوو مه چیکر کو

به خته وهریا مه یا گریدای نیه ب وان قهومینا قه یین روویددن . ریزدار
(جاکووس) ئەم دگهل خو کرینه ناسیار، مه زانی ئەم کینه ومه چ دقیت ئیدی
ئەم دگهل خو نامۆ نه بووین
مه ههست دکر دونیا مالمه ب خویه .))

دیما گۆتنا نفیسه‌ری

ل ئیکه م رۆژا سالا نوی یا خاندنیدا ته قایا مامۆ ستایین قوتابخانه کا
تاییه تی ئەف یاداشتا خاری ژ ریقه به ری خو وەرگرت :
مامۆستایین هیژا:

ئەز پا شفه مایی زیندا نه کی مه چافین من ب تشته کی کهفتن کو هیچ
کهسه ک نابیت وی ببینیت ، ژۆرین گازی کو ئە ندازیارین ژۆرزان ئەو چیکر
بوون ، ئەو زارۆکی ک نوژدارین خوینده وار ئەو ژه هر پیدای کربوون . ئەو
ساقایین کو پهر ستارین فی کری ئەو دکو شتن ، ئەو ژن و زارۆکی ک
دهرچووینت زانستگه هان و قویناغین نافنجی ئەو گولله باران دکر و
دسوئن . ژ بهر فی ئیک کی ئەز سه بارهت ب پهروه ده و فی کرنی یی ب
گۆمانم .

هی فی دارم هاریکار یا قوتابخان ب کهن ، دامینا مروڤ پهروه ده ببن و
پیبگه هن . بزاڤ و خهبتینن هه وه قهت و قهت نابیت بدنه سه ده می چیکرنا
ژۆر زانین مادیگه را . پویچین شارهزا ، ههروه سا هیتله ری خوینده وار .
خویندن و نفی سین و بیر کاری بهس هزگی بهاو گرذیا خو هه یه کو
زارۆکی مه پتر به رهڤ مروڤ بوونی بهن .

پاشبەند رۆلێن جۆراو جۆرێن مامۆستای

ئەقە چەندین سالە ھندەك ژانایان وانە بێژیی ب ھۆنەر دزانن و شەگستێ سەرکەفتنا مامۆستایی وانەبێژ قەدزقپین بۆ پەوشین مینانی خۆ بەرھەفکرنی ، چاقساغیی ، بەھرین خودی پیدای ، ئافران دەیی ، ھەروە سا دوی باوهری دانە ھەتا ئەق مەرجه ل دەق وی کەسی نەھینە دیتن ئەو کەس نکاریت ببیتە مامۆ ستایەکی سەرکەفتی . ھەندەکی دوی باوهری دا نە مامۆ ستایی زانستەکە ، مرقۆ دکاریت ل سەر شەنگستێ قی زانستی بچیت و قویناغین وی بپریت و وی زانستی دناق پۆلی دا پراکتیزە بکەتن . ھەندەکی دوی ژ فیڕکەرین تیگەھاندنی بۆچوونەکا دی ھەنەو دوی باوهری دانە کو مامۆستایی نە زانستە نە ھۆنەر ، بەلکی بەرھەمی پیکھا تا ھەردووکا نە . مامۆ ستا بۆ ھەلجارتنا بابەتین فیڕکرنی بەھری ژ زانستی خۆ وەردگریت ، ھەروە سا ژبۆ نا چاوانیا گۆت نەقا وی زانستی بەھری ژ ھۆنەری خۆ وەردگریت . نەھا ژبلی ئەو بۆچوونین جۆراو جۆرین کو سەبارەت وانە گۆتنەقی ھاتینە بەرھەفکرن ، مەلبەرە رۆلین جۆراو جۆرین کو مامۆستای ھەمی ھەم ژبۆ مامۆستایان ، ھەم ژبۆ ئەو کە سین کو ب تەرزەکی ژ تەرزان ھەقبەندی ب کاری مامۆ ستایەتیقە ھەمی خویاو دیار بکەین .

۱- ماموستا مینا کارناسه کئی فیږکرنی

پیدښتیه ماموستا سه بارهت مژارو با به تین فیږکرنی و سه بارهت چاوانیا
گوتنه فا وانا بریاری بدهتن . نه ف بریار دانه ژی گهره که ل سهر بنا غو
شهنگستی شیان و ژیهاتنا ، با به تین فیږکرنی ، زیانو پیدښتیه قوتابی ،
ته فایا نارمانجین تیگه هاندنی ژبونا همبیز کرن و ده سته به رکرنی بهیته دان .
ب درژیذا حهفتی ب سهدان بریار دهینه دنا ف زینا (زهن) ماموستایان دا ،
کو وانا لبه ره به رسفه کا گو نجاوو ژیرا فه بینن پرسیارین مینانی . بو پولا
دوویی یا دبستانی کیش ته رزی جه مکرنی و ژیده رکرنی یی گو نجاوو . دی
چاوا زاروکی قونا غا ئیکئی ده سته پیکئی کو هیشتا باش شاره زای نفیسینی
نه بوی فیږی ((نفیسینا داهینه رانه)) بیتن ؟ کی شیوازی وانه گوتنه فئی بو
وانا جهی مه به سستی یی گو نجاوو ؟ شیوازی په یقینی ، فه دیتنا با بهتان ،
فیږبونا به رنامه یی ، ل سهر په رتووکئی فه خویندن ... هتد

۲- ماموستا مینا که سه کئی نازینه ر

هر جار ماموستا فئی پرسیاری ژ خو د کهن : کا دی چاوا کارن
قوتابیان ب ئاوايه کئی کاراو نه کتیف د نا ف با به تین فیږکرنی پشکدار بکهن ؟
زور کارین ماموستای د نازرا ندن و بل ندکرنا ئا سستی هزر یی قوتابیان دا
کارتیکرنا هه ی بو مینا ک چیدبیت شیوی نمره پیدان و تاقیکرنا فای وی بیهته
سده مئی دلگه رمکرنا وان یان دلسارکرنا وان . هه روه سا چیدبیت هه رپه ذگه
نه رکه ک بکاریت بیهته سده مئی نازرا ندنی ، یان ساربوونه فئی . ل دیماهیکی

فەرە بەيتە گۆتن ئىك ژ پۆلېن ھەرە گرنگېن کو مامۆستا پى رادبىت ، ئەو ە
کو خو مينا فاکتەرەك لقيئەرە ئازرىنەر بزانيٹ .

۳- مامۆستا وەكى رېفەبەرى پۆلى

ل دىف والېفەكولىنېن كۆ رۆزنىشتاين (ROSensChtein) كرىن ،
نىشان ددەت كو زۆر ژ مامۆستاين قوينا غا سەرەتايى ، بەس (۲۰) ھەتا
۳۰ % دەمى خو ب وانه بېژىيا زارەكىفە ب ئاوايەك ئىكسەرد گەل قوتابيان
بى بۆراندى ، ھندى ئەو دەمى وانى مايەفە بۆ رېفەبەرى پۆلى بى ھاتىيە
مەزاختن . ل قويناغا ئاقتىجى دا دەمەك پتر بۆ وانه بېژىي دەيتە مەزاختن .
رېفەبەرىا مامۆستاي ئان تىشتان فەدگرىت : سەخبىرىكنا چەلەنگىين پۆلى ،
تەرتىف كرنا وانان ، پركرەفا فورما چاقيپكەفتنى ئەو د گەل دايبابىن
قوتابيان دەيتە كرن ، رېكخستنا تاقىكرەفاو پاراستنا دووسىين وان . ژىلى
فانە ھەميا رېفەبەرىا پۆلى ھەمى برپاردان و ئەو كارىن ژبۆ چىست كرن و رېكو
پىك كرنا پۆلى پىدقى بن فەدگرىت ، مەرەم ژفى رېكخستنى و رېفەبەرىي
پاراستن و چىكرنا ژىنگەھەك يە كو قوتابى دوو چارى ئارىشان نەبن و ب
ئاوايەك راست و دروست كارى فيربوونى بەيتە ئەنجام دان

۴- مامۆستا مينا پېشەنگ (قاندى)

گەرەكە مامۆستا دگەل ھەمى قوتابيان ھەقبەندىي چىكەن ، ھەرىكى ل
دىف نيازو پىدقىين وى ، وە خو ژ تىكەھەليا كەتكەسى (انفرادى) بپارىزن .
دگەل قوتابيان فيركرن ب ھەر تەرەكى بيت ، بۆ ئاراستەكرن و شارەزايى

کرنا کومه کا قوتابیانه . لی دناق فی سهروبه ری دا پیشه نگی کاره کی نه ئاسایی (فوق العادت) یه ، ژبه ر کو گهره که ماموستایی باش پیشه نگی کی باش بیتن ، فهره نه و ژبونا وهرارکرنا شیانیڼ که تیڼ قوتابی ژ شیانو ژیهاتنا خو بههری وهرگریټ . ژ ماموستایه کی پیشه نگی دهیته چافه پیکرن کو دادوهر وکارزانه کی باش بیت ، دلته نگی کی کم بکه تهغه ، چیکه ری بیاغه کا هه ژی بیت بو دوستایه تی و هه ژیکرنی ، هه تا بیه ته جیگرئی دایبا بان و ده سټی وان که سان بگریټ نه وین دووچاری ئاریشان بووی و دبن .

۵- ماموستا مینا راویشکار (مستشار)

هه رچه نده ژ ماموستایان ناهیهته چافه پیکرن کو مینا راویشکاریڼ شاره زا کاربکه ن، لی گهره که سهاره ت ب په فتاریڼ مرو فان بینه ریڼ هه ستیار بن . هه روه سا بهرسف ده ریڼ سهره کی و هه ژی بن بو وان قوتابیڼ هه سټی وانا دبنه به ربه ست و پیکر دهه مبه ر فی ربوونا وانا دا، پیدفی یه نه و بزائن کا که نگی قوتابی یی هه وجهی هندئ یه کو سهره دانا نوژداره کی تایبه تی ساخله میا دهروونی بکه تن ، ژبلی فانه هه میان ، و هه سا ژ ماموستایان دهیته چافه پیکرن کو تاقیکرنه قیڼ ستاندارتیڼ هوشی یڼ جوړاو جوړیڼ پیشفه برنا خویندنئ و تاقیکرنه قیڼ هه قبه ندییا (علائق) بکاریبن و نه نجامئ قه ریژا وان دهر بېرن و رافه بکه و قوتابیان و دایبا بیڼ وان ئاگه هدار بکه نهغه .

۶- ماموستا مینا نه دنازیاری ژینگه می

ده مئ هوين سه بارهت وا نه گۆته نه فئ هزر دكه نه فه ، زارا فئ ((ئه ندازيارئ ژيندگه هئ)) پيچهك ژ زينا هه وه دوير دكه فئت . لئ گهره كه بهيته گوتن كو هه تا نهوا هيشتا سه قايئ پؤلئ سه ده مه كيئ كارتئ كه ره ژ بؤ هاريكارينا فيربوونئ يان ب بهر به ستهك دشؤپا فيربوونئ دا دهيتت له قه له م دان . مامؤستا دكارييت گوهرينين كچه يان مه زن دناف كهش و سه قايئ پؤلئ دا چيكت ، مي ناني هه لوا سينا پؤ ستهران ، گوهر پنا شيوازي دانيد شتينا قوتابيان ، قه فه س كرنا ديوار و ... هتد .

۷ □ ماموستا مینا کہ سہ کی نمونہ یہی

ل دیف ئارمانجین فیئکاریئ ئو چەندا د ناڤ پۆلی دا دەر باز د بیت نه یا
گرزگه ، یا گرنگ ئو وه کو مامۆستا دبیته نموونه بۆ قوتابیان . ئو
مامۆستای عهلاقه د گهل وانه گۆته ئی هه ی بلا ب با شی وانئ نه بیژیته فه
چیتره ژ مامۆستایه کی کو ب با شی وانئ بیژیته فه ، لئ ب مزداهی و گهرم و
گورپه دیف بابته تی پا ناچیتن ، چونکی ئو مامۆستای عهلاقن نیشان ددهت
پتر قوتابیان ب وانیه هه قبه ند دکهت ، ژبه رکو ده می رهوشه کی دا مامۆستا
مینا نموونه کی دهینه پێش چاڤ قوتابیان وه حه ز دکهن چاڤی لێ بکهن و
دیفره بجن (١)

(۱) ئەڧا شېبەندە بۆدەولەمە ندكرنا ڧى پەرتووكى ژ پەرتووكا
روانشناسى تربيتى ژ نفيسينا أنيتا ولفولك ئەوا سەيدايى ھيژا محرم أ قازادە
وەرگىزايە سەر زمانى فارسى ھاتيبە وەرگرتن.

وہرگیڑ

کوردی	کوردی
لایەن	ئال
ئاوس, دووگیان	ئاقس
چالاک, کارا	ئەکتیف
نیشته جی	ئاکنجی
زاراوه	ئیدیەم
راسته و خو	ئیکسەر
ئالاق, ئامراز	ئامیر
ئابرو	ئاقری
سەرئنج	ئاقری
داهیینان	ئافراندن
ورووژاندن	ئازراندن
واته	ئانکو
کیشە, گرفت	ئاریشە
ئیجابی, نیگە تیڤ	ئەرینی
ئاسایش	ئیمناهی
بەرگری	بەرەقانی
شەرە قسە	بنارە
ئازا, چاونه ترس	بجەرگ
خوراگری	بەر خودان
زاروک, مندال, بچوووک	بچویک
گە لا	بە لگ

بژانندن	دابه ش کردن
به رهه ځ	نأاماده
بوراندن	دهربازگرن, تپیپه راندن
بیانی	بیگانه
به لاش	به خورایی
به نی	به نده
بده ستوپل	دهست زیرین
بلا	قهیناکات, باشه
بناسه	هوکار, فاکتھر
بوویه ر, قهومین	رووداو
بو ماځه یی	بو ماوہی
به روفازی	به پیچه وانه, ناوہ ژوو
بهه څرا	پیکه وه
بیاف	زه مینه, بوار
به ریکانی	کیپرکی, ململانی
پاشقه مان	پاشکه وتن
پرسگریک	کیشه, مه سه نه
پیپه لگو تن	مدح کردن
پیز	قونجرکه
پالدان	هاندان
پیشه نگ	پیشه وا
پیچه ک	که میك

په يشين	ئاخاوتن
پيچه سيان	درکپيکردن
پيکول	هه ولدان
پيشهر	پيوفر, پيوهدانگ
پيريسکي	پله به پله
په سن	به خو هه لگوتن
پراني	زورينه
پيکشين	داکوکی, سووربوون
پويته	گرنگی پيدان
پيداي	پيويست
په يشين	گفتوگو کردن
پرت, پشک	بهش
تينقيس	دهفتهر, پهراو
ته حل	تال
توراها ت	ناشرين, بيقيمه ت
تيديتن	تيييني
ته گير	ئه نقه ست
توره	ئه ده ب, شهرمو حه يا
ته ژي	پر
ته نا	ئارام
ته ئي	ته ئه
تام	چيژ

ته زى	سارد
تورمبیل	ئوتومبیل
تاگر	لايه نگر
تبل	په نجه
ته که ز	دوو پاتکردنه وه
ترانه	گاته
ته خ	تویژ
ته رز	جوړ
ته قايى	هه موکى
توخيپ	سنوور
توخم	ره گه ز
ته په سهر	بن ده ست
ته رتيف	ريکڅستن
تيگه ه	چه مک
ترى	پتووالى
تيتال	د ابونه رت
جان	گيان
جه پانندن	تاقیکردنه وه
جشين	جنيو
جارس	ماندوو
جه مکړن	کوکردنه وه
جشات	نه نجومه ن

جوداھيا كەتكەسى	جياوازي تاكەكەسى
جشېن , خرقەبوون	كۆيۈنۈنەۋە
جارنا	جاربە جار, ھەندىك جار
چېردىژ	پېرىژ
چما	بۇچى
چىتەر	باشتر
چۈنەيى	ھىج و پۇچ
چە پەلى	پىس و پەلۇسى
چوست, پەيت	رېكو پىك
حەفك	گەردەن
حەليان	توانەۋە
حەيران	سەرسام
حەژىكرن	خوشويستىن
حنگە	جەرەۋكېشە
حنگ	لىدان
حەپول	خروفرۇزەبەلاخ
حوتك	لىدن, قوتان
حولى	لوس
حەلاتىن	ھەلاتىن, راكردن
خاپاندن	لەخشتەبردن, چەۋاشەكردن
خوزى	برىا, خۆزگە
خورتى	زۆرەملى

خه بتین	هه ولدان
خولام	نوکه ر
خه لات	دیاری
خواست	داواکاری
خوپه ریښ	خوپه رست
دیاریده	دیارده
دومدار	دریژخایه ن
دلینی	سوز
داله هی, گازنده	سکالا
دراڅ	پول
دلدانه څه	دل نه وای کردن
ده سپیڅک	پیشه کی
ده سته که	گروپ
دیڅرا	له دواي
دهم	کات
داعویران	قوتدان
دبستان	قوتا بخانه ی سه رتایی
دلکه سهر	خه څه تبار
داڅ	لقی گیا
داڅ	داو
دلان	زویربوون
دهراڅ	بارودوخی نالوز

رەھمىن	گونجان
رويمەت	روخسار
ريزبەندى	پۆلىن كىردن
راقە	تەفسىر
رۈندەك	ئەسرەن, فرمىسك
رژد	سۆر
رەسەن	ئەسىل
رك	قەفەسى بالندە
رك	عينادى كىردن
رك	پاشكاوانە
زىلدە	زۆر
زەنگل	زەنگ, جەرەس
زار	زمان
زىكى	توند, تورەيى
زانگر	قوتابى
زفر	تىژ
زىبەھر	بىپار, بەش خوراو
زىن	زەين
زىرەشان	چاودىر
ژارى	ھەژارى
ژرى لادان	لاسارى
ژشان	ژوان

ته مه ن	ژى
له ناکاو	ژگرځه , نشکيځه
ليها توو	ژيها تى
شارستانيه ت	ژييار
جيا بوونه وه	ژيکېزدیان
بيجگه له وه	ژبلى
هيمايى	سمبولى
که ش و هه وا	سه قا
له پيناو	سه خمه راتى
زه ووق	سه ليقه
مامه له	سهره دهرى
پيگه هيشتوو	سه بقى
هوکار , فاکته ر	سه دهم
جاسوسى	سيخوړى
خوره وشت	سنع
تاوانبار	سويچبار
ماموستا	سه یدا
روواله تى	سهرځه
ئه ستور	ستوير
سوکا يه تى	سفکاتى
په روه رده کار	سه خيبر
سهر په رشتکار , سه روک	سه میان

ستوين	ئەستون، كۆلەكە
سەكنين	راوستان
شەنگستى	بەنەرەتى
شیرەت	ئامۆزگارى
شۆپ	رېك، رېگا
شاش	هەلە، نەزانين
شقيدى	شەوى رابردوو
شويلى	ئيل
شوينەوار	شوينەوار
شەقى	قەماي
شەوتين	سوتان
عاسى	سەخت، گران
عنتيكه	سەير
عەبدال	ئەسیر
عەرد	زەوى
فەتسين	توقان
فراقين	ژەمى نيوەرۋو
فام	هۆش
قالا	بەتال
فشارتن	جياکردنەو
قەمان	دواكەوتن
قارې	لەرى دەرچوو، گومرا

سقه دهر	نامو، گوشه گیر
قه ترمه	تاوان
قادر	گوره پان
قان	خال
قومشهل، کوم	کومه ليک
قازانچ	سوود
قارى	هاوار
قايدہ	مام ناوہ ندى
قه مہرہ	نوتومبيلی نہ فہر بہر
قه ومين	روودان
قه رقه شہ	جرہ و بگرہ و بہرہ
قه شمہرى	گائتہ جارى، سوکايہ تى
قر	بيچارہ
قه نجہ روک	رينوک
کہ سانى	کہ سايہ تى
کہ قال	نيگار
کوم	کومہ ليک
کہ فچک	کہ وچک
کيفکى	کہ ندہل
کيرى	لہ کوئ
کہ قل	تويکل
کہ ہى	دہستہ مو

به کارهينان	کارخستن
که رپوچ	که رپيچ
ليها توو	کيړهاتي
لاشه , جه سته	که له خ
جوان	که شخه
کردار	کريار
ناشرين	کريت
گوشه	کونج
بو کوئ	کيشه
شيان , توانايي	کارين
ماندوو , شه که ت	کسیره
تاک	که ت
گوران	گوهرين
گفتوگو	گينگه شه
له قدان	که ستن
که وزان	که فزين
دم	گاف
پينگاف	گاف
جار	که ر
پيکه نين	گرنژين
گفتوگو , دانوستاندن	گوتوبيز
قه گهاستن , گوشين	گولچاندن

میگهل	گاپان
خیرا	له ز
جموچول	لشه ثقف
بزیو	لشوک
سقه ت, ناته واو	لنگهر
بویه	له و ما
جدی	مژداهی
نکولی	مانده ل
نموونه	میناک
خیزان	مالبات
خه ر جکردن	مه زا ختن
سوود	مضا
حه یف	مخابن
بابه ت	مزار
پر, لیواولیو	مه ند
به جموچول, بزیو	نه هه جمعی
تاییه ت	نه مازه
ناوه نډی	ناقنچی
نهیڼی	نه په نی
له سه ریه کداناڼ	نژنین
پزیشک	نوژدار
نه فره ت	نه فرین

وهرار	گه شه
وه شانندن	بلاوکردنه وه
وه غهر	سه فهر
وامی	شیواو
واز	زهين
هه فرکی	ناکۆکی, بهربه رهکانی
هه فېشک	هاو به ش
هه قبه ندى	په یوه ندى
هوڤه	درنده
هه قډژ	دژبه يه ک
هنگافتن	هه نگاوتن, پيکان
هه فخه م	هاوخه م
هه پرمی	ناشرين
هه قبه ر	به رامبه ر
هه فرکی	رکه به ری
هه جه ت	به هانه
هوستا	وهستا
هيڤدان	ته ماشاکردن
هه ری	نایا
هنداڤ	له سه ر
هه بیه تگرتی	سه رسورمان
هنده قاسی	ئه وه نده

مانگ	هەيش
جوئاندىن	هژاندىن
ئەوكلاتى	هنگى
روخاندن, هەرەفاندن	هەلوشاندن
ئىيسك	هەستى

سۇپاسنامە

پېر ب دل سۇپاسىيا ھەمى وان كەسان دكەم ئەوئىن ھارىكارىيا من كرى جۇژ
دايكبوونا قى پەرتووكى, نەمازە ھىژايان(مەدى ط يىب , جوتىن پىي غىدرۇيى
, جەمال فەقى پىندروئىي), ھۆگر صديق).
وەرگىر

نافەرۋك

ديارى

دەسپىك

پشكا ئىكى

مامۇستا سەبارەت خۇدان و ستاندىنى دكەن

بى ھىقى بوون بابەتنى دان وستاندىنى

نھا ھەتا سىستەم دەيتە گۈهرين چىكەين؟

پشكا دوويى

باشترين مامۇستا

تيورى وپراكتىكى

يادداشت و بىرھاتنەكا ئارامبەخش و دلھىنكەر

نەبوو جارەكى كارەكى دروست ئە نجام بدەم

ھاريكاريا قوتابى كرن ل وانا ماتماتىكى

ھەمى گاڤا كولاف دچىتە سەرى من

ما يتيكرنەكا كىم ئاريشا قوتابى چارەسەر دكەت

ريز ل ھۈنەرى قوتابى گرتن

مھاتما گاندى

دلە دلە دانەڤا بى روونكرنەڤە

ھاريكارىين بلەز

ترسيان ژ شريڤە و دەرزی ئيدانى

دەمى قوتابى تورھات و بەد رهوشت دبیت

ب دلوټانى و نه رمى ئهركين قوتابى راستبكه نه ځه
هوين ئاگه هدارين هه ستين قوتابى بن
ريزى بو قوتابى دانن و عزه تا نه فسى بو چي كه ن
ب قايدى و ميانه پوهوى ديف نارما نجى را چوون
پشكا سيبى
خرا پترين ماموستا
هه رى تو خو ب دره ننگ تيدگه هى؟
ب چه كوچ و سندانا فيرى جوانين هونه رى نابن
قوتابى ل وانى تينه گه هشتيه فهره ماموستا چبكه ت؟
نابيت ماموستا ناځين نه شرين دانيته سهر قوتابى
توخيبى كه سايه تيا زاروكى نه به زينن
ماموستايى هيژا و پرسيار و به رسځين وى يين توند
هيچ بيكه نين نه دځيا
ناسناځا بو قوتابى نه دانن
رهفتارا نه دروستا ماموستاى و وازئينانا قوتابى ل خاندنگه هى
باشه توچ دزاني؟
بيكاسو، گوهى خو بدى
نابيت ماموستا هوسا باخځيت
شهر سه خمه راتى ئاشتيتى
توچ جارا پاسى نادهيه من
دهمى قوتابى جلكين خو ددرينيت
ماموستاى هه مى هوير وماكرن

دايك گەواھيى ددەت
ئەرى چ ئومىد ھەنە؟
پشكا چوارى
ھەبوونا ھەقبەندىيەكا ھەقبىرانە و ھەما ھەنگ
دەمى مامۇستا تۆرە دبىت
داخازا ھاريكاريى كرن
پەسەند كرن و نياسينەفە
دەمى مامۇستا دخازيت پرسىياريى بکەت
دەربرينىن قوتابى
تانە ليدان قەدەغەيە
ھاريكارييا بلەز قەدەغەيە
ب كورتى ئاخفتن
پشكا پينجى
مەترسيين پيھە لگۆتنى و پەسنيى
ھەئسەنگاندن يان پيھە لگۆتن؟
ئە نجامى پيھە لگۆتنى
قوتابى چ ليكدانەفە ژ ھەئسەنگاندنى ھەيە
خەسلەت و كەس
پيھە لگۆتن و رەفتار خراپى
ريزلينان و پلە و پايە
ريزليگرتن و ئازاردان
پيھە لگۆتنا ئافرنەندە

مه د حین رومانو قوتابیکرن

مه د حین پارچه هه لبه ستا قوتابیکرن

مه د حین را پورتا قوتابیکرن

مه د حین گوتارا قوتابیکرن

قوتابى یی ب چیه تیا (ماهیه) نیمپریالیزمی حه سیایى

شیانا قوتابى یا باغه قانیی و په سنا ماموستای

مه د حین هونه ری نه کته ربوونا قوتابیکرن

مه د حین قوتابى ب زمانه کی توره یی (ادبی)

پشکا شه شی

رکیخستن و ریکوپیکی (الانضباط)

جیگرین (بدیل) سزادانی

د سپلینا که سینیا ماموستای

د قیت ته که ز بهیته کرن هیشتا یی نه قه ومی

نامه ها قیتنا قوتابى و ته رزی سهره ده ریکرنا ماموستای

کی نه ق تیشلین پورته قالا دانینه سهر میزا من ؟

گوتنن کریتین قوتابى و سهره ده ریا ماموستا خاتوینى

شیانا هه لبه ستی و فیربوونا قوتابى

نه د گهل که سایه تیا قوتابى ، به لکی د گهل بویه ری سهره ده ریی بکه ن

کیم گوتن وتشتی بزاره گوتن

خوپاراستن ژگوتنن بن پیا که فتی و نه ژه ژى

مخابنى دهر برین ، نانکو مرو ف رفته رتا خو بگوریت

هی رشا ده فکییا قوتابى بو سهر ماموستای

سەرەدەريا مامۇستاي دگەل قوتابىي تۆرە

ئەز تىدگەھەم کو تو چقاسى تۆرەي

راھىنانىن وانا رىكويىكىي (الانضباط)

تەرزى سەرەدەريا مامۇستاي دگەل زىدە گاقىيىن قوتابى

پالدا قوتابى بۇ ھاريكاريكرنى

مامۇستا نامى بۇ قوتابى دنقىسىت

ب قوتانى كەس فيرى باشيىن ژيانى نابيت

وى بنقىسە

تەرزى سەرەدەريى دگەل گازندە ودالەھيىن قوتابى

دەرچوونەكا نابرو و پاريز

گوتنا دەررونى

يان رەفتارا خو چىكە يان پولا خو بگۆرە

پول جەي گروپپە

جەمبىونا وازين مامۇستاي

پىكشە پويته و گرنكى ب دوو بابەتان دان

كونترۆلكرن و گوھرىنا رەوشين قوتابى

تەركيز كرنە سەر گروپى نە سەر قوتابى

ياداشتەكا كەسى (شخصى)

تا گريكرن ل وان بەھايىن باش ئەوين ل دەق قوتابى دقەشارتى

پشكا حەفتى

دەمى مامۇستا و قوتابى دگەل ھەق نەگونجيان ئەركى دايىبابان چىيە؟

بەرنامە رېژيا دايكى بۇ ھاريكاريكرنا زاروكى خو

نامه کا توره یی

قى جارى هه قبه ندييا د گهل دايابيين ته هه ی

دايك ريړهوا (نهج) توره بوونا قوتابى دگوريت

دايك نشان ددهت كو باوهريا ب زاروكى خو هه ی

دايك ب هه قدهردىي نشان ددهت كول ئاخفتنا كورى خو دگه هيت

نوكتين خو بهيله ل مال بيړه

ريگگرتن ژوى زيانا ب عزت نه فسا قوتابى دكه فيت

خوزيكا ماموستا ب قى ته رزى د گهل ته نه ئاخفتبا

كورى من، مروقى پيگه هشتى يى هوسايه

دهمى نه و راهينانين قوتابى هه لكري ژئالى ماموستا ي شه نه هي نه

په سه ندكرن

دهليشه كا دى بو قوتابى

نمرا كيما قوتابى و سهره دهريا دايكى

مايتي كه ريا قوتابى يا زانستى

هه قبه فينه كا داكوكى كارانه

دايك ديتنا كچا خو دگوريت

دايك هه زا دلى زاروكى خو به روفاژى دكه ت

نامه يه ك بو ري شه به ره كى

نه زى يى بيزارم! بيزارم! بيزارم!

نه و وانيت كو نه هي نه ژ بيركرن

پشكا هه شتى

نه ركين قوتابى يين مال

څه دیتنا چاره سهریه کا کارتیکه رانه
ریژی ل سهر به ستیا قوتابی بگرن
به هری خو دپه سهندیا قوتابی وهرگرن
نه کین مال ب ته و ماموستایی ته څه دگرداینه
دهمی کاره ب دچیته څه، قوتابی چ بکه تن؟
نه ز ژ قوتا بخانی یی بیزارم
دهمی نه کین قوتابی وندا دبن
نھا ئیدی گه را بابی یه
به رځانیا بابی یا سوزداری (عاتفی) ژ کوری خو
توره بوونا کچی و سهره ده ریا دایکی
دایکی نیشان دا کو دزانیت کوری وی دچ رهوشه کا خراب دایه
دهمی قوتابی نمرین کیم دئینیته مال
دهمی نه رکین قوتابی دگران بن
دهمی قوتابی راما نا په یشه کی نه زانیت
قوتابی راستیی بو ماموستایی خو دبیزتیت
فی جاری دایک فی ردبیت
پیکشه ژینا قوتابی و بابی وی
هاریکاریا دروستا دایکی دگهل کچی
بوچوونا قوتابی به کی سهاره ت هاریکاریا دایکی
نه نجامدانا نه رکا به رپر سیاریه تیا که سی یا قوتابییه
پشکا نهی
چه وا قوتابی بو سهرکه فتنی ب لثینین؟

بناسا کیم فیږبوونی چیه؟
چهند شیره تهك بو چیكرنا هزرا فیږبوونی ل دهق قوتابی
کیمکر نه فا ترسا قوتابی
پوښته کرن ب ته رزی کارکړنا قوتابی
نهم دزاین تو بلیمه ت نینی
دیسان بزاقي بکه، ریکا شیکارکړنی یا ب ساناهیه
دهمی قوتابی پرسپاره کی نه زانیت
قوتابی پیدقییا ب هه بوونا سهر به ستی هه ی
دهمی قوتابی نه شیت مینا خو په یفا دهر بریت
ماموستا خاتوین قوتابیه کی هونه رمه ند هاندهت (تشویق)
چه وا هزرا خاندنی ل دهق قوتابی چیه که یین؟
قوتابیهك ب سهر ترسا خودا زال دبیت
یاداشتین ته ژي پیه لگو تن
چی بوونا هزری ب سه ده ما وه کهه قسازي
گرنگیا نه نجام و خه سه تین جودا که ره قین ناف پولی
بیرو باوه ریا که سی (شخصی) یا نفیسه ری
پشکا دهی
نهریت و هزرکر نه قین سوو دمه ند
دا باسی وان هه قبه ندیان بکه یین نه وین د ناف پولیدا هه ی
پیدقییه چ که سهك پرسپاری بکه تن؟
یاریه کا یاسایانه بو فیږبوونا گو هی خودانی
ماموستایی هیژا دادوه ریا خو بو دمه کی دی هه لگره

نامین بەرھەدار
پەرتووکا رینمایا داھینەرانیە مامۆستایی ھێژا
فیڕبوونا دوو کەسی
ھندەك بەرنامە بو پشكداری کرنا قوتابیان
دایاب دچنە پۆلین زارۆکین خو!
ھاریکار (مساعدا) یارمەتیا مامۆستایان ددەن
نەخشین پراکتیکی بیٲ تازە
پشکا یانزدی
کەسین دانسال و مەزن چاڤیکەفتنی دگەل ھەڤ دەکەن
دەمی ژبوونا راویژکرنی ل دەڤ ھەڤ دجھیین
ھەلومەرجین ھەلبژراتی
گریمانین ھەڤبەندی ب جھینڤھە نە ھەی
دەمی بابی پیدڤی ب راویژکرنی ھەدبیت
ھەڤبەیقینەکا ب مفا دناڤبەرا دایکی و مامۆستایدا
مامۆستا خاتوین تۆرە بوونا دایکی کیم دکەتەڤە
یادداشتین ئومید و ھیڤی چیکەر
راویژکرن دایابا دگەل مامۆستای دڤیت چەوا ب دیمایەك بەیت؟
دەمی رڤەبەر دبنە بناسین پەریسانی وعەبدالیی
رەفتارەکا پیشەیی
مامۆستا قەلەم راسای دخازیت، جیگر نادەتەڤی
رڤەبەری ھێژای ئیرە جھی لۆمەکرنی نییە!
ھاریکاریا خراپکەر

ياسا ورئسايبين د لسوزانه يين کار پيکړنې
نہ ز حەز ناکەم بەرسقا گوتنن تانە هاقير بدمە قە
رووی ب رووی بوونە قە کا ب هيژ
تەرزى سەردەهريى د گەل پەند و شيرەتین نه پيدقى
(۱۳) بنەما ژ بووان ريشه بەرین ل بەرە شەنگ ستین وا نه گوته غەقى
هە لوه شينن
خو نازراندن , نه بى نه ختيارى
پشکا دوانزدى
قوتابى ماموستايبين خو دئينه بىراخو
حالى مه ژيى پويچى ته يى چاوانه
بهايى سفرى
پژواک و رويدانين وى سەردەمى
نەندامى پارتا نازى
ماموستايى مه دەم دەمە زاخت دا مه بنيا سیت
شککرنه کا کورت و گشاشتی
راستيا رەسەن
گرنگيه کا زیدە ژ نەندازە
دەمى قوتابى جهى باوەريا ماموستای بیت
چەند وانه يه ک ژ بوئا پاش ئيخستنا نه نجامى باسکرنى
چەند وانه يه ک بو خە مسارکرنه قوتابى
هيدى , لەزى نه که
گەوه رهکى مينا من حەيفە بو هەمى خە لکى بیت

تیگەهیشتن ل نه په نیین هەتا هەتایی
خەرمانەك ژنەفرینی
مروۆفی دەستکرد یی هاتیە بەرنامە ریژیكرن
دا بیژی یی سه حری ل مه دكەت
پارچین موگاناتیسی
چوونەدەر قەدەغەیه
زمانەکی زیڕین
باسی حالی خوكرن
بلند راگرتنا ژیانى
کیەم مه زاختنا په یشان
مه هەست دكر دونیا مالا مه ب خوێه
دیما گۆتتا نفیسەری
پاشبەند
رۆلین جوراو جورین ماموستای
فەرەنگووكا په یقین عاسی
سۆپاسنامە

